GHẾ

HỮU THỌ

(Tiểu phẩm báo chí)

(Xuất bản lần thứ ba)

NHÀ XUẤT BẢN
CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Chịu trách nhiệm xuất bản
GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP
PGS.TS. PHẠM MINH TUẤN

Chịu trách nhiệm nội dung
PHÓ GIÁM ĐỐC - PHÓ TỔNG BIÊN TẬP
ThS. PHẠM THỊ THINH

Biên tập nội dung: ThS. PHẠM THỊ NGỌC BÍCH
ThS. NGUYỄN THỊ HẢI BÌNH
NGUYỄN THỊ HƯƠNG
TRẦN PHAN BÍCH LIỄU
Trình bày bìa: ĐƯỜNG HỒNG MAI
Chế bản vi tính: PHẠM NGUYỆT NGA
Sửa bản in: PHÒNG BIÊN TẬP KỸ THUẬT
Đọc sách mẫu: NGUYỄN THỊ HƯƠNG
VIỆT HÀ

Số đăng ký kế hoạch xuất bản: 2266-2021/CXBIPH/8-23/CTQG.
Số quyết định xuất bản: 420-QĐ/NXBCTQG, ngày 29/6/2021.
Nộp lưu chiểu: tháng 7 năm 2021.
Mã ISBN: 978-604-57-6893-8.

(Tiểu phẩm báo chí)

Biên mục trên xuất bản phẩm
của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Hữu Thọ

Ghế! : Tiểu phẩm báo chí / Hữu Thọ. - Xuất bản lần thứ ba. - H : Chính trị Quốc gia, 2009, 2012. - 380tr. ; 21cm

Phụ lục: tr. 369-372

ISBN 9786045767092

1. Vấn đề xã hội 2. Tiểu phẩm báo chí 3. Việt Nam
070.449363409597 - dc23

CTF0555p-CIP

HỮU THỌ

GHẾ

(Tiểu phẩm báo chí)

(Xuất bản lần thứ ba)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT
Hà Nội - 2021

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Nhà báo Hữu Thọ là một cây bút lâu năm, trải qua nhiều chức trách, nhiệm vụ khác nhau, song việc mà ông yêu thích nhất đó là viết phóng sự, đặc biệt là phóng sự điều tra về ủng hộ khoán sản phẩm trong nông nghiệp.

Cùng với việc viết bình luận, ông chuyên tâm viết tiểu phẩm báo chí nhằm đưa ra những nhìn nhận, đánh giá, phản ánh bằng chính kiến của mình đối với các vấn đề muôn mặt của cuộc sống. Thông qua các tiểu phẩm báo chí, ông mong muốn mọi người hãy cùng nhau đấu tranh, dẹp bỏ những gì xấu xa, làm cho xã hội ngày càng đẹp hơn. Bởi theo ông, trong thời kỳ đổi mới, thực hiện nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, bên cạnh những mặt tích cực không thể phủ nhận cũng xuất hiện những mặt tiêu cực, đặc biệt là sự tha hóa về nhân cách của một bộ phận cán bộ, công chức.

Nhận thấy chủ đề chống tham nhũng, tiêu cực xã hội luôn luôn là chủ đề "nóng", thu hút sự quan tâm của đông đảo bạn đọc, đồng thời, các bài viết

về chủ đề này của nhà báo Hữu Thọ tuy đã trải qua một khoảng thời gian khá dài nhưng vẫn hoàn toàn không hề cũ, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật tái bản seri các cuốn sách phê phán các hành vi, hiện tượng tiêu cực trong xã hội của nhà báo Hữu Thọ. ***Ghế*** là tác phẩm nằm trong seri sách này.

Với lối viết sâu sắc, dí dỏm, nội dung các tiểu phẩm trong cuốn sách đưa đến cho người đọc một món ăn tinh thần gắn với những vấn đề thực tiễn nóng bỏng của cuộc sống, đóng góp tiếng nói cho công cuộc đấu tranh không khoan nhượng với những hiện tượng tiêu cực, thói hư tật xấu đang diễn ra trong xã hội, đặc biệt ở một bộ phận cán bộ, đảng viên trong các cơ quan công quyền.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tháng 4 năm 2021

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

ĐÔI LỜI CÙNG BẠN ĐỌC

Lúc đầu tôi đặt tên sách dài hơn nhưng mấy bạn đồng nghiệp đọc xong lại nói: chỉ nên đặt tên là *Ghế!*, thế là nghe theo. Sách là của mọi người, khi bạn bè cảm nhận thấy thế thì nên theo. Vả lại, *Ghế!* cũng là sự ám ảnh xuyên suốt các bài viết trong tập này.

Tất nhiên có ghế cao, ghế thấp nhưng ghế vẫn là ghế, chỉ đơn giản là chỗ ngồi. Nhưng không đơn giản chỉ là chỗ ngồi bình thường mà quan trọng là địa vị xã hội. Từ đó nảy sinh ra nhiều thứ quyền, từ quyền dạy bảo, chỉ huy, đe nẹt, xử phạt tới tiền tài, đất đai, sự ưu ái cho bản thân và cho con cháu họ hàng... Cho nên người ta ham ghế, sinh ra nhiều chuyện từ cái ghế. Tất nhiên không phải mọi người đều quan tâm tới ghế vì cung bậc giá trị cao thấp của mỗi người là ở trong lòng dân, trong lòng đồng liêu, đồng nghiệp nhưng cái ghế vẫn là thứ hấp dẫn với "không ít người".

Có bao nhiêu chuyện từ chỗ ham ghế dẫn tới những mưu mô mua chuộc, hãm hại nhau chỉ để *tranh ghế, mua ghế!*

Có ghế rồi thì có biết bao nhiêu chuyện để hòng có ghế cao, đã cao rồi còn muốn cao hơn, không có giới hạn nào của sự ham muốn. Rồi tìm mọi cách dối trên, lừa dưới, trị người khác ý, lập phe nhóm để "giữ ghế".

Và khi đã đến tuổi nghỉ hưu rồi vẫn tìm mọi cách kéo dài. Khi đã nghỉ việc nhưng vẫn "nhớ ghế"; đã không còn ghế mà vẫn tưởng như mình vẫn ngồi trên ghế cao!

Ôi, có bao nhiêu chuyện buồn vui về nhân cách chung quanh cái ghế đỉnh chung, nói sao cho hết!

Tác giả

Phần thứ nhất

TIỂU PHẨM BÁO CHÍ

SO VỚI GÌ?

Muốn đánh giá cái gì, việc gì là cao hay thấp, là tiến hay lùi thì cũng phải so sánh. So sánh thì có nhiều cách. Thông thường người ta so với mình, cũng là hợp lý để biết mình *tiến* hay *lùi.* Trước đây chỉ tăng trưởng 2 - 3%, bây giờ đã tăng lên hơn 7%, thế là thăng tiến, tuyệt vời. Nhưng cũng nên hiểu là vì khởi điểm thấp cho nên lúc đầu có thể tăng cao, để mà vui mừng vừa phải.

Thế rồi phải so sánh với các chuẩn mực chung để biết mình *đứng ở đâu.* Chẳng hạn thông thường chỉ số ICOR là ba, tức là ba vốn thì làm ra một tăng trưởng; bây giờ là gần năm, thế là tụt lùi. Bên cạnh vốn đầu tư dàn trải, hao hụt, mất mát, lại cần thông cảm thấy khi phải mở rộng đầu tư ra vùng sâu, vùng xa hiệu quả không thể cao, nhưng có thể giúp cho xóa đói, giảm nghèo, bớt đi sự bất bình đẳng, để mà đỡ lo.

Nhưng mình tiến thì người ta cũng tiến. Thu nhập quốc dân thấp thì tăng 7% chưa

bằng người ta có thu nhập quốc dân cao chỉ tăng 2%, vì số tiền bình quân đầu người của người ta vẫn tăng nhanh hơn ta. Thế thì dù tăng trưởng cao nhưng vẫn kéo dài sự tụt hậu so với các nước chung quanh, mục tiêu chưa đạt.

Cái cách so sánh nào cũng có lý, vì đều cần phải so sánh để biết mình tiến hay lùi, biết mình đứng đâu, để vừa phấn khởi vui mừng vừa thấy trách nhiệm còn nặng nề, thậm chí rất nặng nề.

Ngày 12/3/2006

ĐÁNH ĐỔI?

Năm ngoái, có một người làm báo nước ngoài nêu một loạt câu hỏi có tính giả thuyết và không đưa ra câu trả lời, phát lên mạng toàn cầu, về sự "đánh đổi".

Có nên đánh đổi việc phát triển kinh tế tới mức nào đó với việc ô nhiễm không khí và nguồn nước?

Có nên đánh đổi việc thu lợi nhuận tới mức nào đó với mức an toàn xã hội?

Có nên đánh đổi việc thu lợi từ du lịch tới mức nào đó với sự tàn phá những thắng cảnh vô giá?, v.v..

Đọc những dòng đó trên mạng, có nhà báo nước ta nói rằng: "Đó đều là những câu hỏi rất lớn của thế giới hiện đại, nhưng lại có phần trừu tượng. Cái chính là các quốc gia phải tìm ra những bước đi thích hợp để vừa phát triển kinh tế vừa giữ gìn và làm phong phú môi trường tự nhiên, vừa tăng lợi nhuận vừa giữ gìn an ninh xã hội, vừa phát triển du lịch vừa bảo vệ các thắng cảnh!".

Anh bạn tôi nói rất đúng, nhưng có người lại cho là "anh ấy nói như sách". Còn trong thực tế, mỗi người "ôm" một mảng, họ chỉ biết thu lợi cho mình, đâu có nghĩ về các mối quan hệ hài hòa cho sự bền vững đó. Cho nên mới nảy sinh tai họa!

Ngày 19/3/2006

"NỢ HỨA"

Trên đời này, con người thật nặng nợ. Mang ơn ai mà chưa có dịp đền đáp cũng là thứ nợ canh cánh bên lòng. Cao xa hơn là nghĩa vụ với đời, với nước chưa làm tròn cũng là sự khắc khoải lương tâm... Đó là những món nợ lớn trên đời.

Nói nợ nần, có vay có trả, bao giờ cũng là nỗi lo. Và trong cuộc sống bây giờ lại có thứ "nợ hứa". Hứa với ai là hành vi phải làm điều gì đó cho ai đó, cho tổ chức nào đó về những điều, những việc mà họ quan tâm. Từ việc nhỏ như hứa mua quà cho con, cho tới việc lớn hơn như hứa làm tròn nhiệm vụ, đều là lời hứa. Người được hứa hẹn luôn luôn mong đợi. Thế cho nên "nợ hứa" cũng là một thứ nợ phải trả.

Hứa đầu tư rồi không đầu tư.

Hứa giải quyết rồi không giải quyết.

Và mơ hồ nhất là "hứa nghiên cứu" rồi cũng không nghiên cứu, thậm chí không đọc bản tường trình, do đó không trả lời đúng hay sai,

đồng ý hay không đồng ý... Kéo dài "ngâm cứu" hết tháng này đến tháng khác.

Có những người không coi lời hứa là sự ràng buộc, hứa cho qua chuyện rồi quên ngay, không biết rằng giữ đúng lời hứa cũng là một phẩm chất của con người biết giữ chữ tín, trở thành người tin cậy. Cũng không phải tất cả họ đều là người "hứa hươu, hứa vượn", mà là cái tính "quên hứa" đã thành thói quen của mấy vị lãnh đạo.

Ngày 26/3/2006

PHẾ PHẨM

Khi sản xuất ai cũng muốn làm hàng tốt, thậm chí tốt nhất để tham gia cạnh tranh. Nhưng ai cũng biết không thể làm một trăm, một nghìn cái đều tốt cả, cho nên thế nào cũng có một số sản phẩm chưa đạt yêu cầu. Thỉnh thoảng chúng tôi mua được một số quần áo có nhãn mác nổi tiếng để dùng, nhưng cũng hiểu đó là những sản phẩm có khuyết tật, không đủ tiêu chuẩn xuất khẩu, vì chúng tôi làm sao mà có đủ tiền để mua các sản phẩm thật tốt, đủ "tiêu chuẩn châu Âu"... Nói cho cùng thì đó cũng là phế phẩm của các sản phẩm xuất khẩu. Ở các công ty nước ngoài, người quản lý rất nghiêm khắc trong việc sàng lọc các sản phẩm bị loại, có khi họ phải xé ra, không để lọt các phế phẩm đó ra ngoài xã hội, làm hại thương hiệu của họ. Nhưng rồi với nhiều mưu mẹo khác nhau, vẫn có một số phế phẩm lọt ra ngoài xã hội, với nhãn mác nổi tiếng.

Đó là nói về hàng hóa tiêu dùng. Còn những sản phẩm tinh thần, đặc biệt là con người của

ngành giáo dục đào tạo, thì cần có cách nhìn khác. Ai cũng biết, không thể nào cùng học một trường, một lớp, mà mọi học trò đều có đức, có tài như nhau. Có người giỏi, tốt; có người ở mức trung bình cả đức lẫn tài. Nhưng xem ra không thể có hoặc cố gắng không để những người cầm tấm bằng tốt nghiệp mà vừa dốt, vừa có đạo đức xấu. Đó là những phế phẩm của ngành giáo dục. Vì những phế phẩm được dán mác học vị này nọ thì còn nguy hại gấp nhiều lần một cái áo, đôi giày sản xuất không đủ tiêu chuẩn, vì có thể từ đó họ làm cho mọi người "kính trọng" họ không đúng như những gì họ có, có khi họ còn đứng trên bục giảng nói lời giả nhân, giả nghĩa hoặc truyền cái dốt, cái xấu cho mọi người. Và có khi họ lại leo lên một bậc thang danh vọng nào đó làm hại cả một doanh nghiệp, một tổ chức, thậm chí cả đất nước.

Ngày 02/4/2006

BÉ CÁI LẦM!

Vụ án tiêu cực của bóng đá bùng nổ năm 2005 làm cho mọi người ngỡ ngàng. Nói là "bùng nổ" năm 2005 vì căn bệnh này đã có từ lâu, thế rồi người ta cứ nể nả, cứ "tiếc mất người" cho nên trù trừ, nhẹ tay, cho đến bây giờ nó tóe loe ra làm cho nhiều người kinh ngạc và tiếc nuối.

Chẳng tiếc sao được vì những người bị khởi tố phần lớn là những tài năng. Nhưng không thể làm khác được vì sự công bằng, bình đẳng trước pháp luật, vì mong muốn sự trong sạch của nền bóng đá. Dù sao thì tiếc vẫn tiếc.

Chắc chắn những người mắc lỗi, dù có công lao, có tài, đều phải xử phạt theo sự phán quyết của luật pháp tùy theo lỗi nặng nhẹ của từng người. Nhưng bên cạnh họ, cũng còn biết bao nhiêu người có lỗi trong các tội của họ.

Họ còn trẻ và chỉ là cầu thủ, nhưng lỗi của họ có phần của những người có trách nhiệm lớn hơn. Điều đó ngày càng rõ.

Họ còn trẻ và có công tích, nhưng rồi người ta "thổi" họ lên thành những "ngôi sao", bơm vào đầu óc họ cái bệnh cao ngạo, coi mình khác người thường, "không cần giữ gìn nhân cách". Chắc chắn có lỗi không nhỏ của một số cơ quan truyền thông đại chúng, của mấy cây bút quen thói bốc thơm.

Nhưng thôi, chuyện đó chắc sẽ có dịp phải bàn dài dài trên trang viết hoặc trong lương tâm từng người. Nhưng có một tâm sự của một người "có trách nhiệm lớn hơn" các cầu thủ, làm mọi người chú ý, như một bài học lớn không chỉ cho bóng đá. Ông là người chạy tiền bồi dưỡng, khen thưởng cho các đội bóng. Ông nói: "Lâu nay, mình thấy cầu thủ hay sa ngã vì tiền cho nên mình cố kiếm tiền để cho họ không bị sa ngã. Ai ngờ!...". Nếu đúng như vậy thì ông là người có lòng tốt, nhưng lại ngây thơ vì không biết lòng "tham tiền" thì không bao giờ có giới hạn. Thỏa mãn "lòng tham" thì lại kích thích lòng tham. Mấy chục triệu tiền thưởng dù là rất lớn so với các khoản thưởng của những người lao động khác, nhưng thấm gì với tiền tỷ trên các chiếu bạc. Thật sự là bé cái lầm!

Ngày 09/4/2006

TÂM SỰ ÔNG GÁC CỔNG!

Ông là người thường trực cơ quan. "Không phải là thường trực giải quyết công việc cơ quan mà là thường trực ở cổng, gọi nôm na là anh gác cổng" - Ông nói vui thế.

Công tác cũng đã lâu, nhưng kém chữ nghĩa, cho nên chỉ làm chân thường trực ở cổng như vậy. Công việc cũng giản đơn, chỉ tiếp người vào ra cho đúng nguyên tắc và lịch sự. Công việc có vậy thôi. Nhưng vì gác ở cổng, cho nên quen mặt anh, chị em; thỉnh thoảng họ còn ra tán gẫu. Thủ trưởng nào thì cũng phải qua mặt ông ít nhất một ngày hai lần hoặc bốn lần... Cho nên ông quen khắp lượt anh, chị em trong cơ quan, và có thể hiểu anh, chị em, kể cả thủ trưởng qua mỗi lần gặp mặt, tán gẫu.

"Ngồi đây mà nhìn, cũng thấy lắm cái lạ, cái biến chuyển của từng con người" - Ông nói thế. Rồi ông kể đến ông thủ trưởng X. Khi mới trúng cử, được cử về cơ quan làm thủ trưởng, thái độ sao mà đáng yêu thế. Gặp ai cũng

chào trước. Chào từ cổng chào vào. Ấy thế mà cũng chỉ mấy năm sau, đi ra đi vào mặt cứ lầm lầm, lì lì, không chào hỏi ai. Thôi thì người ta là cấp trên, mình phải chào trước, cũng là phải lẽ. Nhưng rồi, có chào ông ấy cũng không hề đáp lại, thậm chí gật đầu, mấp máy môi cũng không. Mới có ba năm sao mà "tinh tướng" thế!

Thế rồi gần đây lại thấy ông ta lễ phép, chào hỏi mọi người, lại còn tâm sự với cả ông "gác cổng", đôi khi mua quà cho anh, chị em. Không phải là chuyện mới mẻ gì vì sống với ông mấy năm, họ biết cả. Thấy ông vui vẻ chào hỏi mọi người, anh chị em bàn với nhau: "Lại sắp bầu cử, bổ nhiệm lại đây! Không biết ông ấy tử tế được mấy bữa!".

Anh thường trực (hay ông "gác cổng" cơ quan) nói với tôi chuyện đời vặt vãnh đó, rồi chép miệng!

Ngày 14/5/2006

"MỐT" MỚI

Cùng nhau đọc thông tin trên mạng và họ trao đổi ý kiến với nhau:

- Bây giờ mình mới biết cậu ta là "con quan".

- Con đâu, "cháu quan" chứ!

- Đúng là ông cậu ta mới làm quan, nhưng nói "con quan" là nói theo ngôn ngữ dân gian chỉ những người có hơi hướng dòng tộc quan lại.

- À mà đọc ra, thế cũng thấy cậu ta có lần bị oan ức, mà lâu nay mình không biết gì!

- Mình thì biết, nhưng cũng là oan ức sơ sơ, bây giờ "bé xé ra to!", "đấm ngực kêu oan với trời!".

- Mà sao, trước đây không thấy cậu ta nói?

- Cái "mốt" đấy mà!

- Mốt gì?

- Trước đây khoe con nhà công - nông, con người được lãnh đạo tin cậy, bây giờ thì khoe con quan, con nhà giàu. Trước đây thì khai vống ưu điểm, giấu nhẹm khuyết điểm; bây giờ

thì làm toáng lên những chuyện sai lầm bị kiểm điểm trở thành nỗi oan. Cũng có ý cả đấy!

- Để làm gì?

- Để một số người trong nước và nước ngoài thương cảm và cho nhờ vả. Mọi người đều biết cả!

Ngày 21/5/2006

TRÁCH NHẦM

Có một anh bạn vừa ở trong Nam ra Hà Nội. Vì tình nghĩa, anh vẫy xe đến cơ quan cũ để thăm anh, chị em. Khi đi, xách theo túi quà, hào hứng, hồ hởi, khi về thì buồn thiu, tha về cả túi quà chưa kịp tặng. Có người hỏi:

- Có chuyện gì thế?

- Nhà cửa, cơ quan thì to đẹp, nhưng hỏi thì không ai nhận ra mình, ngơ ngơ, ngác ngác, lạnh lẽo quá cho nên chán. Có túi quà cho anh, chị em cũng không biết đưa cho ai, đành đem về!...

May quá, có anh bạn đã từng công tác ở cơ quan với anh một thuở đứng cạnh đó, cười thoải mái, rồi nói:

"Đừng trách oan anh, chị em. Cậu đi vào chiến trường từ năm 1970, bây giờ giải phóng đã 30 năm, nghĩa là cậu xa cơ quan đã 35 năm. Thủ trưởng cơ quan bây giờ, lúc đó cũng ở chiến trường, sau thống nhất 10 năm mới về cơ quan, làm sao biết cậu. Bạn bè cùng công tác với cậu, thậm chí là nhiều đàn em, nhân viên

của cậu, và ngay cả ông thường trực ở cổng cũng đã về hưu. Cho nên không ai nhận ra cậu đâu. Tuy rằng cuốn sử cơ quan có ghi tên cậu nhưng không ai biết mặt, mà cũng không có ảnh. Mà ai bảo hơn ba chục năm qua biệt tăm, ra ngoài này công tác cũng không ghé cơ quan. Thôi, chiều nay, để tớ dẫn cậu tới cơ quan, giới thiệu với mọi người thì họ biết ngay, vì họ cũng có nghe tiếng...".

... Sau đó, gặp ai anh cũng vui, khoe: "Anh chị em cơ quan thật tình nghĩa. Chẳng ai biết mặt mình, nhưng nghe giới thiệu là mừng quýnh lên, dẫn đi thăm khắp nơi, lại còn đãi bữa cơm vui bạn bè, đồng chí. Thật ra, cũng có lúc mình trách nhầm các cậu ấy!".

Ngày 28/5/2006

ĐÓN GIÓ TRỞ CỜ

Cứ quan sát cách ứng xử của anh ta, cả cơ quan cũng đã hiểu ra một phần, hiểu tình hình cơ quan và cũng hiểu thêm anh ta. Vì anh chị em vẫn thường cho rằng anh ta là người giỏi "mò" thông tin và cũng giỏi "dự báo". Tất cả khả năng đó đều vì anh ta, nhưng anh chị em cũng qua đó mà biết thêm tình hình. Nhưng có gì mới?

Có gì đâu, chỉ là trong những năm qua, ngày nào cũng thấy anh ta thì thọt vào buồng thủ trưởng; có việc phải gặp đã đành, không có việc thì cũng vào đưa đẩy dăm ba câu tán gẫu. Thủ trưởng xem ra cũng thích tán chuyện với anh ta để nghe những thông tin ở cơ quan và cả ở cấp trên mà không phải tin gì ông cũng biết, đồng thời cũng nghe dăm ba lời tán tụng vu vơ dễ bùi tai. Thế rồi những ngày gần đây không thấy anh vào buồng thủ trưởng nữa mà lại hay vào buồng một trong ba đồng chí cấp phó rồi gặp ai cũng ca ngợi đồng chí đó, cho là có mặt còn sắc sảo hơn thủ trưởng, mặc dù

trước đây nhiều người đã nghe anh chê bai đồng chí đó hết lời. Cứ quan sát thế thôi thì anh chị em cũng đã đoán ra được một phần, nhưng là việc hệ trọng cho nên không ai dám đoán chắc.

Thế rồi "tin đồn" cũng đến tai anh chị em. Đúng là sang năm thì thủ trưởng đến tuổi nghỉ hưu; trong ba vị phó để chuẩn bị thay thế thì xem ra cấp trên nhắm vị mà anh hay tới thăm hỏi. Biết tin thế, lại thấy cách ứng xử của anh, cho nên có người thắc mắc:

- Còn hơn một năm nữa người ta mới nghỉ quản lý, sao lại "chán thầy" sớm thế! Rồi chuẩn bị bổ nhiệm thì còn biết bao nhiêu bước của quy trình, sao lại "ôm chân" sớm thế!

- Thế mới là người giỏi "dự báo"; dự báo đúng để "đón đầu" là điều kiện để thành công!

- Thôi thì việc sau cũng có thể tạm coi là dự báo, tuy khả năng đó cũng chỉ là để phục vụ cho anh ta. Nhưng còn việc trên, thái độ lạnh nhạt với thủ trưởng sắp nghỉ quản lý là thái độ thiếu tình nghĩa của những kẻ cơ hội.

- Thì cả hai thái độ đó đều là cách ứng xử của những kẻ cơ hội. "Đón đầu" gì, chẳng qua là đón gió trở cờ!

Ngày 10/6/2006

CÁI ÁO CÔ DÂU

Chung quanh một mâm cỗ đám cưới, người ta thường chọn những người đã từng quen để nhân tiệc cưới mà hỏi thăm nhau, hoặc hàn huyên câu chuyện tâm tình.

Mấy người trầm trồ thấy đám cưới thật "hoành tráng". Chú rể, cô dâu đều mặc đồ "xịn". Có rượu sâm banh tràn một núi ly, có pháo bông kim tuyến nhiều màu. Và có người dẫn chương trình chuyên nghiệp, được thuê, nói lầu lầu như lên đồng mấy câu sáo ngữ.

Bỗng có một bạn đã từng đi đó, đi đây bôn ba nhiều nước nêu một nhận xét:

"Mình đã dự đám cưới người Việt ở châu Mỹ, châu Âu, cô dâu thường mặc áo dài, vấn khăn quốc phục. Nhưng về nước, thì cô dâu lại đi thuê áo váy đuôi dài châu Âu tha thướt. Thế là thế nào?".

Ở tiệc cưới, ai cũng muốn nhấm nháp, xong rồi về, vì mỗi người đều có một núi việc đang chờ. Vả lại, câu chuyện quanh mâm cỗ thường là chuyện tầm phào, nhẹ nhàng, vui vẻ.

Nhưng câu hỏi có vẻ nặng nề này lại làm cho mọi người quan tâm, nhưng trả lời lại không dễ. Có người nói: "Phải chăng vì xa quê, cho nên nhớ nhà, nhớ quê hương. Có điều kiện nào mà nhắc tới cố hương là cố thực hiện để mà nhớ. Còn ở trong nước thì hình như họ đang muốn làm sang, cái gì giống châu Âu, châu Mỹ mới sang".

Nghe thế và biết thế. Cũng chẳng ai cãi lại, nhưng hình như cũng chưa phải. Cái mốt làm sang "vọng ngoại" trong một số bạn thì rõ rồi. Nhưng trong trường hợp này có phải thế không thì còn phải bàn. Dù sao thì đó cũng là một câu hỏi còn bỏ ngỏ, chưa có lời giải thỏa đáng, nhưng vẫn cứ là câu hỏi với nhiều người.

Ngày 11/6/2006

CANH GÁC NGƯỜI CANH GÁC

Chuyện mắc khuyết điểm, thậm chí vi phạm luật pháp thì trên đời này không ai dám nói mạnh, không tổ chức nào dám nói mạnh. Nhưng xã hội nào, thời nào người ta cũng hết sức coi trọng sự trong sạch của những người giữ trọng trách ở cơ quan thanh tra, kiểm tra, điều tra, tòa án, vì đó là những "người canh gác" luật pháp và "xét xử công bằng". Cho nên nghe nói đến những người mắc khuyết điểm ở những cơ quan này là rất ngại. Do đó, những chuyện khuyết điểm, bao che, chạy tội vừa bị phát hiện ở các cơ quan thanh tra, tòa án, viện kiểm sát, công an... làm cho nhiều người quan tâm.

Họ là những người "canh gác, giữ nghiêm luật pháp". Nhưng họ cũng là con người, có ưu điểm, có khuyết điểm, có những ham muốn kể cả ham muốn không chính đáng.

- Vậy phải có cơ chế để "canh gác" những người có trách nhiệm canh gác!

- Chỉ có nhân dân mà thôi!

- Nói thế thì đúng "sách". Nhưng mấy vụ vừa qua lôi ra, đâu có "nhân dân" nào phát hiện, vì nhân dân làm sao mà biết hết được các việc ngoắt ngoéo, ma đưa lối, quỷ dẫn đường. Mà chính lại là các cơ quan điều tra từ các vụ việc tiêu cực mà phát hiện ra.

- Nhân dân ở đây nên hiểu theo nghĩa rộng. Bao gồm cả những người bình thường, không có chức vụ, có quyền gì trong cơ quan, công sở, mà ta hay gọi là "quần chúng".

- Họ đều biết cả, nhưng lại không nói gì, không tố cáo!

- Thế lại là vấn đề dân chủ và trách nhiệm!

Thì ra, phải dựa vào "dân" trong đấu tranh, nhưng lại phải thực thi dân chủ thì dân mới có thể đấu tranh. Chỉ có họ mới có thể là lực lượng "canh gác người canh gác", và "canh gác cả xã hội" vì lợi ích của đất nước, của nhân dân.

Ngày 18/6/2006

KIẾN THỨC VÀ DANH VỌNG

Xem ra, cái gì anh ta cũng biết, cũng phát biểu như những định hướng lớn.

- Nhưng nghe kỹ, nghe một vài lần, thì thấy lần nào cũng giống lần nào. Đúng là anh ta thông minh, "cái gì cũng biết, nhưng không cái gì biết kỹ càng", cho nên chỉ nói chung chung, vô thưởng vô phạt. Nói chung chung, không có gì cụ thể nhưng "cao giọng", "khái quát" để mua lòng những người ấm ức; vì "bạn" của anh là những người ấm ức.

- Nhưng anh ta cũng được giữ một trọng trách đấy chứ, cho nên ăn nói có gang có thép!

- Nói thì được gì. Làm mới quan trọng. Mà nói thì xem ra anh cũng nói chung chung dựa vào địa vị của mình, chứ tài năng thì chưa đủ sức thuyết phục, mà "uy" thì chưa đủ sức bắt người ta phải làm!

- Thế à! Thì ra, người xưa đã nói rồi, chứ có mới mẻ gì đâu! Các cụ dạy, đại ý: *Muốn có kiến thức thì không khó (vì ai ít nhiều cũng có*

kiến thức), khó là có kiến thức thấu đáo. Chưa có danh không sợ, chỉ sợ danh hão!

Các cụ nói chẳng sai chút nào!

Ngày 25/6/2006

THU HỒI CHI PHÍ!

Ai "nhờ" anh việc gì đều phải "chi". Thực ra việc nhờ vả đó là nói theo nghĩa ân tình, chứ đó còn là một loại dịch vụ công mà anh có trách nhiệm phải làm, phải phục vụ. Có điều là anh ta rất "chi ly", "không quên việc to, việc nhỏ gì", ai trót "quên" là anh nhắc ngay. Cho nên có nhiều người cho anh là "ăn bẩn". Khinh thường nhưng không thể trái ý, làm phật lòng anh vì sẽ bị phiền hà ngay. Cho nên chặc lưỡi bỏ qua, mà "ấm ức như bò đá".

Cũng có người nói ra với giọng thông cảm, cho là anh đang "thu hồi chi phí!", vì anh lo chạy cái "chức" của anh cũng tốn lắm tiền, không chỉ chai rượu, bao thuốc mà xong, còn phải phong bì nặng nhẹ tùy theo cái chức "bở ăn" nhiều hay ít. Có người quen thân, biết gia cảnh nhà anh, cho nên rỉ tai, cho là anh phải vay tiền lãi "mười phân" một tháng để "mua", cho nên phải "vơ vét" mà "thu hồi chi phí"...

Anh bạn đó kể tường tận nhưng không hề xúc động, xem ra đó là chuyện thường xảy ra,

"đâu cũng thế!", làm cho người nghe bực mình, xót ruột. Có người phát cáu, nói to lên: "Mua" và "bù chi phí" đều là đưa và nhận hối lộ, nói thẳng ra, chứ vòng vo làm gì.

Nhưng bực mình mà nói vậy thôi, chứ "mua" và "bù chi phí" thì ai cũng biết, nhưng không có chứng cứ, "bắt tận tay, day tận trán", cho nên khó bắt tội. Chỉ có điều, phải "nhờ anh" mà trong lòng thì khinh anh ta hơn là mẻ.

Ngày 02/7/2006

LẤY TIẾNG

Anh bạn trẻ đó vẫn cắp đơn đi xin việc. Một hôm, anh đến nhà tôi nhờ giới thiệu giúp. Tất nhiên, viết mấy chữ giới thiệu thì có khó khăn gì, và chắc cũng khó mà được việc gì. Nhưng điều tôi quan tâm, thậm chí tò mò lại là chuyện khác. Tôi với anh bạn trẻ này không quen biết nhau, nhưng sở dĩ tôi nhớ vì trong cuộc tôn vinh các tài năng trẻ, tôi đã gặp anh ở Văn Miếu, cùng đội mũ bình thiên ra dáng con người đỗ thủ khoa. Lúc đó, "bốc đồng" một số người ở Thủ đô muốn ghi danh trong Văn Miếu - Quốc Tử Giám. Tôi phản đối, nói rằng: "Đỗ đạt bằng cử nhân đâu đã là người tài, mà làm to chuyện như thế này, không khéo làm hỏng các cháu". Một anh bạn ở cơ quan lãnh đạo của Thủ đô trả lời: "Ông gia trưởng, không tôn trọng lớp trẻ tài năng!". Chắc vì là bạn cho nên anh nói vui thế thôi, chứ không hề phê phán gì. Vì chuyện xảy ra ngay trước mặt anh bạn trẻ cho nên tôi nhớ

chuyện đó thành ra nhớ mặt anh bạn trẻ này, và ngạc nhiên. Do đó, hỏi:

- Sao cậu đến mình, mà không đến nhờ ông lãnh đạo tổ chức "Ngày tôn vinh" đó?

- Cháu có đến cơ quan nhưng bác ấy không có nhà; có hôm có nhà nhưng bác thường trực không cho gặp. Mà vác đơn đi nhiều nơi, mọi người đều hứa nhận, nhưng đều nói là "không còn biên chế!".

Tôi thở dài. Thì ra, chẳng ai quan tâm đến anh bạn trẻ cử nhân thủ khoa. Cho nên có tôn vinh mà không tôn trọng, chỉ tôn trọng cho phải phép, lấy tiếng là "ta đây tôn trọng người tài".

Ngày 09/7/2006

"ĐOÀN KẾT"

Cấp trên "nhận xét" là cơ quan đó êm thấm. Mấy năm nay không có đơn thư khiếu kiện gì. Cũng không có lời xì xào ngoài hành lang hay trong các quán nước. Cho nên nhận xét là cơ quan "đoàn kết"; thậm chí còn nêu gương để cho các cơ quan khác noi theo trong cuộc họp của đảng bộ cấp trên.

Đùng một cái, chuyện tiêu cực vỡ lở tùm lum, nhưng cơ quan vẫn êm ắng, vẫn "đàng hoàng", cho nên vẫn được nhận xét là "cơ quan có nhiều tiến bộ, nội bộ đoàn kết!". Nhưng nhận xét mà vẫn thấy chưa yên tâm. Vì nhiều người bực dọc:

- Tiêu cực đến như thế mà trong cuộc họp mọi người đều im lặng, không ai nói một lời!

- Thì họ "đoàn kết" đến thế còn gì! - Một đồng chí có nhận xét vui đùa như thế.

- Nhưng đoàn kết gì mà để xảy ra như thế.

- Thế thì mới gọi là "đoàn kết" chứ!...

- Họ cùng nhau bàn bạc tiêu cực. Tiêu cực có "chủ trương" hẳn hoi, cho nên phải "đoàn kết" bảo vệ nhau.

Họ cùng nhau chia phần, ai cũng cầm một ít tiền ăn cắp, cho nên phải "đoàn kết để bảo vệ nhau". Vì nói ra thì mất ghế, mất tiền, cho nên phải "cố kết" lại với nhau chống đối đến cùng, mong gỡ được chút nào hay chút đó!

Ôi cái sự "đoàn kết" của một nhóm tiêu cực!

Ngày 16/7/2006

THẬT "KHỔ" CHO ANH!
THẬT "SỢ" CHO NÓ!

Thật ra cái danh hiệu "đạn bắn không thủng" là sự tự hào vỗ ngực của một trọng tài bóng đá, nhưng đã bị "thủng" ngực vì đồng tiền. Nhưng ông trọng tài này chưa hề tham gia trận mạc trong hai cuộc kháng chiến, cho nên cũng chưa biết "đạn chì, đạn đồng" là thế nào trên chiến trường. Chỉ nói như sự tự hào về lòng quả cảm của người chiến sĩ xông pha trận mạc, không thể gục ngã trước quân thù.

Nhưng, ông này đã vào sinh ra tử thật. Lại ở chiến trường ác liệt trong thành cổ Quảng Trị, nơi đồng ngũ đã nói "mười đi, tám nằm lại". Thế rồi ông vẫn qua cửa nguy. Nói "bắn không thủng" là nói cho oai, chứ thật ra đạn bom không trúng. Nhưng dù sao cũng là tồn tại hiên ngang nơi chiến trận. Tuy thế, ông ta cũng có lúc tự hào với bạn bè về công việc

làm ăn của mình: "Ở Quảng Trị còn không gục ngã; "kẹo đồng" còn không gục ngã, thì làm sao có thể gục ngã với mấy đồng tiền giấy!".

Bạn bè đồng ngũ tin ở ông, cho nên khi nghe tin có chuyện bê bối, đến phải ra tòa, thì nhiều người rất tiếc cho ông. Nhưng điều quan trọng là nhận ra sức công phá rất đáng sợ của đồng tiền bất lương thật ghê gớm. Đọc lại bản án thấy lúc đầu chỉ "kiếm mấy đồng tiêu vặt", sau thì quen mui thấy mùi ăn mãi, nhận cả mấy chục triệu đồng cũng coi là "bình thường", cho đến lúc phải ngồi tù.

Thật "khổ" cho anh! Thật "sợ" cho nó!

Ngày 23/7/2006

SÒNG PHẲNG

Ông nguyên là Phó Tổng thống một nước lớn. Sau lần tranh cử không trúng, phải rời nhiệm sở to đẹp và oai nghiêm về với cuộc sống dân thường. Thế cũng là lẽ thường tình của một xã hội dân chủ, vì "quan nhất thời, dân vạn đại".

Nhưng ông có nghề và học hàm, học vị rất cao. Ông là tiến sĩ ngành báo chí. Trước khi tham chính đã từng là giáo sư một trường đại học. Cho nên không sợ gì không có việc làm. Ông về lại trường cũ, xin tiếp tục được đứng lớp.

Mọi người nể và nhận ông vào chân giảng dạy, nhưng một số giáo sư thắc mắc, không phải vì họ ghen tỵ, mà cho rằng: "Trong gần 10 năm ông xa trường, mải mê chính sự, không có thời gian làm quen với đời sống báo chí vì sự phát triển nghề nghiệp đang thay đổi từng ngày". Nhưng không thể từ chối một vị nguyên Phó Tổng thống, vốn là giáo sư của trường.

Ở nước này có thông lệ, định kỳ phát phiếu thăm dò để sinh viên có ý kiến về các thầy của mình, để thầy có thể dạy tốt hơn. Thế mà mới có mấy tháng đứng lớp, đa số phiếu thăm dò tỏ ra không thích thầy, vì "kiến thức không cập nhật" (làm sao mà cập nhật được), và phong cách gia trưởng, hay nóng nảy trong các cuộc hội thảo khi gặp các ý kiến trái chiều, phản bác (chắc vì đã quen phong cách ra lệnh của một vị Phó Tổng thống).

Và nhà trường cũng thẳng thắn nói lại những ý kiến đó với Ngài nguyên Phó Tổng thống và cũng sòng phẳng, có ý không muốn ký hợp đồng để ông tiếp tục giảng dạy. Cũng may, ông đã nhận ra ngay những nhược điểm của mình khi trở lại làm dân, tuy là dân cao cấp (là thầy giáo), cho nên vui vẻ xin thôi, để kiếm việc làm khác.

Thế cũng là sự sòng phẳng!

Ngày 30/7/2006

NỊNH BỢ

Anh ta được một số đồng chí cấp trên cho là con người "khiêm tốn".

Khiêm tốn là tính tốt, nhưng quan sát thái độ cư xử của anh cứ "thấy thế nào ấy, rất khó hiểu" - như anh chị em nhận xét.

Bạn bè trong cơ quan đều biết anh là người thông minh, chịu học và có chính kiến. Có khi đỏ mặt tía tai tranh cãi, khi thấy chưa thuyết phục. Đấy là giữa anh em bạn bè đồng cấp.

Nhưng trước cấp trên thì lại thấy anh e dè, chỉ một mực "dạ dạ, vâng vâng", ngay cả khi ý kiến của cấp trên trái với ý kiến của anh khi anh phát biểu chính kiến với bạn bè.

Thôi thì, nếu sợ không dám cãi, thì im lặng. Thậm chí có người còn cúi đầu nhìn xuống đất (không phải vì sợ hãi) mà vì xấu hổ về cái tính hèn nhát, nhu nhược của mình, cho nên không dám ngẩng đầu nhìn ai.

Im lặng, cũng là hèn. Nhưng anh ta còn phân tích "sâu sắc" ý kiến của cấp trên (mà ai

cũng biết là anh không đồng ý khi trao đổi ý kiến với bạn bè).

Ở cơ quan này, không chỉ có anh, mà cũng có một số người như thế. Mỗi lời của cấp trên phát ra là họ đua nhau "đệm đàn" tán dương, ca ngợi, làm cho cấp trên thấy ý kiến nào của mình cũng sáng suốt, cũng có "tầm chiến lược" như vị Thánh sống. Cấp trên hư cũng vì họ.

Cho nên, một vài vị cấp trên khen anh ta "khiêm tốn", nhưng bạn bè, đồng nghiệp thì coi anh ta là kẻ nịnh bợ, mà là nịnh bợ một cách trắng trợn.

Ngày 06/8/2006

VẪN CỨ KIỂM ĐIỂM PHÊ BÌNH!

Gần như cả hệ thống tổ chức do anh phụ trách bị kẻ xấu lũng đoạn, gây thiệt hại về kinh tế không nhỏ. Một số người giúp việc quan trọng của cơ quan anh bị khởi tố. Cơ quan quản lý và người đứng đầu là anh đều có trách nhiệm cũng phải nói là không nhỏ, vừa mất tiền, mất cán bộ, và mất uy tín của cơ quan. Cấp trên gợi ý kiểm điểm trách nhiệm. Các anh họp tự nhận kỷ luật để báo cáo với cấp trên với hình thức "nghiêm khắc phê bình".

- "Lại kiểm điểm phê bình!" - Một đồng chí cầm tờ báo đọc xong rồi ném xuống bàn giận dữ.

- Nhưng "nghiêm khắc kiểm điểm, phê bình đấy chứ!" - Tôi nói với anh.

- Thì tôi biết rồi, phê bình hay nghiêm khắc phê bình cũng chỉ là nhắc nhở, chứ không phải là hình thức kỷ luật. Thế thì đâu gọi là "nghiêm khắc!".

- Thì khuyết điểm đến đâu chịu nhắc nhở, kỷ luật tới đó chứ!

- Cũng là cách nương nhẹ cho nhau. Thử hỏi một cán bộ bình thường hoặc quản lý một tổ chức ở cấp dưới mà mắc khuyết điểm về trách nhiệm như thế thì đâu chỉ có bị "kiểm điểm, phê bình".

- Đây là mới kiến nghị, còn cấp trên xem xét!

- Vậy, để xem các ông ấy "nghiêm khắc" thế nào với nhau như đã hứa khi mới nhậm chức!

Ngày 13/8/2006

BẠN VÀ "BÈ"

Chúng ta có từ bạn bè để chỉ những người chơi với nhau.

Bạn có nhiều thang bậc, như bạn "sơ giao", tức là quen biết sơ sơ, rồi đến bạn thân, bạn chí cốt; nếu cùng nhau phấn đấu cho một mục tiêu lý tưởng cao cả thì gọi là đồng chí, sống chết có nhau.

Nhưng gặp nhau kết thành "bè" quanh một cuộc chơi, một bữa nhậu, tiêu tốn thời gian vô ích, thậm chí cùng với nhau làm những việc không tốt; cao hơn là kết thành băng nhóm, chưa "đen" thì cũng "nhờ nhờ". Họ cũng "đồng sinh, đồng tử" nhưng không vì mục tiêu lý tưởng nào mà vì kết với nhau để gây tội ác hoặc bao che cho nhau.

Thật ra, phân tách ra như thế cũng có phần gượng ép, vì anh bạn đã nói lại một câu của ai đó dặn con cái trưởng thành: "Tìm *bè* thì dễ, tìm *bạn* thì không dễ". Chợt nhớ, ông cha ta thường khuyên "*chọn bạn mà chơi*" chứ không thấy khuyên "*tìm bè mà nhập*".

Ngày 28/8/2006

KHÔNG ĐƯỢC THỞ DÀI!

Chuyện thầy giáo Đỗ Việt Khoa ở trường Phú Xuyên A, tỉnh Hà Tây dũng cảm tố cáo tiêu cực trong mùa thi năm 2006 gây xôn xao trong dư luận xã hội. Thầy liên tiếp nhận được thư viết tay cũng như hàng trăm thư điện tử trong Nam, ngoài Bắc gửi tới bày tỏ sự hoan nghênh, lòng khâm phục và muốn hỏi kinh nghiệm của thầy. Không những gửi thư mà một số người còn hỏi thăm đường đất, lặn lội tới nhà thầy để giãi bày tâm sự và hỏi kinh nghiệm đấu tranh.

Thật sự là tín hiệu đáng mừng khi thấy rất nhiều người đứng bên cạnh thầy, ủng hộ việc làm của thầy. Một số người hỏi kinh nghiệm của thầy cũng là những người sục sôi trước những bức xúc của xã hội, muốn đấu tranh. Đồng thời cũng thấy cuộc đấu tranh này không dễ dàng, cho nên phải hỏi kinh nghiệm của người dám đấu tranh và đấu tranh thắng lợi.

Kinh nghiệm mà thầy Khoa nói với những người đến hỏi, như báo chí tường thuật, thật

đơn giản: "Thấy tiêu cực thì phải chống, không vì tư lợi, tư thù!".

Đối với một số người, tôi thật sự chú ý đến lời dặn dò thêm của thầy Khoa: "Phải thu thập chứng cứ cụ thể, đầy đủ... Và không được thở dài!". Nghĩa là cuộc đấu tranh không đơn giản, vì kẻ tiêu cực tìm mọi cách chối bay chối biến, cho nên không chỉ nói chung chung mà phải có đủ chứng cứ cụ thể thì họ mới "tâm phục, khẩu phục", cũng như cấp có thẩm quyền mới có thể có cơ sở xem xét. Và cuộc đấu tranh không dễ dàng, sẽ bị họ chống lại đến cùng và một số người bao che cho họ vì những lý do khác nhau, cho nên phải đấu tranh kiên trì.

Tôi cứ nhớ mãi lời dặn: *"Không được thở dài"*, vì nó rất ngoắt ngoéo, có khi bị gây khó dễ, trù úm đủ kiểu, nhưng không vì thế mà nản chí.

Ngày 27/8/2006

KHÔNG ĐÁNG NGẠC NHIÊN VÀ NGẠC NHIÊN

Sự việc thầy giáo Đỗ Việt Khoa phát hiện và đối đầu với tiêu cực trong kỳ thi tốt nghiệp Trung học phổ thông năm 2006 ở một trường thi thuộc tỉnh Hà Tây là một đề tài được bàn tán xôn xao. Tuyệt đại bộ phận giáo chức và nhân dân đều hoan nghênh việc làm của thầy Khoa, nhưng cũng lo cho thầy phải đối đầu với tiêu cực, với sự trả thù đủ kiểu.

Nhân sự việc này, một giáo sư kính mến đã bình luận: "Sự việc thầy Khoa nêu lên không đáng ngạc nhiên, nhưng một người dám nói lên sự thật như thầy Khoa lại là điều ngạc nhiên". "Không đáng ngạc nhiên" vì hiện tượng tiêu cực trong thi cử đã rõ ràng và ngày càng phổ biến, cho nên tố cáo hiện tượng tiêu cực đã trở thành phổ biến đó thì có gì là lạ! Còn "ngạc nhiên" vì trong lúc nhiều người đã biết hiện tượng tiêu cực này nhưng nhắm mắt bỏ qua vì những lý do khác nhau, mà lại có người dám đứng lên công khai tố cáo

là việc làm khác thường chẳng đáng ngạc nhiên lắm sao!

Nhưng cả xã hội đều căm ghét tiêu cực, cho nên thầy Khoa được dư luận đồng tình ủng hộ, Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo cũng hoan nghênh, khuyến khích. Vì người tốt còn nhiều, cho nên việc tuyệt đại bộ phận mọi người ủng hộ việc làm của thầy Khoa cũng "không đáng ngạc nhiên". Mừng lắm thay!

Ngày 03/9/2006

HAI LẦN KHÂM PHỤC

Uôn cúp 2006 đã kết thúc, nhưng sự bàn tán về nó còn dài. Sự bàn luận về cuộc thi tài môn thể thao ưa thích nhất hành tinh này có nhiều khía cạnh, vì nó nêu lên nhiều vấn đề, cả về một chiến thuật nào đó, một gương mặt nào đó, một cách ứng xử nào đó, tùy theo sự quan tâm của mỗi người. Đó cũng là điều dễ hiểu.

Anh bạn tôi nói dứt khoát: "Ấn tượng nhất với mình là đội bóng Italia và xã hội Italia". Đội Italia giữ Cúp vô địch được ưa thích thì rõ, nhưng xã hội Italia thì có liên quan gì đến cuộc thi tài này? Cho nên tôi phải hỏi anh:

- Anh thử nói cụ thể xem nào?

- Đầu trận, mình rất lo cho đội Italia. Không phải không biết bản lĩnh và lợi thế của đội tuyển Italia với "nguyên chất" từ các cầu thủ đá ở các đội bóng trong nước, lẫn huấn luyện viên là người Italia, cho nên dễ hiểu ý nhau. Nhưng lo là có tới 13 trong số 23 cầu thủ trong đội tuyển dính vào các vụ tiêu cực,

không biết có đủ tinh thần mà đá không? Thế rồi thực tế không phải như vậy. Họ vẫn đá rất hay như không có chuyện gì xảy ra. Thật là những con người có bản lĩnh chuyên nghiệp. Đáng khâm phục!

- Tất nhiên, điều đó đã rõ rồi. Tôi đồng ý.

- Thế rồi, khi đội bóng giành ngôi vô địch thế giới mang vinh dự lớn về cho đất nước. Nhiều nhà báo trên thế giới, trong đó có tôi, cũng tin rằng họ sẽ được giảm nhẹ tội, có thể "Vinh quang, chiến thắng sẽ làm mờ xìcăngđan tiêu cực". Nhưng lại không phải thế. Họ mang vinh quang về cho đất nước thì được tung hô và thưởng tiền mỗi người tính ra hàng triệu đôla Mỹ, nhưng mắc lỗi vẫn phải xử phạt, trong đó có những người mà chân sút là trụ cột của đội tuyển. Tôi nói "ấn tượng về xã hội Italia" là như thế. Cho nên thêm một lần nữa khâm phục!

- Thế cũng là sòng phẳng mà thôi!

- Tôi khâm phục vì thử đặt vào hoàn cảnh của ta mà xem, khó mà được như thế.

Ngày 10/9/2006

"LỜ ĐI" LÀ THẾ NÀO?

Anh mới nhận nhiệm vụ thủ trưởng cơ quan. Người thủ trưởng cũ vì lý do đã giữ trách nhiệm hai nhiệm kỳ, lại có một số khuyết điểm, cho nên không được bổ nhiệm lại. Nhưng anh vẫn kính trọng đồng chí đó, vì dù sao cũng là người từng dìu dắt anh khi anh công tác dưới quyền đồng chí. Cũng có người khuyên anh nên chuyển đồng chí đó tới một chỗ ngồi làm việc khác; vì vẫn "ngồi" ở đây, lại có dư luận cho là "cái bóng" trùm lên! Nhưng anh không nghe, vì đồng chí đó còn có chỗ đọc báo, theo dõi tin tức. Ngày nào đồng chí đó cũng đến đúng giờ, vẫn góp ý kiến như khi còn công tác, vì đồng chí chưa quên thói quen "lãnh đạo".

Thế mà lại có người cho là anh sống thiếu tình nghĩa, lên ngồi "ghế mới" là phớt lờ người thủ trưởng cũ! Truy ra thì chẳng phải ai khác, mà là chính người thủ trưởng cũ phàn nàn với người này, người khác, tạo dư luận. Chuyện đó cũng đến tai một số anh chị em, nhưng họ

tế nhị không nói với anh, vì biết anh đang bận rộn suốt ngày với công việc mới, cho nên không muốn để anh phải bận tâm. Tuy không nói với anh, nhưng nhiều người muốn tìm hiểu xem sự thật thế nào? Và có người, theo tình thân bạn bè, hỏi thẳng đồng chí thủ trưởng cũ, xem dư luận "lờ" thủ trưởng cũ là thế nào?... Đồng chí đó nói với vẻ bực dọc: "Nhiều việc "nó" chẳng bàn với mình!".

Nghĩa là đồng chí ấy dù đã không còn giữ nhiệm vụ quản lý, nhưng vẫn muốn nắm mọi việc trong cơ quan, để có ý kiến, thậm chí có ý kiến quyết định; không được như thế thì coi là "lờ thủ trưởng cũ!".

Xem ra, đồng chí ấy đòi hỏi quá nhiều. Đã nghỉ rồi mà còn muốn có ý kiến này nọ, muốn tạo dư luận để chi phối công việc!

Ngày 17/9/2006

ÉO LE SỰ "CHỜ"!

Cầm lá đơn trong tay đến nộp cho một cơ quan nào đó của nhà nước cần giải quyết, trong tình hình hiện nay, ai cũng thấy lo lắng, ngại ngùng. Được nơi nào giải quyết dễ dàng, thuận tiện thì thật mừng như vớ được của. Nhưng có bao nhiêu khó khăn trước mắt, với nhiều kiểu khác nhau không thể dự đoán.

Có một cuộc điều tra về sự "ngại ngùng nhất" của những người nộp đơn thỉnh cầu của một chuyện nào đó ở một thành phố lớn đã đưa ra những thông tin gây một số bất ngờ. Đó là:

- 60% số người được hỏi cho là "ngại nhất" là phải "chờ đợi".

- 23% số người được hỏi cho là "ngại nhất" là phải "làm lại hồ sơ".

- 12,5% số người được hỏi cho là "ngại nhất" là bị "trả hồ sơ"...

Thông tin đưa ra làm cho tôi bất ngờ, vì cứ tưởng là "trả hồ sơ" hoặc "làm lại hồ sơ" mới làm cho người nộp hồ sơ ngại ngùng nhất.

Cho nên phải điện thoại hỏi cơ quan tiến hành cuộc điều tra này, và may thay lại gặp chính người tham gia phân tích số liệu đó. Chuyện "trả hồ sơ" coi như không đạt yêu cầu, là sự thất vọng nhưng dù sao cũng yên tâm đi "cửa" khác. Chuyện "làm lại hồ sơ" tuy có gây phiền hà, nhưng ít nhất cũng đã có phần được ghi nhận, cần phải bổ sung cho đúng quy định để hy vọng. Còn "chờ đợi" hết ngày dài lại đêm thâu là ngao ngán nhất, không biết đến bao giờ được giải quyết, không biết họ còn "dở những võ gì nữa đây". "Chờ thì chán nhất!".

Điều tra nói trên chưa đủ bao quát mọi tình huống, nhưng cũng đủ là cơ sở cho sự ứng xử của các cơ quan công quyền. Cái gì không được thì nói rõ là không được. Thông tin gì còn thiếu thì nói rõ cho người ta bổ sung. Còn nếu phải "chờ" thì cũng nói "vì sao phải chờ" và "chờ đến bao giờ!"... Nhưng có người nói: "Chính kéo dài sự "chờ" đó cũng là một cái cớ quan trọng để "ra giá bắt chẹt người dân!"". Thật là éo le sự "chờ"!

Ngày 24/9/2006

LÀM SAO ĐỦ SỨC RĂN ĐE!

Trong cuộc đấu tranh chống tham nhũng, người dân rất quan tâm tới việc đền bù tài sản mà bọn tiêu cực đã tham ô, tức là ăn cắp của dân. Bọn tham ô bị xử tù thì đúng rồi, nhưng nhiều vụ tham ô bị phát hiện, xét xử, không thu hồi được tài sản, hoặc thu hồi được không đáng kể so với những gì chúng đã lấy cắp. Chính vì thế mới trở thành một đề tài được bàn luận sôi nổi, ngay cả trong thời gian tập thể dục buổi sáng là lúc cần thư tâm. Có người nói:

- Phát hiện vụ tham nhũng nào thì xử theo vụ đó là đúng luật rồi, nhưng tôi cũng vẫn không yên tâm!

- Có gì mà chưa yên tâm?

- Bọn tham nhũng lớn thường ăn cắp nhiều vụ, cho nên mới giàu nhanh như thế. Cho nên chỉ xử lý một vụ thì "lọt" rất nhiều. Có vào tù một vài năm, đền bù vài trăm triệu đồng, thì ra tù cũng có cả núi tiền để sống ung dung suốt mấy đời! Ngay ở tỉnh tôi, có ông

giám đốc xí nghiệp bị tù vì tội "cố ý làm trái", "tham ô"; nhưng ra tù xong ông ấy vẫn có hai xí nghiệp cũng do tiền tham ô mà có. Nhìn thấy mà tức mắt, lộn ruột!

- Thế thì làm thế nào?

- Theo tôi, chỉ riêng tội tham nhũng khi bị phát hiện, xử lý, thì cứ tịch thu toàn bộ tài sản. Làm như thế thì bọn tham nhũng mới sợ.

- Ý ông cũng hợp lý, nhưng làm việc gì thì cũng phải đúng luật chứ!

- Thì chúng ta có thể đề nghị Quốc hội sửa luật, mà sửa điều khoản này thôi, để thu hồi tài sản và đủ sức răn đe!

Ngày 01/10/2006

THÂN LÀM TỘI ĐỜI!

Anh chưa thuộc loại người thành đạt xuất sắc, nhưng cũng là người thành đạt. Cái chức Vụ phó chưa là cao nhưng cũng không thể gọi là thấp, thường được xếp loại trung bình "cứng", vì vào diện cán bộ trung cấp. Cơ quan anh chưa phải là nơi có thu nhập cao có hạng, nhưng cũng hơn rất nhiều cơ quan chỉ có nguồn thu "ba cọc ba đồng". Gia đình thì cũng êm ấm, vợ có việc làm và thu nhập không thấp, con cái học hành chưa vào loại giỏi nhưng cũng vào loại khá... Nghĩa là xem xét các thứ bậc thì anh thuộc loại trên mức "thường thường bậc trung". Thế mà, không lúc nào thấy anh thảnh thơi, thoải mái. Có người còn có nhận xét ác miệng, cho là lúc nào trông anh cũng khó đăm đăm như người mất sổ gạo thời bao cấp. Cũng có người nói là anh "cả nghĩ"; "nghĩ" cho quốc gia thì ở bậc như anh, tài cán như anh chưa tới mức phải lo nghĩ, băn khoăn; chung quy cũng chỉ vì nghĩ cho mình.

Anh là phó, nhưng cũng còn muốn làm trưởng hoặc bậc cao hơn nữa. Đời sống đã khá, có nhà cửa, xe cộ đàng hoàng, nhưng lại muốn nhiều nhà hơn, nhà rộng hơn, xe đời mới hơn. Sự ham muốn vươn lên không có gì đáng trách. Nhưng tài đến thế, đức đến thế, không lên được bằng tài thì cố "nhoi" lên bằng mưu mẹo; suốt ngày tìm mưu, tính kế cho nên tóc bạc sớm và khuôn mặt ít nụ cười.

Tính anh hay so bì. Nhà đã rộng nhưng thấy nhà bạn rộng hơn, lương thưởng đã khá nhưng thấy một số bạn có bậc lương khá hơn, tiền thưởng khá hơn, thì lại băn khoăn. Với ai anh cũng cho là "nó chẳng hơn gì mình" vì sao địa vị cao hơn, đời sống nó khá hơn. Thế là anh lại dằn vặt, lúc nào cũng cau có. Mặt lại thêm nhiều nếp nhăn quá tuổi.

Xem ra anh đúng là người đau khổ - nhưng người chung quanh hiểu anh nói về anh. Đúng ra anh có thể sống thanh thản, nhưng anh đau khổ vì ham muốn, đau khổ vì so bì. Thật là thân làm tội đời!

Ngày 08/10/2006

NÓI DỐI, NÓI ĐIÊU

Nói dối là một bệnh đang lan tràn ở nước ta và đang bị lên án. Người ta đang nói tới bệnh nói dối trong ngành giáo dục mà thường dùng từ hoa mỹ gọi là bệnh thành tích trong giáo dục, nhưng nhiều người nghĩ, căn bệnh này lan tràn trên nhiều lĩnh vực chứ không chỉ ở ngành giáo dục, thậm chí có trường hợp tai hại hơn căn bệnh nói dối trong ngành giáo dục.

Man trá lý lịch thì trong lý lịch đâu chỉ có trình độ học vấn, còn bao nhiêu thứ khác phải khai. Man trá trong việc kê khai thành tích kinh doanh của một xí nghiệp, một địa phương, không chỉ vì kinh tế mà còn để lĩnh danh hiệu vẻ vang này nọ. Man trá trong thi công, "ăn" nền móng, "rút ruột" công trình thu lợi cá nhân... Có người man trá suốt cả đời công tác, việc gì cũng man trá, man trá để leo lên, và leo lên chức vụ khá cao trong bộ máy công quyền vì cái đích họ nhằm tới không chỉ mấy đồng bạc lẻ mà là chiếc ghế,

thấm nhuần câu "quyền lực sinh ra sở hữu, ăn về lâu về dài"... Đó là bệnh nói dối.

Nhưng khi bàn đến chuyện nói dối thì có người còn bàn tới một căn bệnh trầm kha hơn, cũng ở trong họ hàng dối trá. Nói dối là nói sai sự thật, hoặc che giấu một sự thật, dù sao cũng là dựa vào sự thật mà thêm, bớt. Nhưng đằng này lại dựng chuyện, bịa đặt, thậm chí còn vu cáo, nhằm hạ uy tín một tổ chức, hạ bệ một cá nhân, tuy có lúc nhằm lợi ích cho cá nhân, nhưng có lúc không nhằm một lợi ích cụ thể, nhất thời về vật chất... Trong trường hợp dối trá mang tính bịa đặt, vu cáo như thế, ngôn ngữ thường gọi là nói điêu.

Nói dối hay nói điêu xem ra đều tác hại như nhau. Chỉ khác nói dối ở chỗ nói điêu thì độc ác hơn. Đó là miếng võ độc của con người độc địa.

Ngày 15/10/2006

PHÚC LỚN!

Ở đời ai làm việc đều có thể có việc làm xuất sắc, có việc làm đạt yêu cầu, có việc làm không được; làm việc có ưu điểm và cũng có khuyết điểm, nhưng người ta thường quan tâm tới các ưu điểm và khuyết điểm của những người lãnh đạo, quản lý, vì tốt xấu của người phụ trách thường có liên quan tới sự thành đạt của tổ chức, cũng là liên quan tới lợi ích và danh dự của mỗi người trong tổ chức. Đó cũng là lẽ bình thường, có thể hiểu được.

Nhưng trong các khuyết điểm, nhược điểm của một con người, bao gồm cả người phụ trách, thì có khuyết điểm, nhược điểm lớn, nhỏ, thậm chí nghiêm trọng, lặp đi lặp lại, cho nên không thể xử lý giống nhau. Nhưng có tâm lý là người phụ trách cứ có khuyết điểm là bị nhiều người đòi khai trừ, "hạ bệ", đưa ra tòa. Điều đó cũng có thể thông cảm với tâm lý của cán bộ, nhân viên trong tổ chức khi họ mong muốn thậm chí đòi hỏi có những người phụ trách giỏi giang, trong sáng, nhưng khi

xử lý lại phải công bằng, hợp lý theo điều lệ, quy chế và pháp luật. Đó là đứng ở vị trí của cán bộ, nhân viên trong tổ chức.

Còn đứng ở phía người phụ trách thì sao? Là người phụ trách thì có trách nhiệm lớn hơn cán bộ, nhân viên bình thường vì "quan trên trông xuống, người ta trông vào". Mắc khuyết điểm tuy không thật lớn nhưng lại là những khuyết điểm nhạy cảm cho nên uy tín không còn, "lời nói không thiêng" không thể kêu gọi, hiệu triệu được ai, thì cũng nên từ bỏ nhiệm vụ vì lợi ích của cả tập thể.

Rất nghiêm khắc với người phụ trách nhưng không phải vì thù ghét gì, mà vì lợi ích, hiệu quả và danh dự của tập thể. Nhưng mọi người đều mong người phụ trách trung thực nhận ra khuyết điểm khi có và đặc biệt là sửa chữa các khuyết điểm đó. Đó đâu chỉ là tâm nguyện của đời này, mà đời xưa, sử gia Lê Nghĩa thời vua hiền Lê Thánh Tông đã phải hạ bút ghi câu: "Thánh chúa biết sửa bỏ lỗi lầm thì đó là phúc lớn cho xã tắc!".

Ngày 22/10/2006

NGẠI

Ai cũng thấy việc tự phê bình và phê bình đang kém hiệu quả. Không ít người biết hành vi phạm tội và kẻ phạm tội nhưng không tố cáo. Rồi tham gia can thiệp những "sự bất bình" ngoài xã hội xem ra cũng không thật hăng hái, nếu không nói là giảm sút. Không chỉ là sự thờ ơ với trách nhiệm công dân, mà còn cả sự vô trách nhiệm của những người thi hành công vụ. Có hàng trăm lý do để không làm cái việc đáng ra phải làm theo lương tâm và trách nhiệm. Các lý do đó đều quy vào sự *sợ* và *ngại.* Ai cũng nói thế, nhưng cụ thể là thế nào? May quá, có một cuộc điều tra xã hội học nho nhỏ để hiểu biết thêm.

15,1% số người được hỏi ý kiến trả lời do *sợ* cho nên không dám đấu tranh, tố cáo, can thiệp. Đủ thứ sợ: sợ bị trả thù theo kiểu xã hội đen đập phá hoặc chửi bới lăng loàn, sợ bị trù dập, v.v..

23,4% số người được hỏi ý kiến trả lời do *ngại va chạm,* muốn sống yên phận trong cơ quan,

giữa đồng nghiệp, đồng sự, xóm giềng, v.v.. Rồi còn ngại vì nể nang kiểu "dĩ hòa vi quý" và ơn huệ nhiều kiểu.

Như thế, động cơ không tham gia đấu tranh, tố cáo, can thiệp thì do "ngại va chạm" cũng nhiều hơn là sợ "bị trả thù", nhưng dù sao vẫn chưa tới một nửa số người được hỏi đã trả lời. "Còn hơn một nửa số người nữa vì sao không trả lời?" - Tôi hỏi. Anh bạn tôi nói: "Hơn một nửa nữa cũng là ngại trả lời". Nghĩa là số "ngại" chiếm rất đông. Ngại làm mất lòng là tâm lý của nhiều người muốn sống yên ổn theo kiểu thu mình lại, còn sự đời sống chết mặc bay, đèn nhà ai nhà ấy rạng, cho nên mới đến nỗi thế!

Ngày 29/10/2006

CHUYỆN MỘT BÀI BÁO

Cơn bão số 6 tàn phá các tỉnh miền Trung, đọc báo và nhìn lên màn hình ai cũng thấy đau lòng, thương xót đồng bào bị nạn. Cơ quan nào cũng tổ chức quyên góp ít nhất một ngày lương gọi là góp một chút với đồng bào.

Thế rồi nhân ngày nghỉ, anh bạn đến nhà tôi chơi; anh cũng là nhà báo cho nên câu chuyện của chúng tôi thường liên quan tới nghề nghiệp. Anh bạn nói với tôi:

- Hôm qua chúng mình được triệu tập tới cơ quan chủ quản để bỏ phong bì một ngày lương giúp đồng bào. Ai cũng vui vẻ tự nguyện. Nhưng phải lên đó để còn quay phim... Làm xong nhiệm vụ, chúng mình băn khoăn lắm.

- Có băn khoăn gì thế? - Tôi hỏi anh.

- Bộ phận ở Hà Nội của cơ quan mình nghe nói đóng góp giúp đỡ đồng bào được 20 triệu đồng cũng chẳng thấm tháp gì, nhưng nhìn ra sân lại thấy băn khoăn khi thấy một dãy 8 chiếc xe con đón các xếp đi làm.

- Thế thì sao?

- Cơ quan mình mới sáp nhập từ nhiều bộ phận cho nên có nhiều cấp phó và chuyên gia cao cấp, có đến 6 vị thứ trưởng và tương đương. Không có vị nào chịu đi xe chung cho nên mới có đến 7 xe riêng. Thủ trưởng được dùng một xe đưa đi đón về là đúng tiêu chuẩn nhưng các ông phó và chuyên gia ở cơ quan tôi thì theo tiêu chuẩn hai ông đi chung một xe nhưng không ông nào chịu đi chung, thế là sai quy định và lãng phí lớn. Nếu tính mỗi xe một tháng phải chi phí 8 triệu đồng như cơ quan tài chính đã tính thì đã có thể dôi ra 24 triệu đồng một tháng, một năm là gần 300 triệu đồng gấp nhiều lần số tiền cả cơ quan giúp đồng bào, mà có cần các bác ấy hy sinh gì đâu, chỉ cần thực hiện đúng chính sách.

- Thế thì chỉ cần viết như ông kể cũng đã là một bài báo hay, vì nhiều nơi như thế!

- Thế mới khó đăng?

- Vì sao?

- Mình đưa bài báo đến một tòa soạn, ai đọc cũng khen hay nhưng nói: "Bác thông cảm, vì chúng tôi đăng thì cơ quan chủ quản của tôi lại cho là ám chỉ, vạch áo cho người xem lưng, rồi gây phiền phức nhiều kiểu. Cơ quan tôi thì không nhiều phó như thế, nhưng mỗi ông phó cũng đòi đi một xe". Tôi đem bài

đến cơ quan báo thứ hai cũng có tình trạng như thế. Chán quá!...

Nghe thế, tôi không chán nhưng cũng buồn. Tôi chỉ xin anh bạn câu chuyện đó để viết một bài báo rồi gửi đi một số báo quen thuộc xem sao. Tôi phải kể dài dòng, có đầu cuối như vậy để khỏi mang tiếng "cướp đề tài của bạn".

Ngày 05/11/2006

CÁI BỆNH HAM GHẾ

Năng lực của anh ta vào loại vừa phải, lại là cấp phó, thực tập nhiệm vụ quản lý đủ ba, bốn năm rồi. Cơ quan cũng tính rằng anh là một trong mấy người có thể thay thế khi thủ trưởng về hưu. Nhưng sang năm theo quy định thì anh đã quá tuổi đề bạt. Nếu mấy năm nữa thủ trưởng mới nghỉ thì anh lại quá tuổi, lỡ thì. Mà lỡ ở đây thì lỡ hẳn. Cho nên anh rất sốt ruột.

Anh tìm cách làm cho thủ trưởng phải nghỉ ngay năm nay để anh có cơ hội thay thế. Anh tập hợp một số người ủng hộ anh "tố cáo" thủ trưởng chuyện này chuyện nọ, để cho thủ trưởng nghỉ vì mắc khuyết điểm. Để chắc ăn hơn anh "quật" luôn phó thủ trưởng để không còn người cạnh tranh.

Chuyện đến tai mọi người và người ta không đồng tình với cách làm của anh, không phải vì che giấu khuyết điểm của thủ trưởng. Vì giả dụ, khuyết điểm của thủ trưởng là có thật thì có thể góp ý, hoặc đấu tranh làm rõ

phải trái, việc gì phải làm đơn tố cáo ầm ĩ. Thật ra, mục đích của anh ta là muốn gây ồn ã trong dư luận để tạo sức ép với cấp trên. Nhận ra động cơ của anh như thế, cho nên ngay cả những người lúc đầu hùa theo việc anh làm lại quay ra không ủng hộ, làm cho anh thiệt đơn, thiệt kép, vừa không đạt được mưu đồ, vừa mất uy tín.

Chỉ vì sốt ruột, thật ra là ham hố địa vị, mà nên nông nỗi này. Có người nói: "Anh ấy ít học, cái gì cũng chỉ hàm thụ, bồi dưỡng, sao mà làm thủ trưởng được". Nhưng tay chân anh nói "nhưng anh ta giỏi". Nghe thế, mấy người bĩu môi, cười mỉa mai: "Vâng, anh ấy giỏi bày mưu tính kế". Nhưng anh chị em lại mừng, vì anh "sốt ruột" cho nên anh chị em trong cơ quan mới sớm nhận ra một phần bản chất ham hố địa vị của anh; nếu không thì khi làm thủ trưởng, cái căn bệnh đó sẽ phát triển và tác hại đến mức nào! Nói là anh ta "sốt ruột" thì thật "oan" cho anh, thật ra anh chỉ ham ghế.

Ngày 12/11/2006

"NÓI NHƯ BỐ NGƯỜI TA!"

"Các ông nói cứ như bố người ta ấy!" - Lâu lâu mới gặp nhau, nhưng vừa gặp, anh bạn đã buông ra một câu như thế, xem ra có vẻ rất nặng nề. Tính tình anh thường hòa nhã, nhưng vì sao hôm nay anh ta lại bực tức như thế, cho nên tôi phải hỏi:

- "Các ông" là ai?

- Là nhà báo các ông chứ ai!

- Làm gì đến nỗi thế ông! Chắc là do mấy ông bạn trẻ quá lời phải không?

- Chẳng phải chỉ là bạn trẻ, mà mấy ông bạn già các ông cũng thế, ỷ thế già, có thành tích là nói cho sướng miệng!

Tôi tưởng nói mấy câu hạ giọng mềm mỏng để "hạ hỏa" anh bạn tôi, nhưng xem ra không ăn thua, cho nên phải hỏi cho cặn kẽ.

Thế là anh nói ra một lô dẫn chứng của một số bài báo lên mặt dạy đời, trịch thượng: phê phán thì như chửi rủa, ăn nói hàm hồ, vơ đũa cả nắm; góp ý thì như dạy dỗ con nít; còn "kiến nghị" thì như ra lệnh giọng cha, chú!...

Rồi bảo là tranh luận, nhưng cứ cho ý kiến của mình là đúng; sai sót thì "nói lại" hoặc "cải chính" sơ sơ đăng bé hơn cái bao diêm, có cố ý lắng nghe, thông cảm cũng không nghe nổi, không thông cảm nổi. Cứ bảo theo gương Bác Hồ, nhưng Bác Hồ có thế đâu. Cứ đọc tuyển tập, biên niên tiểu sử, các hồi ký viết về Bác, đặc biệt là các bài báo của Bác, thấy rõ Bác phê bình ai tuy rất nghiêm khắc, có lúc quyết liệt trước các tệ nạn, nhưng đều thông cảm, gợi ý, bàn bạc, khuyên răn, nhắc nhở. Bác không bao giờ lên mặt dạy ai mà vẫn trở thành người Thầy lớn. Trong các bài nói, bài viết, Bác không chỉ thị điều nọ, điều kia nhưng bao giờ cũng là những lời chỉ dẫn sáng suốt...

Nghe anh nói một thôi, một hồi trong giọng bực tức, tôi phải nói lại:

- Trong một xã hội dân chủ, cũng phải nghe những ý kiến khác nhau để tìm ra chân lý!

- Thì cứ việc nói, nhưng phải nói một cách có văn hóa để cùng thảo luận chứ "cứ nói như bố người ta" thì ai chịu được!

Thế là anh vẫn bực tức, chưa chịu những lời bào chữa của tôi. Xem ra, anh không có ý phê bình tôi, nhưng chia tay anh mà tôi vẫn phải suy nghĩ về chính ngòi bút của mình.

Ngày 19/11/2006

HAY LÀ HỌ GỬI NHẦM MỘT MẨU TIN "CƯỜI!"

Trong sự đánh giá, người ta đang muốn được "lượng hóa". Nghĩa là, không bằng lòng với cái kiểu đánh giá "tương đối tốt", "cơ bản tốt", "về cơ bản là hợp lý", vì nói cho cùng thì đánh giá như thế cũng coi như không đánh giá, vì không ai hiểu "tương đối", "cơ bản", "hợp lý"... ở mức nào.

Thế thì phải dựa vào tỷ lệ "phần trăm". Nhiều tỷ lệ "phần trăm" đó không phải hoàn toàn bịa ra đâu, mà do từng người tự đánh giá, rồi tập thể đánh giá, cấp trên đánh giá... Tưởng rằng như thế đã là chặt chẽ, nhưng sự thật lại không phải như thế. Và người ta tuy lúc đầu phấn khởi nhưng rồi bắt đầu dị ứng với kiểu "đạt yêu cầu khá giỏi 80 - 90%", "hơn 80% trong sạch, vững mạnh"... Vì cứ đối chiếu thực tế thì không thể như thế, vì trình độ học vấn, cách học hành như thế thì không thể có tỷ lệ "khá, giỏi" cao ngất ngưởng; tình hình tham nhũng, lãng phí, mất đoàn kết

như thế, không thể có tỷ lệ "trong sạch, vững mạnh" ngút trời xanh!

Sự "hoài nghi" đó có phần chính đáng, và người ta đang điều chỉnh, sửa chữa cái bệnh thành tích ảo. Tưởng là cái bệnh đó đã lui vào dĩ vãng, kể lại như chuyện ngày xưa, thế mà sao lại cứ quay trở lại khi có thời cơ.

Ở một thành phố lớn, một số ngành tiến hành khảo sát "sự hài lòng của dân" đối với từng lĩnh vực. Đúng là phải lấy "sự hài lòng của dân" là một thước đo quan trọng đối với hoạt động của ngành, lĩnh vực, vì nói đi nói lại thì mọi việc phải lấy phục vụ dân làm đầu. Thế mà khi công bố tỷ lệ phần trăm đó thì mọi người lại sửng sốt. Trong lúc đang có quá nhiều chuyện nhức nhối, từ chuyện cuốc đường, sửa đường, cho đến phải bơi trên đường phố rải nhựa mỗi khi mưa to... thế mà có tới 99% số người được hỏi hài lòng với ngành Giao thông công chính (!). Trong lúc tệ nạn xã hội còn đầy rẫy, số người thất nghiệp chưa giảm, đời sống các gia đình còn nhiều khó khăn, nhiều nhà tình nghĩa "nứt tường, dột mái"... mà có tới gần 100% số người được hỏi "hài lòng" với ngành Lao động - thương binh và xã hội (!). Cái bệnh này xem ra có phần phổ biến, vì sau đó lại một thành phố lớn khác, đưa ra con số hơn 90% đơn thư

khiếu nại đã được giải quyết, như một trò đùa, đến người lãnh đạo thành phố cũng lắc đầu, ngán ngẩm (!)...

Đọc những con số đó, và nghe kể lại các chuyện đó, có người hỏi:

- Chuyện thật thế sao?

- Thì họ công bố trên báo hẳn hoi!

- Hay là họ gửi nhầm mẩu tin cho các báo "Cười", ở đấy lấy chuyện nói ngược để mua vui cho mọi người.

Ngày 26/11/2006

CHUNG QUY VẪN Ở CON NGƯỜI

Anh ta mắc khuyết điểm, mà là khuyết điểm khá nặng, và kết quả là anh không còn được giữ trách nhiệm đó nữa. Thế cũng là công bằng. Nhưng việc gì rồi cũng phải rút kinh nghiệm để lần sau không mắc sai lầm. Mà sai lầm trong việc đánh giá, cất nhắc cán bộ là loại sai lầm nghiêm trọng, tác hại khôn lường, không chỉ làm hỏng một người mà có khi làm hỏng cả một tổ chức. Vấn đề đặt ra rất sôi nổi: "Làm sao anh ta có thể được cất nhắc đến chức ấy, được giao nhiệm vụ to tát đó?". Người phụ trách mấy cấp đều trả lời là: "Mọi việc đều làm đúng quy trình. Mọi thứ biên bản đều còn lưu giữ". Mà đúng như thế thật, không thể nói khác hơn, có người chứng kiến còn sống, có giấy tờ lưu trữ.

Cũng là phê bình, tự phê bình hằng năm, biên bản ghi ý kiến từng người và kết luận của chủ tọa phiên họp. Khuyết điểm cũng nhắc tới "hay nặng lời, khắt khe với cấp dưới", "đôi lúc quyết định vội vàng"..., nhưng ưu điểm

thì nổi trội từ lập trường, quan điểm, đạo đức, lối sống và năng lực điều hành. Bảo rằng, không ai nói gì tới khuyết điểm cũng không hoàn toàn đúng, chỉ có thể là nói chưa rõ ràng, sòng phẳng, đúng mức mà thôi. Chẳng hạn "hay nặng lời, khắt khe với cấp dưới", bây giờ người dự họp nói thẳng ra các kiểu trù dập, không tăng lương, không duyệt cho đi công tác nước ngoài, không bố trí công việc với một số người đã "dám" nêu lên những mặt tiêu cực ở cơ quan cần xem xét. Chẳng hạn, khuyết điểm "đôi lúc quyết định vội vàng", bây giờ nhìn lại thì hàm ý việc đề bạt mấy người ăn cánh, lấy con em mình về cơ quan không qua thi tuyển, đề bạt không đúng quy trình, quyết định chi một số khoản sai nguyên tắc..., có nghị quyết hẳn hoi nhưng là thông qua theo kiểu nể mặt người phụ trách hoặc kiểu "ông mất chân giò, bà thò chai rượu". Nhưng bây giờ nói ra thì mới rõ, chứ phê bình cái kiểu ấy thì có "trời" cũng khó hiểu nữa là cấp trên. Chẳng qua cũng là cái tội không dám mạnh dạn, thẳng thắn phê bình.

Rồi thì phiếu bầu thì cũng đủ cả, trong biên bản với đầy đủ chữ ký của cấp có thẩm quyền. Nhưng ai còn lạ gì cái kiểu phiếu bầu này. Các tổ, các phòng quán triệt, vận động. Những người thẳng thắn nào chẳng thấp phiếu.

Đấu tranh cho sự chi tiêu có nguyên tắc thì có nghĩa là đời sống anh, chị em sẽ bị thua thiệt so với kiểu chi tiêu vô nguyên tắc, thế là người "vô nguyên tắc" thì thêm phiếu, còn những người giữ nguyên tắc thì làm gì có phiếu vì bị loại ngay từ danh sách đề cử. Còn đề bạt con em thì chung một lứa con anh, con tôi, há miệng mắc quai, bỏ phiếu theo kiểu "dễ người, dễ ta"...

Rồi các ngành thẩm định, cấp trên xét duyệt thì đã có phong bì gác cửa từ chuyên viên, cho tới cửa vụ và cấp cao hơn. Có khi cũng chẳng có phong bì dày dặn gì mà chỉ hứa: "mình lên thì sẽ duyệt cho cháu một chỗ" trong lúc kiếm việc cho con, cho cháu bây giờ đâu có dễ. Cho nên cũng cho qua, mà là cho qua với tỷ lệ tán thành rất cao.

Thế là đủ, là đúng quy trình rồi còn gì nữa! Nhưng quy trình nào cũng là do con người thực hiện. Con người không thẳng thắn, nghiêm túc thì thẳng cũng thành xiêu, tròn cũng thành méo.

Trên đây là nói sự méo mó trong thực hiện quy trình, còn có khi người ta lại xóa bỏ mọi quy trình để thực hiện theo ý đồ cá nhân mà vẫn qua mắt nhiều cấp. Thế thì chung quy vẫn tại con người thực hiện quy trình.

Ngày 11/12/2006

MUỐN TỔNG KẾT KIỂU GÌ?

Anh bạn tôi vừa dự Hội nghị tổng kết công tác cuối năm ở cơ quan về, mặt còn đỏ phừng phừng vì bia rượu liên hoan. Hỏi anh: "Có gì mới không?" thì được trả lời: "Vui vẻ cả". Hỏi tiếp: "Có ai phát biểu gì mới không?", anh lại trả lời: "Cũng có mấy người phát biểu vui vẻ". Đúng là thoải mái, vui vẻ ở những cơ quan không có chuyện mất đoàn kết và không có những vụ việc ồn ã. Ai cũng muốn vui vẻ nhưng vui vẻ là thế nào?

Người ta vẫn nói về các cuộc họp tổng kết công tác cuối năm ở không ít đơn vị thường thiếu thực chất. Thời gian thì gấp gáp mà nội dung lại mang tính liên hoan. Quả thật có nhiều trường hợp như vậy nhưng không thể vì thế mà coi thường các cuộc họp tổng kết cuối năm. Tổng kết công tác cuối năm để biết trong một năm làm được gì, chưa làm được gì, mặt nào tốt, mặt nào chưa tốt và nếu có thể thì rút ra những kinh nghiệm để năm sau làm tốt hơn, đạt nhiều thành tựu hơn và tránh những

sai sót mà năm qua đã mắc. Một cuộc tổng kết công tác có hiệu quả thiết thực là mong muốn của nhiều người. Đó là việc làm nghiêm túc, vui vẻ và bổ ích.

Nhưng người ta thường nói tới ba yếu tố bảo đảm một cuộc tổng kết công tác thiết thực và hiệu quả.

Chắc chắn trong báo cáo tổng kết người ta sẽ đưa ra những sự kiện, số liệu để đánh giá, nhưng mỗi năm là một khoảng thời gian, cho dù là 365 ngày cũng vẫn là ngắn so với thời gian đặt ra để đạt tới mục tiêu phương hướng. Chẳng hạn khi kiểm điểm về kinh tế, người ta sẽ đưa ra những số liệu tăng trưởng nhưng vấn đề quan trọng lúc này là phải xem xét chất lượng, hiệu quả và sức cạnh tranh. Trong khi kiểm điểm về kinh tế lại phải xem xét mối quan hệ kinh tế - văn hóa - xã hội để phát triển bền vững, mối quan hệ hai nhiệm vụ chiến lược để vừa ổn định vừa phát triển. Tổng kết công tác một năm nhưng tầm mắt phải vươn tới mục tiêu thì mới có cách nhìn toàn cục để đánh giá đúng đắn.

Khi kiểm điểm một năm, người ta nêu cả mặt làm được và chưa làm được. Việc này tưởng như dễ mà không dễ, vì phải vượt qua mọi suy tính cá nhân để phản ánh trung thực tình hình. Nêu việc làm được phải xem xét thực chất. Một bản báo cáo thiếu trung thực

"tốt đẹp phô ra, xấu xa đậy lại" là một việc làm phù phiếm, không những kém thiết thực mà còn có hại khi ru ngủ nhau trên một mớ thành tích ảo.

Trên tinh thần đó, người ta cho rằng: Muốn tổng kết công tác tốt phải có tinh thần dân chủ, tự phê bình, phê bình. Khẳng định mạnh mẽ những mặt làm được, biểu dương, khen thưởng xứng đáng những người có công; đồng thời thẳng thắn chỉ ra những việc làm chưa tốt, không tốt, phê bình nghiêm khắc những người có trách nhiệm trước những sai sót. Không "hòa cả làng", "vui vẻ cả cơ quan", không "vô danh" nhưng cũng không căng thẳng, nặng nề. Làm được như vậy, cuộc họp tổng kết cuối năm trở thành một sinh hoạt vừa vui vẻ vừa có ý nghĩa giáo dục sâu sắc, để thêm sức mạnh và kinh nghiệm cho sự phát triển mạnh hơn trong năm sau.

Năm nào cũng tổng kết công tác. Những kinh nghiệm rút ra không có gì thật mới mẻ và khó thực hiện. Vấn đề quan trọng là người lãnh đạo, quản lý muốn tổng kết công tác theo kiểu gì?

Ngày 16/12/2006

ÔI, NGHIÊM KHẮC!

Nghiêm khắc, theo *Từ điển tiếng Việt* là: "Có yêu cầu rất chặt chẽ, không dễ dàng tha thứ hoặc bỏ qua một sai sót nào". Nhưng gần đây người ta lại dị ứng với từ nghiêm túc này vì có không ít người và tổ chức đang tìm cách lợi dụng nó.

Một người mắc khuyết điểm, thậm chí vi phạm pháp luật rất nặng, mọi người đang trông chờ sự xử lý của cơ quan có thẩm quyền, khi thấy hứa hẹn sẽ xử lý nghiêm khắc, nhưng một số người lại mỉa mai: "Lại nghiêm khắc rút kinh nghiệm hoặc phê bình nghiêm khắc chứ gì!".

Rút kinh nghiệm được hiểu là qua những khuyết điểm tìm ra những bài học để sau đây không mắc phải.

Phê bình có nghĩa là nêu lên khuyết điểm để góp ý kiến, để chê trách.

Thật ra có những khuyết điểm cũng chỉ cần rút kinh nghiệm hoặc phê bình. Nhưng "rút kinh nghiệm" hoặc "phê bình" đều không

phải là hình thức kỷ luật. Cho nên để đối phó với những phản ứng vì xử lý quá nhẹ thậm chí bao che, người ta thêm từ nghiêm khắc trong kết luận "phê bình nghiêm khắc", song người công bố quyết định này hiểu rõ rằng cho dù phê bình nghiêm khắc cũng không phải là hình thức kỷ luật dù là hình thức nhẹ nhất.

Ôi cái từ "nghiêm khắc" đang bị lợi dụng, vì họ quên rằng còn có quyết định "trừng trị nghiêm khắc" được hiểu là đưa ra hình phạt cao với những người mắc khuyết điểm nặng tương xứng với tội lỗi của anh ta để mọi công dân đều bình đẳng trước pháp luật.

Ngày 17/12/2006

KHỔ CHO MỘT NGƯỜI GIỎI VÀ CÓ TÀI

Ai mà chẳng thích khen, thậm chí có người còn nói: "Thích khen, thích được phỉnh nịnh hình như là một đặc tính của con người". Anh ta cũng thích khen, thậm chí có tờ báo nào viết khen, viết nịnh thì lưu giữ, khi có máy sao chụp thì còn in ra gửi cho bạn bè. Thế mà gần đây anh lại sợ khen. Anh cố tránh mọi cuộc tiếp xúc với một vài nhà báo đến hỏi thành tích, tâm sự để viết bài, nhưng cũng không trách được anh vì anh cũng được một số người yêu mến, vì sự cống hiến của anh là thực chất. Nhưng mỗi lần báo đăng về anh là anh lại "nín thở" nghe ngóng. Hỏi anh "Tại sao thế!". Anh trả lời: "Mình muốn sống yên thân mà làm việc, cứ im lặng mà làm thì kết quả công việc cũng rõ ra, nhưng nghiệm ra rằng: cứ mỗi lần được khen là thế nào cũng có người nói xấu, nhẹ nhất cũng là thắc mắc "có xứng đáng đến thế đâu", nặng nữa là lại tung ra tin nói xấu, thậm chí "khui ra" những

chuyện xa xưa, thậm chí cả trong lịch sử gia đình". Rồi anh chép miệng "cái thói đời nó thế!". Cái "thói đời" ở đây là cái bệnh đố kỵ. "Hơn nhau một tý là hể hả, mà kém nhau một chút là bực dọc" - hình như cũng là một căn bệnh của không ít người, ngay cả của bạn bè.

Tôi hiểu ý anh, cũng là ngẫm lại, hình như người xưa đã từng nói: "Ở trong rừng, cây gỗ quý lại bị búa rìu chặt hạ, còn cây gỗ tạp, vô dụng thì yên thân, sống khỏe". Anh có phải là cây gỗ quý hay không thì còn phải bàn, nhưng chắc chắn anh không phải là cây gỗ tạp. Cho nên sự lo lắng, trốn tránh của anh cũng là điều có thể hiểu trong "thói đời" này, cho nên phải náu mình mà sống. Cũng là khổ cho người tạm gọi là người tài như anh.

Ngày 24/12/2006

QUẢNG CÁO VÀ VIẾT QUẢNG CÁO

Mấy anh bạn nhà báo nói chuyện với nhau, tỏ vẻ khinh thường một người bạn đồng nghiệp khi nhận xét "thằng cha ấy giàu vì viết quảng cáo".

Người làm nghề báo đều biết hoạt động quảng cáo và viết quảng cáo. "Viết quảng cáo" là viết không nhằm thông tin khách quan những mặt tốt của một đơn vị, một con người để cổ vũ mọi người làm theo, làm vượt vì sự nghiệp chung, mà viết, quay phim nhằm tán dương đề cao vô lối một đơn vị, một sản phẩm, một con người theo ý thích của người đó, thậm chí giúp người nào đó nói xấu ai đó như kiểu "đâm thuê, chém mướn". Đó là hoạt động nghề nghiệp không xứng đáng, tuy chưa có luật lệ gì cấm đoán nhưng bị bạn đồng nghiệp khinh bỉ. Thậm chí, người được tán dương thích thú, có thể thưởng tiền như một thứ trả công cho người làm thuê, nhưng không tôn trọng, vì đó là "người viết thuê".

Đó là điều dễ hiểu về mặt đạo đức, nhưng vì sao lại "giàu có" hơn nhận quảng cáo thì phải nghe người trong cuộc giải thích.

Và anh ấy nói: "Đi nhận quảng cáo lúc này thật nhục. Không phải ai cũng thích và cũng sẵn tiền để quảng cáo. Nhận quảng cáo về thì được thưởng 15 - 20% hoặc 30% số tiền tùy theo từng cơ quan và phải chia nhau. Còn "viết quảng cáo" thì được trả nhuận bút, lại còn được thưởng vì khi đọc bài viết theo kiểu quảng cáo thì người đọc tin hơn là một trang quảng cáo, vì quảng cáo là của doanh nghiệp, còn bài "viết quảng cáo" là của tờ báo cho nên họ tin rằng trung thực hơn. Tất nhiên, không có khoản chi nào cho những bài "viết quảng cáo", còn "quảng cáo" thì đã có mục chi hẳn hoi của các doanh nghiệp. Tuy nhiên có biết bao cách mà giám đốc chi khi vừa lòng và có "hiệu quả" như ông ấy mong muốn. Một miếng đất, một chỗ làm việc, một gói thầu ngon ăn, hoặc một ít cổ phiếu... còn hơn dăm ba triệu đồng thu lợi phần trăm tiền quảng cáo.

Giàu là giàu như thế, và bị khinh thường cũng là như thế!

Ngày 31/12/2006

MÓN QUÀ BIẾU

Gặp nhau, biếu nhau một chút quà cũng là lẽ thường tình, chẳng phải chỉ là một nét văn hóa ứng xử của người Việt Nam ta, mà xem ra ở nơi nào cũng thế.

Đến thăm bạn bè đồng nghiệp nước ngoài, chúng ta cũng hay đem một ít quà biếu bạn. Có khi vật biếu không to, không đắt tiền, nhưng cái hộp phải đẹp và sang trọng. Nhận quà biếu của bạn bè quốc tế, chúng ta không có thói quen mở ra vì sợ mang tiếng "ham hố". Nhưng nhận quà biếu của ta thì các bạn lại thường xin phép mở ra xem ngay, ngắm nghía, nói vài lời khen (khen thật hoặc chưa thật) để tỏ lòng ưng ý món quà biếu cho vui lòng bạn. Đó cũng là sự khác nhau thường tình của những phong tục khác nhau, không có gì là lạ.

Đánh giá, khen chê là chuyện bình thường nhưng hỏi giá tiền của món quà thì đối với chúng ta lại là điều thiếu tế nhị. Thế mà, có một bạn đi nước ngoài kể lại, có người hỏi thẳng

chúng ta: "Vật kỷ niệm này đáng giá bao nhiêu?". Thật ra người biếu quà cũng không biết giá, vì người mua lại là một cán bộ hành chính, nhưng cũng nói đại lên cho phải phép, thế là người bạn đó phải giải thích: "Tôi phải hỏi giá vì ở nước tôi, không cho phép chúng tôi được nhận món quà kỷ niệm trên 50 đôla Mỹ", thế là ta lại hiểu thêm một quy tắc của một nước bạn đối với công chức. Lại một chuyện nữa, một viên chức của một tổ chức quốc tế đến thăm một địa phương; vì tình nghĩa địa phương cũng biếu một gói quà, bạn cũng cởi dây buộc ra xem, rồi khen hết lời về tài khéo léo của người thợ thủ công, nhưng sau đó lại gói lại, buộc dây cẩn thận, trao trả, và nói: "Tôi xin cảm ơn các ông, nhưng tôi không thể nhận vì tổ chức của tôi không cho phép viên chức được nhận bất cứ một thứ quà gì", và ta lại hiểu thêm những quy định đó để tránh cho các viên chức vì món quà mà có những nhận xét thiên vị.

Đó là hai chuyện mà tôi được nghe kể lại làm cho chúng ta hiểu thêm những quy định chặt chẽ của nước bạn và tổ chức quốc tế, và chuyện về hai viên chức nghiêm túc. Nhưng xem ra không phải ai cũng như vậy, vì ở đâu cũng có những người chỉ vì lợi ích của mình mà cố tình không thực hiện những quy định.

Ngày 07/01/2007

CÔNG THƯ

Gần đây nghe đài, đọc báo thấy từ "*công thư*" liên quan tới chuyện nhà đất của một quan chức, thế là phải tra *Từ điển tiếng Việt* cũng như *Từ điển Hán - Việt*, nhưng đều không thấy có từ đó, nghĩa là từ đó không được công nhận trong hệ thống ngôn ngữ nước ta. Nhưng nó vẫn có và ai đã làm việc đều hiểu giống nhau: Nó là thư chứ không phải công văn là văn thư về việc công, cũng không phải là thư của bạn bè gửi cho nhau để chia sẻ tình cảm. Nhưng là thư của người có quyền chức ở một cấp nào đó thì cũng nên hiểu có giá trị như "một thứ công văn" dù không phải là công văn. Những loại giấy tờ như thế không bắt buộc phải chấp hành nhưng ai cũng thấy là phải tìm mọi cách mà thực hiện vì không thực hiện có khi rất lôi thôi...

Đó là loại thư có ký tên nhưng không đóng dấu, viết trên một tờ giấy có tiêu đề cơ quan, có khi đóng dấu cơ quan nhưng không ở trên chỗ có chữ ký mà là trên đầu bức thư thường

gọi là "*dấu treo*". Người viết những loại thư như thế thường rất khôn ngoan, vì mọi người đều hiểu ngầm thư đó gần như ý kiến chỉ đạo, nhưng khi chuyện vỡ lở thì phủi tay, cho đó chỉ là trao đổi ý kiến bình thường, nhưng *vải thưa không che nổi mắt nhân dân.*

Thực ra đó là cái nạn "*thư tay, lệnh miệng*" mà ta thường lên án vì nó làm rối loạn kỷ cương. Vì thư tay của người có quyền thì gần như công văn và lệnh miệng của người có quyền thì gần như chỉ thị. Do đó những người phát thư tay, ra lệnh miệng trái quy chế, pháp luật đều phải chịu trách nhiệm.

Ngày 14/01/2007

Ô VÀ BỆ

Người ta thường nói tới "Ô, dù" để che chở cho ai đó, để đưa một người lên vị trí cao hơn tài và đức anh ta hoặc đỡ cho những hình phạt đáng lẽ anh ta phải nhận do những lỗi lầm mắc phải. Nhưng ở đây hãy nói tới chuyện cất nhắc.

Trong chuyện cất nhắc những người trong phe cánh, họ hàng, tổng kết các thủ đoạn sai trái thì không chỉ có cái ô (bao gồm cả ô, dù, lọng) mà còn có cái bệ. Nghe thế có người hỏi:

- Dương ô thì đã rõ một phần, nhưng đặt bệ là thế nào?

- Dương ô thì mới là nâng đỡ, còn đặt bệ thì lại định rõ sự nâng đỡ lên đến bậc nào và ở vị trí nào. Và trong chuyện này cũng lắm thủ đoạn, nhiều mục đích khác nhau.

- Thì anh thử nói rõ xem?

- Hãy nói về mục đích thì có vụ là do muốn đưa con cái nối nghiệp, thậm chí có sự mặc cả hẳn hoi như mua bán giữa chợ: "Tôi ủng hộ anh tiếp tục giữ vị trí khi đã quá tuổi thì anh

phải đưa con tôi giữ vị trí này, ở nơi này" (tất nhiên đó là nơi có nhiều quyền và bở ăn). Có trường hợp lại mặc cả cho người trong phe cánh giữ những vị trí nhạy cảm vì sợ người khác cánh nhận nhiệm vụ đó sẽ phanh phui những tiêu cực khi mình phụ trách... Còn thủ đoạn thì cũng nhiều kiểu, có khi ban ơn rồi đổi chác, có khi đe dọa rồi đổi chác..., rồi cũng có mặc cả "sòng phẳng".

- Đúng là che ô và đặt bệ thì "vẹn cả đôi đường", thế thì làm sao có thể chống lại?

- Cũng không thật khó. Nếu mọi thứ đều công khai và dân chủ thì chẳng có cái ô nào có thể che, chẳng có cái bệ nào có thể đặt!

Ngày 21/01/2007

KHÔNG BIẾT, KHÔNG NÓI

Khi xem xét hồ sơ của một số cán bộ phạm tội ở một cơ quan thấy có điều rất ngạc nhiên vì mọi nhận xét đều tốt, thậm chí rất tốt. Chi bộ Đảng cơ quan nhận xét ông ta là người có năng lực, sống liêm khiết. Chi bộ và tổ dân phố nơi ông cư trú đều nhận xét ông là người có tinh thần xây dựng và sống giản dị, hòa thuận với bà con khu dân cư. Cho đến khi ông bị bắt tạm giam và được biết những tài liệu công bố trên báo chí thì mọi người mới ngã ngửa người ra, có người chép miệng: "Ai biết đường ma đi ăn cỗ", cũng có người trầm ngâm không nói gì.

Thật ra những sai phạm của ông không phải ai cũng biết, vì ông là người lãnh đạo cao nhất cơ quan, cho nên không phải nhân viên nào cũng biết nội dung các chủ trương của lãnh đạo và không phải chuyện gì lãnh đạo cơ quan cũng cho mọi người trong cơ quan biết, nhưng chắc chắn những người trong bộ phận lãnh đạo biết, chuyện chi tiêu chắc chắn kế toán

phải biết, nhưng họ không nói thì làm thế nào, cho nên trách cả cơ quan cũng là oan cho một số người. Cũng có người nghe được qua những tin đồn nhưng làm sao đủ chứng cớ mà ghép tội, vả lại ông ấy là thủ trưởng, nói ra còn bao nhiêu điều ngại ngùng, có khi "làm bể nồi cơm của cả nhà". Rồi có người cũng biết nhưng nói ra sợ "há miệng mắc quai!", có người mang chút ân tình, nói ra sợ bị tiếng "ăn cháo đá bát".

Ở khu phố thì ai mà biết chuyện dự án này, dự án nọ, cũng không thể biết ông có nhiều nhà nhiều đất vì ở đâu biết đó, chỉ theo dõi chuyện chi tiêu và đối xử thì ông ấy lại rất kín đáo và chu đáo. Cho nên chuyện tham nhũng ở các dự án, ở cơ quan thì bà con khối phố không biết, cho nên không nên trách oan dân phố.

Còn có bao nhiêu lý do để không biết, mà người biết thì có bao nhiêu lý do để không nói, cho nên ông ta mới thoát tội, tiếp tục làm càn. Thực ra dư luận đã đồn đại về ông khá lâu, lại có cả ca dao, hò vè, trừ một số người đồng lõa hoặc nể nang, sợ sệt không nói, còn nếu lắng nghe dư luận thì đã có thể ngăn chặn hoặc xử lý ông sớm hơn, đỡ mất tiền và uy tín của Đảng, Nhà nước.

Ngày 28/01/2007

NGƯỜI TÀI TÔN TRỌNG NGƯỜI TÀI

Xưa nay và ở đâu người ta cũng tôn trọng người tài. Có người tài chính trị, có người tài kinh doanh, có người tài ở lĩnh vực văn hóa... Người tài không tự khoe hoặc "nói mồm" mà phải để lại sự nghiệp được xã hội công nhận. Như thế ông B. Ghết, nguyên Chủ tịch Tập đoàn Microsoft, người được coi là một trong những người giàu nhất thế giới, được coi là người tài về mặt kinh doanh trong một lĩnh vực mũi nhọn khoa học công nghệ. Nhiều người đã viết sách về cuộc đời ông, khảo cứu triết lý dựng nghiệp của ông cũng như triết lý kinh doanh của ông, coi như kinh nghiệm của một người thành đạt nổi tiếng thế giới.

Trong những kinh nghiệm của ông, có một kinh nghiệm mà nhiều nhà khảo cứu đều hết sức quan tâm lại là kinh nghiệm sử dụng người bên cạnh có nhiều kinh nghiệm về tầm dự báo xa trong triết lý kinh doanh. Vì nói cho cùng thì phải có những con người đủ sức đủ tài để thực hiện triết lý kinh doanh đúng đắn.

Họ đã trích dẫn một lời tâm sự của ông: "*Hãy lấy đi 20 nhân vật quan trọng nhất của tôi, thì Microsoft sẽ trở thành công ty bình thường như nhiều công ty khác*". Nghĩa là trong hàng vạn người đang làm việc cho công ty của ông có chừng 20 nhân vật mà ông cho là "nhân vật quan trọng", có thể coi đó là những người tài trong công ty của ông, không thể không có, không được để mất. Thật ra không phải kinh nghiệm đó là của riêng ông, ngay trong kho tàng kinh nghiệm lập nghiệp của cha ông ta từng có câu: "Thần thiêng từ bộ bạ" vì những người giúp việc tài năng đã giúp họ làm nên nghiệp lớn. Lại nhớ trên tấm bia trên mộ một vị tổng thống nổi tiếng của một nước, người đời sau khi tổng kết công lao của ông đã khắc một câu: "Đây là nơi nằm lại của một người có tài dùng người tài". Ngẫm lại chuyện đó để thấy B. Ghết có những phẩm chất của một người tài vì ông tôn trọng và sử dụng người tài.

Ngày 04/02/2007

THƯƠNG ANH QUÁ!

Ai cũng có lúc vui, lúc buồn nhưng ở anh ta thì vui buồn chợt đến chợt đi, không biết đâu mà lần. Có người nói anh ta là người tính khí thất thường. Nhưng tìm hiểu thì vui buồn của anh không có gì to tát, càng không có gì liên quan tới quốc gia đại sự, chỉ toàn những chuyện vớ vẩn không đâu vào đâu.

Đi thăm một người bạn cùng công tác thấy nhà bạn to hơn nhà mình thế là anh ấy bắt đầu suy tư, buồn bực, oán trên trách dưới. Nhưng khi đến nhà một anh bạn khác thấy nhà anh ấy nhỏ hơn, nội thất kém hơn thì lại vui vẻ, hý hửng.

Hỏi thăm một người bạn, người một thời cùng công tác, hoạt động cách mạng sau mình nhưng bây giờ được giữ trách nhiệm cao hơn, uy tín xã hội cao hơn mình thì không tìm hiểu vì sao, lại chỉ buồn bực, than thân trách phận, cho là tổ chức, xã hội không công bằng. Còn khi hỏi thăm người bạn khác là người hoạt động cách mạng trước mình, thậm chí có lúc

là cấp trên của mình nhưng bây giờ không có được vị trí công tác như mình thì lại hớn hở ra mặt, khoe khoang về sự thành đạt của mình.

Người ta nói anh là người "*hơn ai một tý thì hớn hở, kém ai một tý thì giận dữ*" cho nên tính khí thất thường, vui buồn toàn những chuyện vớ vẩn. Thầy thuốc thường nói: vui quá cũng bị stress mà buồn quá cũng bị stress. Thế thì anh ta dễ bị stress suốt ngày cho nên dễ bị đột quỵ và khó sống lâu. Thương cho anh quá!

Ngày 11/02/2007

THUA ĐẸP, THẮNG TỒI

Xã hội ta đang bước vào thời buổi cạnh tranh gay gắt. Giữa các thương nhân là cạnh tranh từng món hàng và thương hiệu. Giữa những người lao động nơi công sở hoặc công xưởng là đua tranh làm có hiệu quả hơn để có thể có vị trí cao hơn và hưởng lương nhiều hơn. Thậm chí trong một số ngành và có thể sẽ phổ biến việc thi tuyển các chức vụ quản lý.

Trong đua tranh hoặc cạnh tranh bao giờ cũng có người thắng, người thua. Luật pháp, quy chế sòng phẳng thì mới có sự đua tranh bình đẳng để chọn ra những người "trúng thầu", "trúng cử" xứng đáng. Thế nhưng ở đời đâu có phải lúc nào cũng minh bạch như vậy.

Người thua cuộc cũng gợn một chút buồn, nhưng nếu thua một cách sòng phẳng thì cũng yên dạ để tiếp tục vươn lên đạt đỉnh cao trong cuộc đua mới vì đời còn dài. Không buồn nản, không đố kỵ, ghen ghét tìm cách moi móc đối thủ, còn chúc mừng người thắng cuộc, tự nguyện cộng tác chân thành với người thắng cử.

Đó là những kiểu "*thua đẹp*" mà mọi người đều quý trọng.

Ai thắng cuộc cũng mừng, vì đó là hiệu quả của biết bao cố gắng để dành một thương hiệu, một vị trí xứng đáng. Nhưng không phải ai thắng cuộc cũng được bạn bè hoan nghênh và đối thủ ganh đua kính trọng, thậm chí khâm phục. Vì họ biết rằng anh ta "thắng" vì mưu mô hơn là tài đức, kể cả những mưu mô hèn hạ mà một người có danh dự không bao giờ làm như cách tự mình làm hoặc tìm cách để mọi người tung hê mình quá mức mình có thể có, hoặc tìm cách tung tin nói xấu, thậm chí hạ bệ bạn bè, đồng chí mà anh ta coi là đối thủ cạnh tranh. Việc đó nhiều người biết; nếu không có nhiều người biết thì anh ta cũng tự biết là lương tâm tự vò xé, ôm "cúp", ôm ghế mà lòng dạ ngổn ngang. Đúng là anh ấy "thắng" nhưng là một thứ "thắng tồi", thậm chí thắng trong nỗi nhục.

"Thua đẹp", "thắng tồi" - cái đạo lý đó đâu có phải ai cũng "tu" được trong thời buổi cạnh tranh, đua tranh quyết liệt này cho các lợi ích, chức vụ và sự tin cậy của bạn bè, đồng môn, đồng nghiệp và rộng ra là cả xã hội.

Ngày 28/02/2007

KIẾM VIỆC LÀM

Một số bạn trẻ hay hỏi kinh nghiệm để tìm việc làm ở các công ty kinh doanh. Việc làm, nhất là việc làm phù hợp là mối quan tâm rất lớn của nhiều bạn trẻ khi bước vào đời cho nên phải hỏi kinh nghiệm những người đi trước. Ai cũng biết là lúc này phải đáp ứng những điều người ta cần chứ không phải những gì mình có, cho nên lại càng cần hỏi kinh nghiệm. Nhưng dù sao thì cũng phải chuẩn bị vốn liếng cần thiết. Bằng đại học văn hóa chuyên ngành thì đã có. Lại có bằng C tiếng Anh. Rồi lại thông thạo sử dụng vi tính. Thông thường các bạn trẻ đều chuẩn bị như thế. Rồi có thể hỏi thêm kinh nghiệm trả lời phỏng vấn... Thế là khá kỹ lưỡng.

Khi gặp được anh bạn lớn tuổi đang làm việc ở một công ty nước ngoài, một bạn trẻ xuất trình mọi giấy tờ cần thiết và những gì đã chuẩn bị. Người bạn lớn tuổi xem rất kỹ giấy tờ thấy khá đầy đủ, gật gù có vẻ ưng ý. Bạn trẻ đã thấy mừng, nhưng cũng hỏi:

- Anh thấy đã được chưa?

- Kể ra văn bằng, các loại giấy chứng nhận thì cũng được!

- Thế thì còn chuẩn bị những gì nữa hả anh?

- Điều này cũng khó chuẩn bị lắm vì nó thể hiện ở việc làm... Cũng có thể bước đầu chuẩn bị trả lời những câu hỏi trắc nghiệm yêu cầu xử lý các tình huống liên quan tới yêu cầu của người tuyển dụng để được nhận thử việc đã.

- Thế thì có gì anh "gà" cho em với!

- Cậu có hay đọc báo không? Vừa rồi trên mạng đăng ý kiến của một nhà tâm lý học tuyển dụng rất nổi tiếng thế giới, cậu đã đọc chưa?

- Ông ấy nói gì thế anh?

- Ông ấy khuyên các công ty: "Công ty nào không coi trọng nhân cách của nhân viên khi tuyển dụng thì công ty đó sẽ phải trả giá: sản xuất sút kém, lợi nhuận thấp, hay gặp rắc rối với luật pháp".

- Thế họ đòi hỏi những gì?

- Tất nhiên mỗi công việc có những đòi hỏi riêng. Nhưng theo ông ấy thì các nhân viên của công ty cần *trung thực, cẩn trọng, đoàn kết, có trách nhiệm; những người như thế thường làm việc có hiệu quả, được tín nhiệm.* Không chỉ có bằng cấp, tay nghề, ngoại ngữ mà đủ sức thăng tiến đâu? Các cậu đừng tưởng chỉ các cơ quan nhà nước khi tuyển dụng mới coi trọng

đạo đức, nhân cách. Không phải các công ty kinh doanh trong nước cũng như nước ngoài chỉ cần tuyển người có văn hóa, giỏi kỹ thuật đâu, mặc dù đó là những gì rất cần.

Khai bút Đinh Hợi - 2007

THÀNH TÍCH VÀ BỆNH THÀNH TÍCH

Bất cứ ai, bất cứ tổ chức nào đã làm việc đều mong muốn và cố gắng đạt được thành tích tốt. Vì thành tích cao liên quan tới sự tín nhiệm và thu nhập. Phong trào thi đua nhằm khuyến khích mỗi cá nhân và tập thể vươn lên đạt thành tích cao nhất vì thành tích của mỗi người và mỗi tập thể góp phần làm nên thành tích cả nước để đất nước hoàn thành nhiệm vụ của mỗi giai đoạn lịch sử. Đó là điều chính đáng không thể phủ nhận vì đã được lịch sử chứng minh.

Gần đây phát hiện "bệnh thành tích" của ngành Giáo dục. Thực ra căn bệnh này không phải mới xảy ra, và cũng không chỉ có ở ngành Giáo dục. Chúng ta đã từng chứng kiến một vài đơn vị được phong danh hiệu "Anh hùng thời kỳ đổi mới" là danh hiệu rất cao quý, có ý nghĩa thời sự nóng hổi, nhưng chỉ một vài tháng sau đã bị phá sản vì khi báo cáo thành tích để được tuyên dương đã báo cáo bịa đặt.

"Bệnh thành tích" là hành vi tạo ra những thành tích không thật. Bệnh thành tích có khi là của cả một tập thể, có khi là của cá nhân người phụ trách với những động cơ khác nhau đặc biệt là để cấp trên "đánh giá" rồi dẫn tới phong danh hiệu này nọ hoặc trao chức vụ này nọ cho người phụ trách. Trong tình hình hiện nay, nhiều người coi trọng chức vụ hơn là danh hiệu, tiền bạc, nếu có được phong danh hiệu cũng là điều kiện để nhận chức vụ cao. Một vị Hiệu trưởng "một trường nổi tiếng" có thể dễ được xem xét đề bạt làm Giám đốc Sở Giáo dục - Đào tạo, một ông Giám đốc xí nghiệp kinh doanh có hiệu quả dễ được xem xét đề bạt cấp quản lý hành chính cao hơn. Bệnh thành tích làm lẫn lộn xấu tốt việc và người, đặc biệt là biến người chưa tốt thậm chí xấu thành người tốt, cho nên mọi người đều muốn ngăn chặn.

Bệnh này do nhiều nguyên nhân, nhưng, có người cho là do phong trào thi đua và đề nghị không tổ chức thi đua trong ngành này ngành khác. Đó là sự lẫn lộn đáng tiếc, có khi nguy hiểm. Thi đua nhằm khuyến khích khả năng mỗi người và tập thể lao động sáng tạo vì mục tiêu chung. Phong trào thi đua chân chính luôn chống lại căn bệnh báo cáo không trung thực, thậm chí "làm láo báo cáo hay", như Bác Hồ từng phê phán.

Chống lại bệnh "thành tích" là để phong trào thi đua thật sự lành mạnh nhằm đạt được những thành tích thật sự và xứng đáng. Những suy nghĩ và hành động cực đoan đều không đem lại hiệu quả và đôi khi gây nên sự hiểu lầm.

Ngày 18/3/2007

"PHÂN BIỆT ĐỐI XỬ"!

Gặp ai anh ta cũng phàn nàn là "bị phân biệt đối xử". Nghe anh phàn nàn, bạn bè trong cơ quan không ai nói gì cũng không tỏ vẻ hưởng ứng cho nên anh ta càng tức, càng muốn trình bày cho rõ ngọn ngành. Anh so sánh với anh A, anh B ở cơ quan. Cùng tốt nghiệp đại học một năm, một khoa, cùng về cơ quan một ngày, nghĩa là bằng cấp, quá trình công tác cũng như nhau, và theo anh nói thì khi học đại học có một số môn anh ta còn được điểm cao hơn, thế mà hết anh A lại đến anh B cứ được đề bạt vù vù, còn anh thì vẫn "kiên trì chuyên viên". Có người mới về cơ quan hỏi anh:

- Hay là lý lịch ông có vấn đề?

- Lý lịch của mình thì khỏi chê, bố mẹ đều là cán bộ lâu năm, có Huân chương kháng chiến, còn gia đình các cậu ấy đều là dân "bạch đinh", "bạch vệ", nghĩa là không có ai làm cán bộ, không phải đảng viên. Hay là tại tớ có điều gì không làm vừa lòng thủ trưởng?

Người tâm sự không dám có ý kiến vì cho là mình mới về, chưa hiểu hết cho nên trao đổi ý kiến với mấy người trong cơ quan. Có người trả lời anh với khuôn mặt tỉnh bơ:

- Đúng là cậu ta bị "phân biệt đối xử".

- Thế thì nên đấu tranh để bảo vệ sự công bằng!

- Nhưng đấu tranh thế nào? Đúng là ba cậu đều có cùng một bằng cấp, cùng có quá trình công tác như nhau, nhưng tinh thần công tác của cậu A, cậu B tận tụy hơn, đặc biệt là năng lực công tác thì hơn hẳn, còn cậu ta suốt ngày chỉ túm năm tụm ba uống chè tán gẫu rồi suy bì tỵ nạnh, không có thời gian nghiên cứu, đi cơ sở thì làm gì công tác chẳng kém. Xuất phát thì giống nhau nhưng trên đường đua sự cố gắng khác nhau thì đến đích khác nhau là chuyện hợp lý chứ thắc mắc nỗi gì. Anh em bỏ phiếu tiến cử cậu A, cậu B là chính xác.

Có một bạn nói chen vào: "Nên phân biệt đối xử giữa người chăm chỉ với người lười biếng, giữa người làm việc có hiệu quả với người kém là đúng, chứ còn cào bằng thì cả cơ quan sẽ không có ai muốn cố gắng, hại cả một tập thể".

Bây giờ mới vỡ lẽ: "Thì ra anh ta bị phân biệt đối xử như thế!".

Ngày 25/3/2007

BIẾT HAY KHÔNG BIẾT?

Chung quanh việc một số nhà cao tầng xây không phép hoặc quá phép ở ngay thủ đô đã gây nên bức xúc và đặc biệt khơi dậy cuộc bàn luận sôi nổi trong dư luận. Có người nói:

- Cơ quan có trách nhiệm nói là không biết thì ai tin được?

- Vì là ngôi nhà 12, 17, rồi 19 tầng to đùng, cao lừng lững ở con đường lớn, xây dựng kéo dài mấy tháng, có khi hàng năm chứ đâu phải túp lều nhỏ hoặc là làm trong một đêm mà không nhìn thấy, không biết?

- Nhưng các ông ấy giải thích trên báo như thế!

- Cũng có thể các ông ấy không nhìn thấy vì cái "phong bì" nó che mất tầm nhìn!

- Nói như thế, nhưng có chứng cứ gì mà kết tội người ta?

- Đúng là chưa có chứng cứ gì cụ thể nhưng nghe các ông ấy giải trình thì không thể ai tin được. Ngay như ở ngõ nhà tôi người chủ chỉ nâng tầng nhưng chưa có giấy phép,

thế là cán bộ phường đã xuống yêu cầu đình chỉ xây dựng. Đâu có phải cán bộ phường không sát!

- Cũng có ông nói là nể nang?

- Nhưng với ông nâng tầng nhà kia sao không nể nang? Phải chăng mua được sự nể nang?

- Thế là lại suy diễn, có chứng cứ gì mà nghi ngờ người ta?

- Đúng là chưa có chứng cứ gì nhưng vì sự giải thích của các ông ấy không có sức thuyết phục cho nên phải nghi ngờ!

- Không có chứng cứ để xử tội nhưng vẫn không giải tỏa được sự nghi ngờ cho nên làm suy giảm niềm tin. Nhưng sao lại không xử được. Chưa xử được tội tham nhũng, hối lộ thì vẫn có thể xử được về trách nhiệm. Anh có trách nhiệm nắm tình hình để giữ gìn kỷ cương mà "không biết" là không làm tròn trách nhiệm. Đó là chưa kể nếu để dân nghi ngờ về phẩm chất, về trách nhiệm thì không thể giữ trách nhiệm đó!

- Thế là có thể cách chức những người có trách nhiệm?

- Thì cũng lạm bàn thế thôi, vì ai còn tin ông ấy nữa mà để ông ấy giữ trách nhiệm đó!

Ngày 01/4/2007

CÓ LÃNH ĐẠO KHÔNG?

Việc xét xử sơ thẩm một số cán bộ, công chức ở thị xã Đồ Sơn lợi dụng chức quyền chia chác đất của dân sai chính sách là bức xúc lớn của xã hội. Một số chi tiết do báo chí nêu lên càng làm cho thắc mắc lớn hơn, thậm chí một số người còn nghi ngờ sự lãnh đạo của Đảng trong cuộc đấu tranh này. Do đó có dịp gặp đồng chí lãnh đạo của Đảng trong dịp chuẩn bị cho kỳ họp Quốc hội lần thứ 10 khoá XI, có cử tri đã mở đầu một câu hỏi có vẻ lạc đề nhưng thực chất là để thăm dò:

- Đảng ta có quan tâm lãnh đạo Toà án không và cách lãnh đạo như thế nào?

- Được nhân dân trao trách nhiệm, Đảng phải lãnh đạo các ngành trong đó có Toà án. *Đảng yêu cầu Toà án phải xét xử công tâm và đúng pháp luật.* Đảng và Nhà nước không bao giờ có ý kiến về khung hình phạt và mức án, không được đề nghị giảm nhẹ hoặc tăng nặng vì đã có tình tiết giảm nhẹ hoặc tăng nặng ghi trong luật. Cấp ủy và cấp Toà nào không thực

hiện đúng là không theo sự lãnh đạo của Đảng. - Đồng chí lãnh đạo đã trả lời dứt khoát như thế;...

Khi tan cuộc gặp mặt, một số người hỏi ông nêu câu hỏi vì trước khi vào họp ông ấy có rất nhiều ý kiến muốn chất vấn về vụ án này:

- Sao ông không hỏi tiếp, hỏi cụ thể vào việc ở Đồ Sơn?

- Đồng chí đó trả lời thế là đủ để hiểu chuyện xét xử sơ thẩm vừa rồi là sai, không đúng pháp luật, sai nội dung lãnh đạo của Đảng.

- Làm không đúng luật thì phải phạt, thực hiện không đúng sự lãnh đạo của Đảng thì phải bị kỷ luật chứ!

- Chuyện đó chắc sẽ có cơ quan xem xét. Hôm nay hỏi để xác định đúng sai mà thôi. Cho nên hiểu rồi thì thôi không hỏi nữa để khỏi làm mất thời giờ của các đồng chí lãnh đạo.

Và việc hủy bỏ bản án sơ thẩm vụ chia chác đất ở Đồ Sơn vì để lọt người có tội, yêu cầu kiểm điểm người lãnh đạo phiên Tòa xử sơ thẩm, những người có trách nhiệm và tòa xử phúc thẩm đã làm thỏa mãn người dân và bà con hiểu thêm quyết tâm chống tham nhũng của Đảng và Nhà nước ta, hiểu thêm Đảng và Nhà nước ta quan tâm lắng nghe công luận.

Ngày 08/4/2007

BỐN BỀ NHƯNG CHƯA ĐỦ!

Anh ta làm việc gì cũng chu đáo, việc của cá nhân cũng như việc của tập thể. Nhưng nhiều khi công việc lại không như ý muốn làm cho anh rất băn khoăn. Anh tâm sự với một người bạn mà anh cho là am hiểu sự đời hơn anh:

- Mình tính cả rồi mà sao công việc vẫn không xong?

- Cậu thử nói xem cậu "tính" như thế nào?

- Việc xin giấy phép sửa chữa ngôi nhà đang ở cũng là việc bình thường, nhưng phải xin phép đàng hoàng. Mình đã gặp cả các cấp có thẩm quyền, có trên có dưới, có cả trong lẫn ngoài, đủ cả mà vẫn không được việc!

- Thế là chu đáo nhưng vẫn chưa đủ!

- Ông thử chỉ xem tôi còn thiếu chỗ nào?

- Thiếu là thiếu "khúc giữa", mà "khúc" này rất quan trọng!

- "Khúc giữa" là những ai?

- Là những chuyên viên, nhân viên theo dõi công việc ông xin phép. Họ có thể trình sớm,

trình muộn, có nhận xét "kiến nghị" thuận lợi hay không thuận lợi. Về nhà hỏi dò địa chỉ rồi "đi" tiếp.

- À ra thế! - Xem ra anh bạn đã bắt đầu hiểu về con đường ngoằn ngoèo.

Thế rồi vẫn không được việc, cho nên lại phải đến anh bạn hỏi thêm. Anh bạn lại hỏi: "Cậu đi gặp những ai?". Sau khi nghe anh kể, anh bạn nói: "Thế là đúng chỗ rồi, nhưng cậu đi tay không thì làm sao mà được việc!".

Đến lúc này thì anh ta mới hiểu thêm sự phức tạp của cái giấy phép. Và anh đau xót để hiểu thêm rằng: Cho dù đã gặp đủ trên dưới, trong ngoài đủ cả bốn bề mà vẫn chưa đủ vì còn thiếu "khúc giữa" và những chiếc phong bì, nhưng như thế thì rất phiền hà, mất nhiều thời giờ, rất tốn kém và sai chính sách... Anh không làm như thế và tất nhiên cũng không được việc, cho nên chỉ biết than trời.

Ngày 15/4/2007

GIÀU CÓ VÀ GIÀU SANG

Vừa rồi báo chí công bố danh sách những người giàu nhất nước ta. Danh sách đó có đúng hay không thì cũng còn nhiều ý kiến, nhưng dù sao cũng mừng cho họ. Theo sự công bố của báo chí thì đó là những người nhiều tiền. Trong ngôn ngữ nước ta thì những người nhiều tiền là những người "*giàu có*".

Trong dịp Tết người ta thường chúc nhau làm ăn phát đạt, thịnh vượng có nghĩa là ngày càng tiến bộ, ngày càng giàu, cũng có người chúc cụ thể hơn: "mong cho tiền vào nhà như nước", nghĩa là chúc nhau thêm giàu có. Nhưng nếu như ai đó thích xin chữ để treo ở nhà thì người cho chữ thường cho một từ Hán - Việt là *Phú quý.*

Phú là giàu thì ai cũng biết. Nhưng "Phú quý" thì theo tiếng Việt là "*Giàu sang*", không chỉ có giàu mà còn sang trọng, nghĩa là không chỉ có nhiều tiền (bao gồm cả các tài sản tính thành tiền) mà còn lịch sự, không hợm của, coi thường mọi người, lại còn tôn trọng

pháp luật, tôn trọng đồng nghiệp và người giúp việc, sẵn sàng chia sẻ với người nghèo, người có số phận rủi ro không vụ lợi, vụ danh, được mọi người kính trọng.

Trong thời kỳ đổi mới, không còn chuyện kỳ thị người giàu có. Tất nhiên, người giàu có cũng có nhiều hạng: những người tìm cách phạm pháp mà giàu thì bị xử phạt, bị coi khinh nhưng người giàu có nhờ may mắn, không phải vì tài năng mà trên thế giới có tên gọi là "triệu phú xổ số" thì cũng không được coi trọng. Cho nên nếu cần chúc nhau có thêm tiền của xin chúc "giàu sang, phú quý".

Ngày 22/4/2007

CÀNG HỘI THẢO CÀNG KHÓ LÀM!

Nhân ngày nghỉ vừa qua, tôi về thăm một di tích lịch sử nổi tiếng của một triều đại nổi tiếng. Vì đã mấy năm nay không về, lại nghe giới thiệu to tát về quy hoạch phục dựng, trùng tu. Nhưng đến nơi thì mới ngã ngửa, vì mọi việc vẫn như cũ, có công trình làm dở dang rồi bỏ đấy.

Các công trình xây dựng kéo dài thường là không có quy hoạch, không có vốn kịp thời; nhưng chuyện này lại không phải thế vì quy hoạch đã có, còn vẽ ra đăng báo hẳn hoi, tiền thì không phải lúc nào cũng đủ, nhưng cũng không thể gọi là thiếu. Thế thì vì sao?

Trước chuyến đi, tôi đã xin được đi như người du lịch bình thường, vì tôi cũng chỉ là nhà báo. Nhưng rồi Sở Văn hoá - Thông tin cũng cử một cán bộ đi theo, mà là một cán bộ có trách nhiệm, không chỉ vì tình bạn cùng đi với nhau, mà được giao nhiệm vụ "nắm xem ý kiến của bác ấy thế nào?".

Biết thế, cho nên tôi phải giành thế chủ động, hỏi:

- Mình đọc báo thấy tỉnh tổ chức đến 2-3 cuộc hội thảo, người đến dự có không ít giáo sư, tiến sĩ, có người hoạt động trong Hội, cũng có người hoạt động ở cơ quan hành pháp, lập pháp... đủ mọi quyền hành, uy tín, vì sao không kết luận đi mà làm?

- Chính là thế anh ạ. Ở hội thảo thì ý kiến thường khác nhau, mà chủ tọa thì không ai có đủ tầm và trách nhiệm kết luận cho nên chỉ nói chung chung, cuộc hội thảo nào cũng gợi ý để tiếp tục tổ chức hội thảo tiếp theo. Mỗi kỳ như vậy tốn kém lắm. Cái gì đã làm thì bị phê phán. Cái gì đang làm thì bị đình lại. Cho nên càng hội thảo càng hoang mang, càng không dám làm.

- Thế, lần này thì sao?

- Thủ trưởng tôi nói hỏi ý kiến bác, chứ lần này mà hội thảo, nghe ngóng 80% đồng ý thì cứ làm. Tiền đã có.

- Tôi thì không phải chuyên gia nên không thể có ý kiến. Nhưng nếu 60% (chứ không phải 80%) đồng ý, cũng là đa số thì sao?

Anh bạn nghe thế, gãi tai: "Dạ, cũng không dám làm", vì các bác ấy "lắm mồm", "lắm bút" lắm; động vào lại om sòm trên báo, nhiễu sự lắm!

Thế là càng hội thảo càng khó. Vì cái kiểu hội thảo ở ta không có kết luận hoặc chỉ kết luận chung chung.

Ngày 29/4/2007

PHÒNG VÀ CHỐNG

Đã phải vào bệnh viện mà xem ra các "bố" vẫn lôi nhau ra hành lang bàn chuyện thời sự mà là những chuyện thời sự nóng hổi... Có người khuyên: "Có chuyện gì vui vui thì nói cho nhau nghe, chứ cứ nghe mãi chuyện tham nhũng, lãng phí nhức đầu này thì có khi bệnh thêm nặng". Thế là các cụ nói lại: "Thì cũng có chuyện vui, chuyện không vui, nhưng không bàn chuyện bức xúc của xã hội thì còn bàn chuyện gì!". Thế là đành chịu "các bố".

Ngồi nghe mấy ông tranh luận về phương châm chống tham nhũng, lãng phí cũng thấy hay hay. Một ông nói:

- Phòng, chống tham nhũng, lãng phí cũng như chúng ta phòng chống bệnh. Bây giờ chúng ta đang vào đây điều trị thì là phòng hay là chống là chính?

- Cả phòng và chống chứ! Một cụ trả lời.

- Đúng là cả phòng và chống. Nhìn cả cuộc đời thì phòng là chính, phòng không tốt cho nên

mới sinh bệnh; nhưng bệnh phát tác phải vào đây thì lại phải chống là chính chứ, không chống được thì đi Văn Điển mà phòng!

- Thì Đảng và Nhà nước ta cũng nói thế, Nghị quyết Trung ương 3 vừa qua cũng nói thế thôi!

Nghe các cụ trao đổi ý kiến với nhau thế tôi cũng hơi ngờ ngợ. Về nhà tìm văn kiện đọc thấy trong diễn văn bế mạc Hội nghị Trung ương 3 "Về công tác phòng, chống tham nhũng, lãng phí" khẳng định: "*Nhìn xuyên suốt cả cuộc đấu tranh thì phòng ngừa là chính. Nhưng trước tình hình bức xúc hiện nay, phải hết sức coi trọng việc kiên quyết đấu tranh, phát hiện, xử lý kịp thời; kiên quyết xử lý cũng là để răn đe, là một biện pháp phòng ngừa*". Đọc xong, nghĩ bụng: "Xem ra "các bố" theo rất sát tình hình, trí nhớ còn rất tốt, thế thì làm sao đi Văn Điển được!".

Ngày 06/5/2007

CHỜ KÍNH!

Mọi thành phần triệu tập đã đến đông đủ. Mọi khi còn phải chờ thủ trưởng cấp trên, nhưng bây giờ thủ trưởng cũng đã đến, thế mà lần chần mãi không khai mạc. Trong trường hợp lỡ giờ khai mạc thì những người phụ trách thường luống cuống, nhưng lại thấy mấy ông trong Ban tổ chức rất bình thản, xem ra vẫn ngóng đợi ai đó. Hay là các vị ấy chờ phóng viên vô tuyến truyền hình, nhưng lại thấy phóng viên và người quay phim đã có mặt. Thế thì họ chờ ai? Chẳng lẽ lại chờ người đại diện cấp cao hơn, nhưng làm gì có chuyện đó. Hiện tượng đó gây tò mò cho nhiều người. Một số người mạnh dạn đến hỏi dò Ban tổ chức:

- Các ông còn chờ ai nữa, đã 9 giờ rồi!

- Chờ cậu bảo vệ!

- Sao lại phải chờ cậu bảo vệ?

- ...

Ông trưởng ban tổ chức không trả lời. Thấy thế mọi người cũng không tiện hỏi, nhưng vẫn xì xào bàn tán.

Thực ra, từ sáng đến giờ, thủ trưởng đã phải dự khai mạc hai cuộc họp. Diễn văn đã do thư ký soạn sẵn, cứ thế mà đọc một cách trang trọng, hùng hồn. Nhưng tuổi cũng đã cứng cho nên phải đeo kính số cao, mất kính coi như mù tịt. Vì vội vã "phân bổ thời gian" họp cho nên phóng xe kịp đến đây thì lại quên kính ở cuộc họp trước cách đây gần hai cây số, đã cử bảo vệ đi lấy nhưng không biết khi giải lao lộn xộn có tìm thấy nhanh không. Thì ra phải chờ đồng chí bảo vệ đi lấy kính cho thủ trưởng diễn thuyết, chứ không phải có gì nghiêm trọng về an ninh... Nhiều người mất thời gian chờ đợi đã đành nhưng lo lắng chuyện thủ trưởng phải "chạy sô" khai mạc hội nghị như thế thì làm sao có thời giờ để "chỉ thị những điều sáng suốt!".

Ngày 13/5/2007

NGHĨ VỀ MỘT LỜI PHÀN NÀN

Chị là người lao động được phân công làm công tác dọn dẹp vệ sinh ở một trường đại học lớn ở Thủ đô. Năm nay đã 50 tuổi, công tác ở trường này đã lâu, từng tiếp xúc với nhiều thế hệ sinh viên mà chị rất yêu mến, coi họ như em, như cháu. Chị là người ít được học hành cho nên rất quý những "ông, bà cử" tương lai. Trong số các bạn trẻ có nhiều người rất tốt, có người đến sớm còn giúp chị dọn dẹp, chị không cho làm thì các bạn đó nói "giúp chị dọn sạch cho trường cũng là cho chúng em" làm cho chị rất cảm động. Nhưng trong thời gian gần đây có một số bạn rất ngang ngược, xúc phạm tới lòng tự trọng của chị cho nên có lúc chị đã định xin nghỉ việc.

Chị kể rằng: Có một hôm chị vừa thu dọn rác rưởi xong thì một số sinh viên nói đùa ồn ã vứt rác ngay chỗ chị vừa thu dọn cho nên chị phải quay trở lại thu gom, cũng góp ý "sao các cháu vứt rác lung tung thế!", nhắc nhở nhẹ nhàng, thân yêu như với con em trong nhà.

Không ngờ, có một cháu nói: "Chúng cháu đã đóng tiền vệ sinh thì việc của các cô là dọn dẹp, có gì phải phàn nàn". Có em còn nói: "Chúng cháu có vứt rác mới có việc cho các cô làm!". Thế rồi chúng cười ầm lên ra vẻ hưởng ứng lời nói độc ác đó.

Câu chuyện đó không phải là lời tâm sự riêng tư mà đã đăng trên một tờ báo cho nên mới trở thành đề tài bình luận trong một buổi tập thể dục buổi sáng ở một khu chung cư trước giờ đi làm. Có người phê phán thái độ ứng xử với người lớn tuổi, có người nói tới thái độ ứng xử với người lao động, có người còn đi xa hơn nói về thái độ ứng xử lạnh lùng của những người có tiền thuê người làm đang khá phổ biến trong xã hội. Một ông đứng tuổi vừa tập thể dục vừa lắng nghe, không bình luận gì nhưng nói gọn một câu: "Nếu con mình mà nói như thế thì mình lôi về vụt hai roi cho chừa thói ngạo mạn, khinh người". Nghe ông nói thế mọi người đều cười, thông cảm với sự bực tức của ông, nhưng cũng nói vui: "Ông lại sắp mắc khuyết điểm bạo lực gia đình!".

Ngày 20/5/2007

VỐN LIẾNG CỦA ANH TA

Trong sản xuất kinh doanh người ta hay dùng từ "vốn", thậm chí là từ phải dùng đầu tiên với ý nghĩa là tiền của bỏ ra dùng trong sản xuất kinh doanh nhằm sinh lợi. Trong số vốn đó có vốn tự có và vốn vay các kiểu. Thế rồi trong cuộc sống rất đa dạng có phần phức tạp thì khái niệm "vốn tự có" lại có nhiều nghĩa cũng rất phức tạp. Thông thường khi sử dụng từ "vốn tự có" theo nghĩa không tốt đẹp người ta ám chỉ một số phụ nữ dùng sắc đẹp, thân xác của mình để vòi vĩnh, thậm chí đưa vào bẫy rồi bắt chẹt những người giàu có hoặc có chức quyền để kiếm lợi, mà ta vẫn thường thấy ở những "đại gia" nhẹ dạ, lỡ chân. Nhưng cuộc đời lại phong phú hơn nhiều với các kiểu sử dụng "vốn tự có" theo nhiều nghĩa...

Chẳng hạn ở cơ quan nọ người ta nói về một anh chàng có nhiều mánh khóe sử dụng "vốn tự có". Anh ta không phải là phụ nữ để có thể sử dụng thế mạnh của đàn bà; anh ta cũng không phải người trai lơ, khỏe mạnh để

sử dụng thế mạnh của đàn ông. Nhưng anh lại có thế mạnh tiềm ẩn như bản năng mà không phải ai cũng có, không phải ai cũng có thể và cũng muốn tu luyện ít nhất cũng vì xấu hổ, ngượng ngùng.

Nhưng không ít thủ trưởng lại có cảm tình với anh không phải vì tài năng anh hơn người mà vì cảm động về sự "rất chu đáo" của anh, từ săn sóc việc công đến việc tư, từ sức khỏe gia đình, chỗ học chỗ làm việc cho con, thậm chí tìm hộ người giúp việc cho gia đình... để "thủ trưởng yên tâm công tác"... Còn công việc ở cơ quan thì anh nhất loạt tung hô cho dù tốt hay xấu; khi thủ trưởng nói dù là việc lớn lao hay vặt vãnh anh đều nhất nhất khẳng định "nghe sáng ra". Với chủ trương công tác, nếu phù hợp thì tung hô đã đành, còn nếu có sai sót thì tìm cách bào chữa, ai góp ý thì anh sừng sộ phê phán cho là "làm mất uy tín cơ quan, thủ trưởng"... Người mới lên hoặc đang giữ chức thì anh tâng bốc, người sắp về nghỉ hưu hay chuyển công tác thì anh lại tìm cách nói xấu để lấy lòng người mới nhậm chức. Ai thì cũng có tình cảm yêu, ghét, có thể yêu người này, không thích người kia, nhưng anh ta có tài chiều được tất cả mọi người (ấy không, phải nói là "chiều được các loại thủ trưởng" mới đúng). Phải - trái đối với anh không quan trọng miễn là làm vừa lòng cấp trên.

Mặc dù cái tài nịnh bợ lộ liễu đó ai cũng nhận ra, nhưng xem ra lại làm hài lòng không ít thủ trưởng. Cho nên "cái tài nịnh bợ" siêu đẳng không biết ngượng mồm, không biết xấu hổ ấy được anh chị em trong cơ quan coi là "vốn tự có" quý báu của anh.

Thực ra anh ta đang đi buôn. Vốn liếng của anh chỉ có thế nhưng cái vốn ấy sinh lợi cho anh nhiều lắm, từ việc tăng lương, những chuyến đi nước ngoài, mảnh đất thời "gạo châu, củi quế" nhưng quan trọng là cái chức vị mà anh có một cách mờ ám hiện nay... Gọi là "vốn" vì nó sinh lời, không phải "một vốn bốn lời" mà hơn thế nữa nhưng cái "vốn" ấy bị anh em khinh bỉ hơn cả cái "vốn tự có" của chị em bán thân nuôi miệng, vì anh em cho rằng cậu ta cũng làm đĩ nhưng "là đĩ chính trị"!

Thật ra đây cũng mới là một trong rất nhiều kiểu của những người như anh mà thôi!

Ngày 24/5/2007

KIÊU NGẠO VÀ KHIÊM TỐN

Anh bạn trẻ của tôi là một thanh niên học hành giỏi giang, làm việc chăm chỉ và là con người có đầu óc sáng tạo, có nhiều sáng kiến. Anh được nhận về làm việc ở một cơ quan ở đó phần lớn là những trí thức. Tuy nhiên, cơ quan anh cũng có người già, người đứng tuổi và người trẻ, nhưng đều là những người đã từng học hành, đỗ bằng này, bằng kia, được phong danh vị này nọ, thực sự là một cơ quan danh giá, với những con người ít nhiều thành danh.

Tôi nghĩ rằng, được sống trong một môi trường như thế thật hạnh phúc cho anh. Nhưng rồi anh lại băn khoăn, cũng không có băn khoăn gì thật lớn, chẳng qua là tìm cách ứng xử thế nào cho đúng trong cộng đồng. Vì vừa rồi, tổ công tác của anh họp nhận xét công tác từng người, không chỉ là một năm, mà là từ đầu nhiệm kỳ đến nay, cho nên có phần nhận xét, đánh giá tổng quát.

Anh được đánh giá là công tác khá tốt nhưng "có phần kiêu ngạo". Có khuyết điểm

thì sửa, đó cũng là việc bình thường. Khuyết điểm "kiêu ngạo" cũng không có gì to tát, nhưng lại sinh ra mối hoài nghi của một số bác đứng tuổi cho là nó "coi thường các bác", và với bạn cùng lứa thì bị nghi ngờ là "coi thường anh em". Thế là, người đi trước và bạn cùng lứa đều nghi ngờ thì thật khó cư xử. May quá, trong số các bác đứng tuổi, ở bậc chuyên viên cấp cao, không thấy nói gì khi phân tích khuyết điểm của anh, cho nên anh tìm đến hỏi ý kiến để được tiếng nói khách quan mà sửa chữa. Hình như bác cũng quên cái buổi góp ý cho anh, nhưng vì anh hỏi nên bác phải nói: "Thì có gì đâu. Thỉnh thoảng cậu hay góp ý về một số đề án của mấy "vị", cho nên mấy vị không hài lòng một cách vô lối, vì các "vị đó cứ coi như ý kiến của mình phải là chính xác, nếu có góp ý là phải chúng mình chứ đâu phải mấy cậu tập sự!". Thế là anh đã hiểu ra một chút, để yên tâm. Nhưng bây giờ sửa chữa thế nào?

Kiêu ngạo thường trái với khiêm tốn. Sửa cái kiêu ngại thì phải rèn luyện tính khiêm tốn. Nhưng khiêm tốn là thế nào? Cứ xem mấy cậu được đánh giá là khiêm tốn, thì thật ra là một thứ người "gọi dạ, bảo vâng", "bảo sao nghe vậy", có chính kiến nhưng không nói, chỉ một lời ca ngợi "sáng ra", "sâu sắc", "hoàn chỉnh" trong khi ai cũng thấy lý sự còn

tối mù mù, phân tích thì hời hợt và còn nhiều lỗ hổng về số liệu, sự kiện chứng minh, còn lâu mới gọi là sản phẩm hoàn hảo. Cho nên theo "gương khiêm tốn" như mấy bạn cùng lứa trong cơ quan là đánh mất mình, ép mình như một thứ tôi tớ, anh không thể học theo và anh vẫn giữ phong cách cũ như bố mẹ anh và thầy giáo anh đã dạy, có chăng là sửa lời ăn tiếng nói và thời điểm góp ý.

Cách nghĩ như thế là đúng, nhưng nghĩ và làm như thế đã vừa lòng các bác, các bạn chưa? Khó thật!

Ngày 27/5/2007

QUYỀN LỰC MỀM

Anh ta được trao trách nhiệm lãnh đạo, quản lý một đơn vị; cho dù đơn vị to hay nhỏ thì cũng là người có quyền lực trong phạm vi hẹp hoặc rộng. Quyền lực, theo từ điển Hán - Việt là: "sức mạnh của quyền được trao để bắt buộc người khác phải theo". Cho dù lãnh đạo của ta là lãnh đạo tập thể thì vai trò người đứng đầu cũng rất quan trọng trong việc thực thi quyền lực.

Có quyền lực trong tay nhưng con đường thực thi quyền lực thì có nhiều cách. Người ta thường nói tới ba cách:

Dùng cách ép buộc mà củng cố uy quyền để thực thi quyền lực; ai không làm theo, làm đúng thì xử phạt;

Dùng cách tặng thưởng, khuyến khích những người làm theo, làm tốt, làm đúng, để củng cố quyền lực;

Điều quan trọng là dùng chính sách đúng đắn, công bằng và cách ứng xử có văn hoá, tôn trọng mọi người tạo nên sức hấp dẫn đối với

đơn vị để thực thi quyền lực, mà nhiều nhà khoa học về quản lý gọi là "*quyền lực mềm*".

Trong quá trình thực thi quyền lực phải thực hiện cả ba cách. Không xử phạt những người vi phạm kỷ luật, không làm đúng, làm tốt thì không thể giữ được kỷ cương. Không mạnh tay khen thưởng, cất nhắc những người làm tốt, làm đúng thì sẽ không khuyến khích mọi người giữ vững kỷ cương, cố gắng làm mỗi ngày một tốt công việc được trao. Miễn rằng các việc đó được thực hiện công bằng, bình đẳng theo luật lệ, quy định chung và vì lợi ích chung. Nhưng người ta vẫn cho rằng "quyền lực mềm" mới có giá trị to lớn và bền vững trong việc thực thi quyền lực.

Người xưa đã từng nói: Lãnh đạo tốt là làm cho mọi người tin yêu, kính phục mà theo, còn lãnh đạo kém là chỉ làm cho người ta sợ mà phải theo.

Ngày 03/6/2007

TẠI SAO BÁC DÙNG TỪ "LỄ PHÉP"?

Các cơ quan, đoàn thể đang tổ chức học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh. Bác Hồ nêu lên những tiêu chuẩn đạo đức chung của cán bộ, đảng viên, viên chức nhà nước. Trong các lời dặn dò với bộ đội, công an, thầy giáo, thầy thuốc... Người còn nêu lên những tiêu chuẩn đạo đức cụ thể với cán bộ, viên chức của những ngành này.

Cùng với đạo đức Cần, Kiệm, Liêm, Chính, Chí công vô tư, Người luôn luôn nhắc nhở cán bộ, công chức về ý thức "công bộc" của dân, kính trọng và hết lòng phục vụ nhân dân... Trong một cuộc giao lưu, trao đổi ý kiến với một báo cáo viên, có người hỏi:

- Trong các lời dặn dò của Bác với cán bộ, viên chức về thái độ ứng xử với dân, tại sao với các chiến sĩ công an nhân dân, Người dùng từ "phải kính trọng, lễ phép"?

- Vì đây là lực lượng được giao nhiệm vụ giữ gìn an ninh trật tự xã hội, có quyền nhắc nhở, bắt, giữ hoặc tha, phạt hoặc không phạt...

Nghĩa là có quyền rất lớn động chạm tới nhân thân của công dân, cho nên bên cạnh thái độ công bằng lại dễ nảy sinh sự lộng quyền, hách dịch thậm chí quát mắng... cho nên Người phải nhắc như thế để nhấn mạnh!

Câu trả lời của báo cáo viên xem ra cũng có lý, nhưng hình như cũng chưa làm thỏa mãn một số người nghe. Có người nói:

- "Trong tình hình hiện nay thì không phải chỉ một số chiến sĩ công an mới hách dịch với dân mà người nào có quyền cũng đều hách dịch, từ người làm việc ở các cơ quan hành chính, tư pháp tới những người làm trong bệnh viện công...".

Nghe thế, có người nói thêm: "Vô lễ là chỉ hành vi không đúng vị thế của người dưới với người trên, người ít tuổi với người cao tuổi. Khi đã xác định cán bộ, công chức là công bộc, là đày tớ của dân thì mọi cán bộ, công chức đều phải kính trọng, lễ phép với nhân dân, chứ không chỉ các chiến sĩ công an. Nên hiểu lời dạy của Bác Hồ như thế!".

Ngày 17/6/2007

NGƯỜI LỚN VÀ TRẺ NHỎ

Cháu là con một anh bạn thân, một học sinh giỏi toàn diện, đứng đầu trong số học sinh giỏi cả lớp, lại liên tiếp là học sinh giỏi mấy năm liền. Chúng tôi tới thăm, khen ngợi, chúc mừng: "Chúc cháu tiếp tục học giỏi và sau đây ra đời trở thành người thành đạt". Khi nói thế, tôi cũng nghĩ rằng là học sinh hoặc sinh viên giỏi còn phải phấn đấu rất nhiều mới trở thành người thành đạt trên đường đời. Mặc dù vậy, cũng mong cho cháu được như thế. Cháu nhận quà, cảm ơn những lời chúc mừng nhưng nói: "Thưa bác, muốn thành đạt còn phải có người đỡ đầu, mà các bác, các chú bạn của bố mẹ cháu thì về hưu cả rồi!".

Thực ra cháu mới đang học phổ thông trung học, nếu trót lọt còn phải qua một cấp đại học rồi mới nghĩ đến chuyện vào đời, nhưng vì sao không tự tin vào sức mình? Cho nên tôi vui chuyện hỏi: "Vì sao cháu lại nghĩ đến chuyện tìm người đỡ đầu". Cháu hồn nhiên

trả lời: "Cháu nghe bố mẹ cháu bàn chuyện với nhau về công việc ở cơ quan cho nên cũng nghĩ theo thôi ạ!".

Cháu trả lời rất hồn nhiên. Nhưng nghe cháu trả lời, tôi không chỉ ngạc nhiên mà còn buồn vì những suy nghĩ (và có thể cả hành động) không đúng của người lớn, nhất là các bậc cha mẹ đã tiêm nhiễm vào đầu óc trẻ thơ. Và còn lo hơn, khi cháu suy nghĩ như thế thì không biết cháu có tiếp tục phấn đấu để học giỏi nữa không vì trước mắt cháu cuộc đời học tập còn dài không chỉ trong trường học.

Ngày 01/7/2007

LỆ VÀ "CHIẾU LỆ"

Lệ trong tiếng Việt có nhiều nghĩa, nhưng hãy bàn về từ "lệ" theo nghĩa là những quy định đã có từ lâu, trở thành nền nếp, mọi người cứ theo thế mà làm. Lệ khác luật nhưng cũng có những quy định rất chặt chẽ buộc mọi người phải làm, nhưng khi được thực hiện lặp đi lặp lại thì lại có tính chất lệ. Thí dụ như họp Chi bộ mỗi tháng một kỳ được ghi trong Điều lệ Đảng là bộ luật tối cao của Đảng, nhưng được thực hiện lặp đi lặp lại hàng tháng cho nên thành một thứ lệ. Mỗi năm phải tổng kết công tác, kiểm điểm, đánh giá cán bộ đã được quy định trong Chỉ thị của Đảng và Nhà nước cho nên cũng có thể coi là những quy định bắt buộc phải làm, cũng được coi là luật nhưng được tiến hành đều đặn hàng năm cho nên cũng thành lệ.

Làm theo lệ kiểu "đến hẹn lại lên" nhưng lại phải rất nghiêm túc theo những yêu cầu đặt ra... Nhưng xem ra không phải nơi nào cũng làm được như thế.

Không họp chi bộ đúng kỳ, mấy tháng liền không sinh hoạt là vi phạm Điều lệ Đảng, nhưng thực hiện qua loa tắc trách, chỉ bàn những chuyện hành chính vụn vặt, không nghiêm túc kiểm điểm trách nhiệm thực hiện của từng người... thì tuy có làm đúng lệ nhưng cũng không đúng yêu cầu của Đảng.

Năm nào cũng họp hội nghị tổng kết công tác, nghĩa là đúng hẹn, nhưng nội dung chuẩn bị không sâu sắc, không có thảo luận, tranh luận để xác định những việc làm được, việc không làm được, chỉ ra những việc cần làm trong cả năm và những việc trước mắt phải làm ngay... thì tuy thực hiện đúng lệ nhưng lại không đúng luật, không đúng theo yêu cầu của tổ chức.

Người ta gọi những việc làm như thế là việc làm hình thức chủ nghĩa, nhưng trong ngôn ngữ dân gian gọi là việc làm "chiếu lệ", hiểu theo nghĩa "chỉ làm theo lệ, làm cho có mà thôi", không mang lại ích lợi gì, chỉ phí thời gian và tiền bạc. Cái kiểu "làm chiếu lệ" xem ra đang diễn ra phổ biến, không chỉ có hai việc nêu trên mà diễn ra ở cả những việc to tát, nghiêm túc có quan hệ tới quốc kế dân sinh.

Ngày 08/7/2007

LẮNG NGHE VÀ ĐỐI THOẠI

Anh là thủ trưởng một cơ quan không nhỏ nhưng tính nết dịu dàng, ai xin gặp anh đều bố trí thời giờ gặp gỡ. Gặp những người có thắc mắc cá nhân hoặc có băn khoăn tồn đọng từ lâu về một việc gì đó trong cơ quan thì họ trình bày rất dài, có lúc bức xúc to tiếng, nhưng anh vẫn kiên trì nghe, không cắt ngang câu chuyện, không tỏ vẻ nóng nảy. Anh em biết chuyện đều cho anh là người thủ trưởng có cuộc sống hòa hợp với mọi người và biết lắng nghe ý kiến anh em. Nhưng những người đã từng gặp anh lại nghĩ khác. Họ nói: "Anh ấy chỉ nghe nhưng không có ý kiến, không thảo luận, không giải quyết, thì nghe để làm gì!".

Họ kể lại: "Đúng là anh ấy chăm chú nghe các anh trình bày ý kiến về một chủ trương mà các anh cho là không đúng đối với đơn vị của mình. Anh nghe từ đầu chí cuối, không cắt ngang, nhưng nghe xong anh không có ý kiến gì. Không ai nghĩ ý kiến của mình là hoàn toàn

đúng, cho nên nghe xong thì anh ấy cũng nên cho biết ý kiến nào có thể chấp nhận, ý kiến nào có thể xem xét, ý kiến nào không đúng thì người trình bày mới thoải mái".

Nghe mấy anh em nói thế cũng có người nói lại: "Có những việc động tới chủ trương thì làm sao trong một lúc đòi hỏi thủ trưởng phải có ý kiến trả lời ngay được!".

Nhưng mấy anh em vẫn không chịu, cho rằng: "Thì ít nhất anh ấy cũng phải nói ý kiến của anh ấy về những vấn đề chúng mình trình bày chứ!".

Đúng là thủ trưởng có lắng nghe, tất nhiên là hơn những đồng chí không muốn nghe, không chịu nghe, nhưng nghe để đối thoại, ý kiến gì đúng thì tiếp thu, ý kiến gì không đúng thì nói lại thì mới thật sự là lắng nghe. Chưa cần yêu cầu nghe để giải quyết vì có nhiều vấn đề không đơn giản nhưng nghe để đối thoại thì mới làm thỏa mãn người trình bày.

Ngày 15/7/2007

XẤU HỔ VÀ NHỤC NHÃ

Trong tâm lý con người có trạng thái xấu hổ và nhục nhã.

Người ta nói xấu hổ là cảm thấy hổ thẹn khi thấy mình có lỗi, có khi công khai, có khi tự mình hiểu lấy mình, như trót nói dối một điều gì đó, trót làm một việc xấu gì đó. Các nhà nghiên cứu về tâm lý đều cho rằng cảm giác xấu hổ là khởi đầu của đạo đức, có khả năng tự nhủ lần sau không làm việc đáng xấu đó nữa. Điều đó khác hẳn với những người cứ "trơ trơ", "nhơn nhơn", không biết ngượng ngập, xấu hổ khi làm những việc xấu.

Trong tâm lý con người còn có trạng thái nhục nhã. Nỗi nhục có cường độ đau đớn hơn sự xấu hổ. Theo *Từ điển tiếng Việt* thì đó là "xấu hổ đến mức không chịu đựng nổi, vì cảm thấy mình bị khinh bỉ hoặc đáng khinh bỉ, danh dự bị xúc phạm nặng nề".

Có nỗi nhục của một quốc gia như nỗi nhục mất nước, nỗi nhục đói nghèo, "thua chị kém em"...

Có nỗi nhục nhỏ hơn nhưng đối với cá nhân có khi lại đau đớn hơn, như trong hồi ký của một người tù về tội tham ô (tiếng gọi văn hoa của tội lợi dụng chức vụ để ăn cắp, nhận hối lộ) đã nhận được những lời oán trách về việc làm của anh ta đã gây nên vết nhơ cho cả làng với truyền thống quan thanh liêm nhiều đời, làm nhục cho cả dòng họ thành đạt và liêm chính, nỗi nhục cho cả con cái đến trường khi gặp bạn bè... mà anh ta cho là đau đớn hơn cả phán quyết về tội trạng và mức tù của Tòa án.

Người ta nói rằng, một khi cường độ xấu hổ, nhục nhã rất cao thì có khả năng tạo ra những hành vi sửa chữa rất quyết liệt. Cho nên khi nói nỗi nhục thì lại có những tấm gương rửa nhục; đối với mỗi quốc gia cũng như mỗi con người đều như vậy. Dù sao, đó cũng là một khả năng.

Ngày 22/7/2007

SUY RA TỪ MỘT VẤN ĐỀ CỤ THỂ

Đến chơi nhà tôi là một bạn đã bảo vệ thành công tiến sĩ kinh tế từ mấy năm nay, đang là giảng viên một trường đại học. Thỉnh thoảng anh cũng hay đến chơi tâm sự, trao đổi ý kiến với tôi chủ yếu chung quanh vấn đề giáo dục; câu chuyện thường lan man, đề cập rất nhiều việc trong một buổi gặp mặt. Trong cuộc nói chuyện hôm đó, anh nói cơ quan cử mấy người đi học lớp lý luận chính trị cao cấp, anh xin đi mà tổ chức nhà trường không chấp nhận. Câu chuyện cũng thoáng qua nhưng tôi thì lại chú ý, vì thời buổi này có một trí thức xin học chính trị lại không được là vì sao, cho dù động cơ đi học của người đó là gì. Cho nên tôi hỏi:

- Họ có giải thích vì sao không cho anh được học hay không?

- Tổ chức nhà trường nói: Phải là đảng viên mới được đi học các lớp ở trình độ này, mà tôi thì chưa phải là đảng viên vì quá trình công tác cứ thay đổi luôn không cơ quan nào có đủ thời gian theo dõi.

Lý do trả lời anh có phải là chủ trương chung hay không thì tôi chưa rõ, nhưng chuyện anh xin và không được học lớp chính trị cao cấp là có thật. Sự việc cụ thể ấy cứ làm tôi suy nghĩ mãi. Khi là thủ trưởng một cơ quan, tôi biết chắc là muốn tham gia thi tuyển ngạch chuyên viên cao cấp thì phải có bằng tốt nghiệp cao cấp chính trị. Thế thì có thể suy luận như sau: Nếu người ngoài Đảng không được học cao cấp chính trị, nghĩa là không được thi tuyển ngạch chuyên viên cao cấp, và chắc chắn không đủ điều kiện để được bổ nhiệm vào các chức vụ từ trung cấp trong bộ máy hành chính nhà nước, trong khi Đảng ta đang khuyến khích bổ nhiệm những người ngoài Đảng có đủ tài và đức giữ các trách nhiệm trong bộ máy công quyền các cấp. Nếu đúng như anh bạn nói thì chủ trương cụ thể đó cần xem xét, điều chỉnh cho phù hợp.

Ngày 29/7/2007

ANH TA LÀ NGƯỜI THẲNG TÍNH

Tan cuộc họp, không chỉ cuộc tranh cãi nẩy lửa về đánh giá công việc của cơ quan gây ra cuộc bàn tán mà họ còn bàn tán về thái độ của một đồng chí vừa có ý kiến trái ngược với báo cáo nêu ra cuộc tranh luận sôi nổi. Việc xảy ra trong cuộc họp này cũng là cái cớ cụ thể để bàn về anh ta mà thôi vì tính cách của anh ta cũng có những đánh giá khác nhau.

Có đồng chí nói:

- Cậu ấy thế mà mạnh dạn, thẳng thắn. Không phải ai thẳng thắn cũng mạnh dạn, nhất là khi có ý kiến khác với tập thể cấp ủy. Tất nhiên không phải ý kiến nào của cậu ấy cũng đúng, nhưng hãy cứ thẳng thắn cái đã để châm ngòi cho anh em thảo luận!

- Công nhận là cậu ấy thẳng thắn, "thẳng ruột ngựa", bụng nghĩ thế nào mồm nói thế, không "vòng vo Tam quốc", nhưng sao sau khi nghe ý kiến của cậu ta, không khí hội nghị cứ căng như dây đàn, có cần thế không? - Một người nói thêm vào.

- Rồi cũng để ý nhiều lần mà xem, trong những ý kiến của cậu ấy thế nào cậu ấy cũng kể lể công lao đề cao mình, có trường hợp đúng, có trường hợp cũng không hẳn đã đúng. Cho dù có dẫn chứng đúng thì người nghe cũng thấy khó chịu. Giá cậu ấy không đề cao mình trong khi tranh luận về những vấn đề chung thì sức thuyết phục cao hơn, và anh em đỡ hiểu lầm về cậu ấy hơn.

- Nếu thế thì lại không phải là cậu đó nữa. Thôi thì phải quên đi những cái tật đó đi để mà nghe được lời nói thẳng - một người rộng lượng tham gia ý kiến.

- Nói thẳng mà chen động cơ đề cao cá nhân thì lại không được hoàn toàn thẳng thắn nữa đâu!

- Thì cứ nói thẳng nhưng việc gì phải phê phán gay gắt việc này, đả kích người kia cho thêm căng thẳng không cần thiết!

- Thế thì lại không phải là khẩu khí của cậu ta!...

Cuộc bàn tán còn tiếp tục vì xem ra anh ta là một mẫu người. Ý kiến còn khác nhau, nhưng gộp tất cả những gì anh chị em thảo luận thì đúng là con người anh ta. Nhiều người hoan nghênh một con người nói thẳng, nhưng cũng muốn một thứ "nói thẳng có văn hoá".

Ngày 05/8/2007

"MUA BẢO HIỂM"!

Họ là những người nghiêm túc, không phải dân bia bọt nhưng đang ngồi uống bia với nhau theo lời hẹn cứ mỗi tuần một lần ở quán để tâm sự, vì họ không muốn những người trong gia đình cùng nghe. Họ là bạn học thời trẻ của nhau, khi trưởng thành thì mỗi người làm một nghề, một là cán bộ nhà nước, một làm nghề báo, và một người kinh doanh.

Đang vui câu chuyện thì anh bạn doanh nhân có điện thoại phải xin phép nghe. Nghe xong anh nói lời xin phép về cơ quan. Cậu cán bộ nhà nước hỏi:

- Về cơ quan làm gì vào lúc này, cậu là "sếp" chứ có phải là quân đâu mà phải về theo lệnh!

- Mình quên hẹn, xin lỗi các bạn, mình đi cũng nhanh thôi!

- Có việc gì gấp vào lúc này thế!

- Về để "mua bảo hiểm".

- Mua bảo hiểm thì họ cần mình chứ mình đâu cần họ mà vội!

- Thế là các cậu vẫn chưa hiểu à! Bọn kinh doanh chúng tớ bây giờ phải có lắm thứ bảo hiểm đấy. Hôm nay là gặp nhà báo để mua bảo hiểm!

- Mua bảo hiểm sao phải gặp nhà báo?

- Ôi dào, các cậu chẳng hiểu đời gì cả! Mà đâu có phải một việc, nào thù lao, nào là tiếp đãi, nào là chi quảng cáo... tất cả để "bảo hiểm", không có các ông, các bà ấy choang cho một bài thì rách việc!...

Thế là anh ấy vội vã xách cặp đi.

Còn anh bạn nhà báo ngồi đó thì không biết chui vào đâu cho kín mặt, chỉ vì mấy người đồng nghiệp hư hỏng.

Ngày 12/8/2007

LỢI DỤNG THÀNH NGỮ ĐỂ CHỐI TỘI!

Anh ta bị truy tố về tội hối lộ. Chứng cứ quả tang rành rành ra đó khi anh ta đưa 5.000 đôla Mỹ để chờ nhận một dự án nhưng không thành, cho nên anh ta kiện để đòi lại tiền. Anh có vẻ bình tĩnh khi Tòa thẩm vấn. Toà hỏi:

- Có phải anh đưa cho anh X 5.000 đôla Mỹ không?

- Thưa Tòa có chuyện đó!

- Vì sao anh đưa số tiền nhiều thế cho anh X?

- Để nhờ anh ấy chạy cho được duyệt dự án!

- Thế anh có biết thế là tội hối lộ không?

- Thưa Tòa tôi không hối lộ, chỉ là vận dụng truyền thống cha ông "Lộc bất tận hưởng". Có dự án thì chúng tôi có lợi nhiều, cho nên chia cho anh ấy một ít để cảm ơn sự giúp đỡ.

- Anh đã có dự án đâu mà biết là có lợi nhiều để đưa quà cảm ơn. Anh mắc tội hối lộ người thi hành công vụ để làm những việc mà anh ta không được phép làm là vận động cho anh trúng thầu một cách không hợp pháp.

Thế là anh ta không cãi được nữa.

Những tưởng mang một câu thành ngữ ra để chối tội, nhưng anh ta lại chưa hiểu ý nghĩa của thành ngữ đó, cho nên tội vẫn hoàn tội, còn thêm một trò lố bịch trước phiên toà.

Ngày 19/8/2007

LÀM GIÀU KHÔNG DỄ!

- Này các ông ơi, xem ra làm giàu thật không dễ chút nào! - Anh ta nói với mấy người bạn với khuôn mặt không lấy gì làm vui vẻ như mọi lần.

- Chắc lại "đổ" chứng khoán chứ gì. Hôm trước cậu ta vừa thắng to, bây giờ có thua thì cũng bình thường, làm ăn thì cũng có lúc thua lúc thắng, chứ lúc nào cũng thắng thì ai chả làm giàu được!

- Thế mà trên tivi lúc nào cũng oang oang: "Làm giàu không khó!".

- Đấy là người ta nói đến những người có quyết tâm, có kiến thức để đổi đời. Mà xem ra những gương giới thiệu vươn lên làm giàu thì cũng thấy họ phải quăng lên quật xuống, cũng đổ mồ hôi sôi nước mắt, cũng phải gò lưng ra học tập và suy nghĩ, rút kinh nghiệm chứ có phải ra đường hốt được của đâu! Ngay như có người làm giàu bằng cây vải thiều, xây nhà, sắm xe cũng nhờ cây vải, nhưng năm nay rớt giá có nơi quả đỏ ối trên cây mà không hái bán

vì không bõ công. Rồi nuôi cá, nuôi tôm cũng vậy, lúc lên giá thì phấn khởi ào ào, vay tiền đào ao, mua giống, mua máy... lúc rớt giá lại méo mặt kêu trời. Rồi ra cũng phải làm quen dần với những biến động đó, lúc được cũng phải dành dụm đề phòng lúc khó khăn.

- Ở trên đời này không có gì là dễ cả, kiếm tiền cho đủ ăn cũng không dễ nữa là làm giàu. Người ta nói "Làm giàu không khó" để động viên, để giới thiệu kinh nghiệm, còn ông bạn nói làm giàu không dễ cũng đúng, cũng phải để cho mọi người hiểu thêm như thế.

Ông cha ta đã nói "Tiểu phú do cần, đại phú do mưu" đại ý là cần cù thì có thể đủ ăn, khá giả, còn muốn giàu phải có kiến thức, có mưu lược, giỏi tính toán... nghĩa là không đơn giản. Ông bạn chơi chứng khoán mà không học hỏi gì, thấy người ta chơi mình cũng chơi, cầm "sổ đỏ" nhà vay tiền để chơi cho nên thất bại, đổ vỡ, phá sản cũng là điều dễ hiểu.

Ngày 26/8/2007

CHƠI VÀ NHẬU!

Giở tờ báo ra đọc tin ông Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh Bến Tre trong tháng 7/2007, nói: "Không thể chấp nhận tình trạng cán bộ, công chức chưa làm hết buổi sáng đã tính chuyện nhậu buổi trưa; buổi chiều vào cơ quan mặt đỏ gay, lè nhè tiếp dân". Có người hỏi: Có chuyện đó không? Nhiều người nói là: Có, mà phải diễn ra khá phổ biến thì ông Chủ tịch sốt ruột vì dân bất bình cho nên mới lên tiếng phê phán chứ!

Rồi mọi người chợt nhớ tới cách đây đúng một năm, đồng chí Bí thư Tỉnh ủy Hà Tĩnh phê phán một số cán bộ mới bốn giờ chiều đã rủ nhau đi đánh cầu lông, sau đó cùng với bạn bè ở một số doanh nghiệp chè chén đến đêm mới lè nhè về nhà gọi cổng; sáng hôm sau lại rủ nhau đi ăn sáng đến 8 giờ mới đến cơ quan, rồi chưa đến 11 giờ trưa đã gọi điện thoại rủ nhau đi nhậu! Lúc đó có người hỏi: Có chuyện đó không? Thì nhiều người nói là: Có, mà phải

diễn ra khá phổ biến thì đồng chí Bí thư sốt ruột vì dân bất bình cho nên mới lên tiếng phê phán chứ!

Thế là một số cán bộ, công chức chỉ chơi và nhậu! Cũng không chỉ là thái độ làm việc, tiếp dân, còn chuyện dựa vào ai, vào đâu để chơi và nhậu chứ chỉ trông vào đồng lương thì sức đâu mà ăn chơi xả láng?!

Ngày 02/9/2007

SÀNH ĐIỆU

Bản thân từ sành điệu không có lỗi gì, thậm chí còn có nội dung tốt chỉ những người biết thưởng thức, đánh giá đúng đắn, sâu sắc một thú vui nào đó được bạn bè kính phục, như người chơi hoa sành điệu, người thưởng thức nhạc quốc tế sành điệu. Người ta cũng nhắc tới sự sành điệu của nhà văn Nguyễn Tuân trong ẩm thực, của Tô Hoài trong sử dụng các từ ngữ... Nhưng gần đây, người ta thường dùng từ này để chỉ một lớp người khoe khoang, đua đòi gây lo lắng cho gia đình và xã hội.

Thực ra, nỗi lo đó cũng có duyên cớ:

Đó là một lớp người được một số bạn ca tụng là "ăn mặc sành điệu", nghĩa là họ thay đổi quần áo, mầu tóc luôn luôn, toàn dùng hàng hóa của các hãng nổi tiếng thế giới, học theo các ngôi sao ca nhạc hay phim ảnh, có loại không phù hợp với khổ người của họ cũng như trong không khí sinh hoạt cộng đồng.

Đó là lớp người được một số bạn ca tụng là "ăn chơi sành điệu", thích chơi hơn thích học.

"Chơi hết ga", uống bia cả thùng, nốc rượu cả chai, đua xe tốc độ...

Khi nói tới hiện tượng này, có người nói: "Trong khi đất nước còn nghèo, nhiều gia đình phải tiết kiệm để trang trải cuộc sống thì những bạn "sành điệu" kiểu đó không vừa mất nhiều người, cho nên họ là những kẻ hư hỏng!".

Nhưng có người thông cảm, rộng lượng hơn cho rằng: "Không nên và không thể bắt các bạn trẻ ngày nay phải sống như cha ông chúng ta trong thời kỳ đất nước còn chiến tranh, còn quá nghèo, và không phải các bạn đó đều hư hỏng cả... Nhưng cũng cần thấy: con đường dẫn các bạn đó tới chỗ hư hỏng không xa, vì ít nhất cũng đặt ra câu hỏi: các bạn đó lấy tiền đâu mà chi xài dữ tợn như vậy? Khi không có nguồn tiền hợp pháp để chi tiêu xả láng thì chỉ có thể kiếm tiền bằng các cách không hợp pháp dẫn tới phạm tội. Cũng có bạn gặp hoàn cảnh may mắn được sống trong các gia đình giàu có, bố mẹ cưng chiều không phải lối, rộng tay cung phụng cho nên cũng có thể không cần phạm tội để có tiền song về nhân cách thì cũng là con đường dẫn tới hư hỏng!".

Cho nên cũng nên hiểu cho đúng từ "sành điệu" ca ngợi những con người hiểu biết sâu sắc một thú vui nào đó để thưởng ngoạn một cách có văn hóa.

Ngày 09/9/2007

CHỌN NGƯỜI

Người lãnh đạo nào cũng phải chọn người - người giúp việc, người kế cận. Các đồng chí lãnh đạo, quản lý các cấp của ta đều hết sức quan tâm việc chọn người. Đảng ta cũng đã có những tiêu chuẩn cho từng loại cán bộ. Nhà nước ta cũng đặt ra tiêu chuẩn chọn lựa cán bộ, công chức các lĩnh vực. Các tiêu chuẩn nào cũng quán xuyến đức tài và xem xét từ hiệu quả công việc. Nhưng xem ra có những tiêu chuẩn khá trừu tượng cho nên đánh giá rất khó.

Chúng ta cũng thường tham khảo cách chọn lựa người giúp việc của những nước có hệ thống chính trị khác ta. Chẳng hạn, có vị Tổng thống đã đưa ra ba tiêu chuẩn để chọn những người giúp việc thân cận:

Thứ nhất, đó là "những người có thể nói ra những điều mình nghĩ" - nghĩa là những người trung thực, thẳng thắn dám nói ra những ý kiến riêng cho dù trái với ý kiến người phụ trách.

Thứ hai, là "những người làm được điều mình nói" - nghĩa là những người có khả năng tổ chức thực hiện, không phải là những người chỉ thích ra tuyên ngôn nhưng không làm và không biết làm.

Thứ ba, là "những người có quyết tâm thực hiện lời hứa qua việc làm có hiệu quả".

Thật là những điều thú vị, gọn gàng. Nhưng xem ra trong thực tiễn thì thấy ông Tổng thống đó lại chọn người không giống như mình nói, cho nên có ông Bộ trưởng phải từ chức vì tội tham nhũng, có ông tỉnh trưởng phải từ chức vì bê bối đời tư nhưng lại được ông chọn vì là người "cùng phe" với ông. Cho nên dù ông đưa ra lời khuyên nhưng xem ra ông ta cũng thuộc loại người không làm những điều mình nói.

Chuyện ở bên kia đại dương mà sao vẫn thấy gần gũi!

Ngày 16/9/2007

SAO LẠI NÓI "THỪA THẦY"?

Anh gặp tôi hỏi:

- Sao lại nói tùm lum là "thừa thầy"? - Thái độ bực dọc của anh làm cho mấy bạn đứng chung quanh hiểu tôi là người khởi xướng sự đánh giá đó. Thật là oan Thị Kính!

Nhưng tôi cũng bình tĩnh nói với anh rằng:

- Theo sự hiểu biết của tôi thì hình như không có văn bản chính thức hoặc phát ngôn của người lãnh đạo, quản lý nào đánh giá như thế cả. Đó chỉ là nhận xét của một số nhà báo hoặc cộng tác viên của báo viết hoặc nói ra là "thừa thầy, thiếu thợ" mà thôi.

- Nhưng họ căn cứ vào đâu mà nói là "thừa thầy"?

- Tôi không thể biết, nhưng nhớ lại thì hình như trong một bài viết họ nêu lên một con số ở một thành phố lớn khi số thạc sĩ nhiều hơn số công nhân bậc 7.

- Thế là thiếu thợ, nhất là thợ giỏi, chưa kể kiến thức, tay nghề của thợ bậc cao nhất đó có đáp ứng được yêu cầu của thời kỳ mới hay không.

Điều đó thì rõ ràng. Nhưng không thể vì thế mà nói là "thừa thầy"!

- Có lẽ tôi cũng đồng ý với anh - Tôi trả lời thế vì thấy ý kiến của anh hợp lý.

- Thì rõ ràng thế còn gì nữa. Cũng báo chí của các ông đăng đấy chứ đâu: Bình quân một trường đại học ở nước ta mới có 3, 4 giáo sư, và có đến 60 trường không có giáo sư nào, đó là chưa kể trình độ các vị ấy ra sao. Còn cái thành phố lớn mà anh nói thì trong năm học này thiếu tới 1.300 giáo viên; đó là chưa kể một số giáo viên đứng nhầm lớp (chứ không chỉ có học sinh ngồi nhầm lớp). Thế là rất thiếu thầy, nhất là thiếu thầy giỏi.

- Cho nên phải nói: Ở nước ta hiện nay thiếu cả thầy lẫn thợ, nhất là thầy giỏi và thợ giỏi!

- Tôi thấy ý kiến đó hợp lý, không có điều gì để cãi lại.

Ngày 23/9/2007

RẮC RỐI VÌ CÁI BĂNG "SAO ĐỎ"

Cháu là học sinh giỏi và ngoan cho nên được cô giáo chọn, giao cho đeo băng "Sao đỏ". Làm "Sao đỏ" của lớp cũng không có gì ghê gớm, chỉ phải nhắc nhở các bạn đi học đúng giờ, giữ gìn nội quy của trường, của lớp nhưng như thế cũng oai, được đứng ra "chỉ huy" các bạn, quan trọng là được cô giáo tín nhiệm, cho nên cháu rất phấn khởi. Nhưng để được đeo cái băng đỏ vào tay, cháu phải đi học sớm hơn ngày thường ít nhất hai mươi phút, rồi bị một số bạn hay đi muộn, chơi những trò chơi nguy hiểm không thích, nhưng nhiều bạn ủng hộ vì cháu công bằng và không lên mặt.

Thế rồi tự nhiên thấy cháu không vui. Cháu không vui vì bị mấy lần cô giáo mắng khá nặng lời mà cháu không biết là có lỗi gì. Người lớn mà bị oan cũng buồn nữa là trẻ nhỏ. Cháu buồn và băn khoăn, cũng muốn tìm hiểu nguyên nhân; hỏi thì không có bạn nào nói nhưng xem ra các bạn đều biết cả.

Có một bạn rất thân lại là người cùng phố hỏi cháu:

- Có phải cậu ghi tên bạn Nam không?

- Hai lần mình ghi tên bạn ấy, một lần bạn đi học muộn, một lần bạn ấy bắn súng cao su ở sân trong giờ ra chơi, nhưng không thấy cô giáo nói gì.

- Thế cậu có biết Nam là ai không?

- Mình cũng chơi với bạn ấy, nhưng cậu nào phạm nội quy thì cũng phải báo cáo với cô giáo chứ!

- Nam là con người "bạn thân" của cô giáo đấy cho nên cậu nên lờ đi!

- Lờ đi thì các bạn khác không chịu đâu!

- Nhưng cô giáo lại không bằng lòng...

Hình như cháu cũng hiểu ra phần nào nguyên nhân mình bị mắng oan, nhưng lại không thể làm khác được, cho nên hôm sau cháu đến thưa với cô giáo xin thôi không làm "Sao đỏ" của lớp nữa, viện lý do là nhà bận không thể đi học sớm. Cô giáo lạnh lùng nhận lấy băng đỏ và trao cho bạn khác.

Mất cái "băng đỏ" đeo tay mỗi buổi sáng cũng buồn nhưng xem ra cháu đó không thể làm khác. Cháu không trả băng đỏ thì xem ra cô giáo cũng muốn thu của cháu để trao cho cháu khác "khôn ngoan" hơn.

Chuyện cháu bé học sinh cấp I rắc rối vì chiếc băng đỏ được trao quyền hành cỏn con xem ra không chỉ là chuyện của trẻ con mà của cả một số người lớn trung thực nhưng không muốn "rắc rối" vì sự trung thực của mình.

Ngày 30/9/2007

AI BIẾT?

Chuyện xưa kể lại rằng: Có một người phạm tội nhưng muốn được xử nhẹ hoặc tha bổng cho nên mang tiền đến một ông quan xin giúp đỡ. Thế là mang của đi hối lộ. Nhưng đó lại là vị quan được tiếng thanh liêm. Người đưa hối lộ cũng biết thế cho nên chờ lúc đêm khuya mới lén lút tới thăm và rất kín đáo trong việc mang quà biếu. Nhưng vị quan đó nhất định không nhận. Người đưa hối lộ cho rằng vị quan kia không nhận vì e có người biết cho nên nói: "Ngài cứ nhận cho, vì đêm hôm khuya khoắt này không có ai biết!". Vị quan kia trả lời: "Sao ông nói là không có ai biết. Có trời biết, có đất biết, có ông biết, có tôi biết". Và ông quan đó nhất định không nhận. Người đời sau thường kể lại chuyện đó để nêu gương một vị quan thanh liêm.

Thời nay đọc chuyện này vẫn thấy sâu sắc. Đúng là trời và đất thì không biết thế nào nhưng chắc rằng người đưa hối lộ thì phải biết

cho nên anh ta dù có "được việc" cũng đem lòng khinh bỉ và có khi lấy đó là cái cớ để ràng buộc bắt ông quan nọ một lần lầm lỡ sẽ lầm lỡ suốt đời. Còn người nhận hối lộ thì biết quá rõ vì tay nhận tiền, nhận quà biếu cho nên nếu là con người còn chút lương tri thì lương tâm cắn rứt, tự xấu hổ và có người đã nói "Sự xấu hổ nhiều khi đau khổ hơn cái chết". Đó là chưa kể khi tay đã trót nhúng chàm thì có thể cả đời không còn trong sáng. Nhưng lại không chỉ có trời, đất, ông, tôi, mà còn nhân dân không nhìn thấy thì nghe thấy, cảm thấy, nếu thoát khỏi lưới trời thì cũng không thoát khỏi lưới *người* trăm tay, nghìn mắt.

Ngày 07/10/2007

"NGƯỜI KHÔNG QUAN TRỌNG"

Khi làm quen với ngôn ngữ giao dịch trên thế giới, chúng ta cũng làm quen với từ VIP của tiếng nước ngoài đã được quốc tế hóa chỉ "những nhân vật quan trọng". Hình như lúc đầu, từ đó chỉ để chỉ những chính trị gia cấp cao, những nhân vật được mọi người coi trọng, kính trọng.

Sau đó, hoạt động thương mại cũng ăn theo cho nên trong khách sạn, nhà hàng có buồng ngủ, phòng ăn cho VIP, trên các chuyến máy bay có hạng ghế ngồi cho VIP nhưng ở đây quan trọng là trả tiền nhiều hơn và dĩ nhiên được phục vụ tốt hơn. Nhưng hình như từ VIP gây ra sự hiểu lầm gì đó, vì ngoài một số nhân vật quan trọng ra thì số còn lại thường chiếm số đông lại cho là những người không quan trọng có mặc cảm bị coi thường. Cho nên còn nhớ trong một chuyến đi công tác trên chiếc máy bay của Hãng hàng không quốc gia Xingapo thấy họ nói rõ: Hãng chúng tôi chỉ có vé hạng cao chứ không có vé VIP vì

với chúng tôi thì hành khách nào cũng là VIP. Thế cũng là sự khôn ngoan trên thương trường, không để số đông khách hàng mặc cảm bị đối xử không công bằng.

Nhưng trong thực tế vẫn có VIP. Trong bất cứ lĩnh vực nào thì những người không phải là VIP vẫn là số đông thậm chí rất đông. Viết đến đây lại nhớ tới câu viết của Bác Hồ trong sách *Sửa đổi lối làm việc*. Trong Chương "Cách lãnh đạo", Người dạy cán bộ lãnh đạo "phải lắng nghe ý kiến của đảng viên, của nhân dân, của những người "không quan trọng"".

Những người không quan trọng là những người bình thường, không có chức có quyền, là thường dân thậm chí là "phó thường dân", có những ý kiến riêng về chủ trương, chính sách. Cán bộ lãnh đạo phải lắng nghe họ khi tiếp xúc cử tri, trong đời thường hoặc đi làm việc với các địa phương, các ngành, vì họ cũng là công dân, là người chủ của nước.

Ngày 14/10/2007

NGHÊNH NGANG CÁI CỘT GIỮA ĐƯỜNG

Đường thì đã làm xong, tuy cũng không dễ dàng gì và chưa biết chất lượng đến đâu nhưng dù sao thì cũng có một con đường nhựa rộng gấp ba trước đây. Nhưng mà vẫn nghênh ngang giữa đường một cái cột điện làm cho vừa chướng mắt vừa khó cho xe cộ di chuyển, có lúc đã gây tai nạn. Mấy người đến dự khánh thành hỏi mỉa nhà đầu tư:

- Sao không bứng nốt đi cho gọn gàng. Hay là trong hợp đồng muốn để lại cái cột giữa đường làm kỷ niệm?

Nhà đầu tư không trả lời mà chỉ sang nhà thầu. Thế là khách lại xúm lại hỏi nhà thầu vì hình như có điều gì khó hiểu ở đây.

- Hay là ở chân cột có di chỉ văn hóa gì đó mà mấy ông khảo cổ không cho động đến?

Ông phụ trách thi công trả lời:

- Không phải, nhưng khó lắm "các cụ" ạ!

- Bê một cái cột đi thì có khó gì!

- Chuyển một cái cột thì có gì khó đâu, chúng tôi chỉ làm một nhoáng là xong. Lằng nhằng chính là các thứ dây trên đó, nào là dây điện, dây điện thoại, "dây quân sự"... rồi không biết bao nhiêu thứ nữa. Chúng tôi tính phải điều đình với năm cơ quan, mà có phải cơ quan nào cũng làm ngay cho đâu. Các cụ thấy trên cột mắc đủ thứ dây, dây to, dây nhỡ, dây nhỏ; có dây nhỏ tí nhưng chủ của nó lại là cơ quan có thế lực lớn. Cho nên cứ xin phép cho khánh thành rồi tính toán sau, vì chuyện đường sá xong cả rồi, cứ chờ thì không biết đến bao giờ.

Một ông nhà văn dự lễ khánh thành nghe chuyện đó, phát lời bình: "Thì ra không hạ được cái cột, nó vẫn nghênh ngang giữa đường, vì lằng nhằng các thứ dây bám vào nó; cái dây bé hơn cái cột phải dựa vào cái cột, nhưng một lúc nào đó lại có thể níu giữ được cái cột". Cùng ra dự lễ khánh thành có ông cán bộ kiểm tra, người có nhà ven đường nghe mọi người bình luận không nói gì, chỉ mủm mỉm cười, vì cái sự lằng nhằng trong cuộc đời mà có lúc không hạ được cái cột chướng tai gai mắt. Nhưng khó thì khó cũng phải "hê" đi cho đường đi thông suốt.

Ngày 21/10/2007

LỪA LỌC VÀ BẮT TAY

Chuyện Giám đốc Công ty trách nhiệm hữu hạn Sao Đỏ lừa lọc gây thiệt hại lớn cho công quỹ không phải là chuyện hoàn toàn mới vì báo chí đã đăng tải từ mấy tháng trước. Nhưng khi báo chí tiết lộ cáo trạng truy tố vụ án thì có những chi tiết gây bàn cãi khá xôn xao. Tất nhiên, kết tội phải là Toà án nhưng cáo trạng của Viện Kiểm sát nhân dân tối cao cũng rất quan trọng, quan trọng hơn kết luận điều tra của cơ quan công an mà một số tờ báo đã dựa vào đó để thông tin trước đây.

Xem ra ông ta đã ký được 110 hợp đồng với 26 cơ quan bưu điện tỉnh, thành phố, nâng khống giá vật tư, thiết bị, theo cáo trạng truy tố, đã dùng các thủ đoạn gian dối để chiếm đoạt 24,3 tỷ đồng. Một người đọc bình luận:

- Thật là một "quả" lừa lớn, kéo dài suốt mấy năm mà không bị phát hiện!

- Đọc danh sách 33 cán bộ bị truy tố có nhiều vị nguyên là giám đốc, phó giám đốc, trưởng, phó phòng bưu điện tỉnh, thành đều

là những người có học hành, có chuyên môn mà sao không biết!

- Nếu xét về kiến thức thì ông nguyên giám đốc, chuyên viên của Trung tâm thẩm định giá Bộ Tài chính còn thông thạo về giá hơn mấy ông ở tỉnh. Cho nên đây là sự bắt tay, thông đồng!

- Thì người ta cũng kết luận có tới 14 cơ quan bưu điện bắt tay với ông T để ăn cắp tiền nhà nước. Rồi có phải chỉ có 14 trong số 26 cơ quan có ký kết hợp đồng hay không!

Các ông ở cơ quan nhà nước không bắt tay, chia chác thì một tay chứ mười tay ấy cũng khó mà qua được mắt! Cái họa từ trong nhà thì khó tránh khỏi tai họa.

Ngày 28/10/2007

ÔI CÁI TỪ "LỢI DỤNG"!

Trong một buổi trao đổi ý kiến với một giáo viên, anh ấy nói: - Tiếng Việt mình rất phong phú và cũng rất phức tạp; trong một ngữ cảnh nào đó có từ thậm chí có nội dung trái ngược nhau!

- Tôi nghĩ ngôn ngữ nước nào cũng có sự phong phú đó!

- Đúng là thế, nhưng trong tiếng Việt thì có thể phức tạp hơn!

- Thôi, đừng nên so sánh nữa vì ta chưa hiểu hết ngôn ngữ của nhiều nước, tôi rất ngại là "cái gì ta cũng nhất thế giới" rồi sinh kiêu ngạo, vì cũng có nhiều từ ta phải vay mượn của nước ngoài đấy thôi!

- Đúng như ông nói, đây là ta đang nói tới sự phức tạp, phong phú của một số từ để biểu thị các trạng thái khác nhau đang diễn ra rất phức tạp trong xã hội, chắc chắn sẽ còn phát triển.

- Thôi thì cũng tạm đồng ý với ông, nhưng ông hãy nói một thí dụ cụ thể xem!

- Tôi hãy nói một từ "lợi dụng" mà tôi vừa giảng cho một số các bạn nước ngoài học tiếng Việt. Ông cứ tra Từ điển tiếng Việt mà xem, từ "lợi dụng" chỉ có nghĩa là "dựa vào điều kiện thuận lợi nào đó để làm một việc gì đó". Nội dung chỉ có thế thôi, ai cũng hiểu, nhưng lại có biết bao nhiêu sắc thái với nội dung không giống nhau, có khi rất khác nhau.

- Thì ông thử nói xem!

- Đây nhá:

Từ "lợi dụng" được dùng trong cụm từ, "lợi dụng thiên nhiên" chẳng hạn. Loài người phải lợi dụng những thuận lợi của thiên nhiên mà sống và phát triển như khai thác nguồn nước, tài nguyên dưới lòng đất, trên biển...; nhưng từ "lợi dụng thiên nhiên" dùng trong ngữ cảnh nào đó lại có ý nghĩa tàn phá rừng, làm cạn kiệt các nguồn nước, tài nguyên biển, tàn phá thiên nhiên.

Rồi cũng từ đó dùng theo cách gì cũng có ý nghĩa xấu, ít nhất là không tốt đẹp, như:

Lợi dụng tài sản công;

Lợi dụng sự sơ hở của chính sách;

Lợi dụng chức vụ và quyền hạn;

Lợi dụng lòng tốt của đồng chí, bạn bè... và còn nhiều nữa.

- Thế thì phân biệt tốt xấu thế nào,

- Những hành động lợi dụng nào chỉ để mang lại cái danh, cái lợi cho cá nhân không chính đáng là điều xấu.

- Rõ rồi, nhưng lại không dễ phân biệt đâu!

Ngày 04/11/2007

MONG MUỐN

Sống ở trên đời này ai chẳng có những ước ao, mong muốn. Bé nhỏ, cụ thể, phổ biến và chính đáng là mong sao cho cuộc sống ổn định, đủ cơm ăn áo mặc, rồi làm giàu, gia đình hạnh phúc. Lớn lao và rộng lớn hơn thì ham muốn tột bậc cho nước nhà được độc lập, nhân dân được tự do, hạnh phúc... như lòng mong muốn của Bác Hồ. Các nhà tâm lý thường cho rằng: sự ham muốn của con người là vô cùng, nhưng cũng có ham muốn chính đáng, ham muốn không chính đáng, không thực tế. Và trong ngôn ngữ tiếng Việt có những từ biểu hiện các loại ham muốn đó.

Người ta thường dùng một khái niệm để chỉ một trạng thái tâm lý vượt trên những mong muốn bình thường, đó là *khát vọng* được hiểu là sự mong muốn, đòi hỏi với sức thôi thúc mạnh mẽ, bền vững và ý chí quyết tâm thực hiện, như khát vọng độc lập, tự do với sự khẳng định chân lý nổi tiếng "Không có gì quý hơn độc lập, tự do" do Bác Hồ nêu

lên, hoặc như khát vọng xây dựng một đất nước "dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh" như toàn dân, toàn Đảng ta đang phấn đấu.

Cũng là mong muốn nhưng vượt quá khả năng thực tế thậm chí có cả những mong muốn do động cơ không đúng mà người đời gọi là *tham vọng.* Trong cuộc đời có người muốn giải quyết mọi công việc đang đặt ra; đó là mong muốn đúng đắn nhưng không ai có đủ thời gian, sức lực làm nổi cho nên phải chọn lựa những vấn đề then chốt nhất mà thực hiện, cho nên họ gọi những người đó là có tham vọng cho dù có động cơ đúng. Nhưng có một số người muốn giàu có bằng tham nhũng, buôn lậu, trốn thuế, lừa lọc; có một số người muốn có địa vị cao không bằng khả năng học tập, phấn đấu mà bằng mưu mẹo nịnh bợ, tung tin vu cáo, kéo bè kéo cánh để hãm hại người có khả năng cạnh tranh với mình, thì không những gọi là những người có tham vọng mà còn gọi là những người có tham vọng thấp hèn, tham vọng bẩn thỉu. Cũng phải nhận rằng trong một số trường hợp họ cũng thành công trong tham vọng của mình nhưng họ là những kẻ thất bại trong con mắt bạn bè, đồng nghiệp và xã hội.

Cho nên "mong muốn" cũng có nhiều kiểu, cũng có đường chính, đường tà, đường ảo, cho nên

phải chọn đường mà đi. Mong muốn tham lam, mong muốn hão huyền thì chẳng nên cơm cháo gì, có khi nguy hiểm, nhưng con người lại phải có mong muốn, có mơ ước và quyết tâm thực hiện mới có thể thành đạt.

Ngày 11/11/2007

KẾT DỌC, KẾT NGANG!

Anh là cán bộ công an trong bộ phận điều tra chống các tội phạm tham nhũng, không biết ở P bao nhiêu tôi cũng không nhớ nhưng xem ra công việc cũng khá vất vả. Gặp anh bạn, tôi cũng phản ánh ý kiến của một số bạn bè cho rằng cuộc đấu tranh của các anh kém hiệu quả. Anh cũng không phản ứng gì trước nhận xét đó, chỉ nói:

- Khó lắm các bố ơi, bây giờ không đứa nào đi ăn cắp một mình, cho nên khui ra không dễ!

- Thì Nhà nước ta cũng nhận xét là nó liên kết trên dưới, trong ngoài.

- Nhưng bọn tôi cũng đã tìm ra quy luật theo kiểu kết dọc, kết ngang của chúng.

- Có gì không lộ bí mật thì nói thử xem!

- Kết dọc là kết trên dưới; nó ăn thì nó chia cho trên một ít, quẳng cho dưới một ít, thế là khi lâm sự, bọn tôi rờ tới thì dính cả một bè, dưới nâng trên đỡ khó quá!

- Thế còn kết ngang như anh nói?

- Nghĩa là quan hệ biếu xén chia phần cho một số cơ quan, tổ chức cùng cấp, cùng nhau dính bùn cho nên không tố cáo lẫn nhau, bảo vệ nhau, gỡ ra không dễ.

Một anh bạn cùng nghe thở dài, rồi lẩy Kiều "Dọc ngang nào biết trên đầu có ai!" ra vẻ bi quan. Anh bạn trẻ hiểu ra cho nên nói thêm: Các bác cứ yên tâm, nó đi dọc thì đi làm sao suốt, đi ngang thì đi làm sao xuể, nó đi với từng người thì còn tổ chức. Rồi nhân dân trăm mắt, nghìn tai, của đau con xót, ai để cho chúng nó yên. Cái liên kết của bạn ăn cắp thì làm sao mà bền được. Các vụ tham nhũng vừa đưa ra xét xử đều là phá vỡ các ổ liên kết ma quỷ.

Nghe thế cũng yên tâm một phần nhưng rồi lo rằng bạn trẻ tốt bụng đó nói để động viên chúng tôi.

Ngày 18/11/2007

SỐNG CHUNG
VÀ KHÔNG THỂ SỐNG CHUNG

Ngẫm lại, trong cuộc đời, tuy không hợp nhau thậm chí xung khắc có lúc tìm cách hại nhau nhưng nhiều khi vẫn phải "sống chung".

Bão là hiện tượng tự nhiên, một loại thiên tai rất ác nghiệt nhưng cho đến lúc này con người chưa có cách gì loại trừ cho nên phải sống chung rồi nghiên cứu quy luật, tìm ra và thực thi các biện pháp đề phòng để khi xảy ra thì đỡ tổn thất nhất.

Lũ ở vùng Đồng Tháp Mười là hiện tượng tự nhiên theo mùa, gây thiệt hại nhưng cũng mang lại nguồn lợi. Trong tình hình hiện nay chưa có cách gì tốt nhất để loại trừ lũ; có lúc thực hiện biện pháp chống lũ, xây dựng một số công trình nhưng được mặt này thì lại thiệt mặt kia, có khi lợi bất cập hại. Cho nên có khái niệm "sống chung với lũ", tìm cách hạn chế thiệt hại, khai thác các mặt thuận lợi.

Ngay quan hệ giữa con người với nhau cũng thế. Đến như vợ chồng sống với nhau đã có mấy mặt con nhưng không phải lúc nào cũng tâm đầu hợp ý, có lúc xô mâm vỡ bát, nhưng ly hôn thì chưa đến mức lại còn nghĩ tới nỗi khổ của con cái vắng cha, vắng mẹ, cho nên phải nhường nhịn lẫn nhau để sống chung và rất nhiều cặp vợ chồng có thể sống với nhau vui vẻ suốt đời.

Người ta có thể đưa ra hàng loạt những việc có thể "sống chung" như thế. Nhưng cho rằng "không thể sống chung" với các tệ nạn tiêu cực vì tiêu cực có thể hạn chế đi tới tiêu diệt và vì sống chung với tiêu cực tức là chấp nhận tiêu cực thì tiêu cực sẽ có tính xã hội, thậm chí thâm nhập vào cả tổ chức, làm giảm uy tín quốc gia, niềm tin của dân, nguy hại khôn lường, cho nên không thể sống chung với tiêu cực, chỉ có cách sử dụng các biện pháp để diệt trừ, không kể một ai.

Ngày 25/11/2007

CÁI MÁI NHÀ

Những người làm nhà thường rất coi trọng cái nền, cái mái. Làm cho vững chắc đã đành, có người còn xem ngày tốt, giờ tốt để đổ nền, lợp mái không chỉ mong ngôi nhà vững chãi mà còn mong gia đình êm ấm, làm ăn phát đạt. Tất nhiên, bộ phận nào trong ngôi nhà cũng quan trọng, chẳng hạn như các hàng cột, tuy nhiên xem ra cái nền, cái mái không chỉ vững chắc trong việc xây dựng mà còn liên quan đến tâm linh.

Cái nền rất quan trọng trong một ngôi nhà, có người nói là có khi tiền để đổ nền còn đắt hơn cả tiền xây nhà trên nó. Nhưng có lẽ xin bàn vào dịp khác. Bây giờ nói tới cái mái.

Ai cũng hiểu là cái mái là để che mưa che nắng nhưng là cái cao nhất trong nhà hứng chịu mọi sự khắc nghiệt của thời tiết ngay cả khi mưa gió bão bùng. Người ta lợp mái bằng nhiều vật liệu. Mái lợp rơm, lợp rạ, lợp bằng lá gồi... rồi lợp ngói, lợp tôn giả ngói. Những nơi ở vùng hay gió bão và để cho chắc chắn

người ta đổ mái bằng nhưng rồi ở xứ nhiệt đới, ở nhà mái bằng vào mùa hè như sống trong chảo rang cho nên khi có tiền lại muốn thay đổi. Lợp mái bằng vật liệu gì thì chủ yếu cũng tùy theo túi tiền của người xây nhà, nhưng tóm lại nhà lợp bằng gì thì cũng chỉ là để che mưa che nắng mà thôi.

Rét hay nóng đều gây nên những khó chịu cho cuộc sống của con người, cho nên đối với những người sống chung trong căn nhà đó người ta mong một *"mái ấm gia đình"*. Ấm, nghĩa là không nóng quá cũng không lạnh quá, được hiểu là phù hợp với nhiệt độ trong con người. Cái lạnh, cái nóng hoặc cái ấm trong con người không chỉ từ ngoài vào mà lại từ trong ra. Có gia đình ở trong nhà lợp tranh mà mùa đông vẫn ấm áp. Có gia đình ở trong ngôi nhà lợp mái khang trang mà lúc nào cũng lạnh lẽo vì ông bà cha mẹ không làm gương cho con cháu, con cháu thì bỏ học ham chơi, hư hỗn với bố mẹ. Nhà cửa đàng hoàng, tiền của không những dư dật mà còn giàu có, mua sắm không phải suy tính gì nhưng sao mà cũng không vui, chồng ăn chả, vợ ăn nem, anh em chành chọe nhau, bố mẹ chưa nằm xuống đã nhăm nhe chia của. Rồi làm ăn không đàng hoàng cho nên ngủ không yên giấc, trời nóng hầm hập mà người lạnh toát, gió bấc hun hút qua mái ngói mà người

toát mồ hôi. Đúng là lạnh từ trong lạnh ra mà nóng cũng từ trong nóng ra, trong nhà ít thấy tiếng cười, chẳng có lúc nào thấy thư thả, êm ấm.

Ngày 02/12/2007

CỬA MỞ

Cánh lính gặp nhau hay ôn lại chuyện cũ một thời xương máu; một lô danh từ quân sự cũ lôi ra làm cho lũ trẻ không hiểu gì cho nên phải giảng giải cho chúng. Chẳng hạn như chuyện công đồn đều phải tiến vào "tung thâm", tiêu diệt lô cốt sào huyệt của chúng thì mới có thể hoàn thành nhiệm vụ diệt đồn nhưng muốn thế trước hết phải mở "đột phá khẩu" tức là cửa mở. Tìm cửa mở là phải tìm chỗ yếu nhất trong các lớp hàng rào kẽm gai và bãi mìn để từ đó tiến vào "tung thâm"; tất nhiên mở cửa mới là khởi đầu tuy cũng rất nhiều gian nan, nguy hiểm nhưng quyết định vẫn là cuộc chiến đấu trong tung thâm. Vừa giảng giải xong thì có bạn trẻ phá lên cười rồi nói:

- Bọn tham nhũng bây giờ cũng đang áp dụng chiến thuật của các bố đấy!

- Nó áp dụng kiểu gì?

Bạn trẻ đó xem chừng sành sỏi, trả lời:

- Cũng như các bác, bọn tham nhũng nào cũng muốn tiếp cận các thủ trưởng nhưng gặp

nào có dễ, cho nên cửa mở đầu tiên là các chú thư ký, bảo vệ vì có được vào, được gặp hay không là quyền ở họ. Tất nhiên không phải ai cũng giống ai cho nên phải thăm dò công phu, chọn đúng người mà nhờ vả. Gặp được các thủ trưởng cũng không phải xin được chữ ký, cái gật đầu ngay đâu nhưng dù sao gặp được cũng là quý cho nên cho gặp cũng có giá phải chi.

Nhưng dù sao cũng là lớp hàng rào thứ nhất. Còn phải manh mối, đường dây với người "tán vào", đó là các vị tham mưu, các bà, các cậu, các cô..., có khi là "mấy lời phân tích", có khi chỉ là "mấy câu tỉ tê tình cảm vun vào"; thế cũng là quý cho nên phải có quà tất nhiên là nặng tay hơn các chú gác cổng. Nhưng dù có tán ra tán vào thì cũng chỉ là những lời góp ý, vì quyết định vẫn là các vị thủ trưởng. "Tung thâm" như các cụ nói là đây cho nên cũng phải lắm cách, lắm mẹo, nhưng lại là chuyện khác, vì mới chỉ kể cái "cửa mở" mà các cụ vừa nói.

Mấy ông lính già ngớ người ra, tưởng giảng cho chúng nghe về truyền thống hóa ra lại nghe chúng dậy lại "cách đánh" mới mà các cụ chưa bao giờ được học.

Ngày 09/12/2007

CHUYỆN NGƯỢC ĐỜI

Chuyện cứ lan truyền mãi, ai cũng cảm thấy thế nhưng không đủ chứng cứ xác thực để tin là thật. Chưa tin là thật nhưng vẫn cứ lan truyền. Rồi một số nhà báo cũng đã viết, đã nói, nhưng xin lỗi các nhà báo rất quý mến, mặc dù tin ở các thông tin trên báo nhưng những thông tin đó cũng chưa thể coi là nhất định đúng, vì họ sẽ hỏi "chứng cứ đâu?". Đó là chuyện xét xử các vụ án tham nhũng, lãng phí đang là nỗi nhức nhối của toàn xã hội mà xem kết quả thì thấy "anh nhỏ thì xử nặng còn anh lớn thì chỉ phê bình, khiển trách sơ sơ" cho nên thắc mắc dài dài.

Thế rồi đọc báo ngày 19/10/2007, phóng viên được dự thính phiên họp của Ủy ban Thường vụ Quốc hội khoá XII đăng tin một vị Phó Chủ tịch Quốc hội tham gia ý kiến vào báo cáo về chống tham nhũng đã phát biểu: "Cùng một hành vi vi phạm nhưng anh chức nhỏ hơn thì bị cách chức, còn anh quyền to hơn thì chỉ bị phê bình, cảnh cáo. Chính vì

nương nhẹ nên không đủ sức răn đe". Nhà báo còn cẩn thận in dòng đó trong ngoặc kép chứng tỏ là trích nguyên văn của người nói.

Thế là trong một cuộc họp chi bộ đường phố, thông tin đó được bàn luận khá sôi nổi. Một đồng chí nói:

- Thế là rõ rồi, không phải chỉ là tin đồn, sự suy diễn nữa!

- Nhưng ông ấy không nói là những vụ nào. Mà ông ấy có quyền chứ có như chúng ta chỉ bàn suông đâu!

- Nhưng dù sao cũng là sự khẳng định của một đồng chí có thẩm quyền ở cơ quan có quyền giám sát tối cao, cho nên có thể sẽ không xảy ra nữa!

- Thì cũng hy vọng như thế!

Ngày 16/12/2007

TÂM SỰ CỦA MỘT VỊ LÃNH ĐẠO

Người lãnh đạo thì cũng có người giữ trách nhiệm lớn của một đơn vị lớn, có người chỉ giữ trách nhiệm của một đơn vị vừa vừa hoặc nho nhỏ. Tuy nhiên lớn, vừa hoặc nhỏ thì cũng là người lãnh đạo để cả tổ chức và xã hội trông vào. Nhưng có lẽ bắt đầu từ tâm sự của một người lãnh đạo một đơn vị lớn vì xem ra tâm sự của vị này có thể giúp ích cho khá nhiều người từng có lần làm lãnh đạo.

Ông là vị Tổng thống của một quốc gia lớn. Ông cũng có nhiều sai lầm trong thời kỳ giữ trách nhiệm cao cả đó nhưng nhiều người dân ở nước ông cũng ghi nhận công lao của ông trong lãnh đạo nền kinh tế quốc gia, liệt ông vào hàng những vị Tổng thống có công trong lịch sử đất nước; đồng thời cũng ghi nhận một vị lãnh đạo đất nước có nhiều chuyện bê bối trai gái trong đời tư. Cuối đời ông viết hồi ký và những cuốn hồi ký loại này thường bán rất chạy vì người đọc muốn biết những điều bí mật mà trước đây chưa biết hoặc những tâm sự

có thể là kinh nghiệm của một người đã mười năm lãnh đạo đất nước. Chuyện của ông cũng chẳng liên quan gì tới tôi nhưng tôi cũng tìm đọc như sở thích muốn đọc hồi ký của những người nổi tiếng.

Cuốn hồi ký của ông đề cập nhiều chuyện lớn nhưng tôi lại chú ý những tâm sự trong những chuyện nhỏ khi ông hồi tưởng nhiều chuyện rồi kết luận: *"Với người lãnh đạo, việc làm người tốt cũng quan trọng như có chính sách tốt"*.

Chuyện ông trai gái trong lúc ở cương vị lãnh đạo đất nước này thì cả thế giới đều biết nhưng có nhà báo nước ông đã viết rằng, những chuyện lăng nhăng như thế ở đất nước ông thì nhìn vào đâu cũng thấy, đếm không xuể nhưng vì ông là Tổng thống, cả nước trông vào như tấm gương về lương tâm, đạo đức quốc gia thì không được để xảy ra. Trai gái lăng nhăng khi đã có gia đình thì không phải là điều tốt nhưng *làm người tốt* còn liên quan tới nhiều chuyện rộng hơn chẳng hạn chuyện gương mẫu chấp hành luật pháp, liêm khiết, công bằng, tận tụy với công việc, gắn bó với nhân dân, khiêm tốn với mọi người... Bảo đảm cho gia đình sống trong sạch, gương mẫu tuy là chuyện trong nhà mỗi người nhưng với người lãnh đạo thì đó không thể là chuyện nhỏ vì không "tề gia" thì làm sao "trị quốc"

được. Gương tầy liếp đã thấy rõ là chỉ những sơ suất hoặc buông thả trong chuyện gia đình, từ chuyện nhà cửa, xe cộ, chuyện lạm dụng quyền hành của vợ của con mà uy tín nhiều vị cống hiến cả đời đã đổ xuống sông xuống biển. Cho nên muốn là người lãnh đạo tốt trước hết phải là người tốt - Lời tâm sự của ông Tổng thống đó thật chí lí. Chỉ tiếc rằng: Giá ông ấy nghĩ và làm như thế từ khi còn đương chức thì hay biết mấy!

Ngày 23/12/2007

VÌ SAO LẠI CHẬM?

Sáng ngày 15/12/2007, theo quy định của Chính phủ thì những người đi môtô, xe máy phải đội mũ bảo hiểm khi ra đường. Không cần chờ đánh giá kết luận vào cuối ngày mà ngay sáng hôm đó, trong giờ tập thể dục và sau đó đi bộ dạo chơi quanh phố phường tôi rất mừng thấy tuyệt đại bộ phận người dân đi xe máy ra đường đã chấp hành quy định; ngay hai ông chạy xe ôm ở đầu ngõ cũng có hai mũ bảo hiểm, một cho mình và một cho khách. Hy vọng việc này sẽ trở thành thói quen, không chỉ vì sợ vi phạm pháp luật, bị phạt nặng, mà trước hết vì để bảo vệ tính mạng của mình, tránh bị chấn thương sọ não nếu chẳng may gặp tai nạn. Vì chỉ sự tự giác chấp hành thì việc thực thi luật pháp mới nghiêm túc.

Nhiều người và cả những người có trách nhiệm đều thấy vai trò quan trọng của hoạt động truyền thông suốt ba tháng qua trong việc phổ biến luật pháp và quan trọng là cho

mọi người thấy sự hợp lý của chủ trương này, những tai hại cho bản thân những người tham gia giao thông nếu không thực hiện đúng những quy định của luật pháp.

Là nhà báo cho nên tôi vui mừng về đánh giá cao sự đóng góp của các bạn đồng nghiệp. Nhưng cũng là nhà báo mà tôi cũng hiểu được một trong những nguyên nhân quan trọng làm cho việc thực hiện chậm trễ một chủ trương đúng đắn. Còn nhớ, vào khoảng ba năm trước, Chính phủ cũng đã đề ra chủ trương này nhưng một số người đưa ra biết bao lý do để bác bỏ. Đó cũng là việc bình thường khi có những ý kiến khác nhau về một chủ trương mới. Nhưng điều quan trọng là sự "tiếp âm" của một số phóng viên của một số tờ báo làm cho mấy tiếng động nhỏ trở thành ồn ào, tạo nên một luồng dư luận không thuận chiều trong xã hội. Tôi đã có dịp đi công tác ở nhiều nước thấy rõ sự hợp lý của chủ trương đó; ở nhiều nước không chỉ người đi xe máy mà cả người đi xe đạp cũng đội mũ bảo hiểm như một thói quen. Tôi đã viết bài góp ý nhưng không ký tên thật vì sợ bị hiểu lầm muốn gây áp lực thậm chí có thể bị vu cáo là nhận tiền của một số hãng sản xuất mũ, nhưng rồi cũng không gửi đi. Thế là, trước sự "áp đảo" của dư luận không đồng tình, chủ trương đó không được thi hành.

Rút kinh nghiệm các lần trước, lần này làm bài bản hơn, có các bước đi, được cơ quan tư tưởng văn hóa của Đảng cùng các báo nhất lòng ủng hộ cho nên bước đầu đã thành công. Nhưng vì sự thiếu hiểu biết hay vì một lý do nào đó mà chậm thực hiện một chủ trương đúng đắn ba năm trời và trong ba năm đó có bao nhiêu người bị thiệt mạng hoặc để lại di chứng nặng nề khi bị tai nạn giao thông, chấn thương sọ não do không có mũ bảo hiểm! Có lẽ mừng vui khi được đánh giá đúng công lao thì cũng nên đánh giá cho công bằng vì đã có lúc "góp sức cản trở thực hiện một chủ trương đúng" trong đó có tôi với tư cách một nhà báo. Nói cho sòng phẳng như vậy để còn rút kinh nghiệm, vì cuộc đời còn nhiều trường hợp mà nhà báo phải tỏ thái độ.

Ngày 30/12/2007

NGHE NGÓNG
ĐỂ KHẮC PHỤC HẬU QUẢ!

Trong khi chờ cuộc họp chi bộ đường phố bắt đầu, một số cụ tranh thủ đọc báo và bình luận. Xem ra đấu tranh chống tham nhũng là chuyện mà nhiều đồng chí về hưu quan tâm... Một cụ nói:

- Mong muốn thì nhiều hơn, nhưng cũng thấy có tiến bộ. Từ trước tới nay ta vẫn băn khoăn là tuy bắt giam, xử án nhưng mất vẫn hoàn mất, mà có vụ mất cả bạc tỷ của dân chứ ít đâu, của đau con xót. Bây giờ, một số tội phạm đã nộp lại tiền để "khắc phục hậu quả", thế cũng là điều mừng chứ.

- Họ nộp lại tiền tham ô trước khi bị xử án để mong nhẹ tội, vì luật nói thế. Thế cũng là đỡ mất của dân - một cụ hưởng ứng.

- Nhưng các cụ theo dõi kỹ mà xem, chúng chờ kết luận điều tra, bản luận tội để nghe ngóng xem các vị ấy "biết tới đâu thì khắc phục tới đó". Việc gì, khoản gì các vị không biết thì chúng lờ đi. Kẻ ăn cắp thì quen tay,

ăn cắp cả chục năm nhưng lại chỉ điều tra những gì có đơn tố cáo thế thì bỏ tiền của nhà ra để khắc phục tí ti thấm tháp gì. Cứ xem mấy đứa ra tù vẫn còn mấy công xưởng, mấy tòa nhà dựng lên chủ yếu từ tiền ăn cắp đủ biết tiền "khắc phục" có nghĩa gì. - Một cụ có vẻ theo dõi kỹ báo chí và sành sỏi tham gia bàn bạc.

- Nhưng làm gì thì cũng phải theo luật pháp chứ. Cũng như câu nói đùa mỉa mai trong một cuộc họp: "Thưa các đồng chí chưa bị phát hiện", vì ai biết ma đi ăn cỗ kiểu nào! - một cụ góp lời.

- Không phát hiện vì không mấy người chịu đấu tranh chứ không ít thì nhiều người trong tổ chức đều biết cả, chống tham nhũng thì phải mọi người tham gia trước hết từ trong tổ chức của anh ta thì mới có thể hạn chế, đẩy lùi... Nhưng trước mắt thì theo tôi, cứ ai mắc bệnh tham nhũng là tịch thu toàn bộ tài sản thì may ra nó mới sợ để không có chuyện "hy sinh đời bố, củng cố đời con" hoặc chịu thêm mấy năm tù để vẫn là "tỷ phú ăn cắp"!

Ngày 01/01/2008

ĐƯỜNG VẮNG

Bây giờ đường sá chật chội, xe cộ lại nhiều, cho nên vào giờ đi làm hoặc tan tầm thì xe pháo đổ ra đường nghìn nghịt. Kẹt xe là chuyện thường ngày ở phố. Bị kẹt xe thật khốn khổ vì lo bị lỡ giờ làm, giờ hẹn, còn bị hít bụi, hít hơi xăng, rồi bị căng thẳng về tâm lý. Cho nên ai cũng mong khúc đường vắng, giờ vắng xe để đi lại thảnh thơi.

Thế rồi ai cũng cảm thấy tai nạn giao thông lại thường xảy ra vào những lúc đường vắng, khúc đường vắng nhưng cũng chỉ cảm thấy chung chung như thế thôi. Thế rồi cơ quan có thẩm quyền công bố: 75% số tai nạn giao thông xảy ra trên những quãng đường vắng. Con số tỷ lệ quá lớn đó chắc chắn là chính xác vì cơ quan đó có thống kê, nghiên cứu đàng hoàng. Thế là mấy người đang thường xuyên đi xe gắn máy ngồi chơi xúm vào bàn bạc nguyên nhân.

- Chắc là mấy tay lái phóng nhanh để bù lại thời gian bị kẹt cho nên mới gây ra tai nạn!

- Đúng là phải phóng nhanh để tranh thủ thời gian nhưng cũng không thể phóng quá nhanh vì ai cũng sợ "bắn tốc độ" bị phạt, bị giam xe, gây phiền phức. Cho nên có thể đó chưa phải là nguyên nhân cơ bản.

- Thế theo ông, nguyên nhân cơ bản là gì?

- Thì ta tiếp tục bàn luận vì cũng không đơn giản. Theo tôi thì thấy đường vắng, thuận lợi đi lại, các anh đi bộ, đi xe gắn máy, đi ôtô đều chủ quan, không bố nào chấp hành luật giao thông cho nên đụng nhau gây tai nạn!...

Mấy người gật gù, xem ra ý kiến đó có phần hợp lý.

Đúng là gặp khúc đường vắng, thời gian vắng coi như thuận lợi, nhưng thuận lợi lại dễ sinh chủ quan, tưởng mọi chuyện đơn giản, nhẹ nhàng cho nên chủ quan gây tai nạn, có khi thương vong rất lớn, cũng không chỉ chuyện giao thông, chuyện cụ thể mà chuyện quốc gia đại sự cũng thế khi gặp thuận lợi thậm chí thuận lợi to lớn như một "phép mầu".

Ngày 13/01/2008

BÌNH THƯỜNG!

Họ đang trao đổi ý kiến với nhau? Không, thực ra là một cuộc báo cáo vì người nghe là người phụ trách:

- Báo cáo đồng chí, bây giờ đi đâu, nhờ vả việc gì đều phải phong bì tiền, thật sự là một tệ nạn!

- Cũng bình thường thôi, bây giờ ở đâu cũng thế, đã thành thói quen rồi!...

- Báo cáo anh, cấp trên đã có chỉ thị cấm rồi nhưng một số thủ trưởng một số cơ quan ở địa phương ta vẫn dùng xe công vào việc tư, lại còn dùng xe công rủ nhau đi xem hội, dân kêu lắm!

- Cũng bình thường thôi, "cũng phải cho một số anh em giải quyết việc tư để tập trung sức làm việc công"!...

- Báo cáo anh, bây giờ ở địa phương mình, trẻ con, người lớn, không những đàn ông mà cả đàn bà hơi một tý là văng tục, chửi thề. Nghe ngượng chín cả mặt. Văn hoá xuống cấp quá!

- Cũng bình thường thôi, làm gì mà cường điệu lên thế. Ngay trong gia đình tôi, thằng em nói với chị nó mà cũng văng tục, bảo mãi cũng "đ" được!...

Người xưa từng nói đại ý: đã ba lần tâu trình mà không được thì đừng nói thêm nữa mà sinh vạ. Cho nên anh ta muốn báo cáo nhiều chuyện nữa nhưng cũng lặng im khi xã hội và ngay cả thủ trưởng của anh cũng dùng bừa bãi xe công, nhận phong bì quá mức tình cảm, lại còn văng tục nữa, "bình thường hoá cái bậy bạ" thì làm sao mà chống được những cái bậy bạ cứ diễn ra hằng ngày trong cơ quan, trong xã hội!

Ngày 20/01/2008

TRANH THỦ!

Cuộc đời có lúc gặp thời cơ thuận lợi, cũng có khi vấp phải thời điểm khó khăn cho nên phải tranh thủ tình thế thuận lợi mà làm một số công việc. Nhưng thời cơ thường diễn ra không dài cho nên phải "tranh thủ" làm gấp, còn gọi là "chớp thời cơ". Những người biết tranh thủ thời cơ để hoàn thành một công việc nào đó là những người sắc sảo, nhạy bén.

Nhưng hành vi "tranh thủ" cũng có dăm bảy đường tùy theo mục đích của mỗi người, do đó có hành vi đáng ca ngợi và cũng có hành vi đáng chê trách.

Ông ta sắp đến kỳ nghỉ hưu, thời gian giữ quyền chức không còn nhiều, do đó ông ta "tranh thủ" thời gian dùng quyền, dùng thế kiếm mấy hợp đồng với thù lao béo bở, rồi "tranh thủ" tuyển vào cơ quan một lô một lốc những người không đủ tiêu chuẩn để nhận tiền trong những chuyến buôn lậu cuối cùng.

Cơ quan sắp sáp nhập, ông biết chắc là sẽ có quy định không được đề bạt, di chuyển cán bộ trước khi hợp nhất, do đó ông "tranh thủ" đề bạt một lô cán bộ thân quen trước khi có quyết định không đề bạt, không thuyên chuyển. Thế là ông lường trước và đi trước cả tổ chức cấp trên do đó đồng nghiệp không chỉ cho ông là người thông minh mà còn cho là "con người tinh quái, sắc sảo ăn người".

Vợ con ông xem ra cũng không kém cạnh, cũng biết "tranh thủ" thời gian ngắn ngủi ông còn ở chức vụ không chỉ "hét ra lửa" mà còn "hét ra tiền" để "đề nghị với các chú nể mặt mà cấp cho chị và cháu mấy miếng đất, rồi nắn lại quy hoạch cho nó ra mặt đường". Họ "nể tình cấp cho chị và cháu" vài mảnh đất thì cũng độn vào đó ăn theo hàng chục mảnh thành một vùng mà dân gọi mỉa mai là "khu đông quan", ý nói khu đất tiền "triệu đô" đó phần nhiều là của các quan chức và gia đình quan chức.

Người ta đều biết các trò "tranh thủ" đó vì không thể che được mắt mọi người. Có việc không to tát gì thì anh chị em bỏ qua; cũng biết bỏ qua là không đúng nhưng vì tình nghĩa mà cho qua kẻo mang tiếng cạn tầu ráo máng, nhưng trong lòng thì khinh bỉ. Có những việc lớn không thể bỏ qua, có việc

phải lấy lại cho công bằng, nhưng có việc gây thiệt hại lớn phải đưa ra toà để xử cái tội "tranh thủ" thời gian còn có quyền chức để cố tình làm sai, thu lợi bất chính, gây hậu quả nghiêm trọng.

Ngày 27/01/2008

MẤY CÂU THƠ TRONG MỘT BỨC THƯ

Một anh bạn nói với tôi: "Bỗng nhiên mình nhận được một lá thư của một người ở tận Hà Giang, có ghi tên họ nhưng không ghi địa chỉ cụ thể, không nhớ là ai. Nhưng kỳ lạ là thư không viết gì, chỉ có hai câu thơ". Cũng có vẻ là chuyện ly kỳ cho nên tôi phải nói:

- Mấy câu thơ thế nào?

- Anh bạn rút ngay trong túi ra một tờ giấy học sinh có kẻ hàng, chắc là xé ra từ một cuốn vở học trò, chép vẻn vẹn hai câu thơ viết chữ to:

"*Ngày xưa nói nói cười cười,*

Bây giờ gặp lại ra người không quen!"

Chẳng biết câu thơ đó do người gửi thư sáng tác hay là chép ra từ một bài thơ nào, nhưng dù sáng tác hay chép lại thì chắc câu thơ đó phải là những điều phù hợp với tâm sự của người gửi thư.

Cứ xem cách gửi thư và câu thơ gửi kèm trong phong bì của một người ở tỉnh biên giới xa xôi thì tôi cũng đoán ra một vài phần.

Nhưng cũng phải hỏi: "Ông nhớ xem đã quen người bạn nào thuở hàn vi hiện đang công tác hoặc làm ăn ở vùng núi khó khăn đó mới gặp lại?".

Hình như lời gợi ý đó giúp anh nhớ ra điều gì cho nên anh vội lấy lại tờ giấy ghi bài thơ rồi nói: "Chết rồi, hình như là "cái cậu gì ấy", bạn thân, người cùng học phổ thông thì phải. Hôm gặp ở cơ quan mình đang bận tiếp một vị giám đốc bàn chuyện làm ăn cho nên chưa hỏi han được chuyện gì, đến khi vị khách ra về, quay trở lại thì cậu ta đi đâu mất. Đúng là tay ấy trách mình rồi, nhưng làm sao mà thanh minh được, vì khi gặp cậu ấy mình chưa kịp hỏi địa chỉ và trong lá thư này cũng chỉ ghi địa chỉ chung chung của tỉnh thì ai biết đâu mà lần. Khổ thật, làm sao mà thanh minh đây!".

Trên đường đời, bạn bè mỗi người mỗi cảnh, có người thành đạt, thăng tiến, có người lận đận, long đong, gặp nhau cũng có người mặc cảm hay suy nghĩ vân vi vì thực ra cuộc đời có những trớ trêu như câu thơ trên. Do đó, nghe anh nói tôi cũng tạm tin là do anh sơ suất. Nhưng cũng chỉ là tạm tin thôi, chưa thể biết được lòng dạ của anh với bạn bè, vì đến tên người bạn thân anh cũng không nhớ cho nên gọi là "cái cậu gì ấy" cơ mà!

Ngày 03/02/2008

"GÁI GÓA LO VIỆC TRIỀU ĐÌNH"

Họ đều là những người bình thường, không có tham vọng và cũng không nằm trong quy trình cất nhắc, đề bạt nào nhưng lại thảo luận khá sôi nổi chung quanh việc xem xét và cử những người giữ các trách nhiệm xã hội khi cơ quan đang họp bàn về nhân sự. Một ông nói:

- Thời thế nào anh hùng nấy. Cờ đến tay ai người ấy phất, chẳng biết ai hơn ai. Cho nên việc gì phải băn khoăn bàn luận om sòm việc chọn người cầm cờ!

- Nhưng ông ơi cũng phải chọn chứ. Chọn nhầm thì có ngày toi mạng, không phải toi một mạng mà có khi toi cả một cơ đồ.

Chọn phải anh hay hứa hão, thích tuyên bố này nọ nghe sướng tai, ưng cái bụng thế thì suốt đời chỉ ăn bánh vẽ, có khi dẫn đi lạc đường khốn khổ!

Chọn phải anh hay ưa nịnh thế là vây quanh anh ta toàn kẻ nịnh thần; người ngay thẳng, tài năng không có chỗ đứng trong cái ê kíp bè phái đó!

Chẳng may chọn phải anh ham danh, hám lợi bất chính thế là cả nhiệm kỳ anh ta chỉ lo xây nhà, trang trại rộng và sang trọng như cung vua phủ chúa rồi chuyên lo cất nhắc con cái, họ hàng, thế là mọc lên vô số kẻ bất lương vun vén, chạy chọt vì "nhà dột từ nóc" thì còn bảo được ai!

- Ông nói cũng có lý nhưng không dễ chọn đâu, vì ai chẳng nói rằng mình hết lòng vì dân, một đời trong sạch, chuộng người tài, ưa nghe lời nói thẳng...

- Thế cho nên mới phải xem xét từ việc làm.

- Nhưng từ trước tới nay đều nói xem xét từ việc làm đấy thôi!

- Thế cho nên mới phải xem xét thật nghiêm túc, công bằng.

- Nhưng ông nào cũng đánh giá theo ý kiến riêng kể cả cảm tính của mình?

- Thế cho nên mới phải dựa vào tập thể thảo luận dân chủ và đặc biệt là đánh giá của nhân dân. Bàn dân thiên hạ đã có ý kiến xì xào thì cũng phải cân nhắc.

- Đúng rồi, nhưng rồi có làm đúng như thế không? Ai cũng nói đúng như thế nhưng rồi nhiều nơi cũng chọn không đúng, đến khi vỡ lở mới ngã ngửa ra đấy thôi!

- Họ đều biết cả nhưng vì "ngồi cùng thuyền" hoặc nể nang mà không nghiêm với nhau cho nên khốn khổ cho dân...

Thấy họ bàn khá sôi nổi, có người nhắc họ: "Thôi thôi, việc gì mà bàn cãi om sòm như mấy mụ "gái góa lo việc triều đình"". Thế là họ cãi lại: "Đúng là chúng mình không xơ múi gì chuyện cầm cờ nhưng là người đứng dưới cờ mà người cầm cờ dẫn đi sai đường thì toi mạng có ngày, cho nên cũng là bàn chuyện của mình đấy thôi. Cho dù là "gái góa cũng phải lo việc triều đình chứ!"".

Ngày 24/02/2008

TRIỂN KHAI?

Một đoàn cán bộ rầm rộ đi kiểm tra việc thực hiện Nghị quyết chống lãng phí, tham nhũng. Đến tỉnh, sau khi nghe tình hình, báo cáo tóm lại là "triển khai rộng khắp, nghiêm túc". Đoàn công tác còn "đi sâu" hơn, xuống kiểm tra một số đơn vị cũng lại được nghe tình hình, báo cáo tóm lại, cũng là "triển khai rộng khắp, nghiêm túc". Nhưng vì sao không phát hiện ra vụ lãng phí, tham nhũng nào trong khi dư luận cán bộ vẫn xôn xao chuyện lấy xe công đi chơi Tết vẫn tấp nập, kiểm tra sổ sách một số đơn vị thì ở đâu cũng thấy nhiều khoản chi tiêu không hợp lệ, không đúng nguyên tắc phải xuất toán hàng tỷ đồng. Rõ ràng là báo cáo không chân thật, thế mà cũng gọi là triển khai "rộng khắp, nghiêm túc"! Một vị trong đoàn hay có tính khôi hài, nói:

- Họ triển khai rộng khắp và nghiêm túc thật đấy!

- Sao lại đánh giá thế được. Rờ vào đâu cũng thấy lãng phí, chi tiêu vô nguyên tắc, thế mà cũng gọi là "nghiêm túc, rộng khắp".

- Thì ở trên "họp triển khai" nói ý nghĩa, phương hướng, phương châm, họ cũng về mở hội nghị nói đầy đủ ý nghĩa, phương hướng, phương châm cho tới từng đơn vị đấy thôi, thế là "nghiêm túc" chứ còn gì nữa!...

Đến lúc này mọi người mới hiểu ý nghĩa câu nói khôi hài của anh bạn trong đoàn.

Đáng lẽ triển khai là hành động, lấy kết quả hành động để đánh giá kết quả triển khai. Thì ở không ít nơi, trên họp dưới cũng họp, trên nói gì dưới nói theo đúng như thế, cũng có Chương trình hành động hẳn hoi. Thế rồi xong cuộc họp là ai về nhà ấy, kể cả Chương trình hành động tuy đã được thông qua, đánh thành văn bản gửi cấp trên để báo cáo rồi cũng xếp vào đống công văn dày cả một mét, cũng không ai có thời giờ ngó tới, chỉ đến khi có ai đến kiểm tra mới lục tới xếp giấy phủ đầy bụi đó! Hèn chi mà thấy "không chuyển biến đáng kể"!

Trên đây là ghi lại những gì mà anh bạn vừa ở trong một đoàn kiểm tra về nói lại. Cũng mong rằng đó không phải là chuyện phổ biến.

Ngày 02/3/2008

KHÔNG CHỜ TIẾNG VỖ TAY

Đêm Nôen giá buốt, trong nhà, em được cha mẹ, anh chị "nhân danh" Ông già Tuyết đến chia quà. Ngoài cửa, trên hè phố Lý Thường Kiệt có em bé co ro trong chiếc áo mỏng manh đi bới rác. Em ra cửa thấy thế chạy đến bạn cùng lứa tuổi đưa gói quà, không chia phần mà đưa cả cho bạn. Cậu bé nhặt rác cảm ơn, cũng không biết là quà gì vì chắc gì em đã biết trong đêm Nôen có tục lệ Ông già Tuyết đi chia quà cho trẻ. Không phải chuyện cổ tích, mà là chuyện vừa thấy trong đêm cuối năm ngoái ở Hà Nội.

Trong những ngày giá rét, chưa thấy có ai hô hào, vận động nhưng một số Toà soạn báo ở Thành phố Hồ Chí Minh đã nhận được những món tiền, túi quần áo nhờ chuyển tới đồng bào vùng núi phía bắc rét buốt. Trong những gói tiền đó có trường hợp kèm theo mấy chữ: "Đây chỉ là món quà nhỏ từ tiền mừng tuổi Tết của em, nhờ các chú gửi tới các bạn ở vùng núi rét. Các chú cũng chẳng cần

biết tên cháu làm gì vì cháu cũng chỉ là một học sinh bình thường, một ít tiền nhỏ".

Đó là những việc nhỏ của những em nhỏ mà sao làm ấm lòng người trong những ngày rét độc.

Đó là những việc nghĩa không vụ lợi, không cầu danh đúng với tinh thần của những người làm việc thiện trên toàn thế giới. Đó là "Những việc làm không chờ tiếng vỗ tay".

Ngày 09/3/2008

TRUNG THÀNH

Ông, vợ ông và cả gia đình ông đều cho anh ta là người giúp việc trung thành. Năng lực thì cũng có nhiều mức độ tùy theo trình độ từng người nhưng thời buổi này mà thủ trưởng tìm được một người giúp việc trung thành thì cũng không dễ.

Giúp việc cho thủ trưởng chủ yếu là giúp thủ trưởng những việc thủ trưởng được phân công phụ trách, cho nên đó là những việc công. Nhưng thủ trưởng thường "bận" nhiều việc cơ quan cho nên có một số việc riêng cũng phải nhờ người giúp việc lo giúp, đó cũng là lẽ bình thường. Tuy nhiên cũng có một số việc riêng thủ trưởng phải nhờ giúp vì không muốn ra mặt. Nhưng với anh thì bất cứ việc gì thủ trưởng nhờ anh cũng đều tận tình. Từ việc chạy nhà đất, yêu cầu thay nội thất cho đến chọn chỗ học, lo công việc cho các cháu... đều một mình anh lo toan chu đáo. Đó là lý do mà cả gia đình ông đều hiểu sự trung thành của anh.

Thủ trưởng dù có giỏi giang như Thánh thì cũng có lúc có ý kiến hoặc chủ trương không đúng cho nên có ý kiến qua lại, có lúc bộc lộ công khai có lúc xì xào trong dư luận. Là người giúp việc đáng lẽ anh phải lắng nghe để "thêm tai" cho thủ trưởng thì anh lại "bịt tai", nhất mực phản bác. Xem ra cứ ai có ý kiến trái với ý kiến hoặc chủ trương của thủ trưởng anh đều phản đối quyết liệt hoặc nếu thấy rõ là chưa hợp lý thì cũng tìm lý do để bào chữa. Cái "khía cạnh trung thành" ấy của anh thì có nhiều chuyện gia đình không biết, cho nên gia đình ông cũng chưa đánh giá hết sự trung thành của anh.

Anh em trong cơ quan thì hiểu rõ về anh. Nói anh là con người trung thành thì họ không cãi nhưng nhận xét: "Anh ấy trung thành với cá nhân chứ không trung thành với chân lý!". Chắc chắn đó không phải là lời khen về lòng trung thành.

Ngày 16/3/2008

CHUNG THỦY?

Anh bị mang tiếng là con người thiếu chung thủy. Không phải chỉ là lời đồn ở vỉa hè mà có ý kiến góp ý thẳng thắn trong một cuộc họp nhận xét cán bộ. Họ không nói vu vơ mà đưa ra dẫn chứng cụ thể.

Đó là những trường hợp anh đã từng giúp việc cho ba thủ trưởng, nhưng khi phát biểu trong các buổi thảo luận văn kiện hoặc trong các cuộc hội thảo, bên cạnh sự đánh giá những mặt được anh cũng nêu lên những thiếu sót. Tuy anh tế nhị không chỉ đích danh thiếu sót đó của ai nhưng các thiếu sót đó đều có thời gian xác định tương ứng với thời gian và lĩnh vực của ba thủ trưởng mà anh từng giúp việc. Thế là anh bị mang tiếng là con người không chung thủy. Mà ở nước ta thì nhận xét đó là khá nặng nề về nhân cách.

Tiếp thu ý kiến phê bình, anh đàng hoàng xác nhận những chứng cứ nêu trên là đúng. Anh cho rằng trong cuộc đời hoạt động của mình, anh phục vụ nhiều thủ trưởng, ba đồng chí vừa nhắc

tới trong cuộc họp là những thủ trưởng tài năng và có những đóng góp lớn cho địa phương không thể phủ nhận, còn khi tổng kết công tác thì phải nói cả việc làm được, những chủ trương đúng lẫn việc không làm được, những chủ trương không đúng, cho nên anh không cho mình là người không thủy chung như có ý kiến phê bình.

Cũng may là anh được sinh hoạt trong một tập thể công bằng, đúng đắn cho nên mọi người chấp nhận ý kiến tiếp thu của anh. Đồng chí chủ tọa phiên họp kết luận: Đã phát biểu ý kiến là phải thẳng thắn, nghĩ thế nào nói thế đó cho dù ý kiến đó động tới ai và có ý kiến chưa thật đúng. Chúng ta phải sống với nhau có tình nghĩa, thủy chung nhưng không vì thế mà nhắm mắt theo kiểu *"ngu trung"* của thời phong kiến.

Ngày 13/3/2008

HỐI HẬN MUỘN MÀNG

Bây giờ ở địa phương anh đang rối tinh lên vì chuyện một người có chức vụ mắc tội tham ô, thiếu trách nhiệm gây hậu quả nghiêm trọng, gây thiệt hại cho công quỹ hàng chục tỷ đồng và làm cho mấy công trình dở dang, xấu xí cứ hàng ngày giơ mặt ra cho thiên hạ bàn tán. Rồi dính một dây, dính to dính nhỏ tới gần một chục cán bộ quản lý các cấp. Lại còn "ăn nặng, ăn nhẹ", khích bác nhau gây mất đoàn kết nội bộ. Anh là người phụ trách địa phương cho nên rất đau đầu.

Lại có dư luận cho là anh có "chấm mút" cho nên bỏ qua. Thật oan cho anh quá, dù không xơ múi gì trong chuyện tiêu cực thì anh cũng không thể chối bỏ trách nhiệm. Nhưng rồi tự nghĩ, xem lại các nhân vật đã gây nên tai họa cho địa phương, anh càng thấy trách nhiệm của mình, tuy cơ quan kiểm tra, thanh tra có thể không biết.

Trong một loạt cán bộ phạm tội, có nhân vật là đầu mối của một dây tiêu cực. Cậu này

là người năng nổ, xốc vác, giao việc là làm như bay. Khi lấy ý kiến tái bổ nhiệm, cũng có một số ý kiến: "Anh ta năng nổ việc công nhưng cũng dựa vào việc công mà năng nổ đút túi không nhỏ", có cả chứng cứ cụ thể. Đáng lẽ anh ta không được bổ nhiệm lại nhưng vì tiếc cái khả năng xốc vác của anh ta mà anh có ý kiến cho qua những lỗi lầm; không những không bỏ mà tiếp tục trao cho anh ta nhiệm vụ. Và, với tài năng nổ tay chân, khéo miệng, dần dần anh ta lên bậc cao hơn rồi phụ trách cả một ngành của địa phương, xây bè kết cánh ăn cắp, gây tai họa.

Nghĩ lại mà thấy hối hận, xót xa. Rồi chợt nhớ tới có lần trong câu chuyện tâm tình, một anh bạn nói lại lời người xưa: "Tri ác bất truất, tất vi loạn". Anh bạn dịch ngay là: "Biết người ác mà không bỏ thì sẽ loạn". Thế là anh càng hối hận, vì từ những vụ tiêu cực mới phát hiện, một số cán bộ phụ trách ngành bị cơ quan điều tra gọi lên thẩm vấn cho nên ở địa phương anh đang "loạn", gây xôn xao dư luận.

Ngày 30/3/2008

NÓNG VÀ HAY

Họ đều là nhà báo, thậm chí có người đã làm báo lâu năm, nhưng lúc này có những từ viết trên báo "dở Tây, dở Tầu" cho nên cũng không hiểu. Chắc cũng không ít người không hiểu nhưng không tiện hỏi vì hỏi thì lại thú nhận mình kém cỏi, không kịp thời đại như anh chàng dốt mà sĩ diện trong chuyện tiếu lâm Trạng Quỳnh. Thế thì họ phải hỏi nhau vì không biết thì hỏi có gì mà xấu hổ. Một anh hỏi tác giả bài vừa đăng báo:

- Cậu vừa viết trong bài, cho sự kiện đó đang "hot". Vậy "hot" là gì?

- Em cũng thấy nhiều bạn nói "hot" là nóng hổi, là sôi nổi trong dư luận như sự kiện ca sĩ mà em vừa viết.

- Này anh bạn, vấn đề nóng hổi và vấn đề sôi nổi trong dư luận có ý nghĩa không giống nhau đâu. Theo mình hiểu thì vấn đề nóng hổi, sự kiện nóng hổi là vấn đề, sự kiện vừa xảy ra; còn vấn đề, sự kiện đang được bàn luận sôi nổi có thể là vấn đề, sự kiện quan trọng

đang có những đánh giá khác nhau, có vị trí quan trọng trong dư luận. Vậy thực sự cái chuyện cậu nêu lên có ý nghĩa nào?

- Em cũng không rõ, chỉ biết nó đang được bàn tán sôi nổi, rất "hot" cho nên xông vào viết... Mà nghe nói trên báo chí nước ngoài cũng hay viết như thế!

- Nhưng mình viết cho độc giả nước mình xem thì cũng phải giải thích cho độc giả hiểu ý định của người viết chứ. Vì có bạn còn viết là "hàng hót" rồi giải thích là hàng độc, hàng quý hiếm. Thật là một sự lạm dụng, rất khó hiểu.

Xem ra, anh bạn không hiểu kỹ nhưng vẫn viết để chứng tỏ mình cũng "tiến kịp thời đại" như ai, vì bài có pha dăm ba từ tiếng Anh, tiếng Tầu khoe chữ để chứng tỏ tác giả uyên bác.

Thực ra vấn đề "nóng" (mà anh bạn viết là "hot") chưa chắc đã là vấn đề quan trọng, vấn đề hay là những sự kiện gây cảm hứng thích thú, có hiệu quả xã hội cao mà độc giả quan tâm. *Vì nóng thì cũng có lúc nguội, còn hay thì mãi mãi hay!*

Ngày 06/4/2008

KHI THUẬN LỢI, LÚC KHÓ KHĂN

Anh bạn là người ít nói nhưng là người có óc quan sát, lại đã từng công tác có thâm niên khá ở cơ quan cho nên cũng có chút ít kinh nghiệm để hiểu đời, hiểu người.

Thay đổi người phụ trách cũng là chuyện bình thường vì tuy anh không phải là cán bộ lão làng ở cơ quan nhưng ít nhất cũng dưới trướng ba đời thủ trưởng, người ra đi vì tuổi tác đã lớn, người ra đi vì lên cao hơn.

Thủ trưởng mới về thì thế nào cũng có một số người xum xoe, thậm chí nịnh hót. Đúng là công việc có thuận buồm xuôi gió, hiệu quả khá. Khẳng định thành tích là đúng. Nhưng một số người lại tô vẽ, nói vống lên, thậm chí quy công vào một người, lại có ngầm ý chê bai thủ trưởng tiền nhiệm. Thủ trưởng mới vốn là người trung thực, thẳng thắn nhưng trên đời này ai chẳng thích khen, nghe những lời ngọt như mía lùi mãi cũng thành quen, bắt đầu ít chấp nhận

những ý kiến chê bai. Anh bạn có nhận xét: "Họ đang làm hư thủ trưởng".

Thế rồi công việc đâu có phải lúc nào cũng thuận lợi, ai dám nói mọi quyết định đều đúng phăm phắp nhất là khi xuất hiện nhiều tình huống rất mới mẻ, chưa có kinh nghiệm. Thế là có trục trặc, khó khăn. Cũng phải rút kinh nghiệm, quy trách nhiệm, nhưng những lúc khó khăn là lúc thử thách bản lĩnh; những kinh nghiệm rút từ những vấp ngã thường là những kinh nghiệm quý, có người cho đó là một thứ học phí cần thiết. Thế nhưng trong lúc có trục trặc, khó khăn, đáng lý phải chung sức tháo gỡ thì lại có một số người trong cơ quan thậm chí trong lãnh đạo đổ lỗi cho nhau, thậm chí có người lợi dụng đục nước thả câu. Anh bạn quan sát và có phần lo sợ, vì "không khéo những lúc khó khăn lại sinh nghi ngờ nhau, làm mất uy tín lẫn nhau, gây mất đoàn kết nội bộ, thì khó khăn gấp bội!".

Lúc này thì anh không lặng im nữa cho dù anh rất ít nói. Anh phải trình bày ý kiến của mình để cùng nhau trao đổi vì sống và làm việc lâu ở cơ quan anh biết rằng, càng những lúc khó khăn lại càng phải bình tĩnh, sòng phẳng nhưng phải thông cảm để đồng tâm tháo gỡ.

Ngày 13/4/2008

THẬT GIẢ LẪN LỘN!

Có những bài báo, cuốn sách, thước phim phản ánh chân thật một sự kiện cụ thể có tính thời sự lại được người ta nhớ mãi vì nó vẫn có tính thời sự. Có nhiều trường hợp như thế nhưng chỉ kể về cuốn phim tài liệu có tên "Nỗi buồn, nỗi lo". Cuốn phim này phát trên Đài Truyền hình một tỉnh nhưng hình như được giải gì đó cho nên Đài Truyền hình Trung ương phát lại, do đó được nhiều người biết.

Hình như bộ phim được phát từ hơn hai năm trước nhưng mấy cụ ở Hà Nội vẫn nhắc tới làm cho tôi cũng chợt nhớ lại.

Theo tôi nhớ thì cuốn phim này làm theo thể phóng sự điều tra một chuyện có thật ở địa phương. Đầu tiên là muốn tìm hiểu, xác minh dư luận cho là có một số người tìm cách mạo danh là thương binh để hưởng các chế độ ưu đãi của Nhà nước. Cuốn phim đã phanh phui một số trường hợp có thẻ thương binh thật, hợp pháp nhưng người được xác định là thương binh lại giả mạo.

Thế rồi lần theo đường dây đó tác giả lại tìm được những đồng chí thương binh thật, có những cống hiến và để lại một phần xương máu trên các cung đường ra tiền tuyến rồi chạy hết chỗ này đến chỗ khác xin xác nhận rất vất vả mà đến lúc đó, nghĩa là đã sau ba chục năm kết thúc cuộc kháng chiến, vẫn chưa được công nhận, lại còn bị một số người ác miệng cho là "cố đấm ăn xôi". Thương binh thật mà lại như người giả vờ, mang tiếng xấu.

"Nỗi buồn" vì người có công lao thật không được thưởng công! "Nỗi lo" vì một số người không có công lao xứng đáng lại nghiễm nhiên được hưởng thưởng, có người còn dựa vào sự giả mạo đó mà lên cao.

Các cụ kể lại chuyện cũ như vừa mới xem tối hôm qua. Các cụ còn nhớ cả những chuyện thiếu trách nhiệm, có cả một số trường hợp do thân quen, nhận hối lộ mà làm cho thật giả lẫn lộn. Các cụ nhớ rất kỹ vì những chuyện "thật giả lẫn lộn" không chỉ xảy ra ở xác nhận thương binh, mà lan sang nhiều chuyện khác to tát hơn, nhức đầu hơn.

Ngày 20/4/2008

HỢP THỜI!

- Cậu có quen cậu X không?

- Có quen, lại còn quen thân nữa, cùng ở đơn vị chiến đấu, lại cùng tham gia đợt chỉnh huấn với nhau. Cho nên biết về nhau khá kỹ.

- Mình cũng có quen, nhưng bây giờ thấy lạ lắm!

- Lạ cái gì?

- Trước đây cậu ấy thường tâm sự với chúng mình là gia đình thuộc diện nghèo khổ, lép vế. Thế mà bây giờ!

- Bây giờ thì sao?

- Cậu cứ đọc mấy bài báo gần đây của cậu ấy thì biết. Cậu ấy nói là sinh ra trong một gia đình giàu có, bị cải tạo, là con trong gia đình có người làm quan trong chế độ cũ, cho nên bị thành kiến. Thế thì thế nào là đúng?

- Lúc nào chả đúng!

- Thế là thế nào?

- Trước đây cậu ấy khai cũng đúng mà bây giờ khai cũng đúng. Trước đây cần nghèo khổ hợp với việc xem xét con người một thời thì

cậu ấy khai là nghèo khổ; vợ lẽ con mọn thì chẳng lép vế là gì. Bây giờ cần giàu sang thì khai ra sự thật là giàu sang cho người ta thấy cậu ta sinh ra trong gia đình "đáng kính trọng". Rồi không bị thành kiến cũng nói là bị oan ức, bị ít thì sít ra nhiều, ra vẻ người bị thiệt thòi, cần được thông cảm, bù đắp.

- Thế thì mình đã hiểu đúng con người cậu ấy. "Thời nào cậu ấy cũng tìm cách khai cho hợp thời, như mấy đứa trẻ bây giờ đua theo mốt vậy? Nhưng có người nói "cái mốt này không phải là "mốt" thời trang, mà là cái "mốt" về nhân cách".

Ngày 27/4/2008

LÀM SAO CHE NỔI VẾT NHƠ!

Bạn bè cùng thời đều kính trọng anh. Vì trong cuộc chiến đấu gian khổ trước đây anh luôn luôn là tấm gương cho đồng đội. Chiến đấu từ chiến sĩ du kích ở thôn ấp cho tới cương vị cao hơn, anh đều là chiến sĩ gan dạ, mưu trí. Bằng khen của các cấp và huân chương các hạng, xưa kia trong chiến đấu thì không có chỗ và không có nơi để trưng ra. Nhưng sau ngày chiến thắng, đất nước đã hòa bình thì bằng khen treo kín tường, huân chương đỏ ngực, ai trông thấy cũng trầm trồ khen ngợi, lại là cơ hội để anh nhắc nhở công lao cần chiếu cố.

Thế rồi trong thời kỳ mới, anh được chuyển sang công tác chính quyền. Bộ quần áo âu phục đúng mốt sang trọng thay cho bộ quân phục cứng đơ. Tuy không am hiểu lắm về mỹ thuật nhưng nghe người ta nói về sự sang trọng của người quyền quý cho nên thu gọn những bằng khen trên tường để có chỗ treo những bức tranh, bức thảm đắt tiền được các

đệ tử biếu. Còn đi lại thì khỏi phải bàn, từ giã cái đời đi bộ chân đất mà một bước, hai bước đều nhảy xe hơi công đời mới đón đưa, khi đi làm, lúc đưa cả nhà đi du lịch, lễ chùa cầu tài cầu lộc. Bạn bè chiến đấu một thủa ngày càng xa lánh, có người đã từng ngồi chung hầm lúc thập tử nhất sinh mà khi anh gặp lại anh cũng không nhớ được tên. Bạn bè cùng chiến đấu cho rằng anh đã thuộc tầng lớp khác nhưng đồng thời cũng thấy băn khoăn vì sao anh bạn lại giàu nhanh đến thế, đất đai nhiều mảnh, nhà cao cửa rộng mấy chỗ, đi đâu mặt cũng cứ vênh lên, lấy dáng oai vệ.

Thế rồi dư luận um xùm chuyện anh lợi dụng chức quyền tham ô, móc ngoặc, bán chức, mua quyền, chiếm đất. Rồi không phải chỉ dư luận nữa mà là đồn ra ngoài chuyện đơn thư tố cáo, kiểm điểm, điều tra. Cũng chẳng biết thật giả thế nào nhưng cứ thấy anh buồn thiu. Lại thấy anh đến chơi bạn bè mà bạn bè bây giờ tuy không được như anh nhưng cũng đều có trách nhiệm quan trọng cho nên họ cũng biết nhiều chuyện tiêu cực mà cơ quan đang chất vấn, kiểm tra.

Đến chơi với bạn, anh lại lục bộ quân phục ra mặc. Không phải ngày lễ cũng thấy anh lôi huân chương ra đeo. Anh có khá nhiều huân chương trong kháng chiến, cho nên chỉ đeo cuống thôi mà cũng đỏ một

khoảnh ngực. Bạn bè hiểu rằng, bộ quân phục và những tấm huân chương đó như gợi ý về tình đồng đội, hy vọng các chiến hữu giúp nhau trong lúc khó khăn. Tình chiến hữu cùng chiến hào là rất thiêng liêng nhưng làm sao có thể cứu được con người mắc tội với nhân dân lại còn tỏ vẻ bực dọc khi nhìn thấy anh mặc bộ quân phục vẻ vang một thời, đành chép miệng nói: "Các bộ huân chương làm sao che nổi những vết nhơ mà anh ta đã bôi lên bộ quân phục!".

Ngày 04/5/2008

VẪN CÒN MƯU DANH, MƯU LỢI?

Đã có thời ông ở trong bộ phận lãnh đạo một ngành, một giới, một địa phương.

Ai cũng biết rằng thời kỳ nào thì công việc cũng có ưu điểm và khuyết điểm và những ưu điểm, khuyết điểm đó đều có trách nhiệm của bộ phận lãnh đạo và những người ở trong các cơ quan đó. Nhưng thời kỳ ông ở trong cơ quan lãnh đạo lại có những khuyết điểm liên quan tới những chủ trương không đúng, động chạm tới số phận một số người, cho nên không đơn giản như các thời kỳ khác. Có sự việc đã trôi qua gần nửa thế kỷ mà vẫn có những ý kiến đánh giá khác nhau, đều động chạm tới trách nhiệm của ông vào thời kỳ đó.

Bây giờ nghỉ việc rồi, tuổi cũng đã lớn, nhưng ông cũng tìm cách nói lại, chủ yếu là kể lại cho người ta viết. Đọc những chuyện kể lại của ông cũng là điều lý thú vì biết thêm những sự kiện do những chứng nhân lịch sử kể lại. Không ai dám bác bỏ những chuyện ông kể lại, vì có những việc ngay người sống cùng thời

cũng không biết. Nhưng người ta vẫn hồ nghi. Ngồi bàn luận với nhau, một ông bạn cũng là người sống và làm việc trong thời kỳ đó, nói:

- Sao lúc bấy giờ mình không thấy ai nói về chuyện này?

- Cũng có thể mình không biết, không được nghe!

- Có thể như thế. Nhưng đọc phát biểu của ông ấy mình thấy thế nào ấy!

- Theo ông thì gợn lên điều gì?

- Thì ông đọc kỹ lại mà xem. Ông ấy cũng không nói thêm những sự kiện mới để làm sáng tỏ thêm lịch sử, chỉ kể lại những gì liên quan tới ông. Theo ông ấy thì các khuyết điểm của thời kỳ ông ấy đã từng tham gia lãnh đạo, ông ấy đều không liên quan; có những việc còn ngấm ngầm phản đối, có những việc không thực hiện!

- Thì cũng không ai biết. Mà có đúng thế thật thì theo tôi nói ra lúc này để làm gì?

- Chắc là ông ấy muốn noi gương một thi sĩ người nước ngoài thời xa xưa khi nói: "Thiên hạ đục, chỉ một mình ta trong!".

- Thâm ý thế sao! Nhưng làm thế để làm gì? Mà đã ở trong cơ quan lãnh đạo chứ có phải người thường như ông thi sĩ nọ đâu mà vô can! Cuối đời mà vẫn còn mưu danh, mưu lợi thế à!

Ngày 11/5/2008

NGUỒN GỐC MỘT LỜI NHẮC NHỞ

Là một trong những người chứng kiến, trực tiếp thực hiện loạt bài "Những việc cần làm ngay" của cố Tổng Bí thư Nguyễn Văn Linh trên báo *Nhân Dân* những ngày đầu đổi mới, chúng tôi hiểu rất sâu sắc tác dụng quan trọng của loạt bài đó. Các bài báo nêu lên nhiều hiện tượng, nhưng tư tưởng xuyên suốt của chuyên mục này là yêu cầu các cơ quan phải tập trung sức giải quyết nhanh những vấn đề bức xúc của dân, đặc biệt là phải quyết tâm chống tiêu cực, nói thì phải làm. Trong loạt bài đó, đồng chí phê bình thái độ "im lặng đáng sợ" trong bài viết đăng trên báo *Nhân Dân,* ngày 26/5/1987 để chỉ thái độ thiếu trách nhiệm thậm chí vô cảm của một số cơ quan, một số người lãnh đạo, quản lý trước các ý kiến phê bình của dân. Cho nên cụm từ "im lặng đáng sợ" được mọi người nhớ và nhắc lại vì nó chỉ rõ căn bệnh của không ít các cấp các ngành chưa coi trọng, thậm chí coi thường ý kiến nhân dân trong khi

luôn vỗ ngực về tinh thần phục vụ nhân dân của "những người đầy tớ sang trọng". Và chúng tôi luôn luôn coi đồng chí Nguyễn Văn Linh là tác giả của lời phê bình chính xác, nổi tiếng về một khuyết điểm khá phổ biến trong giới lãnh đạo, quản lý lúc đó. Lời nhận xét đó nổi tiếng không chỉ vì chỉ ra căn bệnh vào lúc đó mà còn tồn tại cho tới hôm nay.

Thế rồi trong cuộc vận động rộng lớn của cả nước "Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh", chúng tôi cũng tìm đọc lại các tác phẩm của Bác. Vì là người làm báo, trước hết chúng tôi tìm đọc các bài chứa đựng các lời khuyên về nghề báo, do đó hiểu thêm về tư tưởng của Người trên hai bài báo nhỏ đăng trên báo *Nhân Dân* với bút danh C.B chung quanh việc tôn trọng các ý kiến của nhân dân.

Bài "Về ý kiến bạn đọc" đăng trên báo ngày 02/01/1955, Người hoan nghênh mục "Ý kiến bạn đọc" trên báo, cho "đó là một cách phê bình và tự phê bình thiết thực, rộng rãi của nhân dân" nhưng đó chỉ là bước đầu. Nếu lời phê bình là đúng hoặc cơ bản đúng thì theo Người, bước thứ hai "những người hoặc cơ quan phụ trách phải thực hiện những điều báo đã nêu ra". Bước thứ ba là "Nhà báo, bạn đọc và nhân dân kiểm tra xem những việc ấy đã làm chưa? Làm đến đâu?... Nếu làm được

chu đáo, thì báo phải có lời khen ngợi. Nếu là không chu đáo, thì nhà báo và nhân dân phải tiếp tục đấu tranh". Sau đó, Người kết luận: "Ý kiến bạn đọc là những ý kiến đấu tranh. Cái mới đấu tranh với cái cũ, cái tốt đấu tranh với cái không tốt. Đấu tranh thì phải đấu tranh đến kết quả thắng lợi".

Tiếp theo tinh thần đó, ngày 21/8/1956, cũng với bút danh C.B, trên báo *Nhân Dân* có bài "Phải xem trọng ý kiến quần chúng". Phân tích những ý kiến phê bình của nhân dân, Người cho rằng: "Nó làm cho đoàn thể và chính quyền càng hiểu thấu nguyện vọng của quần chúng, càng thấy rõ những thiếu sót của mình để sửa chữa. Nó làm cho chúng ta đoàn kết càng chặt chẽ. Nó càng chứng tỏ chế độ của ta là thật sự dân chủ", do đó "Phải xem trọng những phê bình và những đề nghị của quần chúng", "tuyệt đối không được áp bức phê bình", nhưng Người cho rằng "vẫn có nhiều cán bộ không làm đúng như vậy". Lại nhắc lại vấn đề báo chí phê bình mà Người luôn theo dõi và đã viết bài hơn một năm rưỡi trước đó, với lời nhắc nhở nghiêm khắc, Người viết: "Các báo thường đăng bài phê bình của nhân dân. Nhưng nhiều khi như "nước đổ đầu vịt", cán bộ, cơ quan và đoàn thể được phê bình cứ im hơi lặng tiếng, không tự kiểm điểm, không đăng báo tự phê bình và hứa sửa chữa".

Đọc lại hai bài báo trên của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ngoài việc phải theo đuổi việc phê bình đến cuối cùng, không đánh trống bỏ dùi, theo lời dạy của Người, chúng tôi thấy hiện tượng "*im lặng đáng sợ*" mà cố Tổng Bí thư Nguyễn Văn Linh đã phê bình phải chăng bắt nguồn từ hiện tượng "*nước đổ đầu vịt*", "*im hơi lặng tiếng*" của thái độ thiếu trách nhiệm thậm chí vô cảm của một số tổ chức, cán bộ mà Hồ Chủ tịch đã viết bài phê bình trên báo Đảng 31 năm trước.

Ngày 18/5/2008

KHI "HẾT Ô"

Anh chị em trong cơ quan thấy tính nết anh ấy thay đổi rất nhanh chóng, đến kỳ lạ!

Trước đây anh ít nói, ít tranh cãi; khi thấy ai bàn bạc động tới quyền lực của anh thì anh đều lảng tránh. Nhưng bây giờ thái độ anh ta khác hẳn. Hay tranh cãi. Khi bàn bạc động tới việc đánh giá công việc của anh hoặc động tới quyền lực của anh thì anh luôn tham gia hết sức nhiệt tình, thậm chí tranh cãi rất gay gắt chỉ để chứng tỏ "công lao của anh rất lớn và tổ chức do anh phụ trách có truyền thống, không thể xoá bỏ hoặc thu hẹp". Nghe anh ấy nói thế nhiều người chỉ cười thầm vì ai cũng biết năng lực của anh thế nào, nhiều công việc anh đứng tên chẳng qua là có chữ ký với danh nghĩa phụ trách, chủ biên chứ nội dung thì của anh chị em cả. Không ít người vì lý do tế nhị không nói ra nhưng không ai lạ gì. Điều nhiều người muốn tìm hiểu là vì sao anh thay đổi thái độ như thế?

Một số người hiểu chuyện nói rằng:

Trước đây anh có ô to từ người thân quen, họ hàng ở cấp trên trực tiếp, cho nên anh không cần tranh cãi vì đã có người nói hộ anh với những lời nhận xét có gang có thép, cho nên anh im lặng, tảng lờ thì vừa không mất gì lại còn được tiếng khiêm tốn. Nhưng bây giờ đã "hết ô", họ hàng, người quen thì có người đã về hưu hoặc đã điều chuyển sang vị trí không là cấp trên trực tiếp cho nên anh càng phải "tự thân chiến đấu" để tự khẳng định vai trò của mình. Vì không có nhiều người nhất trí với anh cho nên anh phải tranh cãi quyết liệt. Càng cáu kỉnh với giọng kẻ cả anh càng lộ rõ năng lực kém cỏi của mình. Vì đã lâu quen thói tiến thân bằng cách dựa dẫm, núp bóng, không chịu học tập, rèn nghề cho nên khi "hết ô" thì cái đầu trần, chân đất không quen dầm dãi nắng sương của anh trở nên thua chị kém em, có tranh cãi quyết liệt thì sự thật cũng sờ sờ ra đấy lại còn bị mang tiếng là người thích khoe khoang, tự đề cao, ham hố quyền lực.

Ngày 20/5/2008

KHÉO NỊNH, GIỎI CHÊ

Mọi người trong cơ quan đều cho là anh ta "khéo nịnh". Không phải ai anh cũng ban phát lời khen quá mức, anh chỉ nịnh những người anh cần lấy lòng, vì họ có khả năng mang lại lợi lộc cho anh. Khen quá lời và có động cơ không tốt thì mới gọi là nịnh, khác với việc đánh giá lầm lẫn. Nhưng quan trọng là anh khéo nịnh, nịnh vào những điều, những nơi mà người nghe khoái tai. Khi thì tâng bốc tài năng, lúc thì khen đức độ; khi thì khen ông lúc thì khen bà, lúc thì khen cô cậu, thậm chí có lúc tâng bốc cả cụ cố, cả gia tộc. Người ngoài nghe có lúc chối tai, thì thầm với nhau: "Cậu ta nói không biết ngượng, mồm cứ dẻo như kẹo kéo". Thế thì mới gọi là khéo nịnh; cái "nghề" này xem ra cũng phải khổ công tu luyện, không dễ gì ai có thể làm được vì không biết cách làm nhưng quan trọng là nhân cách không cho phép làm.

Thế rồi anh chị em trong cơ quan lại phát hiện ra một tài năng khác của cậu ta, ngược hẳn

với tài năng trên là "giỏi chê bai". Ai không vừa ý cậu ta là cậu ta tìm cách chê. Chê bai, nói xấu cả những người mà trước đây cậu ta đã từng tâng bốc. Chê đủ điều, chê từ năng lực tới nhân cách, chê cả họ hàng, dòng tộc; chê chuyện trước mắt lại còn moi móc cả những chuyện xa xôi từ đời nảo đời nào ra chê, nói như móc da móc thịt. Chê và chế nhạo để trình bày bộ mặt đáng coi thường, đáng ghét của người bị chê bai. Lúc đầu mọi người còn nghe như một chuyện vui đùa của một người ác khẩu, sau khi thấy ra thâm ý xấu xa của cậu ta thì xa lánh vì không muốn nghe những lời suy diễn, bịa đặt, vu cáo bẩn thỉu, "nói ra những lời có mùi". Tuy khinh bỉ nhưng cũng không ai muốn dây với cậu ta vì e đến một lúc nào đó, sau lưng mình, cậu ta lại mang mình ra diễu.

Thế là ở con người cậu ta có cả hai "khả năng" có vẻ mâu thuẫn nhau, lúc thì khéo nịnh nọt, lúc lại giỏi chê bai. Có người nghe thế chỉ cười thầm, vì chính cụ Lê Quý Đôn đã viết: "Người tâng bốc thạo tất chê bai cũng thạo" vì cái bản tính "lá mặt lá trái" của anh ta.

Ngày 25/5/2008

MƯA DẦM

Cả cơ quan ai cũng nhận xét anh là người có năng lực, làm việc cần cù, đối xử với anh chị em tốt, có người khen anh ra miệng. Thủ trưởng lúc đầu cũng quý anh vì ai chẳng chuộng người vừa có tài năng vừa hết lòng chăm lo việc cơ quan. Nhưng xem ra tình cảm đó cứ nhạt dần, lúc đầu còn kín đáo, sau đó ai cũng nhận thấy. Trước đây trong các cuộc họp thảo luận, thủ trưởng thường chỉ định anh phát biểu dù anh không giơ tay đăng ký để biết ý kiến của anh trước khi kết luận, còn bây giờ thì không. Trước đây ý kiến nào đúng đắn, sắc sảo thấy có thể chấp nhận thì thủ trưởng đều công khai khen ngợi, còn bây giờ thì không. Anh không quan tâm lắm chuyện đó còn anh chị em lại để ý. Có người hỏi anh thì anh tỏ vẻ ngạc nhiên, cho là chuyện cũng bình thường. Nhưng anh chị em thì cố tìm hiểu. Có người theo cách suy nghĩ cũ hỏi: "Hay là lý lịch cậu ta có vấn đề?" thì được trả lời là gia đình cậu ta là gia đình cán bộ,

vào thời đổi mới ai còn để tâm vào những chuyện lý lịch nữa. "Hay là cậu ta có "phốt" gì?". Cũng không có chuyện gì; nhận xét của nơi cậu ấy công tác đều tốt. Thế thì vì sao?

Một anh bạn nhớ và kể lại: "Có hôm thủ trưởng gọi mình lên hỏi xem đánh giá về cậu ấy thế nào thì mình đã nói rất tốt, nhưng rồi thủ trưởng lại hỏi xem cậu ta có kiêu ngạo không thì mình thành thật trả lời là không thấy có biểu hiện. Thế là có chuyện đấy. Chắc cậu nào lại nói lời gièm pha vào tai thủ trưởng".

Cũng trong không khí bàn luận, một anh bạn khác lại nhớ và kể lại: "Có hôm thủ trưởng gọi mình lên hỏi về cậu ta, mình đều đánh giá rất tốt như anh chị em mình vẫn nghĩ. Thủ trưởng lại hỏi cậu ta có thể giữ trách nhiệm lãnh đạo cơ quan được không. Mình cũng nghĩ là thủ trưởng đang thăm dò để xây dựng quy hoạch cán bộ cho nên cũng thẳng thắn nói rằng: Cậu ấy có khả năng đó, nhưng cần có thời gian thử thách thêm".

Nghe hai anh bạn kể lại thế, có người chợt nhớ lại những người đã mượn tiếng dư luận nói lời gièm pha ác độc. Lúc đầu thì nói "dư luận cho là cậu ta có tài nhưng kiêu ngạo, không coi ai ra gì". Có thể đó là khuyết điểm cần khắc phục của những người có chút ít năng lực. Nhưng sau đó lại mượn tiếng dư luận cho là những ý kiến của cậu ta "sâu sắc

và thiết thực hơn ý kiến thủ trưởng. Đây mới là ý kiến gièm pha chết người khi đánh vào lòng tự ái thậm chí chiếc ghế của thủ trưởng, cho nên thủ trưởng lạnh nhạt là phải".

Chưa thể gọi đó là những lời vu cáo vì họ có nghe ý kiến của một hai người nói theo cảm nhận cá nhân nhưng mang nói lại với thủ trưởng cũng chỉ với mục đích gièm pha từ sự ghen tuông, đố kỵ. Nhưng "*lời gièm pha cũng như mưa dầm, nước ngấm dần*", thủ trưởng nào không có bản lĩnh thì dễ chao đảo, lung lay làm mất niềm tin vào những con người thực tài.

Ngày 01/6/2008

"ANH TA NÓI CÓ PHẦN ĐÚNG!"

Mấy ông bạn đang chăm chú theo dõi phiên toà xử tội lừa đảo của Nguyễn Lâm Thái.

Chăm chú theo dõi vì đây là vụ án điểm; theo cáo trạng, bị can đã lừa đảo để chiếm đoạt tới mấy chục tỷ đồng, liên quan tới cán bộ của mấy chục Sở Bưu chính viễn thông (cũ) từ Nam chí Bắc và mấy vị ở cơ quan định giá.

Theo dõi các phiên toà thì ai cũng biết các bị can thường tìm cách chối tội, rồi họ đổ lỗi cho nhau. Đó cũng là điều bình thường. Bị can Thái thì ra sức kêu oan tội lừa đảo và yêu cầu được tính lại số tiền thất thoát. Còn các quan chức bị khởi tố đều kêu là "bị lừa". Các luật sư đều tìm cách biện hộ cho thân chủ của mình. Các cơ quan giữ quyền công tố đều đưa ra những chứng cứ buộc tội. Ai cũng có lý lẽ của mình.

Nhưng có lời nói gỡ tội đơn giản của bị can Nguyễn Lâm Thái rất đáng chú ý. Anh ta nói: "Các bác đó đều là kỹ sư, thạc sĩ, lại hoạt động lâu trong ngành. Kiến thức của tôi không bằng,

kinh nghiệm của tôi cũng không bằng thì làm sao tôi có thể lừa được các bác ấy!”...

Nghe thế, đọc tường thuật trên báo thế, mấy ông bạn nói: “Xem ra anh ta nói đúng. Anh ta mắc tội lừa đảo và các vị quan chức không chỉ bị lừa. Tội này là tội chia nhau ăn cắp của công, chẳng có anh nào oan cả!”.

Đương nhiên, Toà án không chỉ căn cứ vào ý kiến của Thái vì xét xử phải dựa trên chứng cứ, nhưng về lý thì xem ra “anh ta nói có phần đúng”, ít nhất là với một số vị quan chức.

Ngày 15/6/2008

KHÔNG TAI NẠN NÀO GIỐNG TAI NẠN NÀO!

Thế là anh lại một lần gặp tai nạn, xem ra lần này có vẻ nghiêm trọng hơn lần trước. Lần trước bị nạn, có người còn đến an ủi, còn lần này khi không thấy ai vỗ vai thăm hỏi. Cũng chỉ tại "thấy sao, nghĩ sao nói vậy".

Lần trước, tại cuộc họp tổng kết công tác cơ quan, khi thảo luận, anh cho rằng: nhiều cuộc họp toàn ngành, nhiều chuyến đi công tác nước ngoài kém hiệu quả, tốn của công và thời gian. Cũng không phải chỉ mình anh có ý kiến đó nhưng quan trọng là anh nói ra và lại nói ra khi có mặt cấp trên tham dự. Nghe anh phát biểu có người nói "anh sửa lưng thủ trưởng" vì thủ trưởng vừa báo cáo với cấp trên về những cải tiến hội họp và hiệu quả việc mở rộng quan hệ đối ngoại. Trong cuộc họp, thủ trưởng không nói gì nhưng xem ra thủ trưởng giận, anh lặng lẽ đưa ra ý kiến đề nghị gạt anh ra ngoài quy hoạch đào tạo, vì có người hay ton hót nói vào tai thủ trưởng: "Tay ấy

mà có chân trong lãnh đạo thì hắn sẽ là cái gậy ngăn thủ trưởng". Thế là tai nạn từ tính thẳng thắn, thấy sao, nghĩ sao nói vậy.

Nhưng lần này lại khác. Cũng là trong một cuộc thảo luận liên hệ tình hình cơ quan khi quán triệt một nghị quyết của cấp trên. Đánh giá tình hình đội ngũ cán bộ, cơ quan, mọi người đều đánh giá có ưu, có khuyết nhưng đều nói chung chung. Thủ trưởng sốt ruột gợi ý để mọi người đưa ra những nhận định cụ thể, có số liệu thì càng tốt. Thế là anh lại phát biểu, cho rằng trong cơ quan chỉ có khoảng 30% cán bộ, công chức làm việc chăm chỉ, có năng lực đảm đương nhiệm vụ. Nghe anh nói thế, thủ trưởng gật gù xem ra tán thành, còn anh chị em thì không ai nói gì, phản bác cũng không mà ủng hộ cũng không. Tan cuộc họp, không ai gặp anh chuyện trò như mọi khi. Có người bạn tâm đầu ý hợp nói với anh: "Không phải mọi người đều phản đối ý kiến của cậu. Một số anh chị em cho rằng cậu đánh giá thế là đúng, nhưng nói công khai thì không nên, họ có đồng tình cũng không thể tỏ thái độ công khai vì ngại làm mất lòng không ít người. Còn những người phản đối cậu thì ai cũng thấy cả". Lần này người phản đối thì lạnh nhạt ra mặt còn người ủng hộ thì không tiện tỏ thái độ. Thế là lần nói thật, nghĩ sao nói thế

tuy được thủ trưởng, những đồng chí trong bộ phận lãnh đạo và những cán bộ tâm huyết với cơ quan tán thành nhưng lại bị một số anh chị em không thích.

Đúng là lại thêm một lần tai nạn do cái bệnh bộc trực, thẳng thắn và không lần gặp nạn nào giống lần nào vì bản tính thẳng thắn, bộc trực của anh nó thế.

Ngày 22/6/2008

"SỢ" HAY "CHUNG"?

Nói chuyện với anh ai cũng thấy anh là người hay có ý kiến, có những ý kiến nhận xét khá sắc sảo. Nhưng vào cuộc họp khi đánh giá công việc của cơ quan, của người phụ trách thì anh thường phát biểu chung chung, nghe mà phát chán. Những người đã từng tâm sự với anh đều thắc mắc, cho anh là con người thiếu thẳng thắn, nhưng tìm hiểu nguyên nhân vì sao thì mỗi người một ý kiến khác nhau.

Có người nói: "Anh ta sợ, anh ta ngại cho nên không dám nói thẳng ý kiến của mình". Tuy nhiên cũng phải công bằng mà nhận rằng, anh ta cũng còn giữ được một phần phẩm chất của mình, tuy chưa dám đưa ra những đánh giá mặt chưa được, thiếu sót của cơ quan, của người phụ trách như anh đã từng trao đổi ý kiến với anh em ngoài hành lang, nhưng dù sao khi đánh giá những mặt làm được, những ưu điểm thì cũng nói vừa phải chứ không tâng bốc, nịnh bợ như một số người.

Nhưng có người lại muốn biết cặn kẽ "Vì sao sợ?". Và một loạt nguyên nhân lại đưa ra:

Nào là: "Nhìn chung thì cậu ta cũng như không ít người ngại nói ra sự thật vì "*sợ*" cấp trên trù úm, để bụng. Cậu ta lại ở diện cán bộ quy hoạch đề bạt cho nên sợ nói ra sự thật dễ cản đường công danh".

Có người nói thêm: "Cậu ta còn có phần dính dáng tới những khuyết điểm của cơ quan, của người lãnh đạo vì ai cũng biết khi được hỏi ý kiến thì cậu ta tán thành với một số chủ trương không đúng, cho nên khi phê bình lãnh đạo thì trong đó có thiếu sót của mình, phải "*chung*" phần trách nhiệm, cho nên dè dặt khi nói công khai những khuyết điểm của lãnh đạo!".

Nhưng dù "sợ" hay "chung" với những lý do khác nhau thì cậu ta cũng không phải là con người thẳng thắn, trung thực, khó cậy nhờ!

Ngày 29/6/2008

TÌM MÃI MỚI THẤY "TẠI MÌNH"!

Cả loài người đều quan tâm tới hiện tượng nóng lên của khí hậu. Thực ra hiện tượng này đã được cảnh báo từ lâu nhưng ít người quan tâm. Từ năm 2001 tôi đã phát biểu, viết báo về hiện tượng này trên cơ sở những tài liệu nước ngoài và những dấu hiệu thiên tai bất thường, dữ dội xảy ra ở nước ta.

Nhưng đến khi có những cảnh báo rõ rệt chiếu trên màn hình về những khối băng tan trên Bắc cực làm cho không ai có thể thờ ơ.

Chính vì vậy khi người ta trao giải Nôben hoà bình năm 2007 cho công trình khoa học về biến đổi khí hậu trái đất và hậu quả khôn lường của nó thì rất nhiều người quan tâm. Bên cạnh sự quan tâm về một đề tài rất quan trọng đó, lại có sự quan tâm riêng có phần hãnh diện khi công bố trong hàng trăm tác giả của công trình khoa học này có một nhà khoa học Việt Nam đang làm việc ở trong nước.

Cũng phải nói rằng, cho dù rất quan tâm nhưng được đọc tập tài liệu dầy cộp khoảng

4.000 trang thì cũng không đủ trình độ và thời gian để đọc và hiểu. Cho nên khi nhà khoa học này xuất hiện trên màn hình hoặc trả lời báo chí thì nhiều người chăm chú nghe và đọc.

Người ta nghiệm rằng hễ ai rất giỏi thì trình bày những vấn đề rất phức tạp một cách dễ hiểu. Các buổi nói chuyện hay các ý kiến trả lời phỏng vấn của nhà khoa học này đều rất dễ hiểu, dễ hiểu đến bất ngờ. Chẳng hạn ông nói rằng, khi đi khảo sát, điều tra với hàng trăm trang số liệu, hàng trăm trang những trả lời phỏng vấn, hàng trăm trang phân tích chỉ để xác định "nguyên nhân chủ yếu gây ra những thảm họa đối với trái đất là do con người". Đúng là một kết luận khá đơn giản nhưng lại phải khảo sát, điều tra, chứng minh rất vất vả để thuyết phục những người cứ đổ cho những nguyên nhân trời đất và "trăm thứ bà giằn" khác. Một khi đã đồng thuận trong xác định nguyên nhân chủ yếu là "tại mình" thì biện pháp chủ yếu lại chính là khắc phục các yếu kém, bất cập, khuyết điểm trong hành vi ứng xử của mình.

Câu chuyện rất lý thú khi tìm ra mối liên hệ xã hội thời sự trong tháng 5/2008 nóng bỏng, khi phân tích nguyên nhân chủ quan của tình trạng lạm phát cao, thâm hụt cán cân thanh toán... Tìm ra nguyên nhân "tại mình"

đã vất vả nhưng dù sao cũng là căn cứ để trước hết là "sửa mình", tiếp tục giữ vững ổn định, tiến lên; xem ra cũng vất vả vì sửa chữa khuyết điểm bao giờ cũng khó khăn vì nó động chạm tới con người với nhiều động cơ không đơn giản.

Ngày 06/7/2008

BIẾT MÀ KHÔNG NÓI?

Anh ta được giao trách nhiệm giúp việc cho một đồng chí lãnh đạo cơ quan, cũng có thời anh còn là thủ trưởng của một đơn vị. Nghĩa là có thời anh là người có những ý kiến quyết định hoặc đưa ra các kiến nghị về quyết sách với người phụ trách khi được hỏi ý kiến.

Cũng như mọi người, anh có thể hiểu biết một số lĩnh vực nhưng anh cũng biết rằng không phải lĩnh vực nào cũng hiểu kỹ càng. Với trách nhiệm của mình, anh phải có ý kiến khi được hỏi nhưng anh cũng biết rằng không phải ý kiến nào của mình cũng đúng. Hiểu được như thế cho nên anh chấp nhận bị nhận xét là kém, là dốt khi không có ý kiến về những vấn đề không hiểu biết. Song, anh thẳng thắn có ý kiến về những vấn đề có hiểu biết khi được hỏi. Nhưng có thể nhận xét chung như thế thôi chứ cũng có một số trường hợp anh có hiểu biết, muốn có ý kiến nhưng vẫn không nói.

- Vì sao vậy? Có người biết chuyện hỏi anh.

- Có nhiều lý do lắm, mỗi trường hợp có lý do riêng, nói lại thì rất dài. Anh trả lời chung chung, mơ hồ thế thôi vì kể lại cụ thể thì lại sinh phức tạp, nhưng trong đầu mình anh hiểu rõ lý do từng trường hợp. Khi thì cho rằng đưa ra ý kiến riêng sẽ khác ý kiến một số người trong nhóm mà anh không muốn mất lòng. Khi thì biết đưa ra ý kiến riêng của mình thì biết rằng không hợp ý người phụ trách. Rồi có trường hợp khi có ý kiến khác, muốn can gián nhưng lại chợt nhận ra liên tiếp mấy lần anh có ý kiến trái tai cho nên anh muốn dừng lại cho bớt căng thẳng... Nghĩa là hàng chục lý do khác nhau để không nói.

Anh vẫn được đồng chí, bạn bè cho là người trung thành, trung thực. Nhưng bất chợt đọc sách thấy người xưa dặn lại: "Biết mà không nói, không can gián là bất trung lớn!", mà có lúc thấy hổ thẹn.

Ngày 13/7/2008

KHI ÔNG TỔ CHỨC PHÁT HOẢNG!

Ông có nhiều chức lắm, mà chức nào cũng to. Ông là đại biểu Quốc hội thì to rồi. Ông còn là Trưởng ban Tổ chức của một tỉnh thì trách nhiệm cũng rất lớn. Nhưng khi bàn về đánh giá kiến thức của cán bộ thì phải nói tới trách nhiệm tổ chức của ông để xác định tiếng nói của người có hiểu biết và có trách nhiệm.

Khi thảo luận về thực chất của giáo dục, của bằng cấp, mỗi người phát biểu theo sự nghiên cứu, đánh giá của mình. Ông có cách đánh giá của ông trong việc xem xét, sử dụng cán bộ, có ý nghĩa thiết thực lúc này, do đó được mọi người chú ý lắng nghe.

Ông không đưa ra những số liệu khảo sát, phân tích như một số đại biểu để tranh cãi mà chỉ nói: "Đi nghiên cứu, thẩm tra thì sờ vào ông nào cũng có hai, ba bằng đại học. Nhưng phần lớn là bằng đại học tại chức. Cũng rất ít thấy những bằng đại học, cao học tại chức về khoa học - kỹ thuật mà chỉ toàn thấy các bằng đại học tại chức hoặc thạc sĩ về

các môn khoa học xã hội. Cho nên rất khó đánh giá".

Ông nói xong thì nghỉ giải lao. Thế là nhiều người bàn tán chung quanh phát biểu của ông:

- Ông ấy nói chung chung nhưng lại cụ thể đấy!

- Cũng không nên nghi ngờ các bằng tại chức. Đỗ được cái bằng đại học thứ hai tại chức về các ngành khoa học - kỹ thuật cũng phải quăng lên quật xuống, học ngày học đêm!

- Cũng không nên nghi ngờ các bằng đại học tại chức về các ngành khoa học xã hội vì không ít nơi học và thi nghiêm túc.

- Nhưng khi ông phụ trách tổ chức của địa phương "phát hoảng" lên về bằng đại học tại chức của cán bộ ở địa phương mình thì có thể ông đã "phát hoảng" về tinh thần hiếu học của cán bộ, hoặc "phát hoảng" về các loại bằng cấp không bảo đảm chất lượng cho nên ông thấy rằng không làm sao mà đánh giá được thực học của cán bộ trong quá trình xem xét, đánh giá, bổ nhiệm cán bộ cho đúng. Nhưng dù sao mới chỉ "phát hoảng" về thực học, vì còn nhiều chuyện "phát hoảng" khác nữa!

Ngày 20/7/2008

"KHỔ CHO CÁI ANH CHẲNG KHÉO, CHẲNG GIỎI!"

Sau khi báo đăng bài "*khéo nịnh, giỏi chê*", tác giả nhận được bức thư hưởng ứng chung quanh bài báo ngắn đó.

Thư giãi bày khá dài cho nên chỉ tóm tắt ý nào bổ sung cho bài viết trước đây mà tác giả chưa thể nghĩ tới. Vì nói cho cùng thì ai dám nói rằng mình hiểu được hết mọi chuyện.

Đúng là trên đời này và ở ngay trong tổ chức của anh có những người như thế. Nhiều người "sợ" anh ta vì khi anh ta khen ngợi mình quá lời thì không biết lúc nào anh ta chê mình quá đáng. Nhưng xem ra thủ trưởng của anh lại ưu ái cả hai.

Nghe người "khéo tâng bốc" thì thủ trưởng rất thích, cứ ngỡ mình là thiên tài, cho nên đi đâu cũng kéo theo anh ta như một người tri kỷ. Nghe cái anh "giỏi chê", thấy anh ta túm tụm ở đâu bàn tán lại giật mình, tuy giận nhưng lại sợ cho nên tìm cách ban ơn để lấy lòng. Cho nên chỉ có hai anh ấy hoặc hai mặt

của anh ấy đều được yêu hoặc sợ, nhưng cho dù yêu hay sợ thì cũng được chiêu đãi, thậm chí muốn gì được nấy.

Còn những người chẳng "khéo nịnh", cũng chẳng "giỏi chê" thì không bao giờ là tâm phúc của thủ trưởng, thiệt hại đủ đường.

Đọc thư anh bạn, thấy đã giúp tác giả hiểu thêm một mặt khác, phức tạp của cuộc sống. Nhưng xem ra anh bạn lại đang vì muốn thủ trưởng "yêu mến" mà định đánh mất đi sự trung thực của mình, muốn trao đổi ý kiến. Nhưng thư của anh lại vì một lý do gì đó không ghi địa chỉ cho nên đành phải viết bài, coi như một lá thư chung gửi tới những ai quan tâm.

Ngày 27/7/2008

TAY SAI VÀ BÈ BẠN

Trên mạng Internet người ta khuyên người Việt Nam khi đi xe hơi ở các nước Thái Lan, Malaixia, Xingapo, Nhật Bản... cần bỏ thói quen quan sát từ bên trái vì dễ đụng xe từ bên phải, vì ở những nước này sử dụng xe hơi tay lái nghịch. Tất nhiên với ta là "tay lái nghịch" còn với những người dân ở các nước đó là "tay lái thuận". Chắc chắn họ sẽ đưa ra lời khuyên ngược lại với những công dân các nước nói trên khi sang du lịch hoặc làm việc ở Việt Nam nếu muốn lái xe hơi trên đường phố.

Đó là những lời khuyên cần thiết cho những người đi du lịch hay làm việc ở nước ngoài. Nhưng đó là chiếc xe hơi, chứ còn lớn hơn là hệ thống luật pháp. Cho nên có ông hỏi:

- Nghe nói luật đi đường ở nước Anh là đi bên trái?

- Tôi cũng nghe nói thế. Ở nước Anh và một số nước, xe đi bên tay trái. Người Việt ta

sang Anh quốc cũng phải bỏ thói quen đi bên phải, vì đi bên phải là đi trái đường theo luật giao thông của nước Anh, lôi thôi là bị xử phạt. Rồi còn luật về nhường đường cũng không giống như ở ta.

- Cũng đúng thôi. Có những luật chung cụ thể phải theo khi đã cùng nhau ký kết, nhưng có những luật riêng của mỗi nước mà ai đến nước đó đều phải chấp hành. Ta đã nhắc nhở đồng bào ta sinh sống ở nước nào cũng cần chấp hành nghiêm luật pháp của nước đó để hoà nhập với cộng đồng nước sở tại.

- Thế là rất đúng. Nhưng tại sao ta xét xử những người vi phạm pháp luật ở nước ta mà họ cứ la lối can thiệp, gây rắc rối, rồi bôi bác, vu khống?

- Cũng dễ hiểu thôi, vì họ kiêu ngạo cho rằng quan niệm của họ, hệ giá trị của họ, luật pháp của họ là đúng với tất cả các nước và họ có quyền "can thiệp vào công việc nội bộ của các nước" bằng nhiều biện pháp kể cả những biện pháp thô bỉ, mất nhân tính nhất. Trong tiểu thuyết cũng như trong cuộc sống, chẳng đã có những ông kệch cỡm vỗ ngực nói "luật pháp là ta" đó ư!

- Đúng là họ mạnh nhiều thứ nhưng cái bệnh kiêu ngạo, muốn áp đặt luôn luôn là

tính xấu mà ai cũng biết. Cho nên họ (là một nước hay một người có quyền thế) chỉ có người sợ chứ không có người thân, chỉ có tay sai chứ làm gì có bạn bè đúng nghĩa!

Ngày 03/8/2008

"CHO PHÉP"!

Chúng tôi quen nhau đã lâu, nhưng anh là đại biểu Quốc hội đương nhiệm hay nhận được thư từ tâm sự, khiếu nại của công dân, có những việc rất khó trả lời cử tri. Anh nói vừa mới nhận được thư của một công dân một thành phố lớn, phàn nàn việc khu chung cư ông bà đang ở xuống cấp rất nghiêm trọng, nền lún tới 30, 40 xăngtimét nhưng quan trọng là lún không đều, cho nên các đơn nguyên không còn gắn kết, tách rời nhau tới 20, 30 xăngtimét, mọi người đều rất sợ. Làm đơn kiến nghị thì vài tháng sau có người tới đo đo, tính tính và phán một câu xanh rờn "lún cho phép!" rồi bỏ về. Nghe thế vừa yên tâm vừa không yên tâm. Có ông am hiểu một chút về kỹ thuật sống trong khu nhà nói: Đúng là có chuyện lún cho phép nhưng lún lệch rất nguy hiểm. Chúng tôi chẳng biết thế nào, chỉ biết mong ông đôn đốc kiểm tra xác định cho chúng tôi yên tâm.

Đúng là khó thật! Anh là trí thức nhưng lại không tốt nghiệp từ ngành xây dựng cho nên có đi kiểm tra, gặp câu trả lời "lún cho phép" cũng không dám phản bác. Tôi nói: Với tư cách đại biểu Quốc hội anh có thể nhờ mấy cán bộ am hiểu kỹ thuật xây dựng tư vấn. Nhưng rồi chúng tôi cùng nói với nhau về sự dị ứng với từ "cho phép". Chúng ta chẳng đã nghe quen tai những giải trình về "bội chi cho phép", "nhập siêu, lạm phát trong giới hạn cho phép"... 5 năm rồi 10 năm cứ bài ca ấy để dẫn tới tình trạng như cuối năm 2007 tới nay. Cho nên phải cảnh giác với những giải trình "cho qua chuyện". Đã đến lúc phải ghi nhớ để xác định trách nhiệm của những người giải trình với đầy đủ tư cách to tát, cho dù ông ta làm cho qua chuyện để về hưu.

Ngày 10/8/2008

ÔNG ẤY ĐANG TÍNH TOÁN ĐAU ĐẦU!

Cũng có thể nói ông ta là người khá thành đạt. Nhưng mong muốn của con người thì có bao giờ dừng lại.

- Vậy ông ấy còn muốn gì nữa?

- Ông ấy muốn mở rộng kinh doanh và thành đạt hơn nữa!

- Cũng là mong muốn chính đáng, nhưng quan trọng là làm ăn đàng hoàng, đúng pháp luật. Đất nước đang cần những doanh nghiệp làm giàu chính đáng, mở mang cơ nghiệp để đủ sức cạnh tranh trong thời kỳ hội nhập quốc tế.

- Vậy ông ấy còn muốn gì nữa?

- Ông ấy muốn con cái học hành giỏi giang, ngoan ngoãn!

- Cũng là mong muốn chính đáng của các bậc cha mẹ, nhưng ông ấy phải để tâm bảo ban và sống gương mẫu cho lời khuyên bảo có hiệu lực. Bố mẹ luôn luôn là tấm gương cho con cái noi theo. Bố mẹ làm ăn gian dối, sống thủ đoạn, coi thường người giúp việc, khinh rẻ

họ hàng thì làm sao có thể khuyên bảo con cái sống trung thực, khiêm tốn, hiếu đễ. Không phải cứ vung tiền ra sắm đủ phương tiện học hành và nuôi gia sư là có thể con học giỏi, ngoan ngoãn.

- Rồi ông ấy còn muốn gì nữa?

- Ông ấy muốn gia đình êm ấm, hạnh phúc!

- Cũng là mong muốn của mỗi người vì không phải cứ có nhiều tiền bạc, nhà cao cửa rộng là gia đình êm ấm, hạnh phúc. Nhưng việc ấy lại hoàn toàn phụ thuộc vào ông ấy. Con cái ỷ thế nhiều tiền sống phung phí, chơi bời xả láng thậm chí sa đọa, coi thường mọi người. Học kém thì dùng tiền mua điểm, mua danh hiệu nhưng làm sao mua được kiến thức. Vợ đòi mua thứ gì, đòi đi chơi đâu cũng xỉa tiền ra đáp ứng thì tiền bạc có thể đáp ứng cuộc sống vật chất sung túc nhưng làm sao mua được sự êm ấm và hạnh phúc trong đời sống tinh thần.

Xem ra ông ấy muốn nhiều thứ mà thứ nào cũng cần thiết với cuộc sống của con người vừa giàu có vừa hạnh phúc.

Trong cuộc đời quăng lên, quật xuống đầy vất vả gian nan ông mơ ước có tiền thì bây giờ ông đã có nhiều tiền như có người nói "ông bà ấy tiêu pha không cần tính toán". Nhưng khi có nhiều tiền ông mới thấy "phải tính nhiều thứ rất đau đầu" vì không phải cứ

có tiền là cái gì cũng có được, nhất là cuộc sống êm ấm và hạnh phúc. Ông đang đau đầu về mấy đứa con sống đua đòi sa vào tệ nạn, trở thành tội phạm. Ông rất thương con và cũng đang tính dùng tiền để xoay xỏa mong nó thoát khỏi vòng lao lý không biết có được hay không, nhưng rồi ông tính đi tính lại xem việc đó có thể giúp nó thành người lương thiện hay không? Đúng là tiêu tiền thì ông không phải tính, nhưng có những việc trong gia đình thì phải tính toán đến đau đầu nhức óc.

Ngày 17/8/2008

ĐÁNH GIÁ NGƯỜI GIÀU?

Đã qua rồi cái thời ấu trĩ "kỳ thị người giàu". Nghị quyết của Đảng cũng đã nêu ra một phong trào thi đua làm giàu cho gia đình, cho tập thể và cho đất nước.

Trong thời kỳ đổi mới, người khá giả ngày càng nhiều, người giàu cũng không ít. Có những doanh nghiệp giàu có, làm ăn lương thiện, chấp hành pháp luật và có quan hệ tốt với người lao động góp phần quan trọng phát triển sản xuất, giải quyết việc làm cho dân và chăm lo làm từ thiện. Cũng có những doanh nhân làm ăn phát đạt, đã giàu rồi muốn giàu thêm, trốn thuế, làm hàng giả, không chấp hành chính sách lao động, không được người dân thiện cảm. Tuy nhiên, trong tầng lớp nào cũng có người tốt, người xấu, không nên vơ đũa cả nắm.

Ở nước bạn, sau 25 năm cải cách mở cửa, người ta tổ chức cuộc điều tra dư luận xã hội để các tầng lớp nhân dân đánh giá những mặt tốt đáng học tập và những tính xấu không

chấp nhận đối với lớp người giàu có. Kết quả điều tra cho thấy như sau:

Những tính tốt làm nên sự nghiệp: Thông minh, có quyết sách đúng (33% số người được hỏi ý kiến); chăm chỉ lao động (31%); thân thiện với người lao động, có tín nhiệm với bạn hàng (30%).

Những tính không tốt, gây dư luận không hay: Hợm của, không coi ai ra gì (60%); tham lam, hay lợi dụng sơ hở của chính sách, quan hệ với quan chức tham nhũng (50%); sống xa hoa (57%); sống trụy lạc (42%)...

Trong khuôn khổ bài báo ngắn, tôi chỉ có thể tóm tắt những điều tôi nghĩ là quan trọng. Tuy nhiên đây là điều tra dư luận xã hội ở nước bạn, và cũng chỉ nêu lên để tham khảo.

Dư luận yêu ghét không thay thế được sự giàu có nhưng có học giả nói đại ý: Sự cảm phục, yêu mến, kính trọng của xã hội là sự giàu có nhất với một con người.

Ngày 24/8/2008

NỔI TIẾNG VÀ THÀNH CÔNG?

Chúng tôi ngồi với nhau và bàn về một câu trả lời nhà báo của ông nhà văn không còn trẻ, nổi tiếng, mà chúng tôi đều biết ít nhiều.

Gọi ông là nhà văn không còn trẻ vì vào ba mươi năm trước thì ông mới còn trẻ. Cũng không thể gọi ông là nhà văn già vì ông chưa đến tuổi già; đặc biệt là ý tưởng của ông và giọng văn của ông thì còn trẻ, thậm chí rất trẻ. Gọi ông là nhà văn nổi tiếng thì đúng rồi, nổi tiếng từ những tác phẩm đầu tay gây bàn luận xôn xao trong xã hội ngay khi còn trẻ; đến bây giờ vẫn có những tác phẩm dài hơi được bạn đọc, người xem xa gần trầm trồ ca ngợi. Ông còn là nhà văn sống được, thậm chí sống sung túc bằng nghề viết chuyên nghiệp. Nhà cao cửa rộng, xe cộ hoành tráng, con cái có tiền đi du học nước ngoài cũng nhờ vào cây bút (trước đây) và bàn phím (bây giờ). Nhưng phóng viên gọi ông là "người nổi tiếng" thì ông chối đây đẩy. Phóng viên bị câu trả lời phủ đầu không thuận

lợi cho một cuộc phỏng vấn nhưng cũng là người nhanh trí cho nên thưa lại: "Thế, thưa ông, nên gọi ông là gì thì thích hợp?". Ông trả lời: "Thì cứ gọi tôi là nhà văn cũng được chứ sao. Nếu yêu mến, nói quá lời thì gọi là người có chút ít thành công trong sự nghiệp viết lách".

Kể lại câu chuyện trên, anh bạn tôi nói:

- Đúng là ông ta vẫn là người sắc sảo, khôn ngoan.

- Ở chỗ nào?

- Là người nổi tiếng thì có thể nổi tiếng vì làm chuyện tốt, nhưng cũng có khi làm chuyện xấu, thậm chí đồi bại cũng trở nên nổi tiếng cho nên ông ta chả dại gì mà nhận cái tiếng ấy. Thế là sắc sảo.

- Ông nói đúng!

- Còn thành công được hiểu là kết quả tốt đẹp như dự định. Ông ta nhận là người thành công thì đúng rồi; có ý định lập nghiệp từ văn chương thì đã đạt được kết quả mà là kết quả tốt đẹp. Còn nói "có chút ít" là sự khiêm tốn cần thiết; vả lại cuộc đời còn dài ai dám nói bước đường sau làm tốt hơn hay phụ lòng độc giả. Thế thì chẳng phải khôn ngoan là gì!

- Nhưng con người không thành công thì không thể nổi tiếng. Thành công ở lĩnh vực rộng lớn liên quan tới xã hội mới trở thành nổi tiếng. Cho nên gọi ông ta là người nổi tiếng

với ý nghĩa đạt được những thành công tốt đẹp ở những sản phẩm liên quan tới xã hội thì vẫn đúng chứ!

- Gọi ông ta là người nổi tiếng hay thành công đều đúng!

Ngày 31/8/2008

NGẠC NHIÊN CHƯA!

Cả cơ quan đều ngạc nhiên khi thấy hai ông hục hặc lẫn nhau, mà xem ra sự hục hặc ngày càng gay gắt.

Họ thường khoe là "những người từng chiến đấu chung một chiến hào, sống chết có nhau ở mặt trận Khe Sanh ác liệt". Các ông ấy rủ nhau về đây, lúc đầu cùng công tác trong một đơn vị, nhưng rồi cả hai đều công tác tận tụy và có năng lực cho nên mỗi người được trao phụ trách một đơn vị. Ngay khi đó họ cũng cộng tác với nhau rất ăn ý, thậm chí có người còn cho là họ "ăn cánh với nhau" khi họ bảo vệ lẫn nhau trong các cuộc họp chung, kẻ tung người hứng. Cho nên cả cơ quan đều ngạc nhiên khi thấy họ hục hặc lẫn nhau. Không thấy họ hàn huyên, tâm sự đã đành mà còn thấy lời qua tiếng lại dèm pha, nói xấu nhau. Lúc đầu còn nói bóng gió nhưng sau đó họ đả kích lẫn nhau trước cả cuộc họp đông người. Cho nên không chỉ ngạc nhiên mà còn phải tìm hiểu.

Có người ra vẻ am hiểu tình hình nói: "Khó gì mà không nhận ra". Và ông ta giải thích: Cơ quan có một đồng chí lãnh đạo đến tuổi nghỉ hưu, thế tất phải chọn một người để đề bạt thế vào chân đó. Trong số các đồng chí lãnh đạo các đơn vị cấp dưới có năng lực thì hai ông ấy xứng đáng hơn cả, nhưng chết nỗi lại chỉ được chọn một. Đó là lý do hai ông trước đây thân nhau bây giờ hục hặc, dèm pha, nói xấu lẫn nhau. Giải thích xong, ông ấy nói: Thì người xưa chẳng đã nói rồi sao, "khi chung một mối lo thì họ thân nhau nhưng khi chung một mối lợi thì họ ghét nhau"... Nghe thế có người hỏi: Đây là tranh ghế chứ có phải tranh lợi gì đâu, thì ông bạn đó cười nhạt trả lời: Có ghế là có lợi đấy, chứ cái ghế gỗ hay cái ghế bành đệm mút thì ai tranh làm gì.

Thế rồi lại có chuyện ngạc nhiên nữa. Vì khi lấy phiếu thăm dò để cấp có thẩm quyền quyết định thì cả hai ông đều không được tín nhiệm vì nhiều người nhận ra sự ham hố quyền lực của hai ông dẫn tới xa lánh, triệt hạ cả bạn chiến đấu thì sau đây có chức có quyền ông ấy còn thương ai, còn hợp tác được với ai. Chẳng phải có người đã nói "Càng ham muốn, cái danh cái lợi càng lùi xa" đó sao. Cho nên có gì mà phải ngạc nhiên!

Ngày 07/9/2008

NGHIÊM TRỌNG HAY KHÔNG NGHIÊM TRỌNG?

Họ đang thảo luận chung quanh một hiện tượng mà xã hội đang quan tâm. Đó là việc công chức, kể cả một số cán bộ nhà nước bỏ việc công ra làm tư. Người thì nói nghiêm trọng, người thì nói cũng là việc bình thường. Một ông khơi mào tranh luận:

- Bây giờ công chức, kể cả quan chức bỏ ra làm ngoài ghê quá!

- Có gì mà phải làm toáng lên!

- Trong năm năm qua, theo số liệu khảo sát được đăng trên báo thì có 16.000 cán bộ nhà nước bỏ ra làm ngoài, không kể những người về hưu. Chuyện xưa nay chưa từng có mà bảo không có gì nghiêm trọng!

- Thì ông thử tính mà xem, cán bộ công chức rất đông, số hơn chục nghìn là không nhỏ nhưng chưa tới 1%, cũng không có gì là ghê gớm mà phải báo động xanh, báo động đỏ cho to chuyện. Rồi họ bỏ cơ quan nhà nước chủ yếu là làm cho các doanh nghiệp

các thành phần kinh tế hoặc kinh doanh. Đâu thì cũng ở trong nước ta chứ đi đâu mà hốt hoảng!

- Vâng, thì cũng không có gì hốt hoảng cả. Nhưng nếu ông chịu tìm hiểu thì những người xin đi làm ở ngoài đều là những người còn trẻ và làm việc khá, giỏi. Có người Nhà nước bỏ tiền cho đi đào tạo ở nước ngoài chuẩn bị cho tương lai cũng xin đi và bồi hoàn chi phí đào tạo. Nghiêm trọng là ở chỗ đó!

- Đúng như ông nói vì tôi cũng được anh em cho biết. Già yếu, thậm chí nhiều tuổi và với năng lực yếu thì có xin đi cũng không có nơi nào nhận cho nên dù có bực dọc điều gì thì cũng bám lấy cơ sở để chờ về hưu.

- Thế thì ra đi phần lớn đều là những người ở trong bộ phận tinh túy. Cơ quan nhà nước có quan hệ tới việc lãnh đạo, quản lý vĩ mô và nắm giữ các bộ phận then chốt của nền kinh tế. Ở những nơi này không có người giỏi giang điều hành thì rất nguy. Nghiêm trọng, và rất nghiêm trọng là ở chỗ đó! Cho nên phải tìm cách tăng thu nhập cho họ đủ sống, nuôi được gia đình và quan trọng nhất là tạo điều kiện cho họ thi thố tài năng, công bằng trong việc bổ nhiệm.

Ngày 14/9/2008

MẤY CHÀNG NÓI QUÁ, NÓI THÊM

Nhân ngày chủ nhật, sau khi tập thể dục buổi sáng, mấy người thường ngồi tán chuyện trên trời dưới biển, vì là ngày nghỉ cho nên không bị bó buộc thời gian. Hôm nay là bàn chuyện khen chê tùm lum của cái bệnh nói quá, nói thêm. Ông bạn cũng ngồi nghe, góp chuyện: "Cũng là chuyện nói thêm, nói quá nhưng cuộc đời còn phức tạp hơn nhiều". Và ông kể chuyện cơ quan ông, lĩnh vực ông có phần am hiểu:

Ông nói rằng ở cơ quan ông có anh bạn trẻ cũng giỏi giang, hay có sáng kiến đôi khi trái với ý kiến người lãnh đạo, quản lý. Anh có một số ý kiến đúng nhưng tất nhiên không phải ý kiến nào cũng đúng. Anh ta bị thành kiến, trù úm, rất vất vả, thua thiệt đủ đường một thời gian dài; vợ con cũng khốn khổ lây. Thế rồi tình thế cũng thay đổi, nhất là từ ngày đổi mới. Anh bạn được minh oan, phục hồi chức vụ, quyền lợi. Mọi người đều mừng cho anh nhưng vì thương cảm cho số phận của

anh cho nên trong dư luận vẫn muốn tìm hiểu nhiều chuyện. Thế là lại có biết bao nhiêu chuyện rất buồn cười:

Có ông bạn vốn là bạn thân của anh ta nhưng có tham gia "chân lãnh đạo" lúc đó thì bây giờ luôn miệng ca ngợi anh và thanh minh mình vô can. Anh em biết thừa chuyện này nhưng không tiện nói ra. Nghe anh ta ca ngợi anh bạn mình thì mọi người ôm bụng cười. Cũng công bằng mà nói thì anh ta không phải người xấu bụng nhưng trong lúc anh bạn hoạn nạn thì đâu có thấy anh ta nói cho đôi lời tốt đẹp mà chỉ tảng lờ. Còn nói anh vô can thì không ai tin vì anh ở trong ban lãnh đạo một thời đầy quyền uy lúc đó!

Có mấy ông bạn cũng có phần hiểu biết thì kể chuyện, thêm thắt các hiện tượng bị trù dập của anh bạn rất lâm ly, bi ai và tỏ ra là người từ lâu đã bất bình và thông cảm với anh bạn. Một sự oan ức dù nhỏ cũng gây tổn thương cho con người nhưng có thế nào thì nên nói đúng như thế. Vả lại, cho dù thông cảm với hoàn cảnh ngặt nghèo lúc đó nhưng ai cũng biết rằng, nếu nói ngay từ lúc đó anh đã là người bất bình với những đối xử bất công thì cũng là sự thêm thắt cho oai mà thôi.

Lại có mấy bạn, nhân dịp này tìm mọi cách nêu cao sự cống hiến của anh bạn trẻ, đã từng có sáng tạo xưa nay chưa từng có

mà bị vùi dập. Nhiều người cũng nhận rằng, anh bạn trẻ đó là những người có sáng kiến, có đóng góp và thẳng thắn, cần được nói cho đúng. Và cũng thông cảm với tâm lý muốn bù đắp cho những người bị thiệt thòi. Nhưng có thế nào thì nên nói đúng như thế. Công lao, sức sáng tạo của anh là không thể phủ nhận nhưng không lớn lao như mấy người tô vẽ thêm thắt vào. Cái gì anh bạn trẻ đóng góp thì còn đó chứ có giấu đi đâu mà phải lần mò...

Ông bạn kể xong rồi cười cùng cục, nói: "Nói quá, nói thêm chẳng che lấp được sự thật; hôm nay chưa rõ thì mai kia sẽ rõ. Nhưng đáng kể nhất là lòi ra chân tướng của những vị lợi dụng sự oan ức của anh bạn mà nói thêm, nói quá, tìm cách thanh minh!".

Ngày 21/9/2008

BÊN LỀ CHÍNH SỬ

Anh bạn trẻ của tôi, tất nhiên thuộc thế hệ trẻ. Anh ham đọc những sách lịch sử để hiểu lịch sử nhưng xem ra anh quan tâm nhất lịch sử đương đại vì có nhiều điều rất cần để xem xét những việc đang xảy ra.

Ngay trong thời kỳ đổi mới, nhất là thời gian mà nhiều người gọi là "tiền đổi mới" thì nhiều chuyện xảy ra khi anh chưa ra đời hoặc còn bé chưa có điều kiện hiểu biết nhưng lại là những chuyện rất hấp dẫn cần hiểu kỹ càng. Thế nhưng, anh nói "càng đọc càng thấy rối tinh lên" nhất là khi đọc "một số hồi ký những chuyện kể lại của những người trong cuộc". Tôi an ủi anh: "Cũng dễ hiểu thôi, vì thời nào cũng có những chuyện gọi là "bên lề chính sử"". Có chuyện "bên lề" chính xác làm cho chính sử có da có thịt, sinh động hẳn lên. Nhưng cũng có chuyện do nhớ nhầm, rồi "thêm dấm thêm ớt", thậm chí bịa đặt làm rối lên. Thời nào cũng có chuyện đó, cho nên "đọc thì cứ đọc rồi cũng phải biết sàng lọc".

Nghe tôi trao đổi ý kiến thế, anh bạn trẻ ra vẻ đồng cảm, nói: "Ngay như chuyện "khởi đầu đổi mới" thì mỗi sách, mỗi bài nói một kiểu, người nói khởi đầu từ chuyện này, người nói khởi đầu từ chuyện kia, người nói công đầu thuộc ông này, người nói công lớn thuộc ông kia, chẳng biết đâu mà lần!". Tôi đành phải nói thêm: "Tôi cũng đọc khá nhiều vì cũng là người biết chút ít, cũng có cảm giác như anh bạn". Nhưng lại cần hiểu rằng: Người viết là một cá nhân, mỗi cá nhân góp thêm những điều mình biết và kể lại cho thêm phong phú nhưng không ai dám nói là mình hiểu biết cặn kẽ mọi điều ngay cả thời mình sống, rồi còn chuyện yêu ông này ghét ông kia cho nên cũng không thể không chen lẫn cảm tình, ác cảm, quy công quy tội vào một người trong chuyện kể. Đó là chưa kể nhân chuyện kể lại mà đề cao cá nhân, "ghé" công lao của mình vào đó một chút, hoặc "thanh minh, thanh nga". Cho nên mọi thứ đều coi như "chuyện bên lề chính sử". Sai đúng thế nào thời gian sẽ đánh giá đúng lại; thời mình không kịp sửa thì đời sau thế gian sẽ sửa vì sự thật chỉ có một mà thôi.

Ngày 28/9/2008

"MẤT ỔN ĐỊNH"?

Anh bạn đang là người cả nước biết tên vì đã dám đương đầu với cuộc đấu tranh chống tham nhũng đã âm ỉ trong dư luận từ nhiều năm nay. Tình cờ gặp nhau trong nhà người bạn chung. Tôi chúc mừng và cũng có phần động viên để anh tiếp tục cuộc đấu tranh khó khăn này vì có lúc anh đã bị bọn tiêu cực vu cáo "điểm huyệt". Thấy anh không hồ hởi như lần gặp trước cho nên tôi phải hỏi:

- Có chuyện gì không? Lãnh đạo và dân cả nước đang đứng sau lưng ông cho nên tiếp tục tiến công, làm đến cùng, phá bằng được cái ung nhọt này như ông đã từng tuyên bố!

- Cũng quyết tâm làm nhưng cũng có nhiều chuyện rắc rối, đau đầu lắm!

- Xông vào ổ kiến độc thì cũng phải chịu dăm ba con đốt, cắn răng mà chịu.

- Ai làm việc thì cũng có ưu có khuyết, có nhược. Nhưng cá nhân mình chẳng có chuyện tiêu cực, tư túi gì cho nên cũng chẳng ngại.

Nhưng ngay trong những người cùng bắt tay quyết tâm đấu tranh ngay từ buổi đầu thì bây giờ cũng có người nói: "Làm tới cùng, tung toé mọi chuyện ra thì e mất ổn định!".

- Sao lại mất ổn định?

- Nếu làm tới cùng thì động tới nhiều tổ chức, nhiều người, không chỉ ở địa phương, không chỉ cấp bé!

Tôi hiểu tâm sự của anh vì biết rằng trong cuộc đấu tranh này càng vào sâu càng hóc hiểm, người yêu quý, ủng hộ rất đông nhưng người ghét, thậm chí thù hằn cũng không ít. Trong lúc này ai cũng thấy cần sự ổn định để làm ăn, phát triển, nhưng để cho kẻ ăn cắp, vi phạm pháp luật "ổn định" thì người tốt, người làm ăn lương thiện không thể yên tâm, quốc gia sẽ không ổn định, thì sẽ là "mất ổn định" lớn!

Ngày 05/10/2008

ANH ẤY SỢ!

Lời khen thì có lúc như tiếng ru êm đềm mát lòng hả dạ, khi thì như giọng hát bốc lửa cổ vũ tiếp tục vươn lên. Ai mà chẳng thích khen; anh ấy cũng thế. Làm việc trong cơ quan cũng như lúc này ra kinh doanh, anh đều có những thành đạt cho nên cũng được nhiều lời khen cùng một số danh hiệu, có những danh hiệu quá to tát làm cho anh có lúc ngượng chín cả người. Có người coi anh là "người có kinh nghiệm trong việc lấy lời khen và đoạt các danh hiệu". Chẳng biết đó là tiếng khen hay là tiếng chê, nhưng anh cũng không thật quan tâm. Vì thực chất thì đơn vị anh đạt được thành tích thật, không lừa dối ai. Nhưng rồi gần đây anh lại ngại những tiếng khen và những cơ hội được khen. Có dịp anh không đăng ký nhận một danh hiệu cao quý; có người giục anh thì anh chỉ ậm ờ, nói lửng lơ: "Thôi, đăng ký làm gì, vừa mất tiền vừa thêm phiền phức".

- Sao lại như thế? - Có bạn đồng nghiệp mới đang hăng hái vào cuộc chơi, hỏi anh.

- Cũng đơn giản thôi vì mình không thích?

- Vì sao lại không thích?

- Vì không muốn xấu hổ phải đứng chung bảng với những người bỏ tiền ra mua danh?

- Chắc không chỉ vì lý do đó mà anh bỏ cuộc?

- Rồi cũng lắm phiền phức!

- Là những gì hả anh?

- Trước hết là một số cán bộ đến kể công trong việc đề cử, đều ngầm hiểu là phải chi tiền để "tri ân"!

- Rồi còn gì nữa?

- Rồi một lô nhà báo đến lấy tài liệu viết bài, lại phải đãi đằng, chi phong bì. Nhưng rồi sợ nhất là một số các "bố nhà báo" kém hiểu biết cho nên viết sai, có bố nói vống lên nghe mà phát ngượng, rồi bị hiểu lầm. Nhưng quan trọng là cái tính đố kỵ trong các bạn đồng nghiệp; mỗi lần được khen là một lần trở thành đích ngắm cho người ta soi mói, gièm pha. Cho nên mỗi khi được khen là một lần tôi sợ, đón chờ những lời nói, kể cả đơn thư moi móc...

Đúng là anh ấy là người đứng đắn cho nên sợ những gì không đúng đắn chung quanh những lời khen, tặng danh hiệu không đúng đắn.

Ngày 12/10/2008

NỂ AI VÀ CÁI GÌ?

Đơn vị anh đang có chuyện bê bối; cũng không phải cả đơn vị đều bê bối mà chỉ có một đơn vị thuộc quyền thôi, nhưng không giải quyết cho nên cả đơn vị bị mang tiếng. Không phải anh chị em không biết, không đấu tranh nhưng vẫn không ăn thua. Vì đơn vị đang có những bê bối đó lại là "con cưng" của thủ trưởng; cũng có người hiểu biết cho rằng đơn vị đó còn là "con cưng" của cấp trên thủ trưởng, cho nên thủ trưởng nể, không vì nể đơn vị đó mà nể cấp trên, sợ "vuốt mặt không nể mũi". Cho nên cứ lình xình như nhọt bọc, nói hẳn ra thì không, mà cứ xì xầm.

Thế rồi có thủ trưởng mới được đề bạt về nhận nhiệm vụ. Nhiều người nghĩ rằng có thể giải quyết gọn gàng vì thủ trưởng mới không có gì ràng buộc. Thế rồi mọi chuyện vẫn như không có chuyện gì. Có người bạn thân với đồng chí thủ trưởng mới trao đổi ý kiến với anh. "Nhân dịp cậu mới về nhận nhiệm vụ, không liên quan, không có chuyện bó buộc, thì

giải quyết béng đi cho đơn vị ổn định", thì được trả lời: "Mình biết cả, nhưng tế nhị lắm ông ơi. Không dễ đâu". Với tình thân bạn bè, anh hỏi:

- Có gì tế nhị thế?

- Mình biết rõ, đúng là có chuyện bê bối lớn ở đơn vị ấy. Nhưng lại động tới người tiền nhiệm, bới ra dễ bị hiểu lầm!

Thế là mọi sự kỳ vọng của anh chị em lại tan như bọt xà phòng. Nhưng rồi họ vẫn phải tìm hiểu về thái độ chập chờn của thủ trưởng mới mặc dù anh không dính dáng gì. Và họ hiểu dần ra. Có người nói: "Thủ trưởng cũ không chỉ là người tiền nhiệm theo tình cảm của người kế nhiệm mà mới được đề bạt lên cấp trên, cho nên anh thủ trưởng mới không chỉ nể người tiền nhiệm mà còn nể cấp trên". Lại có người, sau khi tìm hiểu nhắc lại: "Thủ trưởng cũ cũng không có dính dáng gì chuyện tiền nong vì cái người phụ trách đơn vị đó lại thân với người ở cấp cao hơn, cho nên người phụ trách đơn vị đó không chỉ là con cưng của ông mà là "con cưng của cấp trên cho nên phải nể"".

Lằng nhằng như thế cho nên thủ trưởng mới cũng phải nể hơn cả người tiền nhiệm. Nói cho cùng cũng là các ông ấy "nể" cái ghế của mình mà thôi.

Ngày 19/10/2008

LẠI CHUYỆN SO SÁNH?

Khi kiểm điểm thường phải có những so sánh để đánh giá. Sắp tới, khi kiểm điểm công tác một năm hoặc nửa nhiệm kỳ Đại hội, chắc phải có những so sánh để đánh giá.

Có nhiều cách so sánh. So sánh với cùng thời gian này năm trước hoặc thời trước để thấy sự tiến bộ. So sánh với mục tiêu đề ra để thấy việc thực hiện các nhiệm vụ. So sánh với các nước, các tỉnh chung quanh hoặc so sánh với mức bình quân chung của thế giới, khu vực hay cả nước để biết mình đứng ở chỗ nào trong bản đồ chung. Sự so sánh nào cũng đều cần thiết để mọi người cùng đánh giá sự phát triển của nước mình, địa phương mình. Nhưng xem ra khi công bố, người công bố có những mục đích riêng có khi không vì lợi ích chung. Đó là chưa kể những thủ đoạn tinh vi làm sai lạc các con số vào những thời điểm nhạy cảm vì một mục đích nào đó. Có thể lấy thí dụ từ việc

công bố những thành tựu hoạt động du lịch trong tám tháng đầu năm 2008, nếu chỉ lấy việc du khách nước ngoài vào nước ta sẽ chưa thể hiện đầy đủ hiệu quả của hoạt động du lịch.

Người ta nêu con số khách du lịch tăng 6,8% so với cùng kỳ năm trước; trong thời kỳ khó khăn về kinh tế thì số liệu đó cũng có thể nói là cố gắng và đất nước ta, một đất nước ổn định chính trị, đang trên đà phát triển, có nhiều cảnh quan hấp dẫn, con người thân thiện, vẫn là một điểm đến hấp dẫn. Nghĩa là có thể mừng.

Nhưng báo cáo cũng nêu lên con số so sánh khác rất thú vị:

Malaixia có 22 triệu dân, có 20 triệu khách du lịch quốc tế trong năm 2007.

Xingapo với 4 triệu dân đã đón 20 triệu khách du lịch quốc tế.

Thái Lan với 63 triệu dân, đón 15 triệu khách quốc tế.

Còn Việt Nam ta với đất nước 85 triệu dân, chỉ đón được 4,2 triệu khách du lịch quốc tế...

Thế là bên cạnh niềm vui lại có điều không vui vì với những yếu kém nhiều mặt, từ sản phẩm du lịch không phong phú, cơ sở hạ tầng và người hướng dẫn chưa đáp ứng yêu cầu... cho nên hiệu quả thua kém nhiều nước trong khu vực.

So sánh khách quan, công bố công khai để mọi người thấy những cố gắng và cả những yếu kém để nhìn ra đúng mình. Thế là lại có thêm sức mạnh mới để cùng vươn lên.

Ngày 26/10/2008

NỬA VỜI

Anh chị em trong cơ quan đều công nhận anh là một thủ trưởng nghiêm túc, trong sạch. Anh là người tỏ thái độ và kiên quyết trong đấu tranh chống tham nhũng, thậm chí còn công khai hứa hẹn trước công chúng sẽ xây dựng một cơ quan trong sạch ở một nơi có lắm quyền lực ban phát. Thấy thủ trưởng cơ quan quyết tâm như thế cho nên những người tốt trong cơ quan cũng tích cực đấu tranh; đối với những đồng chí đó anh hết lòng ủng hộ, gặp gỡ từng người để động viên, còn biểu dương công khai trước đông đảo anh chị em để cổ vũ mọi người làm theo. Trong cơ quan, cũng không thể nói là tất cả, nhưng nhiều người phấn khởi, trông cậy ở anh.

Nhưng rồi được một thời gian thấy anh không còn mặn mà với những người tích cực đấu tranh chống tiêu cực như buổi đầu phát động, thậm chí có trường hợp còn tỏ ra không hài lòng. Vì lý do gì, thì anh chị em phải tìm hiểu. Có người nghi ngờ "anh ấy lại

dính vào" nhưng không có chứng cớ, vả lại ai cũng thấy anh sống và làm việc đàng hoàng minh bạch, không thể nghi ngờ. Thế thì vì sao? Có người nói:

- Có thể do tích cực đấu tranh, truy đến cùng cho nên động tới những người, những bộ phận nhạy cảm, làm cho anh khó xử chăng?

- Cũng có thể như thế, nhưng còn có nguyên nhân gì khác nữa không?

- Rồi đấu tranh tung toé ra, chỗ nào cũng có chuyện, không to thì nhỏ. Anh được cấp trên biểu dương nhưng cũng thấy cơ quan anh có nhiều bê bối; đồng thời trước thiên hạ, hình ảnh cơ quan anh cũng không còn đẹp đẽ, liên quan tới trách nhiệm của anh là thủ trưởng, cho nên anh không bằng lòng chăng?

- Cũng có thể như thế, nhưng gỡ ra những ung nhọt là để cho cơ thể lành mạnh chứ việc gì phải băn khoăn. Không quyết liệt, triệt để thì làm sao gỡ được căn bệnh này?

- Chúng mình là nhân viên thì nghĩ thế, nhưng anh ấy là thủ trưởng thì có thể nghĩ khác!

Hẳn anh là người đấu tranh chống tiêu cực nhưng không muốn đấu tranh đến cùng? Chính vì vậy mà anh ấy ủng hộ những đồng chí trong cơ quan đấu tranh chống tiêu cực, nhưng lại không bằng lòng với những hành động

quyết liệt của họ. Họ vẫn thấy anh là người trong sạch nhưng đấu tranh thì nửa vời cho nên người xấu vẫn có thể náu mình và người tốt thì kém hồ hởi, cuộc đấu tranh khó thành công.

Ngày 02/11/2008

TRẺ VÀ BÀI HỌC VỀ LỚP TRẺ

Buổi tối 25/10/2008 và suốt cả ngày hôm sau rồi hôm sau nữa, những người yêu bóng đá và có thể nói là phần đông dân cả nước đều vui mừng và bàn tán về Đội bóng đá trẻ Việt Nam đã ôm chiếc Cúp vô địch giải Mécđêca (Merdeka) lần thứ 40 ngay trên sân nước chủ nhà Malaixia. Cũng biết đây là một giải đấu giao hữu nhưng ai cũng mừng vì đây là lần đầu tiên từ sau khi thống nhất đất nước bóng đá Việt Nam mới nhận được một giải vô địch ở nước ngoài và cũng là sau 42 năm, Cúp vô địch Mécđêca mới trở lại Việt Nam. Mọi người vui vì hy vọng sẽ là tín hiệu mới cho nhiều niềm vui khác. Tất nhiên cũng chỉ nên coi là tín hiệu của tài năng.

Người ta khen các cầu thủ chiến đấu kiên cường hết lòng vì màu cờ sắc áo của Tổ quốc và tôn trọng kỷ luật đấu pháp. Người ta khen Ban huấn luyện đã biết mình biết người đề ra đấu pháp hợp lý và thêm tin tưởng vào những nhà dẫn dắt nội. Nghĩa là đủ những lời khen

và lòng tự hào và Ban huấn luyện cũng như các cầu thủ đều xứng đáng với những lời khen đó. Chắc chắn dư âm của những chiến thắng đầy tự hào này sẽ còn đọng lại rất lâu và luôn luôn là những tấm gương cho các đội tuyển nước nhà không chỉ trong môn bóng đá.

Nhưng sau những điều mừng vui, thì cũng có những nhận xét công bằng, cho rằng "thắng lợi này chủ yếu là thắng lợi của tinh thần chiến đấu ngoan cường và một đấu pháp hợp lý trước một đội bóng mạnh chứ chưa phải là chiến thắng của một đội bóng mạnh như ta mong muốn".

Rồi trong khi rất mừng về một lớp cầu thủ trẻ tài năng và dũng khí thì những câu hỏi mới lại được đặt ra:

Vì sao trong các cuộc thi quốc tế về khoa học hoặc một vài môn thể thao, các thí sinh, tuyển thủ trẻ của ta đều đạt giải cao hoặc rất cao nhưng khi vào tuổi trưởng thành lại rất ít các nhà khoa học hoặc các tuyển thủ đạt thứ hạng cao trên thế giới. Phải chăng là do bản thân các tài năng trẻ chủ quan, có danh là có tiền nhiều cho nên lao vào ăn chơi phá sức, không giữ kỷ cương, không tiếp tục cố gắng. Cũng cần nói tới trách nhiệm của các cơ quan truyền thông và quản lý trong việc tâng bốc quá mức gây tâm lý chủ quan và tiếp tục bồi dưỡng, nâng đỡ tài năng trẻ.

Rồi người ta lại nhắc tới những ngày sống trong sung sướng đầy tự hào khi đội bóng của Việt Nam ở sân bóng nước ngoài trong một giải đấu chính thức đã thắng đội bóng Hàn Quốc 1-0, một đội bóng có thứ hạng cao trên thế giới, và người ta tin vào lớp trẻ Thế hệ vàng đó. Thế rồi sao? Tài năng thì vẫn còn đó, có một số tiếp tục phát triển nhưng số được gửi gắm niềm tin lớn nhất lại mắc vào tiêu cực, cũng chỉ vì mấy đồng tiền đã giàu rồi còn muốn giàu hơn nữa, đã làm hỏng không ít bạn trong lớp trẻ tài năng đó, có người vào vòng lao lý. Mọi người đều tiếc nhưng không thể châm chước. Và các bạn trẻ đó đã hối hận nhưng đã quá muộn.

Những niềm vui và những câu hỏi đặt ra trong lúc này đều là những vấn đề rất nghiêm túc.

Có được lớp trẻ tài năng là rất quý nhưng làm sao giữ gìn và phát triển những tài năng đó lại không đơn giản. Đó là trách nhiệm của bản thân các bạn trẻ tài năng cũng như trách nhiệm của các cơ quan giúp đỡ, bồi dưỡng tài năng. Ru ngủ, thoả mãn với những thành công bao giờ cũng là dấu hiệu của điểm dừng, có khi là dấu hiệu của tụt dốc.

Ngày 09/11/2008

SIÊU LÀ GÌ?

Anh bạn tôi là nhà báo kể rằng, một hôm đứa con học lớp 7 về hỏi "Siêu là gì hả bố?". Thật khó trả lời cho rành mạch, vả lại đang bận cho nên, anh nói: "Thì con tra từ điển; từ điển phổ thông không có thì tra từ điển tiếng lóng vậy!". Một lúc sau, con anh nói: "Có trong từ điển rồi bố ạ, siêu là cao thủ, hơn người, vượt lên trên cái bình thường, như siêu đẳng, siêu nhân, siêu cường". Nghe con anh thắc mắc về cái từ đó cho nên anh phải hỏi:

- Vì sao con lại hỏi từ đó?

- Vì thấy các bạn làm một điều gì đó thú vị hoặc hay hớm thì thường khoe "siêu".

- Ngôn ngữ của các con bây giờ hay nói gọn, cũng có lúc khó hiểu cho chính xác.

- Nhưng con đọc báo thấy đánh giá người này là siêu đẳng, người kia là siêu sao, siêu mẫu. Thế thì ai xác nhận họ là siêu nọ siêu kia hả bố?

- Đẳng cấp này nọ cũng có quy định, người mẫu cũng được xác định trong các cuộc thi với thứ hạng khác nhau. Khi xác định trọng lượng,

chiều dài tối đa, nhưng vượt qua cái mốc đó gọi là siêu trọng, siêu trường. Nghĩa là phải có mức độ quy định, còn sao nọ sao kia thì hình như không có những quy định, chỉ có "Sao Mai điểm hẹn" với hàm ý là những giọng hát triển vọng sẽ thành những tiếng hát nổi tiếng được công chúng hâm mộ mà thôi. Nhưng tất cả đều phải tuyển chọn qua các cuộc thi. Đúng là không nơi nào quy định các danh hiệu "siêu sao" cả.

- Thế thì sao cơ quan báo chí của bố vẫn cứ tung hô, đọc một dịp thấy nước ta có nhiều "sao" quá!...

Đúng là câu hỏi này rất khó trả lời cho minh bạch, gọn gàng. Nhưng rồi anh cũng nói với cháu: "Thì cũng như bạn của con làm một việc gì đó tự phong là "siêu", đánh giá một việc gì đó tự cho là "siêu" chứ có ai công nhận đâu. Cũng như một số nhà báo qua theo dõi dư luận rồi cũng đánh giá "siêu nọ siêu kia", có khi vì cảm tính chưa đủ căn cứ khoa học, không qua bình tuyển, cũng có khi bị mua chuộc mà nói vống lên để đánh bóng tên tuổi một ai đó. Cho nên con cứ tin vào các đẳng cấp đã được quy định, chứ còn từ "siêu" nghe rất mơ hồ có khi đầy cảm tính, có khi ẩn giấu những động cơ không hay để đánh lừa mọi người".

Ngày 16/11/2008

DANH CHÍNH, LỢI CHÍNH

Trong thời buổi "chủ nghĩa thực dụng" đang lan tràn, người ta hay nêu gương những con người cúc cung tận tụy phục vụ, "không màng danh lợi". Điều đó rất đúng. Nhưng có người nói lại:

- Danh lợi thì cũng có dăm bảy đường!

- Thế là thế nào, ông thử giải thích xem?

- Thì trong lịch sử văn học nhiều người hay nhắc tới câu thơ nổi tiếng của nhà thơ nổi tiếng nước ta "Phải có danh gì với núi sông" đấy ư!

Rồi trong quá trình hội nhập quốc tế, chúng ta chẳng đang phấn đấu để hàng hóa, doanh nghiệp nước ta có sức cạnh tranh cao, "có danh và có lợi" mỗi ngày một lớn trên thương trường và cả trên chính trường đó ư!

- Đúng là như thế, đó là "danh chính, lợi chính" như người xưa thường nói.

- Thế thì phải phân biệt. Điều cần phê phán ở đây là phê phán những kẻ hám danh,

hám lợi riêng làm hại người, có khi làm xấu truyền thống tốt đẹp và hình ảnh của cả dân tộc.

Có kẻ hám danh, tìm cách hối lộ, van vỉ để được đỗ bằng này bằng nọ, phong hàm Giáo sư, Phó Giáo sư vì ý đồ riêng làm hoen ố cả học vị, học hàm, làm đau khổ cả những người chân chính khi phải đứng chung danh sách với những kẻ thiếu đức, thiếu tài.

Có kẻ hám lợi trong kinh doanh, làm hàng giả làm hại đồng nghiệp chân chính, làm hại cả uy tín quốc gia... Còn có thể kể ra rất nhiều chuyện xấu xa nữa.

- Đúng như ông nói, cũng cần phải phân biệt. Cái danh, cái lợi nhiều khi là động lực cho sự phát triển tài năng cá nhân và cho đất nước. Đất nước cần có nhiều người nổi tiếng và nhiều người giàu. Tất nhiên phải là danh chính, lợi chính.

Ngày 23/11/2008

MẠNH?

Một anh bạn nói: "Ông ta mạnh thật?" thế là bị hỏi dồn dập: "Mạnh về gì?".

- Mạnh là mạnh, sao lại hỏi mạnh về gì?

- Anh nào cũng muốn mạnh, nhưng thời buổi này có nhiều thứ mạnh cho nên phải hỏi. Có người "mạnh khoẻ không mấy khi đau yếu, có thể là lực sĩ, võ sĩ, đánh trận nào cũng thắng", có ông "mạnh về đất đai, nhà cửa, chỗ nào cũng tranh phần", có người "mạnh về "đạn", "tiêu tiền không cần suy tính, vào chỗ nào cũng mang đạn đi xuyên thủng"", có vị "mạnh về phe phái, không ai làm gì được, đi đâu cũng có người nâng, gặp hoạn nạn kiểu gì cũng có người đỡ"... và còn nhiều thứ mạnh nữa.

- Không, tôi không nói về sức khoẻ. Ông này xem ra đàng hoàng không phải người như các ông nói!

- Nhưng ông ấy là ai?

- Là ông lãnh đạo mới được cất nhắc của tỉnh ta.

- À biết rồi. Nhưng anh bảo ông ta mạnh là mạnh thế nào?

- Thế các ông không đọc báo, xem truyền hình sao? Trong buổi ra mắt các đại biểu có nhiều nhà báo dự, ông ấy nói về chống tham nhũng, lãng phí, về cải cách "thủ tục hành dân" rất mạnh, nghe mà khoái tai, sướng bụng!

- Thì chúng tớ cũng có nghe trên đài. Ông nào mới nhận nhiệm vụ cũng thường hứa hẹn. Nhưng đấy là *mạnh nói* mà các cụ ta thường gọi là "mạnh miệng". Cũng còn hơn cái ông chẳng dám nói, chẳng dám hứa hẹn gì. Nhưng mình không vội xúc động như cậu đâu. Cũng còn phải xem ông ấy có "mạnh làm" hay không. Điều quan trọng là, xem thời ông ấy đảm đương nhiệm vụ thì tham nhũng, lãng phí có giảm hay không, sự phiền hà đối với dân có đỡ hay không, những lời ông ấy hứa có thực hiện được không; đó mới là điều người dân mong muốn. Lúc đó mới có thể đánh giá xem ông ấy có mạnh thật hay không.

Ngày 30/11/2008

BÌNH THƯỜNG
HAY KHÔNG BÌNH THƯỜNG?

Họ đang tranh cãi nhau chung quanh chuyện "sính dùng đồ ngoại". Một cụ thì phê phán rất gay gắt chuyện "sính dùng đồ ngoại" của một số người, ngay cả con cháu trong nhà nhưng bảo cũng không ăn thua, cho là "bố già Khốttabít", "cho là hoà bình rồi mà cứ bắt con cháu sống như thời chiến tranh sao được", rồi "ăn mặc xoàng xĩnh, xô bồ bây giờ, ra đường chúng bạn chê cười". Con cháu nói kiểu đó cãi không lại cho nên tìm bạn để trút cơn tức giận, mong được chia sẻ. Nhưng một cụ nói: "Đúng là bây giờ không phải như ngày xưa, đã tham gia thị trường thế giới thì cứ cái gì tốt mà rẻ là họ mua, cấm sao được". Xem ra, cụ nào cũng có lý lẽ để phản bác hoặc chấp nhận của mình, không ai chịu ai. Nhưng rồi cụ phản đối nói giọng tức giận:

- Nhưng đọc báo, nghe đài tức không chịu được!

- Trên báo họ nói những gì?

- Họ không bình luận nhưng đưa ra một điều tra của một tập đoàn truyền thông hàng đầu thế giới, nêu lên kết quả điều tra ở 16 nước thì người tiêu dùng Việt Nam xếp thứ nhất trong sở thích "dùng hàng có thương hiệu của các hãng sản xuất nước ngoài", mà 15 nước kia đều là những nước có GDP bình quân đầu người cao hơn nước mình rất nhiều. Chẳng biết đó là lời khen hay tiếng chê?

- À, tôi có đọc trên một tờ báo kinh tế nước ta. Công việc điều tra đó không phải để tôn vinh hoặc dìm ai mà thuần túy chỉ khảo sát thị trường tiêu thụ để dự báo kinh doanh mà thôi. Nhưng khắc phục nó phải từ hai phía, từ phía ý thức người tiêu dùng, khuyến khích dùng hàng nội hoá, nước nào họ cũng làm như thế, không thể coi khuyến khích dùng hàng nội hoá là bảo thủ, không hợp thời. Thứ nữa và quan trọng hơn là các nhà sản xuất trong nước phải vươn lên nâng cao chất lượng, cải tiến mẫu mã, kiểu dáng, giảm giá thành. Có như vậy hàng hoá mới có sức cạnh tranh ngay trên thị trường nội địa, hấp dẫn người tiêu dùng, chứ thời buổi này không có thể ép buộc, lại không chỉ hô hào yêu hàng nội hoá chung chung được!

Ngày 07/12/2008

KIỄNG CHÂN CHO CAO!

Ông ta vốn là nghệ sĩ có tài. Không phải ông tự nhận mà xã hội công nhận. Ông là thần tượng của lớp trẻ. Nhiều bạn trẻ đến xin chữ ký của ông, có bạn còn cố nài xin ông cho chụp một bức ảnh chung để làm kỷ niệm có thời được đứng cạnh người nổi tiếng. Danh ông nổi như cồn, vào hạng nhất nhì.

Thế rồi người ta bắt đầu có lời xì xào chuyện ông đạo văn, đạo nhạc. Với tài năng và kỹ xảo tinh vi ông những tưởng không ai biết. Nhưng ông giỏi che giấu thì trên đời này lại có người giỏi phanh phui. Thế là dư luận om sòm. Lúc đầu ông không nói gì như con người "bất cần", coi thường những kẻ kém hiểu biết. Nhưng trên đời này có nhiều người hiểu biết hơn ông hoặc ít nhất cũng bằng ông, cho nên họ đâu có chịu. Họ tiếp tục đưa ra những chứng cứ. Lời bàn ra tán vào ngày càng sôi nổi buộc ông phải lên tiếng.

Đầu tiên ông nói giọng kể cả, cho rằng trên đời này những tài năng lớn thường gặp nhau.

Nghĩa là ông vẫn cho rằng ông là tài năng lớn. Cũng phải nhận ông là một tài năng, thậm chí được nhiều người công nhận là có thứ hạng cao. Nhưng không phải cứ là người có tài năng thì có quyền ăn cắp, lừa lọc. Cho nên nhiều người vẫn không chịu và họ lại tiếp tục đưa ra các chứng cứ. Thế rồi trọng tài phán xử có chuyện "đạo" trong một tác phẩm của ông. Trong sự nghiệp của ông có rất nhiều công lao, nhưng chỉ một lần lừa lọc thì cũng trở thành kẻ lừa đảo.

Nghe chuyện đó, nhiều người tiếc cho ông, nói:

- Sao ông ta dại thế. Sự nghiệp của ông đã lớn lao lắm rồi, ai cũng phải công nhận. Thêm một chuyện nhỏ nữa thì có thêm gì vào công trạng lớn lao của ông!

- Thế là các vị không hiểu ông ấy rồi. Ông ấy đã lớn nhưng còn muốn lớn hơn. Đã vào hạng nhất nhưng muốn cái gì cũng vô địch. Đã rực rỡ, hoành tráng rồi còn muốn tuyệt hảo để mọi người cúi đầu kính phục. Cho nên mới ra cơ sự này. Cả tấm vải đẹp chỉ cần một vết nhơ thì vẫn là tấm vải bẩn. Và ai cấm mồm thiên hạ còn suy diễn, nghi ngờ hết chuyện này sang chuyện khác, chắc gì trong thời gian ngắn đã yên ổn!

- Xem ra không phải chuyện lừa lọc trong đạo nhạc, hát nhép, đạo văn, mà còn nhiều chuyện

to tát hơn. Đã có tài lại muốn lĩnh vực nào cũng trở thành tài năng. Đã cao rồi còn cố kiễng chân cho cao hơn thiên hạ. Mà nhón chân thì làm sao đứng được lâu, có khi còn ngã chổng kềnh. Người nào dù cao lớn tới đâu, chỉ cần một bước chân hụt thì cũng có thể ngã.

Ngày 14/12/2008

NỀN DÂN CHỦ THƯƠNG MẠI!

Cả thế giới đang phải đối đầu với nạn tham nhũng, chỉ có nặng nhẹ khác nhau tùy theo từng quốc gia. Và người ta đều có định nghĩa về tham nhũng, là một bệnh của quan chức lợi dụng quyền lực để thoả mãn lòng tham. Tham nhũng xem ra ngày càng phát triển với rất nhiều thủ đoạn tinh vi với nhiều kiểu. Gần đây, một số chuyên gia đưa ra một khái niệm mới để chỉ một loại tham nhũng mới tuy xuất hiện từ lâu nhưng xem ra ngày càng phát triển, phải có tên riêng để gọi. Đó là "tham nhũng chính trị". Cho nên họ mới phải trao đổi ý kiến với nhau:

- Vậy, họ gọi tham nhũng chính trị là gì?

- Đó là họ quan sát từ những thể chế ở các nước có cách mạng sắc màu, dùng tiền để mua các ghế nghị viện, mà họ cho rằng đang phát triển ở các nước đang phát triển và những nước chuyển đổi sau khi cách mạng xã hội chủ nghĩa lâm vào thoái trào.

- Cũng không loại trừ những nước phát triển đâu, cứ đọc báo thì biết. Vì có lạ gì đâu, ngay ở các nước này cũng có nhà nghiên cứu đã gọi là "nền dân chủ thương mại".

- Thế thì họ giải thích "nền dân chủ thương mại" là gì?

- Theo nhà nghiên cứu đó thì đó là "sự ủy nhiệm được mua bằng tiền". Nói cho dễ hiểu thì những cuộc bầu cử nhân danh dân chủ ở đây đều có giá cả. Dùng tiền với các khẩu hiệu mị dân để mua phiếu.

- Ta không khái quát hoá như họ nhưng nói thẳng ra cái bệnh chạy chọt, mua quan bán chức đấy thôi!

- Nhưng xem ra phức tạp và tinh vi là vì có cả một công nghệ mua bán trong các cuộc bầu cử rất tinh vi. Ở một số nước đã có những điều luật để ngăn ngừa cái bệnh này đang khá phổ biến ở cái nơi gọi là "tranh cử tự do" nhưng đã có thể ngăn chặn được đâu. Rồi ở ta, nếu không cẩn thận cũng có thể phát triển đấy.

- Đúng là cái bệnh "tham nhũng chính trị" và "nền dân chủ thương mại" như họ nói nguy hiểm thật. Thiên hạ đã biết từ lâu, có ghế không phải chỉ cho oai mà có ghế còn có tiền, có khi rất nhiều tiền cho anh ta, cho nhóm cùng lợi ích của anh ta!

Ngày 18/12/2008

SỬA SOẠN ÁO BƠI ĐI DỰ TỔNG KẾT!

Mấy hôm nay chị chuẩn bị đi dự Hội nghị tổng kết công tác của ngành. Thấy chị chuẩn bị rất chu đáo của một chuyến đi xa, như những chuyến đi nghỉ hè của gia đình, lại chuẩn bị cho cả hai đứa con đi theo. Cho nên anh phải hỏi:

- Cơ quan em tổ chức tổng kết công tác ở đâu thế?

- Ở Nha Trang?

- Sao lại phải vào mãi Nha Trang tổng kết trong khi cơ quan của em đóng tại Hà Nội, cùng lắm thì cũng chỉ liên hệ với các tỉnh miền Bắc?

- Cơ quan tổ chức tổng kết công tác kết hợp cho cán bộ, nhân viên đi du lịch, nghỉ mát, tắm biển?

- Hội nghị tổng kết cần những người đang làm việc vì sao lại cho các con đi cho vướng víu?

- "Sếp" đưa cả nhà đi cho nên cho phép nhân viên mang con hoặc vợ, hoặc chồng đi theo.

- Thế thì có thời giờ đâu mà bàn bạc, thảo luận!

- Tổng kết năm nào chả thế! Bộ phận miền Nam thì đi Mũi Né tổng kết, tắm biển. Bộ phận ngoài này thì đi Nha Trang. Hội nghị thì cũng "vui là chính" chứ ai thiết gì thảo luận. Sáng đi tắm tới 9 giờ mới về họp. Chiều hai giờ bắt đầu làm việc tới bốn giờ lại đi tắm. Hội nghị thì cũng đến đấy nghe báo cáo, khen thưởng chứ có thời giờ đâu mà thảo luận. Tổng kết năm ngoái ở Đồ Sơn cũng thế.

- Thảo nào đi dự họp tổng kết mà chỉ thấy em sắm sửa quần áo bơi!

Ngày 25/12/2008

Phần thứ hai

TRAO ĐỔI Ý KIẾN VỚI ĐỒNG NGHIỆP

TRUYỀN THỐNG - TÀI SẢN VÔ GIÁ, MÃI MÃI VÔ GIÁ

Khi nói tới truyền thống, người ta thường nói tới cái gì tốt đẹp truyền từ đời này sang đời khác. Truyền thống có nhiều loại như truyền thống cách mạng, truyền thống sản xuất, kinh doanh, truyền thống hiếu học, khoa bảng, truyền thống vượt qua khó khăn, truyền thống giữ gìn gia phong... Lại có truyền thống dân tộc, truyền thống địa phương, dòng học... Và truyền thống nào cũng là vốn quý, rất đáng trân trọng vì không phải nước nào, địa phương nào, dòng họ nào cũng có truyền thống tốt đẹp, đặc biệt là bề dày của nó. Hạnh phúc thay cho dân tộc nào, địa phương nào có bề dày truyền thống vẻ vang. Dựa lưng vào truyền thống vẻ vang là dựa lưng vào bề dày lịch sử, là bệ phóng để vươn lên thành đạt trong tương lai. Truyền thống của dân tộc ta là truyền thống nắm bắt thời cơ, vượt qua thách thức để đi lên. Trong thời điểm tham gia Tổ chức

Thương mại thế giới (WTO), ta càng nghĩ tới truyền thống vẻ vang đó.

Nhưng truyền thống là công lao của quá khứ, cũng như khả năng là cái gì tuy chưa là hiện thực nhưng có thể đạt tới, trong khi con người lại hướng tới tương lai, và sống trong hiện thực. Cho nên, có lúc có người nói theo giọng mỉa mai: "Ôm truyền thống, sống khả năng" để chỉ những người chỉ gặm nhấm truyền thống cha ông mà không tiếp tục vươn dậy cho xứng nghiệp cha ông, hoặc chỉ "ca" mãi bài ca khả năng mà không quyết tâm biến khả năng thành hiện thực. Nói vậy thôi, chứ thật ra, cũng như truyền thống, khả năng tuy là điều kiện để phát triển nhưng không phải quốc gia nào, địa phương nào và người nào cũng có những khả năng để bật dậy nhanh chóng. Thế rồi, có người còn nói: truyền thống là vốn quý nhưng truyền thống lại có khả năng tạo ra sự bảo thủ, trì trệ vì sửa đổi thậm chí xoá bỏ nền nếp, thói quen lâu đời để tiếp tục sáng tạo, không dễ dàng gì.

Chính vì vậy, khi tình cờ đọc bài phát biểu của một vị lãnh đạo lão thành, một vị chỉ huy quân đội nổi tiếng ở Điện Biên Phủ nhân họp mặt kỷ niệm lần thứ 57 năm của trung đoàn, lại có những điều tôi rất tâm đắc. Đó là đồng chí Đặng Văn Việt, cựu Trung đoàn trưởng Trung đoàn 174, là một

trong những trung đoàn chủ lực mạnh đầu tiên của Quân đội nhân dân Việt Nam. Đó là trung đoàn quân đội có mặt ở hầu hết các chiến trường nóng bỏng Bắc - Trung - Nam và trong nghĩa vụ quốc tế, có mặt ở hầu hết các chiến dịch lớn nhỏ trong đó có 7 chiến dịch chống Pháp và 7 chiến dịch chống Mỹ, cứu nước, gắn liền với Chiến dịch giải phóng biên giới 1950, giải phóng vùng Tây Bắc năm 1952, đánh đồi A1 trong Chiến dịch Điện Biên Phủ năm 1954, tham gia Chiến dịch giải phóng Tây Nguyên năm 1975... Thật sự là trung đoàn nổi tiếng, hai lần là Trung đoàn Anh hùng, có 10 cá nhân anh hùng, 20 cán bộ của Trung đoàn đã được phong cấp tướng... Và người Trung đoàn trưởng đầu tiên Đặng Văn Việt, đến nay đã 85 tuổi, đã nghỉ hưu từ lâu nhưng nhiều lão tướng vẫn còn nhớ.

Thông thường, vào dịp kỷ niệm trọng thể và xúc động này, người ta, nhất là thủ trưởng đầu tiên thường nói tới truyền thống vẻ vang, trong đó có công lao không nhỏ của mình. Tuy cũng theo thông lệ, nói gọn trong các gạch đầu dòng, nhưng lão đồng chí Việt lại phân tích về truyền thống. Đồng chí viết:

"Truyền thống là vật vô hình (sờ không thấy), vô hạn (không phải nay muốn mà mai có), vô giá (có tiền không mua được), vô địch

(không phải một khi đã có, thì tồn tại mãi mãi, nếu không tiếp tục trau dồi), nhưng một khi đã được xây dựng thì nó trở thành vô địch".

Nghĩa là truyền thống thật quý, được vun đắp bởi rất nhiều công sức và xương máu của nhiều thế hệ, nhưng không phải là thứ chỉ để ca ngợi, ngắm nghía, mà các thế hệ tiếp theo phải tiếp tục bổ sung, phát triển cho truyền thống ngày một dày lên, và khi đó sẽ trở thành sức mạnh vô địch, chứ không phải nghiễm nhiên và mãi mãi trở thành vô địch, để người đời ngả mũ kính chào trong hiện tại cũng như tương lai, chứ không chỉ nghiêng mình trước quá khứ vẻ vang, có khi đã rất xa.

Ngẫm lại tâm sự và sự phân tích thật chí lý, không chỉ có ý nghĩa cho một đơn vị quân đội, mà nhìn ra rộng hơn, sâu hơn tới truyền thống quốc gia cho tới truyền thống của một địa phương, một gia đình và mỗi người. Cho nên không chỉ chí lý mà sâu sắc. Vì nhớ rằng, truyền thống là thứ gì rất quý giá, hiếm hoi, là tài sản vô giá nhưng nó không thể vĩnh viễn vô giá nếu không được giữ gìn, bồi đắp của các thế hệ tiếp theo.

Mùa xuân này, khi nước ta tham gia Tổ chức Thương mại thế giới (WTO), tức là tham gia vào cuộc cạnh tranh rất quyết liệt trên phạm vi toàn cầu, tôi chợt nghĩ tới

truyền thống vẻ vang của dân tộc, với tinh thần luôn bồi đắp nên các giá trị mới để trở thành tài sản vô giá, giành thắng lợi trong cuộc cạnh tranh quyết liệt này trong quá trình hội nhập kinh tế, xứng đáng "Truyền thống Việt Nam".

Báo *Sức khỏe và đời sống,*
ngày 26/12/2006

CHUYỆN CŨ GỢI NHỚ LỜI BÁC DẠY

Nhân kỷ niệm 77 năm Ngày thành lập Đảng vào dịp Tết Đinh Hợi, Đảng ta phát động cuộc vận động Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh, thực hiện Cần, Kiệm, Liêm, Chính, chí công vô tư. Điều đó gợi cho tôi nhớ lại những kỷ niệm đúng 40 năm trước.

Trong cuộc chiến tranh phá hoại, được tham gia phục vụ chiến đấu ở tuyến lửa Quảng Bình, Vĩnh Linh, những người làm báo chúng tôi được tiếp xúc với biết bao tấm gương chiến đấu hy sinh dũng cảm của cán bộ, đảng viên và nhân dân vùng đất này. Sở dĩ cuộc chiến đấu ở đây rất ác liệt vì Tổ quốc giao cho quân dân địa phương cùng cả nước giữ thông suốt tuyến đường chi viện cho cuộc chiến đấu của quân dân miền Nam mà đoạn đường qua các địa phương nói trên là yết hầu. Giữ vững tuyến đường, bảo đảm thông xe là phải đối mặt với biết bao khó khăn, nguy hiểm. Còn nhớ, lúc đó có khẩu hiệu

"xe chưa qua, nhà không tiếc", nghĩa là nhân dân sẵn sàng dỡ bỏ nhà mình để làm vật liệu lót đường cho xe vượt qua chi chít những hố bom lầy lội để ra tiền tuyến. Cũng là cụ thể hóa bằng hành động thực hiện lời kêu gọi của Bác Hồ "Không có gì quý hơn độc lập, tự do", sẵn sàng hy sinh vì miền Nam ruột thịt, vì thống nhất đất nước.

Khẩu hiệu đó từ nhân dân Quảng Bình thì rõ rồi, nhưng các nhà viết sử vẫn muốn biết ai và nơi nào nêu lên đầu tiên khẩu hiệu làm rung động lòng người, có sức sống mãnh liệt đó. Chúng tôi là người trực tiếp phục vụ và chiến đấu ở đây trong thời gian đó cũng không thể nhớ được nơi phát sinh ra khẩu hiệu, nhưng chắc chắn nó phải ở nơi chiến đấu ác liệt nhất; nhưng ở đây thì nơi nào có đường đi qua mà chẳng là những túi bom. Cho nên người thì bảo đó là xã Hải Trạch, nơi trấn giữ con đường qua đèo Lý Hòa, người thì bảo khẩu hiệu đó ra đời từ xã Võ Ninh, nơi đoàn xe phải vượt qua phà Quán Hầu và có lối lên đường Hồ Chí Minh, cũng là một túi bom thả theo tọa độ. Khi đi công tác, sống trong dân trong những ngày chiến đấu ác liệt thì ở hai xã đó, nhân dân không những nhắc tới khẩu hiệu mà còn hành động, sẵn sàng dỡ bỏ ngôi nhà thân yêu của mình để lót đường cho xe qua, rất xúc động. Nhưng khi hỏi rằng

nơi nào nêu lên đầu tiên khẩu hiệu hào hùng đó thì tôi không có đủ chứng cớ, vì ở đây không chỉ có hai xã nêu ở trên mà có nhiều xã cũng nêu khẩu hiệu và hành động như thế. Gần đây, có một số bài báo và tài liệu chỉ rõ nơi này, nơi khác là nơi phát tích khẩu hiệu đó nhưng khi được hỏi với danh nghĩa "người trong cuộc", đi được nhiều nơi trong thời gian này, thì tôi cũng không dám khẳng định điều gì.

Tôi không dám khẳng định nơi phát sinh ra khẩu hiệu trên, nhưng lại có thể khẳng định vì sao hành động vĩ đại đó lại trở thành phong trào quần chúng khi trực tiếp chứng kiến một số việc đã để lại trong tôi những ấn tượng rất sâu sắc. Đó là những ngày sống và chiến đấu với bà con ở xã Võ Ninh, huyện Quảng Ninh, tỉnh Quảng Bình vào mùa Thu - Đông năm 1966, trong chiến dịch vận tải đặc biệt cho miền Nam (mà sau này mới biết là chuẩn bị cho Chiến dịch Tết Mậu Thân, 1968). Con đường qua đây có thể vào Vĩnh Linh mà cũng có thể lên đường Hồ Chí Minh đi sâu hơn, xa hơn vào Nam, cho nên thật sự là một trong những nơi địch bắn phá, bỏ bom từng ngày, từng giờ, hố bom chồng lên hố bom. Cũng như một số địa phương khác, khẩu hiệu "xe chưa qua, nhà không tiếc" trở thành hành động tự giác của mọi người dân, nhà nhỏ

không tiếc đã đành nhưng nhà to, nhà dựng lâu đời cũng không tiếc. Ai cũng nói ra khẩu hiệu đó, nhớ nằm lòng ý nghĩa và nói là khẩu hiệu đó của Đảng ủy xã đưa ra để vận động nhân dân nhưng đã trở thành lòng dân. Nghe bà con nói lại: Khi có nghị quyết của Đảng ủy thì đồng chí Bí thư Đảng ủy vận động gia đình tự dỡ nhà mình trước để chống lầy cho xe qua. Đồng chí Bí thư Đảng ủy thực hiện nghị quyết thì các đảng ủy viên đều thực hiện, đảng ủy thực hiện thì bí thư chi bộ, các đảng viên đều thực hiện. Cứ thế, không ai bảo ai, không phải hô hào, giải thích nhiều mà thành phong trào quần chúng. Lúc nào cần, cần bao nhiêu, dỡ nơi nào trước nơi nào sau thì chủ nhà tự tay dỡ trước, không ai phàn nàn mà chỉ hỏi xem xe đã qua được chưa.

Chuyện cũ đã qua đúng 40 năm, nhưng chúng tôi không bao giờ quên vì nó chứng minh sự mãi mãi chính xác của câu "Đảng viên đi trước, làng nước theo sau" mà Bác Hồ thường nhắc nhở. Nhớ và ghi lại câu chuyện cũ vào dịp kỷ niệm 77 năm Ngày thành lập Đảng ta khi Đảng phát động đợt học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh trong suốt nhiệm kỳ Đại hội lần thứ X của Đảng để phát huy thế và lực mới, phát huy ưu điểm, hạn chế và đẩy lùi các tiêu cực, thực hiện

thắng lợi Nghị quyết Đại hội lần thứ X của Đảng. Hoàn cảnh mới có nhiều điểm khác nhưng bài học đó vẫn còn mới, và rất mới trong lúc này. Cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu giữ gìn được phẩm chất cách mạng, tính tiên phong gương mẫu sẽ là động lực ngăn chặn, đẩy lùi những tiêu cực ngoài xã hội, tăng cường niềm tin trong nhân dân, nâng cao năng lực và sức chiến đấu của Đảng, hiệu lực quản lý của Nhà nước, tranh thủ thời cơ, vượt qua thách thức, phát triển đất nước nhanh, bền vững, đúng hướng.

Báo *Nhân Dân, ngày 03/02/2007*

"SỬA ĐỔI LỐI LÀM VIỆC" VẪN CÓ TÍNH THỜI SỰ

Đã 60 năm kể từ ngày xuất bản cuốn sách *Sửa đổi lối làm việc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh (1948 - 2008). Cũng đã 39 năm kể từ ngày Bác Hồ từ biệt thế gian này, từ biệt chúng ta. Thời gian đã lùi khá xa, cách mạng Việt Nam đã chuyển qua nhiều giai đoạn; đất nước đã có hòa bình thống nhất, đang đổi mới, tích cực và chủ động, hội nhập kinh tế quốc tế, giao lưu văn hóa thế giới. Trong thời kỳ mới, thời cơ lớn mở ra nhưng thách thức không nhỏ; nguy cơ về sự suy thoái đạo đức, lối sống của cán bộ, công chức đang đe dọa sự ổn định và phát triển đất nước. Trước tình hình đó, đọc cuốn sách lại thấy tính thời sự nóng hổi, có cảm giác như Bác Hồ đang căn dặn chúng ta. Những ý tưởng vĩ đại thường sống mãi với thời gian.

Đọc sách này đã nhiều lần, có những đoạn, những câu thuộc lòng, nhưng trước bối cảnh mới, sự cảm nhận lại thấy mới mẻ, sâu sắc. Cái lý lẽ của người xưa dạy cách đọc sách chỉ được

gọi là "hiểu" sách khi đã có thể ngẫm những điều trong sách vào bản thân mình và xã hội chung quanh, làm cho những ý tưởng trong cuốn sách sinh động như cuộc sống đương thời. Đọc lại sách này sau hơn 20 năm đất nước đổi mới, khi đang diễn ra cuộc vận động học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh, khi thực tiễn cuộc sống đang đặt ra lúc này lại thấy có phần thấm thía hơn các lần đọc trước.

*

* *

Cuốn sách có nhan đề *Sửa đổi lối làm việc* làm cho ta có cảm giác ban đầu sách nói về tác phong của cán bộ, đảng viên, công chức trong thời kỳ mới. Nhưng đọc kỹ thì thấy Bác không chỉ nói về tác phong mà đề cập rất rộng trong 6 chương, từ phê bình tự phê bình, tư cách và đạo đức cách mạng, vấn đề cán bộ, cách lãnh đạo, đến chống thói ba hoa và mấy kinh nghiệm tổng quát. Có những chương Người chỉ dẫn về tác phong công tác nhưng có nhiều nội dung trong nhiều chương vượt lên trên vấn đề tác phong mà ta thấy nổi bật nhất lại là tư cách, đạo đức cán bộ cách mạng và cách chọn lựa cán bộ. Tác phong, lề lối làm việc là một mặt thể hiện tư cách, đạo đức cách mạng nhưng lại không bao trùm vấn đề rất quan trọng đó và về cơ bản lại được quyết định bởi vấn đề quan trọng này. Chẳng hạn như vấn đề cải cách

hành chính hiện nay, có thể xây dựng các quy chế chặt chẽ, loại bỏ tầng nấc trung gian nhưng lại được quyết định bởi tư cách, đạo đức của cán bộ, công chức thực hiện có giữ vững kỷ cương, có hết lòng vì dân hay không.

Trong cuộc đời hoạt động cách mạng, lãnh đạo Đảng và đất nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn luôn quan tâm giáo dục, bồi dưỡng tư cách, đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên, công chức. Có nhà sử học nước ngoài nói đại ý: Chủ tịch Hồ Chí Minh là vị lãnh tụ Đảng Cộng sản và Nhà nước xã hội chủ nghĩa quan tâm nhất tới việc bồi dưỡng đạo đức cách mạng cho cán bộ, công chức.

Trước mắt tôi là hai cuốn sách của Người xuất bản cách nhau 20 năm là *Đường cách mệnh* (1927) để chuẩn bị đội ngũ những người ưu tú thành lập Đảng Cộng sản lãnh đạo nhân dân giành chính quyền và *Sửa đổi lối làm việc* (1948) để giáo dục, bồi dưỡng cho cán bộ, đảng viên khi Đảng cầm quyền. Trong hai cuốn sách đều có một chương với đề mục và nội dung gần giống nhau. Tư cách một người cách mạng (trong tác phẩm *Đường cách mệnh*) và Tư cách và đạo đức cách mạng (trong tác phẩm *Sửa đổi lối làm việc*).

Trong các tiêu chuẩn về tư cách, đạo đức cách mạng ở hai cuốn sách cách nhau 20 năm với nhiệm vụ lịch sử khác nhau có những tiêu chuẩn về cơ bản giống nhau như "Giữ chủ nghĩa

cho vững" (*Đường cách mệnh*) và "Mỗi công việc của Đảng phải giữ vững tính cách mạng của nó" (*Sửa đổi lối làm việc*); "Vị công vong tư" (*Đường cách mệnh*) và "Chí công vô tư" (*Sửa đổi lối làm việc*); "Cần, Kiệm" (*Đường cách mệnh - Sửa đổi lối làm việc*); "Với đoàn thể phải nghiêm" (*Đường cách mệnh*) và "Đảng phải giữ kỷ luật rất nghiêm từ trên xuống dưới" (*Sửa đổi lối làm việc*); "Cách mạng là việc chung của dân chúng chứ không phải việc của một hai người" (*Đường cách mệnh*) và "Phải luôn luôn do nơi quần chúng mà kiểm soát những khẩu hiệu và chỉ thị" (*Sửa đổi lối làm việc*); "Nói thì phải làm" (*Đường cách mệnh*) và "Phải làm đến nơi đến chốn" (*Sửa đổi lối làm việc*)... Đó là vấn đề rất lớn thuộc lý tưởng cách mạng; sự gắn bó với nhân dân; ý thức tổ chức kỷ luật; tác phong nói đi đôi với làm... của cán bộ, đảng viên, công chức mà thời nào cũng phải giữ gìn và rèn luyện.

Tuy nhiên, ở hai thời kỳ lịch sử khác nhau đó, có nhiều mối quan hệ mới nảy sinh, cho nên bên cạnh những điểm cơ bản giống nhau như trên đã trình bày thì có nhiều nội dung mới được Hồ Chủ tịch nhấn mạnh khi Đảng lãnh đạo chính quyền, nhiều cán bộ, đảng viên có chức có quyền, nắm quyền, nắm tiền.

Ngay sau khi Cách mạng Tháng Tám thành công, Đảng ta đã thành Đảng cầm quyền. Từ rất sớm, Bác Hồ đã có nhiều thư,

hiệu triệu răn dạy về tư cách, đạo đức cách mạng của đảng viên trong tình hình mới. Cuốn sách *Sửa đổi lối làm việc* hoàn thành tháng 10/1947 và xuất bản đầu năm 1948 trong đó có nhiều chương được tập hợp từ các bài báo của Bác Hồ đăng trên báo *Sự thật* với bút danh X.Y.Z để thấy nhiều lời căn dặn, nhắc nhở của Người xuất hiện trước tháng 10/1947. Đồng thời Người đã gửi thư nhắc nhở nhiều địa phương, cơ quan; đặc biệt *Thư gửi các đồng chí Bắc Bộ, Thư gửi các đồng chí Trung Bộ* tháng 3/1947 nhắc nhở về tư cách, đạo đức cách mạng khi Đảng cầm quyền, trước khi xuất bản sách *Sửa đổi lối làm việc*. Sau khi xuất bản sách *Sửa đổi lối làm việc*, Người còn gửi thư, nói chuyện, dặn dò về đạo đức cách mạng với từng giới, từng ngành, với bộ đội, công an, nhà giáo, thầy thuốc, người làm thương nghiệp, nhà báo... Cho đến trước khi từ biệt chúng ta, Người viết bài "Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân" đăng trên báo *Nhân Dân*, mà một số học giả coi là một Di chúc chính trị của Người về đạo đức cách mạng của cán bộ, công chức. Đọc kỹ lại những lời dặn dò của Người về giữ gìn đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên, công chức sau khi xuất bản sách *Sửa đổi lối làm việc* cho đến khi từ biệt chúng ta thấy nhiều nội dung được phân tích sâu sắc hơn,

cụ thể hơn, nhưng đó là những nội dung đã được đề cập về cơ bản trong *Sửa đổi lối làm việc*.

Như vậy, tôi nghĩ rằng, *Sửa đổi lối làm việc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh là cuốn sách cơ bản nhất về giáo dục cán bộ, đảng viên, công chức khi Đảng lãnh đạo chính quyền, do đó sẽ có sức sống lâu dài cùng năm tháng.

*

* *

Khi đã là Đảng lãnh đạo chính quyền, đất nước, dân tộc có những đòi hỏi mới đối với Đảng, quan hệ Đảng với dân tộc, với nhân dân cũng có những nội dung mới.

Khi Đảng lãnh đạo nhân dân giành chính quyền thoát khỏi đời nô lệ, công lao của Đảng rất lớn, nhiều đảng viên đã hy sinh, phấn đấu góp công sức không nhỏ, cho nên đã có thể nghĩ khác về mình, do đó Người nhắc nhở để cán bộ, đảng viên nhớ cho sâu sắc bản chất, mục tiêu của Đảng và mỗi đảng viên: "Ngoài lợi ích của dân tộc, của Tổ quốc thì Đảng ta không có lợi ích gì khác"; "Đảng không phải là một tổ chức để làm quan phát tài. Nó phải làm tròn nhiệm vụ giải phóng dân tộc, làm cho Tổ quốc giàu mạnh, đồng bào sung sướng". Sức mạnh vô địch là sức mạnh của nhân dân, của khối đại đoàn kết toàn dân tộc vì "Dân chúng đồng lòng thì việc gì cũng làm được". Đó là những điều Người nhấn mạnh đầu tiên khi Đảng lãnh đạo chính quyền, nhiều đảng viên có chức có quyền.

Tư tưởng vì dân quán xuyến các lời dặn của Người trong cuốn sách cũng như những lời dặn dò của Người sau này. Người nhấn mạnh: "Cán bộ, công chức là "công bộc của dân" chứ không phải là quan phụ mẫu như trong các chế độ thực dân, phong kiến, do đó phải "suốt đời tranh đấu cho dân tộc, cho Tổ quốc"; bất kỳ việc gì cũng vì lợi ích của nhân dân mà làm, và chịu trách nhiệm trước nhân dân", phải "cố gắng học tập, gần gũi quần chúng, học hỏi quần chúng", "cố gắng làm kiểu mẫu cho quần chúng trong mọi việc".

Đảng dựa vào nhân dân và trong nhân dân có rất nhiều người tài. Muốn bảo vệ và xây dựng đất nước phải cần người tài. Tiếp tục tư duy trong bài báo nổi tiếng "Tìm người tài đức" đăng trên báo *Cứu quốc*, ngày 20/11/1946 trong *Sửa đổi lối làm việc* gần một năm sau, Người cũng nhắc nhở phải cất nhắc những cán bộ đức độ và tài năng. "Muốn thế phải sửa chữa bệnh công thần, hẹp hòi, vì mắc bệnh này trong Đảng thì không biết cất nhắc người tốt, sợ người ta hơn mình", "ở ngoài Đảng thì khinh người, cho ai cũng không cách mạng, không khôn khéo bằng mình. Vì thế mà không biết liên lạc hợp tác với những người đạo đức tài năng ở ngoài Đảng", do đó không đoàn kết được trong Đảng, không thực hiện đại đoàn kết toàn dân phụng sự Tổ quốc và đồng bào.

Cùng với việc nêu gương, sử dụng người tốt, người tài, Người nhấn mạnh Đảng phải luôn tự phê bình và sửa chữa khuyết điểm để mỗi ngày một mạnh lên, đủ sức đảm đương nhiệm vụ nặng nề trước quốc dân. Người nhấn mạnh ba loại khuyết điểm cần sửa chữa khi Đảng lãnh đạo chính quyền. Đó là khuyết điểm về tư tưởng, tức là "bệnh chủ quan", khuyết điểm về quan hệ giữa người trong Đảng với ngoài Đảng tức là "bệnh hẹp hòi", khuyết điểm về cách nói, cách viết tức là "ba hoa".

Người nhấn mạnh "phải luôn luôn tẩy bỏ những phần tử hủ hoá ra ngoài", Người đặc biệt phê phán những người mắc chủ nghĩa cá nhân mà Người coi "như một thứ vi trùng rất độc, do nó mà sinh ra các thứ bệnh nguy hiểm "như bệnh tham lam, lười biếng, kiêu ngạo, hiếu danh, thiếu kỷ luật, hẹp hòi, chủ nghĩa địa phương", Người phê phán những cán bộ, đảng viên "dùng của công vào việc tư, dựa vào thế lực Đảng để theo đuổi mục đích riêng của mình", "sinh hoạt xa hoa, bừa bãi"... tự cao tự đại, hay lên mặt, ưa người ta tâng bốc, khen ngợi mình, ưa sai khiến người khác, làm cho nhân dân xa lánh và mất niềm tin.

Cùng với việc khuyên bảo, rèn luyện cán bộ, Người đặc biệt quan tâm việc lựa chọn cán bộ đúng, vì "cán bộ là gốc của mọi công việc".

Muốn dùng được cán bộ, Người nhắc nhở tập thể và người lãnh đạo nhiều điều:

"Phải có độ lượng vĩ đại, không thành kiến",

"Phải có tinh thần rộng rãi, mới có thể gần gũi những người mình không ưa",

"Phải có tính chịu khó, mới có thể nâng đỡ những đồng chí còn kém, giúp họ tiến bộ",

"Phải sáng suốt khỏi bị bọn vu vơ bao vây, mà cách xa cán bộ tốt",

"Phải có thái độ vui vẻ, thân mật, các đồng chí mới vui lòng gần gũi mình".

Người phê bình những người lãnh đạo "ham dùng người quen biết, bầu bạn", "ham dùng những người tính tình hợp với mình", "ham dùng những kẻ nịnh hót mình, mà chán ghét những người chính trực"... do đó họ đào tạo được một mớ cán bộ nhát gan, dễ bảo, "đập đi, họ đứng" không dám phụ trách.

Chỉ có hơn 70 trang sách mà có biết bao nhiêu vấn đề chung quanh việc rèn luyện tư cách, đạo đức cán bộ, công chức khi Đảng lãnh đạo chính quyền. Nhân ngày đầu xuân, chỉ xin phép được nêu ra một số lời dạy của Bác có ý nghĩa thời sự nóng hổi và cũng trước hết để tự răn mình.

An ninh thế giới, Xuân Mậu Tý - 2008

CÓ NHỮNG CHUYỆN CHƯA NÓI HẾT

Hơn 15 năm trước, lần đầu tiên tôi được gặp nhà báo Hữu Thọ - khi đó ông đang là Tổng Biên tập báo *Nhân Dân,* tôi đã cảm nhận được từ ông một điều quan trọng: Một nhà báo có đẳng cấp. Đẳng cấp - một khái niệm bao gồm tài năng lẫn nhân cách của một nhà báo. Thời gian đã khiến tôi ngày càng tin chắc vào những cảm nhận ban đầu ấy của mình.

Những năm ông giữ cương vị Trưởng ban Tư tưởng - Văn hoá Trung ương, rồi Trợ lý Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng, và nghỉ hưu, thì con người "sinh ra để làm báo đó" dường như chưa một lần buông bút, buông nghề lại càng có điều kiện để "tham gia vào thời cuộc" bằng tri thức, vốn sống và nhiệt huyết của mình. Nỗi đời, nỗi nghề lúc hồn nhiên, khi trăn trở nặng trĩu trên từng trang viết của ông. *Đối thoại* - tác phẩm báo chí mới nhất của Hữu Thọ, vừa được Nhà xuất bản Chính trị quốc gia ấn hành

vào tháng 5 vừa rồi, đã đưa số đầu sách đã xuất bản của ông lên con số 20 - một con số có thể nói là kỷ lục trong nước nếu xét về phương diện nhà báo và tác phẩm báo chí in thành sách được xuất bản. Đó là tập hợp mấy trăm tác phẩm báo chí của hơn 50 năm sống và cầm bút của một nhà báo lão thành, yêu nghề, tận tụy với sự nghiệp đổi mới và hội nhập.

Tôi nhìn thấy những đêm khó ngủ của ông trên từng trang viết.

Tôi nhìn thấy những nếp nhăn thời gian sau những con chữ không hề thinh lặng của ông.

Tôi ngộ ra rất nhiều điều quý giá cho chính mình, cho lớp nhà báo (có thể gọi là trẻ) chúng tôi - những điều mà tôi xin phép được ghi lại sau đây từ cuộc trò chuyện mà nhà báo Hữu Thọ đã ưu ái dành cho Tạp chí *Người làm báo* trong không khí của một tháng 6 nhiều tâm tư và ngày 21 đang về gần...

Làm báo phải biết phòng thân

** Thưa Nhà báo Hữu Thọ, ông có tâm trạng thế nào mỗi lần có sự kiện gì "nóng" lại "bị" các đồng nghiệp, học trò, nhà báo già, nhà báo trẻ "quây" đòi phỏng vấn đến mức từ chối hay nhận lời đều rất... khó xử?*

- Thú thật là tôi đã không ít lần ở vào những thời điểm mà việc trả lời phỏng vấn các nhà báo là không tránh nổi. Chẳng lẽ

anh em nhiệt tình thế, tâm huyết thế mà mình lại không trả lời. Phỏng vấn là một thể loại báo chí đòi hỏi phải bộc lộ trực tiếp thái độ, quan điểm của chính mình về các vấn đề thời sự, cái hay cái hấp dẫn của nó là ở đó. Cuộc phỏng vấn hay phải thực sự là một cuộc đối thoại, đặc biệt là đối thoại về các vấn đề thời sự. Vậy trả lời thế nào, nhất là những việc mình thấy không bằng lòng nhưng vào thời điểm đó, với cương vị của mình chưa tiện bộc lộ quan điểm công khai? Có khi cũng phải "trốn" các đồng nghiệp. Điều đó thật lòng chẳng vui gì. Nhất là khi biết anh em họ "săn" mình vì cái gì. Trong hoàn cảnh đó, có khi nói A là dối lòng, nói B thì về mặt hiệu quả xã hội là không hay. Người làm báo gặp phải tình huống phức tạp mà phải im lặng, không ủng hộ cũng không phản đối và dù có thể hiểu trong bối cảnh nào gật đầu đồng tình là dễ dàng, còn sự im lặng đó là ngầm ý phản đối..., thế thì vui sao được. Lẽ ra bạn bè, đồng nghiệp gặp nhau ít nhất cũng phải nói dăm ba chuyện vui xen vào một chuyện phức tạp chứ. Đúng là tôi đã từng phải giải thích với anh em tại sao mình làm báo mà lại có lúc "trốn" phỏng vấn là vì thế! Đã có lúc mình từ chối rồi mà anh em vẫn cứ "xông" vào, không thể không tiếp!

** So với trả lời phỏng vấn thì việc đặt bút đề cập đến các vấn đề thời sự nóng, phức tạp đó trên bài viết sẽ dễ dàng hơn, thưa ông?*

- Khi viết, người ta có thể diễn đạt hết ý của mình một cách chặt chẽ, thận trọng hơn là khi trả lời phỏng vấn. Đã là nhà báo thì phải biết phòng thân. Có những chuyện nói ra không có lợi, dễ gây phân tâm cho độc giả thì không nên nói. Khi in cuốn sách "*99 chuyện đời*" do Nhà xuất bản Văn học phát hành, có người hỏi vì sao đặt tên sách như thế, tôi phải trả lời rằng "chuyện đời chưa kết thúc", hoặc cũng có thể hiểu "vẫn còn một (số) chuyện chưa nói hết!". Phỏng vấn luôn buộc người trả lời phải bộc lộ mình rõ nhất và rất dễ buột miệng. Tôi có lần trả lời phỏng vấn báo *An ninh thế giới* cuối tháng, khi đọc bản thảo anh em đưa, có chỗ muốn xoá mà không dám xoá (vì tự thấy xoá là hèn).

** Làm báo thật khó, nhất là trong những thời điểm nhạy cảm. Ông có nghĩ như thế không?*

- Nhà báo Trường Giang, nguyên là Tổng Biên tập báo *Giáo dục và Thời đại*, có lần tâm sự với tôi: "Làm báo thật khó: Làm sao có bạn đọc mà cấp trên không "lườm"!". Đời làm báo có lúc phải lựa chọn giữa quyết định của bề trên (bề trên chứ không phải cấp trên, bề trên bao gồm những người ở cấp cao hơn mình,

những người có ảnh hưởng đến mình, những người là thầy của mình) và chân lý. Aristote từng có ý kiến khác ý kiến của thầy là Platon khi tiếp cận chân lý. Nói đúng ý thầy thì chỉ thành học trò giỏi. Nói khác ý thầy mà có được chân lý thì mới thành triết gia Aristote.

** Thưa ông, mặc dù về lý luận thì không có gì phải bàn cãi, nhưng thực tế làm báo, dường như cho đến tận bây giờ, nhiều người vẫn mơ hồ, vẫn băn khoăn về ranh giới giữa văn và báo?*

- Báo phải có văn. Điều ấy đã rõ. Nhưng vấn đề là văn - báo khác văn - văn như thế nào. Bác Hồ từng dặn: "Viết báo phải có văn chương". Đây là vấn đề cần được tiếp tục thảo luận. Khuôn khổ tờ báo không cho phép dừng lại quá lâu để miêu tả (văn mà không miêu tả thì đâu còn là văn). Viết báo phải có tư duy lôgíc và văn là để chở tư duy đó, giúp người đọc dễ vào. Tôi đọc lại *Thép Mới*, thấy đúng là viết báo mà "chất Thép Mới" rất đậm, lời bình đậm, cái tôi đậm. Nguyễn Tuân cũng vậy, nhưng đó là văn.

** Ông đã từng là đồng nghiệp nhiều nhà báo lớn và thầy của nhiều nhà báo giỏi, theo ông thầy và đồng nghiệp có vị trí thế nào trong sự trưởng thành của mỗi nhà báo?*

- Ông cha ta đã nói, học thầy không tầy học bạn. Thầy giảng bài theo sách, theo những

kiến thức, những tổng kết đã định hình. Còn bạn thì thảo luận những gì đang diễn ra, những gì chưa có trong sách. Nhưng học bạn là để làm khác bạn, chứ không phải bắt chước bạn để thành cái bóng của bạn. Thế hệ chúng tôi học nhau là chính. Khi chúng tôi muốn tìm hiểu tại sao người đọc thích tác phẩm của các anh Phan Quang, Trần Minh Tân... thì điều đó đã "động" đến mối quan hệ giữa báo chí và độc giả - một vấn đề cơ bản của báo chí. Ở báo *Nhân Dân*, chúng tôi rất phục Thép Mới, mọi người đều coi ông là thầy, là đỉnh cao. Nhưng có người nói: "Ở đời chỉ cần một Thép Mới là đủ". Mỗi người phải đứng trên vị trí của mình với phẩm chất riêng, phong cách riêng thì cả tờ báo mới phong phú được. Và mỗi tờ báo mang gương mặt riêng, bản sắc riêng thì làng báo mới phong phú được. Sự rập khuôn luôn chán ngắt. Đó cũng là lời dặn của Bác Hồ.

Cái danh "xổi" của nhà báo

** Có một hiện tượng có lẽ rất đáng để suy nghĩ và lý giải: Tại sao thế hệ trước, nhiều nhà báo thành danh và có được một sự nghiệp báo chí gắn liền với cả cuộc đời, tên tuổi của họ "sáng" được lâu hơn, bền hơn so với vài mươi năm gần đây, một số nhà báo nổi danh trong một thời điểm nhất định rồi chìm nghỉm, mất hút...*

Ai trong chúng ta cũng hiểu rõ rằng không thể nói các nhà báo thời nay kém tài hơn các nhà báo lớp trước, cũng không thể phủ nhận là các nhà báo thời nay nhiều thuận lợi hơn, nhiều cơ hội hơn trong tác nghiệp.

- Tôi thuộc lớp người già, ít nhất thì cũng tự thấy một điều: Người già thường rất khắt khe với người trẻ, thường coi người trẻ không bằng mình. Tôi thấy điều đó không công bằng. Bản thân tôi rất cố tránh điều đó. Tôi muốn nói rằng điều đó có nguyên nhân lịch sử của nó. Xa xưa, có thể bắt đầu từ Socrate, ông đã luôn lo lắng về người trẻ. Trong khi thực tế lại trái ngược: Xã hội ngày càng phát triển, lớp trẻ có ưu điểm hơn lớp già thì mới đưa được xã hội phát triển hơn lên. Tôi nằm trong số các nhà báo kháng chiến thế hệ thứ hai, lúc bấy giờ đầu báo ít, người làm báo không nhiều, sự cạnh tranh giữa các tờ báo không lớn. Thú thật, tôi có cảm giác thời ấy nổi danh dễ hơn bây giờ. Điểm lại những bạn bè đồng nghiệp lúc đó giờ chẳng thấy ai không nổi tiếng: Có những cái nổi tiếng rất đơn giản, chỉ cần một câu viết nổi tiếng trong một bài báo cũng thành nổi tiếng, một đoạn miêu tả ngắn được truyền tụng cũng trở thành nổi tiếng. Một trong số nhà báo ở Điện Biên Phủ đã mất là anh Chính Yên (cùng thời với các anh Thép Mới, Thái Duy... ở chiến trường), tôi không nhớ

bài viết nào của anh về Điện Biên Phủ nhưng lại nhớ như in một đoạn trong bài viết về các chàng khí tượng trên đỉnh Côđisan đèo Pha Đin buồn hiu hắt, sự quan sát rất giỏi của người viết: Ở trên núi muốn xuống núi không có cả cái xe đạp để đi buồn đến mức những khi không biết làm gì bèn bày trò vật nhau... Đến già tôi vẫn không quên được một câu trong bài báo viết về một xóm đạo của nhà báo Văn Sơn: Một ông trùm đạo có tính cách lạnh lùng điển hình và câu nói của ông ta: "Bố tôi đặt tên tôi là Lý nên tôi cứ lý tôi làm!"...

** Và không chỉ vì những câu, những đoạn hay, thưa ông!*

- Khá nhiều lý do khiến thế hệ chúng tôi hay được nhớ. Đó là vào những thời điểm quyết liệt nhất, phải phân vân giữa những ý kiến khác nhau, nhà báo dám dấn thân đưa ra lời giải. Những bài báo ra đời ở mũi nhọn cuộc chiến đấu, đầu nguồn tin tức thường dễ nổi. Về phía người làm báo, chúng tôi thuộc thế hệ "xếp bút nghiên lên đường tranh đấu", hành trang văn hoá cũng chưa nhiều nhặn gì. Tôi được tiếng học trường Bưởi, nhưng thực chất mới học đến năm thứ ba (chưa được lớp 7 bây giờ), 14 tuổi đã thoát ly đi kháng chiến. Bấy giờ ở báo *Nhân Dân* chỉ có hai nhà báo là Thép Mới và Đức Thi đã

học đại học nhưng mới là sinh viên năm thứ nhất. Thủ trưởng đầu tiên của tôi trong kháng chiến là phu khuân vác ở bến Phà Đen (Hà Nội) không biết chữ, chúng tôi phải kèm mãi ông mới biết ký tên. Trong khi cán bộ cơ sở thời ấy nhiều người không biết chữ thì lãnh tụ của chúng ta thời ấy đều là trí thức, đó là một thực tế. Và chúng tôi cũng được coi là trí thức, trong khi các thế hệ làm báo sau này hầu hết đều giắt lưng ít nhất một bằng đại học, khởi điểm học vấn đáng kể. Tôi có cảm giác thế hệ tôi tự học rất quyết liệt. Tôi, anh Hà Đăng, anh Phan Quang và nhiều nhà báo khác... cùng theo một lớp học ban đêm, ngày đi làm, hết giờ làm mới đi học. Thi cử nghiêm túc, có anh phải thi lại. Lịch sử báo chí thời ấy chưa đi đến một tổng kết nào, tài liệu nghiệp vụ cũng không có gì nốt. Từ nhược điểm, sự không thuận lợi, chúng tôi đã biến nó thành quyết tâm: Nỗ lực học hỏi, không ngại thiếu thốn vất vả, không có sách thì chép sách ra vở để học, để đọc, để bồi bổ tri thức. Qua nhiều lần tiếp xúc, tôi thấy nhiều người trẻ xem học xong đại học coi như kết thúc sự học. Không dám nói là anh em bây giờ lười, song hình như có một sức ép quá lớn về công việc, không có thì giờ để làm gì khác. Ít người chịu dành thì giờ đọc tài liệu nghiên cứu, sách công cụ, nếu có đọc thì

đọc tiểu thuyết trong khi báo chí là một ngành văn hóa cao. Không chỉ tự học, thế hệ chúng tôi còn có thêm đặc điểm: Hầu như không được chọn nghề, làm việc theo phân công. Tôi từ một tự vệ chiến đấu khu 11 Hà Nội, hoạt động đoàn thanh niên, cán bộ ban tổ chức tỉnh ủy, rồi vào bộ đội, là cán bộ tiếp quản thị xã Hải Dương... Nhớ lại, tôi thấy tự mình đã tìm ra một chân lý mà sau này chân lý đó tôi đã gặp được trong sách: "Không được làm việc mình thích thì phải thích việc mình làm". Phải xuất phát từ lý tưởng, từ đó tìm cách thâm nhập vào nghề mới của mình để say mê nghề nghiệp vì đó là tiền đề của phát triển.

** Có vẻ không bình thường ở chỗ các nhà báo đương thời, nhiều trường hợp đã đạt được những thành công về nghề nghiệp nhất định, có những cống hiến nhất định, nhưng thời gian "trụ" ở đỉnh cao của họ không dài nếu so với các nhà báo tiền bối?*

- Tôi có tâm sự với một số nhà báo và quả thực thấy có sự lo lắng về hiện tượng này. Có trường hợp một số nhà báo "ăn vào sự thông minh, vào vốn đã có" trong khi sự thông minh là để xử lý tình huống đương thời mới xảy ra và sẽ bị hạn chế nếu sự thông minh đó không tiếp cận được thông tin mới, thực tế mới và vốn đã có bao giờ

cũng không đủ do xã hội phát triển không ngừng. Như một cây đèn, nhà báo sung sức sau khi được xã hội, nhà trường, Đảng tạo cho một bầu dầu; khi sáng là sáng thật (tác phẩm nổi tiếng, tác nghiệp giỏi) do được tiếp dầu mà không hiểu rằng bầu dầu không phải là nồi cơm Thạch Sanh, sẽ đến lúc cạn kiệt... Điều đó xảy ra ở một số cây bút báo in, truyền hình... Tất nhiên với vốn thực tế tích luỹ được nếu thực sự sâu sắc ở một thời điểm lịch sử nhất định có thể "mài ăn cả đời" với những cây bút thực sự tài năng.

Tôi thấy đứng sau ít nhiều đại gia, ríu rít một số nhà báo

** 50 năm đã trôi qua, những lời dặn của Bác Hồ đối với người làm báo vẫn còn nguyên tính thời sự, với Nhà báo Hữu Thọ, lời dặn nào của Bác là có ý nghĩa nhất?*

- Bác Hồ dặn báo chí nhiều (về động cơ, mục tiêu, phương pháp...) nhưng có một điều hết sức quan trọng: Khi tiếp cận thực tiễn, phải đánh giá sự kiện con người và tỏ thái độ. Theo tôi đó là vấn đề có tính thời sự lớn nhất, khó khăn lớn nhất, sự lựa chọn khắc nghiệt nhất với người làm báo hôm nay. Đó là chuyện khen mà không thổi phồng và chúng ta phải tiếp tục đấu tranh với sự khen sai. Trước một thành tựu, quy công một cá nhân

phải rất cẩn thận. Có những anh hùng thời đổi mới sau khi được báo chí vinh danh đã phá sản, trách nhiệm của nhà báo đến đâu? Rất nhiều kiểu sai lầm của nhà báo khi tiếp cận thực tiễn: Do thiếu hiểu biết, do sức ép cạnh tranh phải đưa tin nhanh dẫn đến vội vàng thiếu cẩn trọng, và một số ít người viết theo đặt bài, dạng này tôi tạm gọi là viết quảng cáo. Làm báo không được viết quảng cáo vì nhiều khi viết kiểu này được lợi hơn là kiếm phần trăm từ quảng cáo trên báo (có người được cho miếng đất, được cấp tiền cho con du học...), thực chất là viết thuê. Loại viết thuê này không nhiều. Tuy nhiên tôi thấy sau ít nhiều đại gia, ríu rít một số nhà báo.

** Nếu "luận" một câu về cái hèn của nhà báo, ông sẽ nói thế nào?*

- Anh giữ cái tôi của anh mà không dám vượt qua sức ép để bảo vệ chân lý - không phải vì anh ngu dốt mà vì miếng cơm manh áo, vì cái ghế, vì cái danh, vì muốn yên thân... Cái hèn của giới trí thức, của nhà báo, nếu có thì kinh khủng lắm.

** Chúng tôi rất tâm đắc khi nghe ông phát biểu trên tờ Nhà báo và Công luận một cách thẳng thắn quan điểm của mình về những sai sót đáng tiếc trong tác nghiệp của một số nhà báo liên quan đến vụ án PMU18: "Báo chí có*

sai sót thì nhắc nhở, nghiêm khắc kỷ luật nhưng đừng vì sai sót mà dội gáo nước lạnh vào lòng nhiệt tình chống tham nhũng của giới báo chí"!

- Sự trung thực của nhà báo bao gồm khen đúng và chê đúng. Gần đây dư luận xã hội đang xúm vào việc chê sai, riêng tôi thấy cần phải đặt việc khen đúng lên trước... Còn việc "chê" thì sinh thời Bác đã dặn "khi chê phải thật thà, chân thành và chừng mực"...

** Theo ông, điều gì mà nhà báo, người làm báo phải biết "sợ"?*

- Tôi sợ nhất "bệnh" ác. Đó là căn bệnh khó sửa, bất nhân. Báo chí phải mang lại không khí hòa bình nhân văn, điều đó nâng con người lên. Nếu tiếp tục trạng thái thông tin dưới văn hóa, sẽ tạo ra một thị hiếu dưới văn hóa và một nền văn hóa dưới văn hóa. Thật kinh khủng. Lúc đó, tính nhân bản, lòng nhân ái yêu thương giữa người và người sẽ không còn nữa. Nhân đây tôi cũng muốn nói rằng, báo nào cũng muốn tăng số phát hành, nhưng không phải cứ tờ báo nào có lượng phát hành lớn là được tin cậy, mà trước hết chỉ là tờ báo đó đã đáp ứng được thị hiếu một lớp người có khả năng thanh toán khá đông đảo. Trí thức, người lao động dù có yêu tờ báo, không phải ai cũng có tiền mua báo.

** Có một lập luận rằng dùng bài vở câu khách đánh vào thị hiếu người đọc là để người đọc tiếp cận tờ báo của mình, tiếp cận những bài hay trên tờ báo đó?*

- Tôi không nghĩ vậy. Tờ báo tin cậy luôn có lượng độc giả ổn định thể hiện qua lượng đặt báo dài hạn. Sự tin cậy ở thông tin đúng ở tờ báo mà họ đã lựa chọn khi có những thông tin nhiều chiều - như người dẫn đường tới chân lý - đó mới là điều quan trọng, là phẩm chất, là thước đo vươn lên của nhà báo. Nhà báo phải nắm chân lý từ thực tiễn, phải có sự kiểm định thông tin một cách chắc chắn và phải đưa ra được ý kiến riêng. Chính điều này sẽ tạo ra một tờ báo có thẩm quyền (vì có khả năng chi phối dư luận xã hội) và những nhà báo có thẩm quyền. Anh là một thế lực khi anh định hướng đúng được dư luận xã hội không chỉ trong một thời điểm nhất định, nhất thời, hoặc định hướng ảo. Nếu không sớm thì muộn, anh sẽ đánh mất lòng tin ở độc giả của mình.

** Có thời ở cương vị trợ lý báo chí của người lãnh đạo cao nhất của Đảng, ông có điều kiện "nhìn" và phản ánh báo chí một cách khách quan hơn, rõ ràng hơn khi đứng trong cuộc, có phải vậy không?*

- Tôi có hai điều muốn chia sẻ: Một là, không ai muốn gây gổ với báo chí. Hai là,

người làm lãnh đạo nhiều thông tin, nhưng không ai không muốn bổ sung thông tin của mình bằng thông tin từ báo chí. Tôi không hổ thẹn vì những điều mình nói hôm nay vì đó đều là những điều tôi đã từng phản ánh với các đồng chí lãnh đạo.

Thế mạnh của tôi là ở những chiêm nghiệm

** Về vấn đề định hướng thông tin báo chí mà ông rất có kinh nghiệm, và trường hợp một vài người vì lý do riêng nào đó mà mang danh "vì lợi ích quốc gia" để yêu cầu báo chí im lặng trước những việc, những vấn đề cần lên tiếng, ông nghĩ thế nào?*

- Đúng là có những việc phải nói rõ với anh em báo chí là thông tin đúng nhưng vẫn yêu cầu anh em không nên làm sau khi đã cân nhắc lợi hại vì lợi ích chung. Một ngân hàng có nguy cơ mất khả năng thanh khoản, nếu thông tin anh em nắm được tung lên mặt báo, rất dễ gây phản ứng dây chuyền và mất ổn định chung, sau một thời gian, ngân hàng đó đã giải quyết được khó khăn và trụ vững đến giờ; một doanh nghiệp bên bờ vực phá sản, phải tính toán việc xử lý thông tin thế nào để sau đó Nhà nước đỡ thiệt hại, nhất là sau khi đã có bài học Epcô Minh Phụng... Còn việc ai đó lấy tư cách cá nhân

của họ gọi xuống báo này báo nọ yêu cầu thông tin hay không thông tin một việc cụ thể, không phải là định hướng tuyên truyền, phải chỉ đích danh.

** 50 năm làm báo, đặc biệt là thời gian làm "quan báo", còn có điều gì khiến ông cảm thấy chưa hết day dứt trong lòng?*

- Vụ ông Phạm Sỹ Chiến, khi đó là Viện trưởng Viện Kiểm sát tỉnh, hai phóng viên báo *Nhân Dân* có bài điều tra về tiêu cực của ông, nếu tiếp tục đăng lên và xử lý thì chắc ông ta sẽ không lên được vị trí Phó Viện trưởng Viện Kiểm sát tối cao. Có người bảo tôi "tha" nhưng tôi có bắt được ai mà tha, nhưng đồng chí lãnh đạo tỉnh nói với tôi: "Một công nhân đi học luật, làm luật như anh Chiến là đáng quý" làm cho tôi động lòng. Tôi đã không đăng tiếp một số bài báo nhưng sau này phải viết sách công khai xin lỗi hai phóng viên (bài in trong cuốn *Đèn xanh, đèn đỏ*) khi ông Chiến bị xử trong vụ Năm Cam. Một việc khác, nhà báo Hoàng Linh bị ra tòa, thực ra trước đó, tôi với tư cách Trưởng ban Tư tưởng - Văn hoá Trung ương đã ký công văn gửi Ban Bí thư và Ban Nội chính đề nghị không xử; nếu phải bắt thì cho tại ngoại... nhưng khi họp về việc đó tôi lại đang đi công tác Hải Phòng, không bảo vệ được quan điểm của mình. Khi ra tòa, Hoàng Linh có nhắn: "Tôi cảm ơn các anh,

nhưng các anh chưa ở tù ngày nào thì chưa biết!...". Khi nghỉ hưu, tôi đã mang về nhà bản phôtô hai cái công văn của mình để làm kỷ niệm "tình bút mực".

** Nếu có cơ hội làm lại những việc đó, thưa ông?*

- Hồi ký Vương Mông - nhà văn Trung Quốc nổi tiếng, nguyên Ủy viên Trung ương Đảng, có một câu viết sau khi kết thúc cuộc đời một quan chức cấp cao mà tôi thấy tâm đắc: Về hưu mới biết ít bạn. Có quyền mới biết không đủ quyền! Trong xã hội tuyệt đại đa số là người tốt, chỉ đáng lo nhất là bộ phận tham mưu. Khi còn là trợ lý Tổng Bí thư, tôi có viết một bài trên báo *Nhân Dân* dựa trên câu di ngôn của Đào Duy Từ mà tôi rất thích: "Ước tôi hay gián, ước Chúa hay nghe". Vì thực tế có những bề tôi không chịu can gián, kể cả những ông ở hàng gián quan và có cả những ông không hay nghe. Bản thân tôi được anh em gọi là "người hay cãi" (cũng là tựa đề cuốn sách Nhà xuất bản Sự thật in năm 1991, Nhà xuất bản Thanh niên tái bản năm 1999) nhưng vẫn thấy cuộc đời lắm bi kịch: Nhiều người làm cấp dưới thì hay cãi, khi lên làm cấp trên lại không muốn ai cãi mình!

** Hữu Thọ với gần chục giải thưởng báo chí về thể loại bình luận, xã luận và phóng sự*

điều tra và Hữu Thọ của các tiểu phẩm báo chí thời kỳ đổi mới đều nhất quán ở một điểm: Sự kiên cường của ngòi bút!

- Sự kiên cường của nhà báo xuất phát từ lòng yêu nước, yêu nghề. Lòng yêu nghề sẽ tạo được năng lượng mới cho nhà báo vượt qua những khó khăn, thử thách. Đó chính là quy luật của tình cảm, một quy luật quan trọng, tạo nên năng lực ý chí. Nhất là khi chúng ta đều biết rằng không thể nói thời nào làm báo ít khó khăn hơn. Khi làm công tác quản lý báo chí, cái khó của tôi là không có thì giờ lê la ở cơ sở, nếu mình đua ở chỗ này tất sẽ thua lớp trẻ, vậy phải sử dụng cái thế mạnh của mình là vốn sống và những chiêm nghiệm cuộc sống để viết tiểu phẩm. Tsekhov từng nói về một xã hội có nhiều vấn đề thì ngồi trên cửa sổ nhìn xuống đường có thể có bài để viết mà không cần đi đâu. Giáo sư - Nhà văn Hà Minh Đức có nhận xét: Có những người khá, nhưng đến khi làm lãnh đạo là bỏ bút. Để ngòi bút rỉ sét không viết lại được. Nói một cách thành thật, tôi không phải là người sinh ra đã có năng khiếu làm báo mà là năng khiếu tự rèn. Không có năng khiếu sẽ rất vất vả. Nếu có năng khiếu, con đường sẽ được rút ngắn hơn, dễ thành công hơn. Đây cũng là lý do tôi không tán thành tuyển sinh báo chí mà không tuyển năng khiếu,

phải tìm cách nào đó để tuyển (dù năng khiếu có thể rèn luyện). Anh nuôi một con cá trắm và một con cá mương, khi thả xuống bé như nhau, nhưng thực chất rất khác nhau: một con sẽ lớn 10 kg, nhưng một con sẽ chỉ lớn đến 2 lạng!

** Xin cảm ơn ông!*

Kim Hoa (thực hiện)

Tạp chí *Người làm báo, ngày 21/6/2008*

THÔNG TIN SỰ THẬT VÀ TÍNH CHÂN THẬT CỦA THÔNG TIN

Vào dịp Ngày báo chí tháng 6/2008 nóng bỏng, với những sự kiện phức tạp khi thông tin vụ PMU18, tôi lại nghĩ thêm về "sự thật" và "chân thật" trong thông tin cũng như yêu cầu của xã hội với thông tin.

Trong thời kỳ đổi mới, mọi người đều nhớ tới một phương châm rất quan trọng: "Nhìn thẳng vào sự thật, đánh giá đúng sự thật, nói rõ sự thật". Đó là phương châm hành động trước hết của các nhà lãnh đạo, quản lý, nhưng đó cũng là phương châm hành động của những người làm báo là những người luôn tiếp xúc với thực tiễn, có trách nhiệm phản ánh hiện thực trên các phương tiện thông tin đại chúng.

Khi hoạt động nghề nghiệp, người làm báo chân chính nào cũng tuyên bố thái độ tôn trọng sự thật khách quan, nhưng trong hành động lại không đơn giản khi xử lý và truyền tải thông tin.

Muốn "nhìn thẳng vào sự thật" nhưng đến được sự thật lại không đơn giản vì sự thật không ít trường hợp bị che lấp vì những nguyên nhân cố tình của cả khách thể phản ánh lẫn chủ quan của người phản ánh. Sự thật diễn ra rất phong phú, đa dạng và có khi khá phức tạp với những đánh giá khác nhau. Không nhìn thẳng vào sự thật để thu thập thông tin cẩn thận thì dễ phản ánh "giản đơn" như Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ VI đã phê phán công tác báo chí. Phản ánh sự kiện giản đơn thì cũng là chưa phản ánh đúng sự thật vốn rất phong phú, đa dạng. Sự vật vốn có mặt tốt, mặt chưa tốt, thậm chí xấu. Không phản ánh đúng đắn sự thật như nó vốn có thì sẽ mắc vào khuyết điểm "đơn điệu", "một chiều" như Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng mở đầu thời kỳ đổi mới đã phê phán, dẫn tới tô hồng hoặc bóp méo. Tô hồng hoặc bóp méo sự thật đều không phản ánh đúng sự thật. Còn thêu dệt, bịa đặt lại là vấn đề đạo đức nghề nghiệp.

Nhìn thẳng vào sự thật tuy không quá khó vì chỉ cần có lương tâm nghề nghiệp với thao tác nghiệp vụ nghiêm túc, thận trọng là có thể thực hiện được. Nhưng đánh giá đúng sự thật thì khó hơn, không chỉ đòi hỏi lương tâm, trình độ tác nghiệp mà còn phải có lòng trung thực, trình độ hiểu biết lĩnh vực phản ánh và

trải nghiệm xã hội. Khi nói chuyện với nhà văn, nhà báo, Chủ tịch Hồ Chí Minh dặn: phải phản ánh "chân thật, sinh động, hùng hồn", thế là lại động tới một lĩnh vực sâu sắc hơn trong quá trình tiếp cận sự thật. Sự thật theo định nghĩa của từ điển là "cái có thật, có xảy ra"; nhìn thẳng vào sự thật nghĩa là không để cho ai đó bưng bít, xuyên tạc làm cho sự thật bị che giấu hay bị méo mó. Nhưng "chân thật" theo yêu cầu mà Bác Hồ đã đặt ra với những người làm báo là phải nhìn cho thấu "bản chất của hiện thực khách quan". Đi từ nhìn thấy sự thật qua các hiện tượng đúng như nó đang diễn ra đã không dễ nhưng nhìn cho thấu bản chất sự thật, tức là những gì là "căn bản, ổn định, vốn có từ bên trong sự thật, phải đánh giá đúng sự thật" như Nghị quyết Đảng đã chỉ ra.

"Nói rõ sự thật" là yêu cầu minh bạch, công khai của thông tin, nhưng lại cần thấy việc "nói rõ sự thật" chỉ có thể thực hiện sau khi "đánh giá đúng sự thật". Đó là chưa kể việc xem xét bối cảnh chính trị, xã hội để đạt hiệu quả xã hội trong thông tin với trách nhiệm công dân cao cả của người viết báo.

Tạp chí *Nhịp cầu tri thức, tháng 6/2008*

NHANH VÀ ĐÚNG

Đối với nghề làm báo cũng như với mỗi người viết báo luôn luôn quan tâm tới "nhanh". Làm sao có thể thu thập thông tin nhanh, viết nhanh, truyền đạt nhanh tới công chúng.

Trong cuộc đời làm báo có biết bao điều phải chọn lựa. Vào những ngày tháng 6/2008 sôi động này, tôi lại nhớ sâu sắc tới sự chọn lựa giữa nhanh và đúng của cái "nghề bút mực" đầy gian khó này.

Đối với nghề báo viết, có người đã nói "chậm một phút có khi là chậm một ngày", với người viết báo có khi là chậm một đời vì không chớp được thời cơ để trở thành "người thông tin đầu tiên" - một danh hiệu cao quý mà mỗi tờ báo cũng như mỗi người viết báo mong muốn. Trong tình hình hiện nay, đưa tin nhanh còn là yếu tố quan trọng trong sự cạnh tranh giữa các tờ báo; ở không ít tờ báo còn là lý do để ký tiếp hay chấm dứt hợp đồng với người viết báo nghĩa là còn liên quan tới

công ăn việc làm của một số người viết báo. Tuy nhiên, thông tin nhanh tới bạn đọc, công chúng cũng là mong muốn của Đảng và Nhà nước ta khi các văn kiện đều yêu cầu các phương tiện thông tin đại chúng phải "thông tin kịp thời". Cho nên chúng ta hiểu và thông cảm với các bạn làm báo ngày nay làm việc rất vất vả, tất bật cũng chủ yếu mang lại thông tin nhiều và sớm nhất tới bạn đọc.

Nhưng "nhanh mà phải đúng". Công chúng muốn có tin nhanh nhưng quan trọng là tin phải đúng. Một tờ báo thông tin nhanh có thể có thêm bạn đọc, tăng số phát hành nhưng nếu phải luôn luôn đăng tin đính chính về những thông tin không hoặc chưa chính xác thì cũng sẽ mất bạn đọc và giảm số phát hành. Vì chỉ nhà báo luôn luôn thông tin nhanh và đúng mới là nhà báo tin cậy, một tờ báo luôn luôn thông tin nhanh và đúng mới trở thành tờ báo được công chúng tin cậy vì trên đời này không ai muốn mình trở thành người bị lừa. "Tin cậy" luôn luôn là sự đánh giá cao nhất của công chúng với một tờ báo, một nhà báo. Song cuộc đời làm nghề, sự "nhanh" và "đúng" không phải lúc nào cũng cùng trên một con đường. Nhanh và đúng đều đòi hỏi những phẩm chất khác nhau của người viết báo; đặc biệt để thông tin "đúng", ngoài động cơ đúng còn đòi hỏi kiến thức và sự cẩn trọng. Nhưng khi phải chọn lựa

giữa nhanh và đúng thì nhiều nhà báo ở nước ta cũng như trên thế giới đều cho rằng phải "lấy chữ đúng làm đầu" - đúng về sự kiện kể cả các chi tiết, đúng trong bối cảnh chính trị, xã hội khi thông tin.

Trong cuộc đời làm việc, làm nghề, không ai tránh khỏi các va vấp, khuyết điểm thậm chí sai lầm; có khuyết điểm thì sửa chữa chứ không bao giờ chán nản, xa rời mục tiêu cao cả của nghề là "phò chính, trừ tà" như Bác Hồ đã dạy. Tuy nhiên, cần thấy rằng trong nghề báo có những khuyết điểm rất khó sửa chữa khi nó có thể huỷ hoại danh dự một con người, làm suy sụp một doanh nghiệp do đó cần cố gắng tránh, không để xảy ra. Nhưng nguyên nhân của các khuyết điểm thậm chí sai lầm của từng trường hợp lại không giống nhau cho nên khi xử lý cần nghiêm khắc nhưng lại cần có sự phân biệt và thông cảm với cái nghề khắc nghiệt này, trừ một số ít trường hợp với người có động cơ không tốt.

Mấy lời tâm sự chân thành trong hoàn cảnh đang có sự phong phú nhưng phức tạp trong nghề vào lúc này.

Báo *Sức khoẻ và đời sống, tháng 6/2008*

LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN*

Công tác tư tưởng có nhiều nội dung, có nhiều mối quan hệ, chỉ xin có một số ý kiến chung quanh mối quan hệ giữa tổng kết thực tiễn và nghiên cứu lý luận như Nghị quyết Đảng đã đề cập.

1. Hoạt động lý luận luôn luôn là một bộ phận quan trọng nhất của công tác tư tưởng... Bộ phận nào trong công tác tư tưởng cũng như các lĩnh vực khác của xã hội đều có lý luận như lý luận về báo chí, lý luận văn hóa văn nghệ, về nhà nước pháp quyền... trong đó lý luận chính trị là bộ phận quan trọng nhất.

Làm cách mạng thì phải có lý luận cách mạng chỉ đường. Ngay ở đầu tác phẩm *Đường cách mệnh*, một cuốn sách giáo dục cho lớp thanh niên cách mạng đầu tiên ở nước ta để chuẩn bị thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam, Hồ Chủ tịch đã trích lời V.I. Lênin: "Không có

---

* Bài phát biểu tại Hội thảo về công tác tư tưởng, ngày 17/10/2008.

lý luận cách mệnh, thì không có cách mệnh vận động... Chỉ có theo lý luận cách mệnh tiền phong, đảng cách mệnh mới làm nổi trách nhiệm cách mệnh tiền phong", đã chỉ rõ tầm quan trọng hàng đầu của lý luận cách mạng đối với cán bộ, đảng viên cũng như đối với mọi hoạt động của Đảng.

Lý luận là hệ thống những tri thức đã được khái quát, hình thành một quan niệm hoàn chỉnh về các quy luật và về mối liên hệ cơ bản của hiện thực. Chính vì lẽ đó mà lý luận chỉ đường cho hoạt động thực tiễn. Đồng thời cũng cần thấy rõ là lý luận được hình thành từ khái quát hóa thực tiễn để quay trở lại chỉ đạo thực tiễn, đồng thời thực tiễn lại là nơi kiểm nghiệm đúng sai của lý luận. Đó là sự khái quát chung về mối quan hệ giữa lý luận và thực tiễn. Tuy nhiên, thực tiễn luôn luôn phát triển do đó tổng kết thực tiễn để phát triển lý luận và lý luận có phát triển mới có khả năng chỉ đạo thực tiễn. Thực tiễn luôn luôn đi trước. Sách viết theo đời mới là những sách có giá trị góp phần cống hiến vào kho tàng tri thức của nhân loại.

2. Trong sự nghiệp đổi mới ở nước ta khởi đầu từ Đại hội lần thứ VI của Đảng, Đảng ta nêu rõ: Trước hết phải bắt đầu từ "đổi mới tư duy" tức là khẳng định vị trí hàng đầu của công tác tư tưởng, lý luận; nhưng tư duy mới

mà Đại hội nêu lên lại bắt đầu từ tổng kết thực tiễn đất nước chủ yếu trong 12 năm hòa bình, thống nhất đất nước, xây dựng chủ nghĩa xã hội với tinh thần nhìn thẳng vào sự thật, nghiêm túc tự phê bình và phê bình. Đại hội lần thứ VI của Đảng đã xác định đường lối, phương hướng đổi mới đất nước nhưng cũng chỉ rõ đó là sự nghiệp "chưa có tiền lệ trong lịch sử", phải "vừa làm vừa rút kinh nghiệm". Do đó vấn đề tổng kết thực tiễn vốn đã có ý nghĩa quyết định trong mối quan hệ giữa tổng kết thực tiễn và phát triển lý luận, lại càng có ý nghĩa quyết định việc phát triển lý luận trong thời kỳ đổi mới.

3. Ngay từ khi đổi mới, Đảng ta đã khẳng định chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam cho mọi hoạt động của Đảng. Phải kiên định lý luận cơ bản và niềm tin lý tưởng nhưng Đảng lại chỉ rõ không những phải vận dụng sáng tạo mà còn góp phần phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh để tiến kịp sự phát triển của thực tiễn đất nước. Không kiên định sẽ đi lạc mục tiêu, nhưng không phát triển thì không thể kiên định. Sự phát triển lý luận chỉ có thể chủ yếu từ tổng kết thực tiễn. Nghĩa là không thể mang lý luận trong sách ra chụp vào mọi tình hình đang phát triển rất phong phú và đa dạng,

mà phải từ phát triển của thực tiễn vừa hướng đúng mục tiêu vừa phù hợp với sự phát triển mới của thế giới để bổ sung và phát triển lý luận. Trong gia tài rất cơ bản và quý giá là chủ nghĩa Mác - Lênin thì người học trò trung thành là Nguyễn Ái Quốc, ngay từ năm 1924 đã tỏ rõ chính kiến muốn bổ sung từ những tổng kết của phương Đông. Đồng thời những tư tưởng lớn khi thâm nhập vào mỗi quốc gia đều qua bộ lọc của truyền thống văn hóa, lịch sử của quốc gia, dân tộc đó, vì vậy bên cạnh những cái chung lại có nét đặc thù rất phong phú. Vả lại, những tư tưởng của các tác giả về khoa học xã hội nổi tiếng có dấu ấn lịch sử thì bao giờ cũng có bộ phận mãi mãi đúng, một bộ phận đúng vào lúc đó và có bộ phận chưa được kiểm nghiệm qua thực tiễn; kết luận đó theo tôi cũng đúng cả với chủ nghĩa Mác - Lênin. Do đó, việc giữ vững nền tảng tư tưởng của Đảng, theo tôi nghĩ phải vừa đề phòng sự dao động niềm tin khi tiếp cận nhiều trường phái lý luận và thực tiễn phong phú, mới mẻ lại cần đề phòng chủ nghĩa giáo điều mới đóng cửa trong giao lưu, làm ngơ trước thực tiễn mới, làm trì trệ tư duy, hạn chế sự phát triển lý luận.

4. Như trên đã đề cập vai trò tổng kết thực tiễn trong việc phát triển lý luận, đồng thời cũng cần quan tâm tới ý kiến của một số nhà

khoa học nêu lên những điều kiện cần phải có để các tổng kết thực tiễn có chất lượng. Đó là:

Thứ nhất, tất nhiên là phải lăn lộn trong thực tiễn để nghiên cứu thực tiễn, không chỉ ngồi đọc, nghe báo cáo hoặc đi thực tiễn theo kiểu thăm hỏi... Tuy nhiên, hành trang để đi vào nghiên cứu, phân tích thực tiễn là kiến thức, tư duy khoa học và năng lực khái quát hóa để khỏi mắc cái bệnh mà một số nhà khoa học gọi là "chủ nghĩa thực tiễn tầm thường".

Thứ hai, cần có tinh thần thẳng thắn, trung thực và ý thức tự phê bình nghiêm túc. Thực tiễn có mặt tốt mặt chưa tốt, có cách làm đúng có cách làm không đúng, có nguyên nhân khách quan và nguyên nhân sai lầm chủ quan, nhưng khi nêu ra có khi động chạm tới các vấn đề lịch sử, cá nhân tế nhị cho nên có khi không nói hết. Sự thật bị che lấp bởi bệnh thành tích hoặc các lý do tế nhị nào đó cho nên không được phản ánh đúng. Tổng kết trên đều không thật hoặc chưa đầy đủ sự thật thì chỉ là những tổng kết giả, không có giá trị. Đó là lý do mà nhiều cuộc họp gọi là tổng kết thực tiễn; gần đây có người đề nghị nên gọi đúng tên là những cuộc liên hoan, gặp mặt, tốn tiền bạc, thời gian và không có nhiều ý nghĩa.

Thứ ba, phải mở rộng dân chủ và công bằng trong quá trình tổng kết. Tiếp cận thực tiễn đã

không dễ, đánh giá đúng thực tiễn còn khó hơn, nhưng thực tiễn được khái quát hóa là cơ sở cho việc phát triển lý luận thì rất khó cho nên không chỉ biểu quyết bằng phiếu mà phải lắng nghe phản biện, tranh luận dân chủ khi tiếp cận chân lý.

Như trên tôi đã trình bày, trong mối quan hệ giữa tổng kết thực tiễn và phát triển lý luận thì phải rất coi trọng tổng kết thực tiễn. Tuy nhiên, chỉ có tổng kết thực chất mới có thể phát triển lý luận để lý luận không mang màu xám như có nhà thơ nào đó đã thành kiến nhận xét mà nó xanh tươi như thực tiễn, như cây đời.

5. Nêu một vài ý kiến nhỏ ở trên, tôi muốn nói tới ý nghĩa thực tiễn trong việc lựa chọn, bồi dưỡng, quy định các chế độ công tác với các bộ phận và cán bộ làm công tác tư tưởng, công tác lý luận vừa nâng cao trí tuệ vừa nâng cao khả năng nắm thực tiễn; thực ra đó cũng là truyền thống trong công tác cán bộ của ngành tư tưởng.

PHỤ LỤC

PHONG CÁCH TIỂU PHẨM

Đọc sách của Hữu Thọ nhưng đôi khi người đọc lại quên đi cái "cảm giác đọc" vì ông viết thủ thỉ như một lời tâm sự. Một câu chuyện nhìn thấy, nghe thấy... dọc đường được ông khéo léo kể lại để người đọc tự tìm ra cho mình câu trả lời. Ông hay đặt ra những câu hỏi để rồi cùng giải đáp. Không máy móc, xúc xiểm. Không cạnh khoé, quy chụp. Không cường điệu nhưng cũng không dễ bỏ qua. Những lý lẽ thấu đáo cộng với cách viết chân tình nặng nghĩa tình đồng đội, đồng chí đã tạo ra cho ông cái vị thế chan hòa, chia sẻ. Không đao to, búa lớn. Không răn dạy đe nẹt. Nó là những lời thủ thỉ nhưng kiên quyết, có trách nhiệm và dám nhận trách nhiệm với cuộc đời của một nhà báo - nhà văn hóa.

Văn ông trong sáng, dễ hiểu. Các mệnh đề được sắp đặt đối xứng như cổ văn cộng với mạch văn khoẻ, chắc, nhịp văn ngắn, sắc sảo. Vui đấy, cười đấy mà đau đớn, mà xót xa đến

tận tâm can. Cái cách viết sâu sắc mà dí dỏm đã tạo nên một phong cách riêng: *Phong cách tiểu phẩm Hữu Thọ.*

Bùi Hoàng Tám

MỤC LỤC

Trang

Lời Nhà xuất bản.....5
Đôi lời cùng bạn đọc 7

Phần thứ nhất
TIỂU PHẨM BÁO CHÍ 9

- So với gì? 11
- Đánh đổi? 13
- "Nợ hứa" 15
- Phế phẩm 17
- Bé cái lầm!.....19
- Tâm sự ông gác cổng!.....21
- "Mốt" mới.....23
- Trách nhầm.....25
- Đón gió trở cờ 27
- Cái áo cô dâu.....29
- Canh gác người canh gác.....31
- Kiến thức và danh vọng 33
- Thu hồi chi phí!.....35
- Lấy tiếng 37
- "Đoàn kết" 39
- Thật "khổ" cho anh! Thật "sợ" cho nó! 41

- Sòng phẳng 43
- Nịnh bợ.....45
- Vẫn cứ kiểm điểm phê bình! 47
- Bạn và "bè".....49
- Không được thở dài!.....50
- Không đáng ngạc nhiên và ngạc nhiên.....52
- Hai lần khâm phục.....54
- "Lờ đi" là thế nào?.....56
- Éo le sự "chờ"! 58
- Làm sao đủ sức răn đe!.....60
- Thân làm tội đời!.....62
- Nói dối, nói điêu.....64
- Phúc lớn! 66
- Ngại 68
- Chuyện một bài báo.....70
- Cái bệnh ham ghế.....73
- "Nói như bố người ta!" 75
- Hay là họ gửi nhầm một mẩu tin "cười!"..... 77
- Chung quy vẫn ở con người.....80
- Muốn tổng kết kiểu gì?.....83
- Ôi, nghiêm khắc!.....86
- Khổ cho một người giỏi và có tài 88
- Quảng cáo và viết quảng cáo.....90
- Món quà biếu 92
- Công thư.....94
- Ô và bệ 96
- Không biết, không nói 98
- Người tài tôn trọng người tài 100
- Thương anh quá!.....102

- Thua đẹp, thắng tồi 104
- Kiếm việc làm 106
- Thành tích và bệnh thành tích 109
- "Phân biệt đối xử"! 112
- Biết hay không biết? 114
- Có lãnh đạo không? 116
- Bốn bề nhưng chưa đủ! 118
- Giàu có và giàu sang 120
- Càng hội thảo càng khó làm! 122
- Phòng và chống 125
- Chờ kính! 127
- Nghĩ về một lời phàn nàn 129
- Vốn liếng của anh ta 131
- Kiêu ngạo và khiêm tốn 134
- Quyền lực mềm 137
- Tại sao Bác dùng từ "lễ phép"? 139
- Người lớn và trẻ nhỏ 141
- Lệ và "chiếu lệ" 143
- Lắng nghe và đối thoại 145
- Xấu hổ và nhục nhã 147
- Suy ra từ một vấn đề cụ thể 149
- Anh ta là người thẳng tính 151
- "Mua bảo hiểm"! 153
- Lợi dụng thành ngữ để chối tội! 155
- Làm giàu không dễ! 157
- Chơi và nhậu! 159
- Sành điệu 161
- Chọn người 163
- Sao lại nói "thừa thầy"? 165

- Rắc rối vì cái băng "Sao đỏ".....167
- Ai biết? 170
- "Người không quan trọng".....172
- Nghênh ngang cái cột giữa đường.....174
- Lừa lọc và bắt tay 176
- Ôi cái từ "lợi dụng"! 178
- Mong muốn 181
- Kết dọc, kết ngang!.....184
- Sống chung và không thể sống chung 186
- Cái mái nhà.....188
- Cửa mở 191
- Chuyện ngược đời 193
- Tâm sự của một vị lãnh đạo.....195
- Vì sao lại chậm?.....198
- Nghe ngóng để khắc phục hậu quả!.....201
- Đường vắng 203
- Bình thường! 205
- Tranh thủ!.....207
- Mấy câu thơ trong một bức thư.....210
- "Gái goá lo việc triều đình" 212
- Triển khai?.....215
- Không chờ tiếng vỗ tay 217
- Trung thành.....219
- Chung thuỷ?.....221
- Hối hận muộn màng 223
- Nóng và hay 225
- Khi thuận lợi, lúc khó khăn 227
- Thật giả lẫn lộn! 229
- Hợp thời!.....231

- Làm sao che nổi vết nhơ! 233
- Vẫn còn mưu danh, mưu lợi? 236
- Nguồn gốc một lời nhắc nhở 238
- Khi "hết ô" 242
- Khéo nịnh, giỏi chê 244
- Mưa dầm 246
- "Anh ta nói có phần đúng!" 249
- Không tai nạn nào giống tai nạn nào! 251
- "Sợ" hay "chung"? 254
- Tìm mãi mới thấy "tại mình"! 256
- Biết mà không nói? 259
- Khi ông tổ chức phát hoảng! 261
- "Khổ cho cái anh chẳng khéo, chẳng giỏi!" 263
- Tay sai và bè bạn 265
- "Cho phép"! 268
- Ông ấy đang tính toán đau đầu! 270
- Đánh giá người giàu? 273
- Nổi tiếng và thành công? 275
- Ngạc nhiên chưa! 278
- Nghiêm trọng hay không nghiêm trọng? 280
- Mấy chàng nói quá, nói thêm 282
- Bên lề chính sử 285
- "Mất ổn định"? 287
- Anh ấy sợ! 289
- Nể ai và cái gì? 291
- Lại chuyện so sánh? 293
- Nửa vời 296
- Trẻ và bài học về lớp trẻ 299

- Siêu là gì? 302
- Danh chính, lợi chính 304
- Mạnh? 306
- Bình thường hay không bình thường? 308
- Kiễng chân cho cao! 310
- Nền dân chủ thương mại! 313
- Sửa soạn áo bơi đi dự tổng kết! 315

Phần thứ hai

TRAO ĐỔI Ý KIẾN VỚI ĐỒNG NGHIỆP 317

- Truyền thống - tài sản vô giá, mãi mãi vô giá 319
- Chuyện cũ gợi nhớ lời Bác dạy 324
- "Sửa đổi lối làm việc" vẫn có tính thời sự 329
- Có những chuyện chưa nói hết 338
- Thông tin sự thật và tính chân thật của thông tin 357
- Nhanh và đúng 360
- Lý luận và thực tiễn 363

PHỤ LỤC 369

- Phong cách tiểu phẩm 371

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT, Số 6/86 Duy Tân, Cầu Giấy, Hà Nội
ĐT: 080 49221, Fax: 080 49222 , Email: suthat@nxbctqg.vn , Website: www.nxbctqg.vn

Tên khai sinh: NGUYỄN HỮU THỌ

- **Nguyên Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng**
- **Nguyên Tổng Biên tập Báo Nhân Dân**
- **Nguyên Trưởng Ban Tư tưởng - Văn hóa Trung ương**
- **Nguyên Trợ lý Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng**
- **Nguyên Chủ nhiệm kiêm nhiệm Khoa Báo chí, Học viện Báo chí và Tuyên truyền**

Ký họa: Họa sĩ Chóe

Bút danh: Hữu Thọ, Nhân Nghĩa, Nhân Chính

CÁC TÁC PHẨM CỦA NHÀ BÁO HỮU THỌ VỀ CHỦ ĐỀ CHỐNG THAM NHŨNG, TIÊU CỰC XÃ HỘI:

- CHẠY… (Tiểu phẩm báo chí), Nxb. Chính trị quốc gia, 2006, 2012
- Ô, DÙ, "LỌNG", Nxb. Chính trị quốc gia, 2006, 2012
- CHUYỆN NHÀ, CHUYỆN NƯỚC, Nxb. Chính trị quốc gia, 2007, 2012
- GHẾ (Tiểu phẩm báo chí), Nxb. Chính trị quốc gia, 2009, 2012
- XIẾC (Tiểu phẩm báo chí), Nxb. Chính trị quốc gia, 2011
- NỂ VÀ NÉ (Tiểu phẩm báo chí), Nxb. Chính trị quốc gia, 2013
- QUÉT CẦU THANG (Tiểu phẩm báo chí), Nxb. Chính trị quốc gia, 2015